

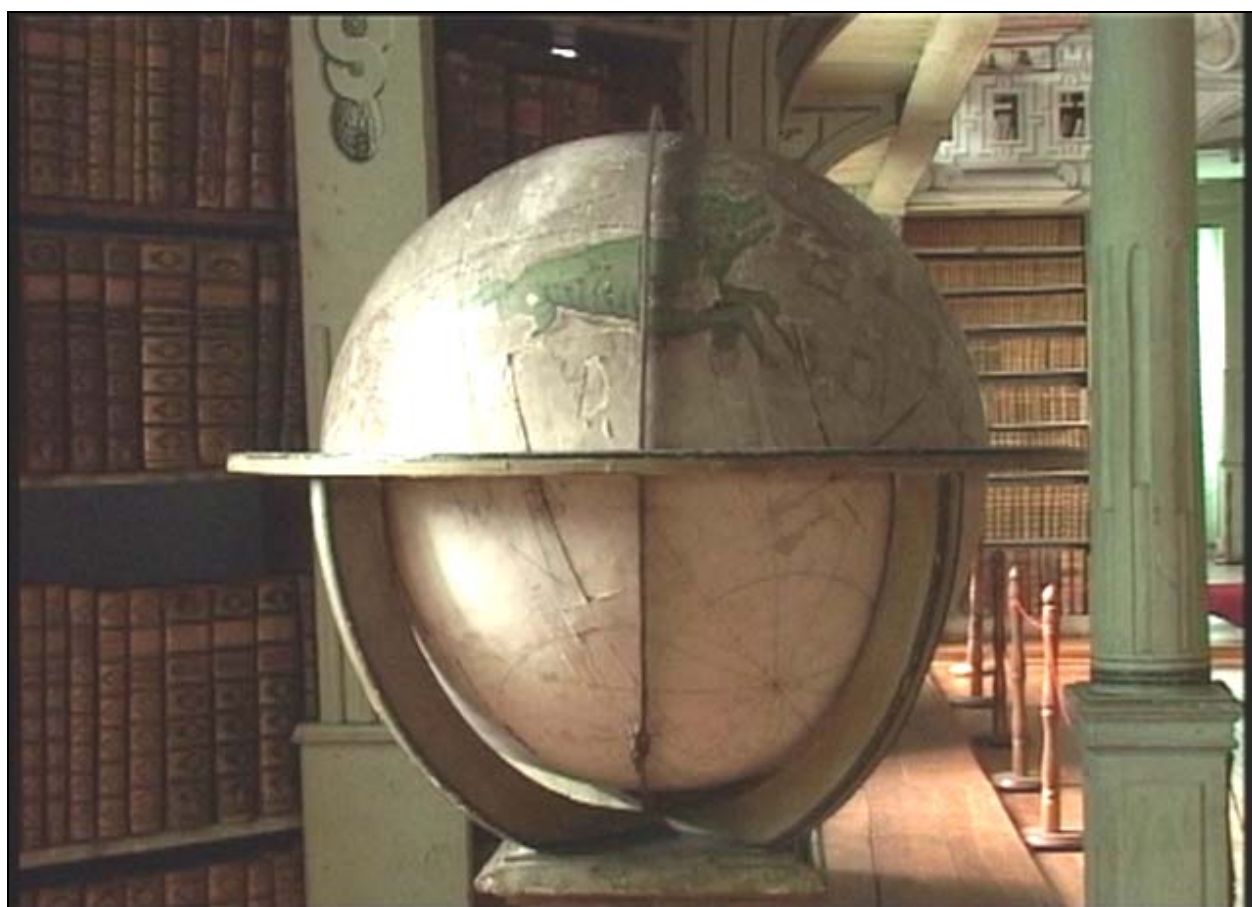
Vatra veche

Vatra veche

8

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul III, nr. 8(32), august 2011 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciuț

Globul pământesc la Biblioteca Batthyaneum, Alba Iulia (foto Ecaterina (Țărălungă))

Antologie *Vatra veche*

IEPURELE ȘCHIOP

Înc-o dată mă încercă
fuga fără niciun rost;
vreau să merg spre niciodată,
umbrei caut adăpost.

Iepurele șchiop mă duce,
blana lui îmi crește mie,
îi simt fuga în spinare,
învăț frica argintie.

Și suflarea lui fierbinte

- mi pune ghearele în gât
când eu vreau să țip cuvântul
care-odată ne-a urât.

Sângele, fără măsură,
trece-n carnea iepurească –
tot mai mic mă fac deodată-n
șchiopătarea mea firească.

Și simt iepurele blând
cum încalecă pe mine
și cum merg spre niciodată
și cum și el însuși vine

și cum fuga fără rost
nu e-a iepurelui care
nu mai știe ce a fost
și nu-și are-asemănare.

Mă devoră el pe mine
și-l devor și eu cu zel –
noi suntem chiar drumul
însuși,
noi suntem de-un fel cu el.

Aerul ne e un pântec
care nu ne mai încape –
iepurele șchiop și omul:

un cuvânt tot mai aproape.

Eu alerg cu el în spate
dar povara lui sunt eu –
e călare dar nu poate
iar scăpa de trupul meu.

I-am crescut și eu în carne,
umbra nu ni se desparte –
om și iepure, deodată,
călărim aceeași moarte.

NICOLAE BĂCIUȚ

Vatra veche dialog cu Fănuș Neagu

Antologie „Vatra veche”. Iepurele schiop, de Nicolae Băciut/1
 Biblioteca Batthyaneum, de Nicolae Băciut/2
 Editorial. Mein Kampf 2011, de Viorel Roman/3
 Vatra veche Dialog cu Fănuș Neagu, de Nicolae Băciut/4
 Casa Memorială „Fănuș Neagu”. Acasă la Fănuș Neagu, de Nicolae Băciut/7
 Doar aproape de anul literar 2010 (II), de Dumitru Hurubă/8
 Lecția și foșnirea mâinii, de Dumitru Velea/10
 Povestea mărlui, de Marcela Grațianu/11
 Romanul dublu (Nicolae Dabija), de Elena M. Cîmpan/14
 „Elementele” poetului Ion Scorobete, de Dumitru Hurubă/13
 Cum să nu iubești un Siegfried modern în armură de nea?... (Nicolae Băciut), de Mariana Cristescu/15
 Colina cu poezie (Emil Dreptate), de Elena M. Cîmpan/16
 Forța prozatorului Gh. A. Neagu, de Dumitru Hurubă /17
 Urma Phoenixului (Nicolae Băciut), de A. I. Brumaru/19
 Flori de nisip, flori de cuvânt (Mariana Cristescu), de Ileana Sandu/20
 Taina de dincolo de cuvinte (Veronica Știr), de Melania Cuc/ 21
 Filtre. Cărticica de schițe și nuvele (Cornel Cotuțiu), de Ion Radu Zăgreanu/22
 Ninsori cu cristale sau Carmen Tania Grigore în „Minutul de sinceritate”, de Viorica Popescu/22
 În memoria Gheorghe Tomozei, de Menuț Maximilian/23
 Întoarcerea lui Dante (Gavril Pompei), de Menuț Maximilian/23
 Ion Muntean și tradiționalismul poetic, de Geo Constantinescu/24
 Beția cu nectar (Victoria Fătu Nalațiu), de Menuț Maximilian/25
 Peregrinări în lumea culturală (Dorel Cosma), de Menuț Maximilian/25
 Cel mai Frumos poem (Elena M. Cîmpan), de Menuț Maximilian/26
 Via Dolorosa și Melania Cuc, de Victor Știr/26
 Samson Iancu scrie ca și cum ar creta carnea obrazului în brici, de Melania Cuc/27
 Evanghelia cerului (Theodor Răpan), de Nicoleta Milea/28
 Rasa mea? Vampir! (Raluca Chiper), de Nicolae Băciut/29
 Alpha. Moartea în viziunea filosofului Emil Cioran, de Roxana Ionela Turnea /30
 Dulcea harababură. Sempurn a plecat, de Cleopatra Lorințiu/32
 Poeme de Ion Lilă/34
 Vatra veche dialog cu Petru Popescu, de Mirela Corina Chindea/35
 Anchetă „Vatra veche”: Dușmănia/prietenia literară, de Lucia Olaru Nenati/36
 Anchetă „Vatra veche”: Scrisul de mână. Au scris, scriem, vom scrie, de Leo Butnaru/38
 Direcția nouă. Scriitor de curte, de Elena M. Cîmpan/40
 Poeme de Viorica Feierdan/41
 Romulus Vulcănescu, epigramist, de Iulian Chivu/42
 Estivale. Galeria cu nămoluri, de Iulian Dămăcuș/43
 Starea prozei. Târgul de-afară, de Geo Constantinescu/44
 Poeme de Ion Beldeanu/45
 Starea prozei. Unde mi-e copilul?, de Corina Lucia Costea/46
 Poeme de Ioana Ileana Ștețco/47
 Mapamond. Jurnal polonez, de Ovidiu Ivancu/48
 Documentele continuității. (De ce) mereu Miorița, de Ștefan Goanță/50
 Mistica în cultura profundă a românilor, de pr. Mihai Andrei Aldea/52
 Tandrețe sexagenară, de Cezarina Adamescu/53
 Încercări de străpungere a tăcerii gândului, de Elena Neagoe/54
 Încornorații din comedii lui nenea Iancu, de Tamara Constantinescu/56
 Poeme de George Anca/58
 Poeme de George Baciu/59
 Vatra veche dialog cu Titus Suci, de Vasile Bogdan /60
 Poeme de Dan George Stoian (Prezentare A.I.Brumaru)/61
 Biblioteca Babel. Poeme de Gloria Mindock (SUA), traducere Flavia Cosma/62
 Seducțiile tehnologiilor sofisticate, de Alexandru Drăghici/63
 Proza umoristică. Texte de Vasile Larco/65
 Poeți indieni de altădată: Kabirni traducere de Ion Roșioru/67
 Literatură și film. Orele bolovanului, de Alexandru Jurcan/67
 Teatru. Preț pe dispreț, de Nicolae Bălașa/68
 Povara imaginației, de Rodica Lăzărescu/69
 Ion Fiscuteanu s-a-ntors acasă, de Nicolae Băciut/70
 Pamflet. A opta scrisoare franco-afonă, de Hydra N.T./71
 Pentru a fi triști, de I.Popean/72
 Bibliocultural basarabean, Carol Schmidt - un primar al Chișinăului, scos din anonim de Raia Rogac/73
 Poetul duminicilor și al lucrurilor sacre (Grigore Vieru), de Ana Șişian/74
 Durere de Nistru, de Luminița Comea/75
 Un nou instrument didactic pentru aplicarea CPS-ului (Mihai Iurașcu), de R. Andrei/76
 Eveniment editorial. Care Alfonso? Cel care-l consacră pe Virgil Rațiu, de Iulian Dămăcuș/77
 Festivalul Internațional de Creație Literară „Titel Constantinescu”, de Constantin Marafet/77
 Lansare de carte. „Lumișuri”, de Elena Buică, de Paula Romanescu/78
 Sărmașu e în cărți, de Nicolae Băciut/78
 Literatura copilăriei, copilăria literaturii. File din jurnalul meu, de Bianca Popescu/79
 Curier. De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”/88
 „Fenomenul Lucia”, de Vanda Ani/84
 Ubicuitatea omului, de Mircea Doreanu/84
 Natalie Schor ne invită să aruncăm o privire dincolo, de Mihai Batog-Bujenită/85
 Un pictor – Avel Sabo, de Iulian Dămăcuș/86
 Șevalet. Sighișoara – anotimpuri medievale (Liviu Ștef), de Nicolae Băciut/87
 Codex aureus (Wikipedia)/88

Număr ilustrat cu imagini de la Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia. Foto Ecaterina Țarălungă

Biblioteca Batthyaneum

Numită, într-un exercițiu jurnalistic, „Casa lui Codex Aureus, Biblioteca Batthyaneum, una dintre cele mai faimoase biblioteci documentare din Europa, înființată în 31 iulie 1798 în Alba Iulia, din inițiativa episcopului romano-catolic al Transilvaniei Batthyány Ignác, cunoscut și sub numele de *Ignățiu Batthyány* (1741-1798), este mult mai mult decât atât.

În Cetatea medievală ridicată după planurile inginerului Italian Morando Visconti, în timpul împăratului Carol al VI-lea (1714-1738), aproape de zidurile de nord-vest ale cetății, a fost înălțată, în 1719, clădirea bibliotecii Batthyaneum; inițial, clădirea a servit Mănăstirii călugărilor trinitarieni, ordin desființat de împăratul Iosif al II-lea, ca și alte ordine călugărești, astfel că, în 1784, aceasta a fost transformată în cazarmă, în 1792 fiind preluată de episcopul romano-catolic Ignat Batthyány, care a înființat aici un „institut cărturăresc”.

Ignat Batthyány, născut în 1741, teolog și istoric trecut prin școli din Ungaria, Austria și la Roma, a fost deopotrivă cărturar și bibliofil, autor de lucrări originale, traduceri, dar și colecționar de manuscrise vechi, incunabule, adunate atât din perioada studiilor, cât și mai târziu, când preia bibliotecile ale fostelor ordine călugărești desființate în Transilvania și Ungaria, adunând de la parohii cărți și manuscrise, unele datând din secolele XIV-XVI.

Pasiunea sa a fost întreținută și de calitatea de episcop al Transilvaniei cu reședința la Alba Iulia, demnitate dobândită în 1780.

Biblioteca a plecat la drum cu 18.000 de unități bibliografice, manuscrise și tipărituri, între care incunabule, datate începând cu secolul al IX-lea, ceea ce reprezenta colecția privată a episcopului Ignățiu Batthyány.

Inventarul ei a crescut până la peste 60.000 de cărți, 19.000 de documente, 1.230 manuscrise și aproape 600 incunabule, între care *Summa de casibus conscientiae* a lui Astesanus de Ast (1466), *Epistulae heroides* de Ovidiu (1494), *Opera* lui Homer (1488, prima ediție), *Comoediac* de Aristofan, (1498), *Opera Graece* de Aristotel, (1495-1498) în cinci volume, *Historiae Romanae Decades* de Titus Livius, (1469).

Între cele mai vechi lucrări din colecție se numără și *De sacramentis*, de Nicolaus Olahus (Viena, 1561), *Palia de la Orăștie* (Orăștie, 1582)...

Istoria bibliotecii, după moartea episcopului Ignat Batthyány (1798) nu este una lipsită de convulsii, generate de tot felul de interese, mai mult sau mai puțin patrimoniale, mai mult sau mai puțin culturale, care, totuși, n-au putut ignora instrucțiunile de fondatorului pentru utilizarea bibliotecii..

Nimeni n-a putut lua faima acestei instituții, care, pe lângă valoroasa sa colecție de cărți și manuscrise a găzduit și un observator astronomic, primul în zonă, acum aflându-se aici și un mic muzeu cu o colecție numismatică, câteva piese de arheologie, obiecte de cult de rit catolic, portrete în ulei ale unor personalități legate de istoria Transilvaniei și a Alba Iuliei.

NICOLAE BĂCIUȚ

Editorial

Mein Kampf 2011

Andreas Behring Breivik, după ce a aruncat în aer fațada clădirii primului ministru din Oslo și a tras fără alegere în 600 de tineri social-democrați (din care 10% musulmani) dintr-o tabără de vară, știe că „voi fi perceput ca cel mai mare monstru de la al doilea război mondial”. Fără îndoială, o aluzie la Adolf Hitler. Justificarea întregii sale acțiuni o găsim în „Declarația de independență europeană”, 1518 p., care este o reeditare sui generis a ideilor din „Mein Kampf” a lui Hitler. Ambii se consideră salvatori ai Europei, sunt antisemiți și văd ca atare în marxism, chiar și în forma sa inofensivă social-democrată, un pericol de moarte pentru civilizația europeană.

Hitler detesta masonii, creștinii și pe Winston Churchill. Breivik e mason, îl admiră pe Churchill și se consideră în „Declarația ...” lui de mai sus „100% creștin”. Totuși, Biserica, care l-a botezat, și-a pierdut, după el, complet autoritatea: „majoritatea

protestanților, inclusiv eu, nu mai au niciun respect pentru biserica evanghelică”. Biserica luterană norvegiană (85% din populație) este la cheremul perversei cenzuri „politic corect” și trebuie distrusă. Credincioșii urmând a fi convertiți la romano-catolicism și astfel să se refacă unitatea creștină europeană. Breivik: „Eu cred într-o Biserică care crede în capacitatea ei de a se apăra și este hotărâtă să lupte pentru valorile și principiile ei.”

În lupta cu marxismul fără niciun Dumnezeu, care trădează civilizația europeană și facilitează invazia islamică, „cruciatul” Breivik se bazează pe creștinism, așa că a fost considerat inițial de poliție ca „terorist fundamentalist creștin”. Dar marile teme ale fundamentalismului creștin, ca infailibilitatea Bibliei, învierea morților, jertfa mântuitoare a lui Cristos nu-l preocupă însă prea mult pe autorul exhaustivei

„Declarația ...” de mai sus. El vede în Creștinism, Dumnezeu, Biserică, nu atât mântuirea religioasă și

viața veșnică, cât mai ales un set de valori culturale în stare să reziste atacului, cântecului de sirenă al marxismului, cenzurii „politic corect” și invaziei islamului în Europa.

Prăbușirea

Lagărului moscovit, renunțarea la marxism în Est și a teologiei eliberării (creștină în formă și marxistă în fond) în Vest a luat prin surprindere lumea. A fost un moment de luciditate și de mare curaj ratat în Europa. Războiul Rece dintre creștinii occidentali (capitaliști) și cei orientali, (ortodoxo-comuniști) s-a încheiat pașnic, nu ca cele două războaie mondiale, dar fără refacerea unității creștine atât de dureros resimțită, atât în est cât și vest, entuziasmul din 1989 a fost numai un foc de paie. Și dacă somnul rațiunii generează monștri, pentru a parafraza un citat celebru, atunci nu-i de loc

de mirare că lumea care refuză rațiunea refuză adevărul, se trezește cu acțiuni criminalae. Somnul celor care uită imperativul refacerii unității creștine sunt treziți periodic de monștri, care cred că sunt cruciați mesianici chemați să refacă unitatea creștină trecând chiar peste cadavre.

Hitler și Breivik au imaginat în manifestele „Mein Kampf” și în „Declarația ...”, un fel de Mein Kampf 2011, un proiect de salvare a Europei de marxiști și invazia semită, care se bazează pe un fundament religiosofantasmagoric, un amalgam indigest de idei și noțiuni disparate. Totuși, acest Wetenschauung a generat un regim responsabil de moartea a milioane de oameni în cel de al Doilea Război Mondial și în zilele noastre a peste 100 de victime în Norvegia social-democrată, pașnică și poate cea mai bogată țară europeană.

Prof. Dr. VIOREL ROMAN,
Akademischer Rat a.D.

Foto BBC și AFP

Vatra veche dialog cu FĂNUȘ NEAGU

„Nu pot înmuguri ramurile
fără trunchiul cu mari
rădăcini, mari valențe,
adâncite în pământul natal”

Fănuș Neagu (născut la 5 aprilie 1932, la Grădiștea-de-Sus, județul Brăila), prozator, autor de povestiri, nuvele și romane evocând o lume misterioasă din zona Brăilei, învăluită în mituri folclorice și în iluziile câmpiei eterne, dramaturg, memorialist, gazetar, este unul dintre marii prozatori postbelici.

Academician, director de teatru.

Coleg la renumita Școală de literatură „Mihai Eminescu” cu Labiș, Cosașu ș.a., în 1954 el debutează cu povestirea *Dușman cu lumea*, în revista „Tânărul scriitor”, debutând editorial, în 1959, cu volumul de povestiri *Ningea în Bărăgan*, retipărit în 1964 sub titlul *Cantonul părăsit*, prin care își creează un spațiu literar propriu și o matrice stilistică inconfundabilă. A mai publicat volumele de povestiri *Somnul de la amiază*, 1960, *Dincolo de nisipuri*, 1962, *Caii albi din orașul București* și *Vara buimacă*, 1967, *Îngerul a strigat*, 1968, primul său roman, considerat evenimentul editorial al anului, *În văpaia lunii* (nuvele), 1971, *Cronici de carnaval*, publicistică, 1972, *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, roman, 1977, *Cronici afurisite*, memorialistică, 1977, *Cartea cu prieteni*, 1979, *Insomniile de mătase*, 1981, *A doua carte cu prieteni*, 1985, *Întâmplări aiurea și călătorii oranj*, publicistică, 1987, *Scaunul singurătății*, roman, 1988, *Dincolo de nisipuri*, nuvele, 1994, *Amantul Marii Doamne*

Dracula, 2001, *Caii albi din orașul București*, 2002, *Asfințit de Europa*, *Răsărit de Asie (Jurnal cu fața ascunsă)*, 2004.

În 1977, i se joacă piesa *Scoica de lemn* la Teatrul Nottara, București, în 1985, piesa *Echipa de zgomote*, la Teatrul Majestic, Teatrul Național, București, în 1993 - la Teatrul Național din București și la Teatrul Național din Timișoara piesa *Casa de la miezul nopții* sau *Paița sosește la timp*. E distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor pentru volumul *Cantonul părăsit*, Premiul Uniunii Scriitorilor pentru romanul *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, Premiul Uniunii Scriitorilor pentru piesa *Echipa de zgomote*, Premiul Uniunii Scriitorilor pentru piesa *Casa de la miezul nopții*. În 1993, este numit director al Teatrului Național din București, în noiembrie 1993 - devine membru corespondent al Academiei Române, 21 decembrie 2001 - devine membru titular al Academiei Române. În 1993 - debutează ca actor în filmul *Casa de la miezul nopții* și joacă în filmul *Crucea de piatră*, scenariul Titus Popovici, regia Andrei Blaier.

Director al săptămânalului „Țara”, 1990, - reia, în 1991, împreună cu Valeriu Cristea, Eugen Simion și Marin Sorescu, revista „Literatorul”.

În decembrie 1993 - este numit director al Teatrului Național din București. Din 2001 - Director al otidianului „Cronica Română”.

Iată o biografie care ar fi trebuit să facă din Fănuș Neagu un răsfățat al criticii și istoriei literare, al presei culturale.

Dar Fănuș Neagu a fost un incomod, iar orientarea sa de stânga l-a împins spre periferia topurilor literare. Nu aș vrea să spun că a fost marginalizat, uitat, dar, oricum, nu a fost apreciat la justa lui valoare.

La aflarea veștii că ar fi bolnav de cancer, presa „l-a descoperit”, dar ea, mai ales după moartea scriitorului, ar trebui să nu se oprească aici și să

(re)descopere opera unui mare prozator, un inegalabil povestitor, un fabricant (capitalist) de metafore.

Nu suntem atât de bogați în scriitori, încât să nu-i dăm lui Dumnezeu ce e al lui Dumnezeu, dar și literaturii române ce e al literaturii române!

*

La Târgoviște, l-am reîntâlnit pe Fănuș Neagu, după douăzeci de ani.

Prozatorul lipsește din „Istoria...” mea, deși în urmă cu ani buni i-am trimis întrebări pentru un interviu. N-am putut rata ocazia, deși ceea ce mi-ar fi spus acum aproape două decenii ar fi fost cu totul altceva și despre altceva decât acum.

*

- **Maestre Fănuș Neagu, literatura română a acestui început de mileniu a fost supusă unui lanț de provocări și încercări. A fost deturnat destinul literaturii române de criza pe care o traversează societatea românească?**

- Dacă ar fi să fac un joc de cuvinte, literatura română e provocată de provocatori. Dar literatura e provocată de ideea de viață, de ideea de destin și de ideea de națiune.

Provocatorii sunt plătiți de diverse grupuri de afară, din exterior, iar înăuntru primesc bani pe căi ocolite.

Eu spun, fără să repet lucrurile dinainte, care nu sunt o glumă, ci reprezintă un adevăr, că literatura română, la ora actuală, își trăiește dezvoltarea firească, după ce a întâmpinat mari piedici, puse de elite autodenumite elite, oameni școlarizați ca derbedeii în afară și ca mari antiromâni tot în afara țării și apoi înfiați de toate guvernele care s-au succedat după 1989. Cred că literatura română face față astăzi unei duble provocări: una - să-și urmeze firul istoric al dezvoltării sale firești, și a doua - să respingă aceste ticăloșii, care vin să ne stranguleze destinul. Noi suntem oameni puși într-o răspântie tragică. Scriitorii autentici, de la cei tineri până la cei mai în vârstă, au asigurat, prin memoria colectivă, istoria acestei țări. →

NICOLAE BĂCIUȚ

Foto: Târgoviște, 28 septembrie 2006

Au asigurat ideea de destin. Cei care împiedică dezvoltarea României, sub toate aspectele, nu numai cultural-literar, social, sunt niște oameni bine remunerați, care vin dintr-un trecut detestabil, acela al vendetismului, fără nicio teamă, dintr-un detestabil depozit al moșierilor trogloditi care au împușcat țărani la 1907, al burgheziei detestabile care a vândut România și a strangulat-o prin toate speculațiile ei, și dintr-o ticăloșie externă de plătiți să facă jocul periculos al unor țări care ne vor subjugate lor, nu numai ca mentalitate, dar mai ales ca zestre economică. Nu sunt un comunist. Sunt însă un om de stânga și urăsc tot ceea ce cumularzii de azi fac și depozitează în cămărilor lor, ca obuze împotriva națiunii române. Toate bogățiile acumulate prin furt și ticăloșie sunt bombe împotriva poporului român, cu toate naționalitățile care-l compun, vorbesc de etniile maghiară, germană, romă. Bănuiala mea este că noi trecem printr-o criză acută de demnitate, n-avem curajul de a spune că suntem o țară furată, suntem o țară dirijată. N-ar fi prima oară, nici ultima oară. De-a lungul destinului nostru am trăit atâtea înfruntări și atâtea neciopliri, încât mi-e și silă să le mai numesc. Suntem în continuare o țară furată și dirijată. Iar cei care se pretind intelectuali de spiță dreaptă în România și se cred predestinați să ne conducă spre viitorul de ei, chipurile, inițiat, nu ne pot înșela. Cel puțin pe mine. Sunt oameni plătiți ca să ne ducă pe un drum așa zis al dreptății. Eu cred în destinul poporului român, dacă poporul român va mai avea vreodată țărani autentici și clasă muncitoare autentică. Deocamdată, tot ceea ce reprezenta o formulă tragică – clasă muncitoare (iertăți-mi cacofonia, semicacofonia!) și țărănime muncitoare, s-a diluat într-o clasă de semidocti, de paparude și de milogi. Termen foarte dur. Intelectualii, optzeci la sută, dacă nu 92%, au trădat. Țara Românească e pe marginea unei prăpastii cu două tăișuri: stânga sau dreapta? M-aș situa nu ca un diriguitor al oamenilor, spre ce să-i îndrept. Nu știu spre ce să-i îndrept. I-aș face să aleagă altă potecă, nu între stânga și

dreapta, ci să se uite în vechea noastră carte de dor și de muncă, vechea noastră carte de neam autentic al Câmpiei Române și al Carpaților, să se uite în cartea noastră de străjeri ai creștinătății și să aleagă între noi, oamenii care slujesc ideea de bine, și ticăloșii care promit marel rai, dincolo de așteptările noastre. Cred că intelectualitatea așa numită de frunte, care s-a situat cu bani dinafară în fruntea istoriei noastre contemporane, este trădătoare.

Ca un intelectual autentic, în vârstă și de bună credință, sper că poporul meu, poporul nostru, român, cu toate naționalitățile, va înțelege că toți intelectualii școliți, dincolo de ape albastre sau dincolo de fluvii răsăritene sau apusene, vor numai să fie bogați și să hălăduiască în marile localuri de petrecere ale Apusului. Mi-e dor de revoluționari de la '48 și chiar mai dinainte, de la 1821. Nu mi-e dor de Revoluția din Octombrie, dar parcă mi-e dor de o revoluție autentică, nu ca aceea de la 1989, dar una foarte dură, care să-i îndepărteze pe toți – pe toți nu-i va putea niciodată – ticăloșii moderni.

- Ce șanse mai are scriitorul român într-o astfel de lume? Mai poate supraviețui literatura?

- Are o lume fascinantă pe care s-o observe și despre care să scrie. Acum rămâne să aibă și puțin noroc la bani, ca să-și creeze o independență a scrisului. Dacă înainte se putea scrie ca lefegiu, astăzi e imposibil. Îmi pare rău pentru scriitorul român în care eu cred, și cred că vor veni după noi genii autentice, e vorba de scriitorul român care n-are bani să-și susțină visul, un vis, un sprijin real, un vis fără arborele autentic nu poate exista. Nu pot înmuguri ramurile fără trunchiul cu mari rădăcini, mari

valențe, adâncite în pământul natal.

- Fiindcă suntem în locul de unde au pornit spre istoria noastră celebrul testament văcărescian „Las vouă moștenire/ Creșterea limbei românești/ Ș-a patriei cinstire”, nu pot să nu vă întreb care e moștenirea pe care a lăsat-o Fănuș Neagu pentru „Creșterea limbei românești/ Ș-a patriei cinstire”?

- Dragostea pentru cuvânt și sper că ideea că noi vom fi cei care cultivăm cuvântul totdeauna aproape de inima neamului. În afara de asta, superba și enorma frunză care se zbate pe fiecare arbore, cuvântul dor.

- Vorbeați astăzi despre, într-un fel, incapacitatea acestei generații de a avea dezinvoltură și libertatea de a comunica. Ce îi lipsește acestei generații pentru a se putea comunica, pentru a-i putea fi perceput mesajul?

- Deocamdată îi lipsește timpul, trandafirul și distanța dintre insultă și glorie, care poate să dureze trei – patru – cinci vieți sau trei – patru – cinci veacuri. Dar există o distanță între trandafir și regina nopții, care se cheamă zi, clipă și gloria muncii.

- Ați scris proză, teatru, ați făcut publicistică. În ce fel s-au susținut, cele trei genuri? Care pe care a ajutat?

- Pe mine m-a ajutat foarte mult pictura, civilizația ochiului, din păcate prea puțin muzica, pentru că sunt un afon, și dragostea nețărnută pentru împerecherea cuvintelor. →

Foto: Târgoviște, 28 septembrie 2006, Fănuș Neagu, Viorica Arghir și Nicolae Băciuț

Jocul acesta magic al culegerii cuvintelor din marii scriitori ai lumii și ai neamului și al azvârlirii lor peste un val, peste un vis, peste un arbore, peste o creangă de lună.

- V-ați implicat în gazetărie, la toate nivelele. Ce înseamnă pentru un scriitor să aibă direcția unei publicații?

- Înseamnă să se lepede de ea la timp. Eu am întârziat de multe ori în jurnalistică și asta din cauză că eram sărac. Aș dori tuturor scriitorilor autentici din această țară, poeți, prozatori, dramaturgi, critici, să întârzie cât mai puțin în jurnalistică, însemnând să întârzie cât mai puțin ca publicist în această meserie. Dar să citească în fiecare zi douăzeci de ziare, pentru că vor găsi acolo cândva, nu se știe când, într-o zi, într-o clipă, mari subiecte pentru răsăritul de mâine al României.

- Ați avut, o vreme, direcția celui mai important teatru din România, Teatrul Național din București. Ce ați fi vrut să împliniți în acest teatru, dar nu ați reușit să duceți la capăt?

- N-am reușit să împlinesc, întrucât timpul s-a dovedit a fi și scurt, montarea unei piese despre Eminescu sau a unor piese închipuite la opera lui Eminescu. Ar fi constituit ideea de vrajă a vieții mele.

- Cum priviți spre trecutul dv., cu mânie? - ca să invoc titlul unei piese celebre a lui John Osborne.

- Cu încântare. Privesc spre tot ce a fost în această țară cu încântare și cu mare strângere de inimă pentru clipele de cumpănă. Cred că trecutul nostru ne îndreptățește să avem o speranță, nu o speranță, o bogăție, un evantai de speranță pentru viitor. Sunt ferm convins că cei ce vor fi după noi vor fi de o mie de ori mai deștepți și mai înțelepți.

- Sunteți un prozator care și-a verificat vocația prieteniei. Care au fost marii dv. prieteni?

- Toți colegii mei de generație, chiar și cei tineri, iar dintre cei vârstnici aș spune, în totalitate, și pentru că au străbătut atâtea decenii tragice încât simt și acum cum sângele lor curge pe marginea istoriei. Au însângerat cu visul lor și cu tragedia lor această viață a poporului român, dar au umplut-o și cu speranță. Noi suntem toți

care am izbutit câte ceva, adevărul lor, iar adevărul nostru vor fi copiii de mâine.

- Ați avut modele literare?

- Sigur că da. Din România, Sadoveanu, Voiculescu, Istrati, G. M. Zamfirescu, practic, toți clasicii români, vorbesc dintre prozatori, iar din literatura lumii aș spune că nu am timp să-i enumăr, începând cu literatura franceză, cu cea anglo-saxonă. Am uitat, trebuia să încep cu literatura rusă. Nu există mari clasici ai lumii pe care să nu-i invidiez. Plâng de mânie că nu cunosc toate limbile în care au scris mari scriitori. M-aș fi bucurat enorm dac-aș fi stat în iatacul inimii lor, citindu-i în limbile în care au scris. Din păcate, am traversat o epocă foarte stupidă, în care am învățat numai două limbi străine. Ar fi trebuit să știu, să vorbesc curent, vreo zece limbi străine. Chiar nu mi-ar fi stricat să vorbesc vreo cincisprezece, pentru că, dacă m-aș mai naște o dată, ceea ce nu se va întâmpla, te asigur, m-aș dedica meseriei de filolog, care urmărește trecerea unui cuvânt prin douăzeci de limbi. Ce aventură stranie și fabuloasă, aventura unei mari culturi, trecerea unui cuvânt din antichitate până în literaturile moderne. Cine poate să facă asta trebuie să fie un om bogat nu numai sufletește, bogat și de acasă, cu aurul familiei, pentru că este o aventură gratuită, dar de-o măreție fără de seamăn.

- Ați trecut și prin experiența școlii de literatură. E posibilă o școală de literatură, se poate învăța tainele creației într-o școală?

- Eu mărturisesc că fără școala de literatură n-aș fi fost Fănuș Neagu de astăzi.

Acolo am avut marea revelație a culturii, marea revelație a literaturii și

acolo am audiat și mari profesori. Se povestesc multe despre Școala de literatură, dar acolo, țin să vă spun că i-am auzit prima oară pe Mihail Sadoveanu, pe George Călinescu și Tudor Vianu. Cred că ajunge ca destin să te simți mândru.

- Sunteți unul dintre scriitorii care au fost fascinați de sport. Nu sunt foarte mulți scriitorii care să aibă fascinația sportului. De unde vine ea la dumneavoastră?

- Vreau să vă spun foarte sincer: fascinație au avut și Eugen Barbu și Mirodan și Radu Cosașu și Teodor Mazilu. Această fascinație a venit dintr-o dorință absolut fermecătoare și omenească: am vrut să călătoresc. Pe acele vremuri nu se putea călători decât ca ziarist sportiv. Și-atunci m-am dedicat ziaristicii sportive și am făcut-o timp de patruzeci de ani. Dar țin să precizez că după primii doi – trei ani am înțeles că fascinant e să faci din cronică sportivă cronică limbii. Eu am făcut mai mult cronică limbii decât cronică sportivă, crezând că prin acest mijloc de comunicare fac un mare serviciu limbii române. Mulțumesc lui Dumnezeu că patruzeci de ani am putut să slujesc limba română prin sport. Am o regală pornire de a saluta pe toți sportivii și pe toți lingviștii.

- Pentru că am invocat cuvintele testamentare ale lui Ienăchiță Văcărescu, vă propun să încheiem testamentar: ce testament literar lasă Fănuș Neagu viitorimii?

- Întâi că vreau să mai trăiesc. Prin urmare nu vreau să-mi fac încă testamentul.

Dar dacă ar fi să fie, ferească Domnul, cândva, sigur că va fi, aș lăsa oamenilor următoarele cuvinte: ascultați șuierul brazilor, freamătul paltinilor, miroșiți floarea de salcâm și fiți atenți când vujește Dunărea, când bate vântul, când tună și, mai ales, când inima oamenilor plânge. Să nu vă fie rușine de oamenii care plâng, pentru că inima vorbește mai mult decât gândul.

Târgoviște, 29 septembrie 2006

Foto: Nicolae Băciuț, alături de Nicu Negoită, Grădiștea, 21 mai 2010, un autograf pe o carte pentru biblioteca viitoarei Case Memoriale „Fănuș Neagu”.

CASA MEMORIALĂ „FĂNUȘ NEAGU”

Oricât de multe case ar avea un scriitor de-a lungul vieții sale, una singură e fără egal: casa natală. Doar ea, atunci când scriitorul nu mai e, poate deveni, cu adevărat, casă memorială. Acolo se întorc toate de pe nenumăratele și risipitoare drumuri mai mult sau mai puțin literare, acolo doar scriitorul e la el acasă, acolo unde s-a născut, unde a adunat aurul copilăriei din colbul uliței, unde a adunat argintul din strălucirea stropilor din apa râului, la scădat.

Fănuș Neagu are casă memorială. Acolo este paradisul său, în legătură directă cu celălalt paradis.

Doar acolo va putea fi regăsit și înțeles Fănuș Neagu, la Grădiștea lui natală, doar de acolo poate începe drumul în căutarea metaforei în care s-a rostuit întreaga sa operă literară. Un drum care poate începe cu "A fost odată ca niciodată..."

ACASĂ LA FĂNUȘ NEAGU

Am fost acasă la Fănuș Neagu, când încă scriitorul era printre noi, și am vorbit la telefon cu el, din pragul casei sale, bucurându-ne de amintiri și nostalgii.

I-am destăinuit atunci gândul de a iniția un concurs, Concursul Național de Poezie, Proză și Dramaturgie și Critică Literară "Fănuș Neagu", a cărui primă ediție ar fi trebuit să se desfășoare în 2011, la ziua sa de naștere. Pusesem pe hârtie datele parteneriatului și regulamentul concursului („În vederea descoperirii și promovării valorilor literare și pentru omagierea scriitorului Fănuș Neagu, personalitate marcantă a literaturii române contemporane, Asociația „Tinerii Euro-Agronomi”, Grădiștea, județul Brăila, și Asociația „Nicolae Băciuț” pentru Descoperirea, Susținerea și Promovarea Valorilor Cultural-Artistice și Profesionale Târgu-Mureș, în parteneriat cu instituții publice brăilene, care vor agreea proiectul, organizează prima ediție a Concursului Național de Poezie, Proză, Dramaturgie și Critică Literară "Fănuș Neagu", Ediția I, 5 aprilie 2011. Concursul a primit acordul scriitorului Fănuș Neagu.) N-a fost să fie, deși aș fi vrut ca acest gând să se materializeze, pentru că doream ca Fănuș Neagu să se bucure de recunoașterea operei sale și în acest fel și îmi imaginam, speram, că va putea participa el însuși la acest eveniment.)

Am revenit la Grădiștea, la începutul lui septembrie 2010, într-un proiect, "Curcubeu peste Carpați", inițiat de Școala Generală Nr. 2 din Târgu-Mureș și Școala "Ion Creangă" din Brăila, și am participat la o Șezătoare sătească cu tema: "Să cunoaștem doi scriitori contemporani reprezentativi pentru zonele din care vin echipele de elevi: Fănuș Neagu – Nicolae Băciuț", într-o întâlnire onorantă, chiar dacă Fănuș Neagu, internat la spital, n-a mai putut ajunge la Grădiștea.

Copiii celor două școli, împreună cu cei din Grădiștea, au prezentat fragmente din opera/viața scriitorilor, cu expuneri power point, mărturiile ale celor care i-au cunoscut/îi cunosc pe cei doi scriitori din copilărie /tinerețe/maturitate. Tot atunci a avut loc premiarea câștigătorilor concursului literar cu tema: **Copilăria în viziunea celor doi scriitori!**

NICOLAE BĂCIUȚ

Nicolae Băciuț și Nicu Negoită, visând la Casa Memorială "Fănuș Neagu", în 2010

Lângă leagănul în care a crescut Fănuș Neagu

Scriitori la momentul inaugurării Casei Memoriale „Fănuș Neagu”, 2 iulie 2011 (sus și jos)

DOAR APROPO DE ANUL LITERAR 2010...

(II)

Și, ajuns aici, n-am cum să nu fiu de acord cu doamna **Magda Ursache**, autoarea eseului *Căpușile editoriale (I). Ofuri și editori*, care notează cu amărăciune și revoltă: „*Au apărut, postdecembrist, cu miile, edituri de apartament, de dormitor, ca să nu spun de WC.*” De ce nu și de!, doamna Ursache având în vedere unele dintre producțiile lor editoriale oferite cititorilor? Însă, nu subscriu deloc ideii cum că, mai zice doamna Ursache optimistă, „...*descoperindu-le impostura (...) editorul, ca și pasărea, pre limba sa piere.*” (Contemporanul. *Ideea europeană*, nr. 2/707/2011, pag. 11). Mă văd nevoit să-i dau o veste neplăcută autoarei: editorii din stirpea celor vizați în materialul domniei sale nu sunt „păsări”, ci un soi de corcitură umano-țestoasă subdezvoltate mental, care vor trăi sute de ani fiind, după cum s-a putut constata prin experimentul românesc, și extrem de prolifici.

Și, ca să nu mai lungesc povestea, îmi permit să fac o afirmație doar aparent nedreaptă: după edituri, reviste și autori, este rândul celor care realizează rubrici cu tentă de critică literară de întâmpinare. În condițiile în care difuzarea cărții este profund deficitară, o cronică literară de întâmpinare are un rost extrem-extrem de important și, de-aceia, cu un mare grad de risc. Atât pentru autor cât și pentru comentator, deși, făcând abstracție de subiectivitatea amândurora, tarele obiectivității cad în spatele criticului.

Nu vreau să intru în alte amănunte, dar cred cu toată convingerea că „păsările”, cel puțin la noi, mor ele ce mor „pre limba lor”, dar, să fim sinceri, conștienți și obiectivi: după '90, nu numai că nu prea... mor, dar, multe, parcă tot mai mult, au devenit imune la faimoasa amenințare proliferând într-un ritm diabolic. Astfel, începând de la autori și terminând cu recenziile/cronicile laudative (mai ales când și cum nu trebuie), procentul de creații dovedind, ele însele, cum spiritul imparțialității este asasinat, nu rareori, de critici sau comentatori literari ale căror interese sunt subsumate principiului pomenit nițel mai înainte cu „*ba a mea, că e mai...*”, „*ba a mea că e mai...*”, fără să se mai țină seama, neapărat, de valorile reale. Dar, bine-ar fi să aibă, toate comentariile, argumente destule și puterea de a convinge cititorii. Iar pentru a avea o oglindă și mai fidelă a realității, mă voi folosi – ca un fel de subtilitate, să zic așa – și de apariții editoriale din acest an, considerând că, de fapt și logic, un roman e mai greu sau chiar imposibil să fie scris și tipărit în primul trimestru al lui 2011. Așa că: în **Rom. lit.** nr. 11/2011, Luminița Corneanu, la pagina 6, scrie despre romanul lui Octavian Soviany: „*Roman de aventuri și de mistere, Bildungsroman pe dos, conținând o filozofie ce*

explică reaua alcătuire a lumii, Viața lui Kostas Venetis este unul dintre vârfulurile prozei românești contemporane, o realizare remarcabilă pentru Octavian Soviany, care se dovedește un autor de primă mână.”

Întrebarea mea este: autoarea cronicii menționate mai sus o fi citit romanul sau doar i l-o fi povestit autorul? Oricare dintre cele două variante luate separat, ar schimba, foarte probabil, datele problemei... Circumscriind romanul în câmpul ideatic al textului de față, alături de el, fie pentru argument, fie pentru a ilustra cât de cât lansarea propunerii de „anul prozei”, mă văd obligat să aduc în discuție măcar câteva (din aparițiile editoriale pe 2010).

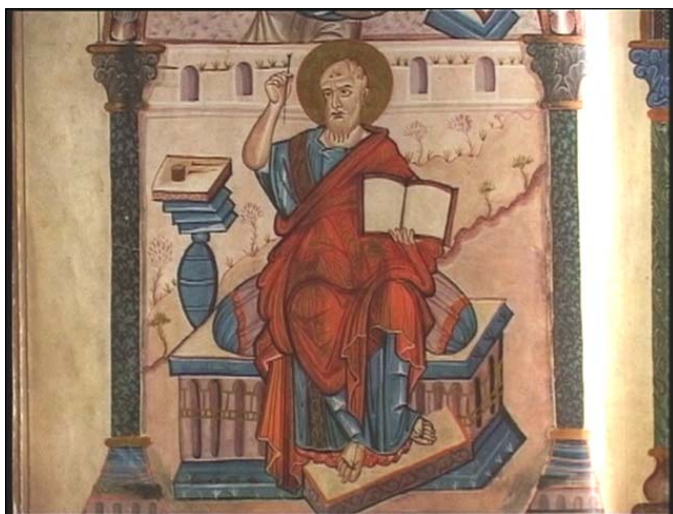
N.B. Atât în cazul autorilor cât și al cărților, „selecția” a avut un caracter absolut aleatoriu.

PROZA

Adina Rosetti, *Deadline*, Ed. Curtea Veche, Buc., 2010. Romanul *Deadline* (de ce or fi preferat autorii tineri titluri din astea – dorit epatante?) frapează înainte de toate prin seriozitatea construcției epice, sugerând cititorului seriozitatea și responsabilitatea autorului. Este destul de probabil că, cel puțin în perspectivă, putem întrevădea „un caz” pozitiv în literatura contemporană, aceasta făcând abstracție de unele stângăcii, la urma urmelor inerente...; **Matei Vișniec**, *Domnul K. eliberat*, Ed. Cartea Rom., Buc., 2010, Confesiunea autorului este, cred, suficientă pentru a ne integra sufletește în atmosfera cărții: „*Domnul K. eliberat* este, în primul rând, un omagiu adus lui Kafka. Această carte este însă legată și de un anume moment din viața mea: plecarea din România, în 1987. În România, nu avusesem niciodată de gând să scriu un roman care să se raporteze direct la Kafka, scrisesem doar piese legate de lumea kafkiană în care trăisem. Ajuns la Paris însă, am simțit un șoc: șocul libertății. Ieșeam parcă dintr-o închisoare și nu știam ce să fac cu libertatea mea. M-am simțit, brusc, ca personajul lui Kafka, domnul K., dar trăind o traumă în sens invers, altfel spus, nu șocul arestării, ci șocul eliberării.” (Matei Vișniec); **Dan Lungu**, *În iad toate locurile sunt arse*, Ed. Polirom, Iași, 2010. Cititorii, iubitorii de literatură, știu bine că Dan Lungu este unul dintre cei mai reprezentativi autori ai prozei actuale. Încă de la debutul său, cu volumul de versuri *Muchii* (versuri), Editura Junimea, Iași, 1996, el s-a instalat în gruparea scriitorilor de succes, fiind, în același timp, și unul dintre autorii cei mai traduși în alte limbi. Romanul, așa spune, este o frumoasă pledoarie pentru viață și frumos într-o expresie epică aproape permanent fermecătoare; **Dénes Jónás**, *Fleisz*, Ed. Tracus arte, 2010. Cam pe la jumătatea distanței dintre proza lui Dan Lungu și polul opus al acesteia, se situează scrierea lui Dénes Jónás. Autorul, harghitean, după cât înțeleg, este pe departe adeptul stilului jurnalistic pe care simte și se simte că îl stăpânește cel mai bine. Numai că, furat de idee, adeseori scade puterea narațiunii de a convinge. Dar, există și circumstanțe atenuante, fiind vorba despre un debut...; În cazul **Eugeniei Țarălungă**, *biu. poeme și texte-bloc*, prefață de Ruxandra Cesereanu, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2010, circumstanțele nu mai sunt la fel de valabile, fiindcă mesajul autoarei este, clar, al uneia pentru care scrisul, „desfășurătorul scriiturii” nu mai prea are secrete. →

DUMITRU HURUBĂ

„Eugenia Țarălungă este, spre deosebire de disforicii douămiiști (chiar disforici sunt douămiiștii?!? D.H.), o nouăzecistă care încă mai trăiește poezia ca pe o stare de euforie” (Radu Vancu, **Rom. Lit.** nr. 12/2011. Cu volumul *Piramida*, Ed. Elkon, 2010, prozatorul **Mihai Pascaru** pare să se apropie pe frecvențele puse în undă de Marin Preda și, ceva mai diferit, de Zaharia Stancu și Ioana Postelnicu. Sigur că „ruralismul” pascarian este consecința unei receptări *altfel* a realității satului, însă esența rămâne. “ Pentru că lumea satului e altfel, pentru că autorul, oricât se străduiește, nu-și depășește condiția de co-participant ideatic. Sau, poate, nici nu dorește. Rămâne certitudinea că avem de cunoscut viața rustică fotografiată cu un aparat special mînuit cu grijă și cu pricepere; Noi amintiri despre „anii-lumină” ai socialismului? Întrebarea e: mai interesează pe cineva să știe nu-știu-ce despre acele vremuri? Mai-vârșnicii le-au trăit, pe mai-tineri nu-i interesează. În ultima sa carte, *Măslina aproape gratis*, Ed. Dacia XXI, 2010, **Alexandru Vlad** ne propune un fel de proză-joc de-a retrăirile, de-a neuitare, pentru ca istoria să nu se mai repete, indiferent pe ce coordonate sau spirale își prelinge clipele, orele, zilele, anii... Până la urmă

și profesionalismul autorului înving majoritatea obstacolelor. Și de ordin literar-artistic și social și... În ceea ce privește *Gde Buharest*, Ed. Charmides, 2010, volumul al cărui semnatar este **Constantin Stan**, conține, de asemenea, amintiri, dar cu totul de altă factură, iar povestitorul mai demonstrează, și cu această ocazie, indiscutabilele sale disponibilități de narator. Posedă rețeta desfășurării gradate a evenimentelor, a stărilor conflictuale – broderii care creează o atmosferă incitantă...; Pe **Ioan Groșan**, autorul *Caravanei cinematografice* (1985) și *Planeta mediocrilor* (1991), l-am regăsit cu bucurie în recenta și favorabil comentata sa carte *Un om din Est*, [vol. II], Noul Scris Românesc – Tracus Arte, București, 2010. Este cel pe care Gabriel Chifu, în **Rom. lit.** nr. 5/2011, îl numește „Unul dintre cei mai valoroși prozatori ai momentului”, iar Andrei Terian completează, poate cu un pic prea mult entuziasm și aplomb: „Ioan Groșan rămâne, fără îndoială, un excelent povestitor, care și-a câștigat deja pe drept cuvânt statutul de cetățean de onoare în canonul umoriștilor români din toate timpurile”; **Radu Mareș**, autorul volumului *Când ne vom întoarce*, Ed. Limes, 2010, are un admirator pe care nu-l suspectez de nesinceritate, cel puțin în acest caz – Daniel Cristea-Enache. Fostul comentator cu rubrică în **Rom. lit.**, acum notează în **Observator cultural** Nr. 308/2011): „Admir la Radu Mareș, în primă și ultimă instanță, rafinamentul de a întări și totodată de a masca structura susținătoare, «ingineria» cărții pusă în planurile și realizările arhitecturale; și pe care «optzeciști» noștri, de pildă, au scos-o mereu în evidență, până când,

gândindu-se ei mai bine, și-au dat seama că proza mare înseamnă altceva decât exhibare de tehnici și procedee.”. Subscriu ideii chiar dacă pe „optzeciști”, în general, e greu să-i fixezi într-o grupare „rigidă” chiar și atunci când e de ordin tehnic. Sau, mai ales?

Cu prozatoarea **Doina Ruști** (*Cămașa în carouri*, Ed. Polirom, 2010), nu se întâmplă vreo minune frapantă în ceea ce privește scriitura, ci ea își urmează calea ascendentă, aceea a unei individualități perfect conturată și mulată pe spațiul ideatic în care își construiește textele. Prozele sale denotă în sensul cel mai frumos o încăpățănare impresionantă în a-și demonstra forța talentului cu consecințele de rigoare normale: impunerea personalității sale literare. Și reușește. Iar *Cămașa în carouri și alte 10 întâmplări din București* ilustrează

perfect latina formulare euclidiano-arhimedică: *quod erat demonstrandum...*; Arădeanul

Gheorghe Schwartz este prezent pe „afișul literar” al anului 2010 cu volumul **Cei o sută – Secretul Florența**, Ed. Curtea Veche, 2010, Col. Un roman; Dublat de un talent deja binecunoscut, harul de povestitor ni se relevă, de altfel ca de fiecare dată la apariția unei cărți girată cu semnătura Gheorghe Schwartz. Grație acestei noi scrieri, de această dată

autorul ne obligă, în sensul cel mai elegant și frumos al cuvântului, să participăm împreună cu el la o incursiune palpitantă în Palatul Bosci, despre care se spune că ar fi unul dintre acele puncte renaștentiste de atracție pentru turiști și nu numai...

Romanul *Ana Maria și îngerii*, apărut la Editura Cartea Românească în anul 2010, sub semnătura lui **Radu Aldulescu**, are ca subiect biografia/povestea zguduitoare a unei românce plecată din țară în urmă cu un sfert de secol – în 1987 – a cărei fiică suferă de *Lupus* (boală a pielii și a mucoaselor, adesea de natură tuberculoasă, caracterizată prin apariția unor plăgi și noduli care ulcerază și distrug țesuturile, lăsând cicatrice întinse, deformante, D.H.). Femeia trăiește marea tragedie alături de fiica ei, tragedie transmisă nouă, cititorilor, cu o mare forță literar-artistică, ceea ce obligă la a fi părtaș sentimental-solidar. Meritul acestei co-participări îi revine talentatului prozator Radu Aldulescu.

Un scurt preambul la partea de poezie a materialului meu: Gabriel Chifu: „Au apărut spre sfârșitul anului trecut câteva cărți de poezie peste care ar fi nedrept să trecem fără să le semnalăm valoarea deosebită.” G. C. se referă la cărțile *Alcool*, de **Ion Mureșan**, *Patria mea A4*, de **Ana Blandiana**, *Pe prag (Vale-Deal)*, de **Liviu Ioan Stoiciu**, *Moartea Parafină*, de **Robert Șerban**. *Femeia despre care scriu*, de **Nicolae Coande**.

Biblioteca Batthyaneum, interior, foto Ecaterina Țarălungă

Lecția și foșnirea mâinii

Marile personalități istorice, prin ridicarea scopului individual la cel general, se dimensionează pe măsura istoriei universale; ele au un instinct sigur de a împlini ceea ce timpul cere să se împlinească.

“*Oamenii mari ai istoriei* – subliniază Hegel în ale sale **Prelegeri de filosofie a istoriei** (trad. Ed. Academiei R.S.R., Buc., 1968) – *sunt aceia ale căror scopuri particulare proprii cuprind acea substanțialitate care e voința spiritului universal.*” Ei capătă, în condiții anume, plenitudinea operei de artă: individualul se curbează în universal pe calea particularului. Dacă într-o operă de artă se exprimă sufletul complet, “*omul întreg*”, cum zice Georg Lukács, într-o astfel de “operă de artă”, din planul istoriei, se exprimă sufletul complet al unui popor, care, numai în asemenea condiții, strălucește în amiaza propriei universalizări. Despre tânărul și marele Alexandru Macedon, care a încălecat Bucefalul istoriei și a impus lumii modelul unei conștiințe (în mare parte modelată de Aristotel), Hegel are cele mai frumoase cuvinte, comparându-l cu un “*glob celest liber plutitor în eterul său*”, având spiritul “*plin de geniu*”, iar opera sa, strălucire artistică. Tinerețea îi oferă posibilitatea de a nu păstra nimic din de veșmintele vechi și pătate ale lumii elene, să strălucească în cele noi și să fascineze cetățile-stat ale grecilor. Scurta sa viață și operă (356 – 324 î. Cr.) se situează în perioada a doua, din cele trei ale istoriei lumii elenistice, în perioada de nimb și de plină manifestare naivă și de beatitudine a spiritului. Ca la un semn, a strâns sub lumina ochilor săi Asia Mică și Siria cu lumile vechi din dreapta, Egiptul, și cele din stânga, ale Ahemenizilor, adică întregul Imperiu Persan, Darius al III-lea neputându-i face față în cele succesive trei bătălii, ca unui fulger stărnit din senin, ca unei forțe în care sunt amestecate deciziile zeiștii. Vine ca un apostol al elenismului și solicită, mai apoi, o fuziune între greci și perși, el însuși căsătorindu-se cu două fiice ale Marelui Rege înfrânt și obligând pe comandanții macedoneni să-i urmeze pilda cu fecioare de obârșie nobilă persană. Tânărul Împărat, ca tot ce este susținut de spirit, este străfulgerat de ideea nașterii sale miraculoase și are viziunea asupra omenirii **ca întreg**. Actele sale individuale se desfășoară și se particularizează, strângându-se sub cupola universalului. Într-un timp extrem de scurt, de un deceniu, întemeiază orașe, organizează viața civică, netezind calea lumii și artelor grecești de la Nil până la Indus. “*El a fost mare ca belucă în bătălii – scrie cu admirație Hegel –, înțelept și precaut în expediții și organizări și cel mai viteaz soldat în vârtejul luptei.*” Și ca tot ce se află sub “comanda” spiritului, moare “*la timpul potrivit*”, ca o necesitate. “*Ca să se păstreze ca tânăr în amintirea posterității, a fost necesar să fie secerat de o moarte prematură (...)* Alexandru și-a îndeplinit opera și și-a conturat definitiv portretul, lăsând lumii una dintre reprezentările cele mai mărețe și mai frumoase, pe care nu o putem tulbura decât cu relele noastre reflexii.” (pp. 32, 33, 262, 263). În înțelegerea acestei “*figuri universal-istorice a lui Alexandru*” nu trebuie să i se aplice măsuri de virtute și moralitate ale lumii moderne, este suficient că Alexandria ptolemeică a devenit centrul matematicilor lumii, iar traiectoria vieții sale s-a așezat ca un tipar în memoria copilăriei noastre.

Dar un fapt ce se uită deseori și care face parte din spectacolul măreției sale este că el își ia rămas bun de la ostașii armatei sale cu deplină demnitate și conștiință omenească, arătându-le lor și urmașilor ce înseamnă **gloria vieții și efemeritatea** ei. Se spune că sosindu-i ceasul și-a chemat generalii și le-a spus ultimele trei dorințe pe care să i le îndeplinească întocmai: prima, ca doctorii să-i poarte sicriul spre groapă, fără a fi ajutați de nimeni; a doua, ca drumul pe care sicriul va fi dus spre mormânt să fie presărat cu aur, argint și pietre prețioase adunate în războaie; și a treia, ca mâinile să-i fie lăsate să atârne afară din sicriu. La auzul acestor dorințe ciudate, mulțimea a încremenit în mirare, iar unul dintre generali, cel mai iubit de Împărat, s-a apropiat și, sărutându-i mâna, i-a făgăduit că vor îndeplini toate cele trei dorințe, dar, smerit și cu durere, l-a rugat să le explice tâlcul. Împăratul le-a spus: “*Mi-ar plăcea ca lumea să știe despre cele trei lecții pe care tocmai le-am învățat.*”

Vreau ca doctorii mei să-mi poarte sicriul ca oamenii să realizeze că doctorii nu pot să vindece orice boală. Ei sunt lipsiți de putere și nu pot salva un om din ghearele morții când i-a sunat ceasul;

A doua dorință – drumul spre mormânt presărat cu aur, argint și alte bogății este pentru a aminti oamenilor că nimic din aurul meu nu vine cu mine în mormânt. Este o pierdere de timp să alergi după atâtea bogății;

Și a treia dorință – mâinile lăsate să atârne afară din sicriu, este pentru a le arăta oamenilor că am venit cu mâinile goale în această lume și tot așa plec din ea.”

Această din urmă dorință, a treia, reamintește Hegel, este spre a arăta lumii că Împăratul murind nu a luat nimic cu sine, că opera sa a aparținut lumii și că el s-a anulat complet ca persoană particulară pentru a da istoriei și lumii cuvântul.

Dar, deseori în istorie, “*relele reflexii*” sau, mai mult, relele și nesățioasele acte ale mai marilor zilei au tulburat și tulbură lecția acestei mâini, făcând-o să foșnească, iar mai rău, obligând-o să devină o **frază**, cum surprinde Eminescu. Cea mai cuprinzătoare și profundă conștiință a românilor nu putea să lase nereflectată pe “*pereții camerei cu oglinzi*” această meditație și lecție istorică a Marelui Împărat. În **Mss. 2290, I**, el scrie: “*Cel mai mare păcat al oamenilor e frica, spaima de-a privi în față, și-a recunoaște adevărul.* →

DUMITRU VELEA

Biblioteca Batthyaneum, interior, foto Ecaterina Țarălungă

El e crud acest adevăr – dar numai el folosește. Thiers, Gambetta, Farre [ilizibil], fără de a recunoaște îndreptățirea cestiunilor sociale. Victor Hugo știa prea bine că acea mână a părinților întoarsă din mormânt către fii – e o frază”. Și referindu-se la Napoleon al III-lea, pentru care avea o deosebită stimă datorită reformelor pe care acesta le înfăptuise, poetul conchide: “Împăratul a știut, recunoscut, nu s-a speriat și, fără să confeseze profunde adevăruri ce treceau ca niște umbre prin sufletul său – a lucrat și a lucrat bine”. (**Fragmentarium**, Ed. Științifică și Enciclopedică, Buc., 1981, p. 126). Cu alte cuvinte, a recunoscut îndreptățirea problemelor sociale; metaforic exprimându-ne, a auzit foșnirea mâinii părinților săi și a împiedicat să se facă din aceasta o frază, după cum zice Victor Hugo, pe care Eminescu îl numea – și nu întâmplător – încă din articolul **Repertoriul nostru teatral**, publicat în **Familia**, din 18/30 ianuarie 1870, acel “bard al libertății”.

Într-un text aferent poemului dramatic **Pacea pământului vine s-o ceară** (Mss. 2259, din perioada berlineză), Eminescu, aplecat asupra paginilor istoriei și surprinzând că ele sunt întoarse de **sufnul răului** și rareori citite de câte o persoană particulară bine situată sub cupola universalului, notează eclesiastic, ca un gând interior poate pentru personajul **Împăratul**, despre zădărnicia zbaterilor omenești și nimicnicia lipsei de măsură a omului: “De v-ați întinde mâna moartă, albă, / Din ale voastre-urieșești sicrie / Ce am vedea că a rămas din ea, / În ea ce se-ntindea după pământ? / Nimic.” (**Opere VIII**, Ed. Academiei R.S.R., Buc., 1988, p. 67).

A ține seama de această lecție și de tâlcul ei eclesiastic, se luminează necesitatea prin care și numai prin care istoria își atinge dimensiunea sa ontică și ontologică în pofida neființei, iar personalitatea, aflată în miezul evenimentelor, poate să exprime – ca și o **operă de artă** – suflul unui întreg popor, înseamnă că foșnirea mâinii trebuie să se audă limpede și să ajungă un cuvânt cu sens propriu și adevărat în fraza istoriei.

POVEȘTEA MĂRULUI

Povestea mărului... nu știu cum s-o încep. Poate c-ar trebui să cobor mai întâi chiar eu în acea lume curată, de început, care făcea să se nască, ascuns, cu fiecare zâmbet, o poveste.

A fost odată ca niciodată o fată frumoasă, Atalanta, care jurase să nu se căsătorească. Dar frumusețea ei atrăgea prea mulți admiratori. Atalanta era de neînving în fugă. Astfel că ea a hotărât să-i fie soț doar acela care-o va întrece în alergare, iar cei învinși în această cursă urmau să fie uciși. Într-o zi, Hippomenes, un tânăr chipeș și iubit de zei, a reușit s-o întrecă printr-un vicleșug: a aruncat

înaintea ei un măr de aur. Fermecată, fata s-a oprit să-l ridice și a pierdut întrecerea. Așa că Hippomenes i-a devenit soț. Ruptă din mitologie, iubirea celor doi trăiește, râvnită, în versul lui Catullus, poetul îndrăgostit al Romei – *Tam gratumst mihi quam ferunt puellae / Pernici aureolum fuisse malum, / Quam zonam soluit diu ligatam.*(II), „M-aș bucura ca sprintena copilă / Când mărul cel de aur îi descinse / Mult timp legatul brâu al fecioriei” (trad. Teodor Naum).

Același poet, o altă poveste, o altă fată. De data aceasta, o tânără ascunde mamei iubirea ei pentru un băiat de la care primise, ca semn al dragostei, un măr. Fructul, învelit bine în hainele fetei, cade când aceasta sare în întâmpinarea mamei. Mărul scapă și se rostogolește între cele două.

Tăcere. Vorbește doar mărul. *Ut missum sponsi furtivo munere malum / Procurrit casto virginis e gremio, / Quod miserae oblitae molli sub veste locatum, / Dum adventu matris prosilit, excutitur: / Atque illud prono praeceps agitur decursu, / Huic manat tristi conscius ore rubor.* (LXV) „Tot așa precum din sânul unei fete cade jos / Mărul cel trimis în taină de vreun june amoros: / Biata fată! Ea uitase că l-a pus sub haina moale / Și când sare de pe scaun înaintea mamei / Măru-i pică la picioare și de-a dura el se dă, / Iar fecioara, cu rușinea pe obraz, mânărită stă” (trad. Teodor Naum).

Poeta Sappho rupe un măr și-l așează într-un decor amintind fie iubirea împlinită, fie liniștea aplecată peste zbaterile amorului – *ἀμφὶ δ' ὕδωρ / ψῆχρον ἄνεμος κελάδει δὶ ὕδωρ μαλίνων, ἀθυσσομένων δὲ φύλλων / κῶμα κατάρρει.* (fg. 5), „Blând zefirul mângâie unda rece, / Printre crengi de măr coborându-și zvonul, / Iar din vârf ce-și tremură frunza, molcom, / Picură somnul.” (trad. Simina Noica), iar povestea unei fete încă necăsătorite o ascunde într-un măr rumen la care râvnesc culegătorii – *Οἶον τὸ γλοκύμαλον ἐρεῦθεται ἄκρω ἐπ' ὕδωρ / ἄκρον ἐπ' ἄκροτάτῳ λελάθοντο δὲ μαλοδρόπνεσο, / οὐ μὲν ἐκλελάθοντ', ἀλλ' οὐκ ἐδύναντ' ἐπίκεσθαι.* (fg. 90), „Vârful de creangă pe creștetul pomului leagănă, dulce / Taină a mărului rumen. Și culegătorii-l uitară... / Chiar l-au uitat? Cine-ar crede? Ei n-au izbutit să-l ajungă!” (trad. Simina Noica).

Ce secret are acest fruct? Să fie oare, cum crede Paul Diel, forma sa sferică aceea care sugerează dorințele pământești, cedarea în fața acestor dorințe? Sau, în varianta abatelui E. Bertrand și a lui Robert Ambelain, tăinuiește el în pantece, prin căsuțele cu sămburi, o stea cu cinci colțuri, un pentagram, simbol al științei? Și închiderea pentagramului – ce ar desemna omul-spirit – în interiorul pulpei fructului, de fapt în adevăratul fruct, să trimită la involuția spiritului în materia carnală – fructul fals?→

MARCELA GRAȚIANU

Raft cu incunabule din Biblioteca Batthyaneum, foto Ecaterina Țarâlungă

Pășim, în sfârșit, în minunata grădină cu mere de aur a Hesperidelor. Acest loc, în care s-a sărbătorit nunta lui Zeus și a Herei, era considerat un Paradis, obiect al dorințelor omenești și al posibilității de a deveni nemuritor. Povestea spune că cine consuma aceste mere uita foamea și setea, durerea și boala, devenind nemuritor, iar fructele rămăneau mereu întregi. Și tradiția celtică vorbește despre un măr cu care Femeia din Cealaltă Lume a hrănit un fiu de rege timp de o lună și mărul nu s-a micșorat.

În zona riturilor de trecere, întâlnim mărul ca dar de nuntă. Gea oferă Herei, la nunta acesteia cu Zeus, mere de aur – mărul apare în contextul de față și ca simbol al iubirii, trimițând la ea (Hera este zeița căsniciei), și ca simbol al puterii, dat de metal, prin raportare la el, zeul suprem. Un alt eveniment, poate mai important decât cel anterior, este nunta lui Thetis cu Peleu. Însă aici, ca și în basmul *Albă ca zăpada*, mărul este, într-un anume fel, aducător de moarte. Dacă am fi fost printre invitați, am fi văzut-o pe Eris, mâniaoasă că n-a fost chemată, aruncând în toiul petrecerii mărul discordiei pe care stătea scris „cele mai frumoase”. Sarcină grea pentru Zeus, dar și mai grea pentru Paris. Alegerea acestuia? Femeia.

În *Geneză*, fructele din pomul vieții asigurau nemurirea; pe acestea le-a oferit Dumnezeu lui Adam și Evei. Însă mărul din pomul cunoașterii binelui și răului, din care au mușcat cei doi, deși nu le era permis, a fost interpretat ca reprezentând viața materială, dorința pământească, opusă vieții spiritualizate. Interdicția stabilită de Dumnezeu atrage atenția asupra alegerii pe care omul o va face – progresie vs regresie. Iar femeia și bărbatul au ales, purtând mereu cu ei însemnul căderii, (pe nedrept) numit mărul lui Adam. De aici ambivalența mărului: și fruct al arborelui vieții, și al arborelui științei binelui și răului – nemurire și moarte.

Semn al dragostei și al dorințelor pământești, în toate poveștile de mai sus, mărul se află în vecinătatea elementului *feminin* și pare cules dintr-un *arbore al vieții*. Putem adăuga acestei serii și mărul văzut ca simbol al tinereții, al reînnoirii, al prospețimii veșnice (*An apple a day takes the doctor away.*), așa cum vine el din istorisirea lui Gervasius sau din mitologia scandinavă. Povestea lui Gervasius spune că Alexandru cel Mare, plecat în căutarea Apei Vieții în îndepărtata Indie, a găsit mere ce aveau miraculoasă putere de a prelungi viața preoților până la patru sute de ani; la fel și în mitologia scandinavă – zeii mănâncă mere și rămân tineri până la sfârșitul ciclului cosmic actual.

Dar mărul poate fi și un fruct al *arborelui cunoașterii*.

Steaua cu cinci colțuri din inima fructului descrie un pentagram, simbol al științelor, făcând astfel din măr un semn al cunoașterii și al libertății pe care ți-o dă cunoașterea. Abatele E. Bertrand observa că, pentru cei inițiați, a mânca un măr însemna a-și folosi inteligența pentru a cunoaște noul, sensibilitatea pentru a-l dori și libertatea pentru a-l realiza. În acest punct s-ar putea naște dacă nu o conexiune, cel puțin o întrebare referitoare la alegerea celebrei companii Apple Inc., destinată tehnologiei computerelor, de a avea ca logo un măr mușcat – cunoaștere, știință, libertate? Dar și acesta este un măr al discordiei, dacă ne gândim la procesul intentat companiei de către casa de discuri a formației Beatles, Apple Corps. De fapt, acest nume atât de disputat își are

originea în versurile unei piese preferate a trupei, *Apple Core*, și în pictura lui René Magritte, *Le fils de l'homme*. Tabloul lui Magritte are două taine, mărul și omul, care se unesc într-o regiune a necunoscutului ce ne atrage și peste care ne vrem stăpâni – tentația și experiența noastră față în față cu ea. *Everything we see hides another thing, we always want to see what is hidden by what we see, but it is impossible. Humans hide their secrets too well...*

Coborâm și mai mult în poveste, într-o lume de magie și revelație. Poveștile bretone prezintă adesea consumarea unui măr ca prolog al unei profeții. Tradiția celtică spune că mărul este un arbore ce aparține Celeilalte Lumi și că Femeia din Cealaltă Lume dă celui pe care-l ia cu ea dincolo o ramură de măr. La irlandezi și galezi, livada cu meri este sălașul mitic unde se odihnesc regii și eroii defuncți. Britanicii mărturisesc că acolo s-a retras regele Arthur așteptând momentul în care să se reîntoarcă pentru a-i elibera pe compatrioții galezi de sub stăpânirea străină. Texte povestesc că vrăjitorul Merlin își instruia discipolii așezat sub un măr. Un ochi de vrăjitor trebuie să fi avut și Newton, de vreme ce a văzut ceea ce le scăpa tuturor – legea gravitației.

În povestea lui Herakles, ca și în tradiția celtică și în basmele românești, regăsim merele de aur, simbol al nemuririi, la capătul unui drum inițiativ. Păzită de un dragon – întruchipare a dificultăților cu care este presărat drumul spre Paradis –, grădina cu mere de aur a Hesperidelor va fi cucerită de Herakles – eroul care a străbătut acest drum de inițiere, simbolizând, de fapt, lupta omului de a ajunge la acea spiritualizare ce-i va asigura nemurirea (Jean Chevalier, Alain Gheerbrant). *Prăslea cel voinic și merele de aur* poate fi citit într-o cheie a combinării simbolurilor – mărul e și simbol al inițierii eroului, și simbol al dragostei (fetele ies ținând în mână câte un măr), și simbol al recunoașterii pentru *Prăslea* (vezi și *Voinicul cel fără de tată, Făt-Frumos cel rătăcit, Poveste țărănească, Pasărea măiastră*).

În această ipostază de fruct al *arborelui cunoașterii* ce deschide calea spre știință, magie și revelație, lumea de dincolo și inițiere, simbolul mărului se deschide mai mult în mărimea elementului *masculin*.

Intrarea în clădirea Bibliotecii Batthyaneum, foto Ecaterina Țarălungă

ROMANUL DUBLU

Motto: "1 + 1 fac 2. Dar 2 nu mai e 1+1" (Constantin Noica)

Dacă am spune că "Tema pentru acasă", de Nicolae Dabija, Editura pentru literatură și Artă, Chișinău, 2011, e un roman de modă veche, ar trebui să lămurim ce-nseamnă modele în literatură și ne-am adânci în ape agitate. Moda se repetă, istoria se repetă, astfel încât a fi "de modă veche" este un

atribut nobil, al eleganței, al rafinementului. Romanul este "de modă veche" și, în același timp, "la modă" sau "de modă nouă".

Nicolae Dabija, poetul în ipostaza de prozator, e un creator care nu construiește doar metafore, dar spune, cu pasiune, și întâmplări petrecute în realitate. Pentru compoziția acestui roman, Dabija ia două personaje, Mihai și Maria, un profesor de română și o elevă îndrăgostită de el, adaugă situația deportărilor în Siberia a celor nesupuși regimului stalinist, înfiripă iubirea dintre cei doi, care nu cunoaște margini.

Într-o dimineață, tabloul lui Stalin, care se afla pe un perete al clasei, este înlocuit cu cel al lui Eminescu. Cu toate că autorii gestului au fost elevii, profesorul ia asupra lui vina și este arestat, nejudecat, acuzat, deportat în Siberia. Maria, fără să fi mărturisit iubirea ei pentru Mihai, nu alege să-l aștepte ca Penelopa, ci pornește în căutarea lui, ajunge în lagăr, se angajează ca spălătoreasă, plănuiește o evadare pentru amândoi, se cunună cu Mihai sub clar de lună, cu inele din fire de iarbă. După scurtă vreme, sunt prinși, readuși în arest. Maria află că e însărcinată, mai încearcă o fugă împreună cu Mihai, atât cât să-l nască pe fiul lor, Mircea, "în libertate", într-o peșteră, din nou sunt prinși, întorși la program. Rezistența femeii este slăbită, oricât ar încerca să facă față situației, este nevoită să-l dea pe copil într-un orfelinat, nu înainte de a-i scrie numele pe un braț, și în scurt timp ea moare. După moartea lui Stalin, deținuții sunt trimiși acasă. Mihai o caută pe Maria, află de moartea ei și pornește după Mircea. Îl găsește, recunoscând numele înscris de mama lui, și se-ntorc împreună în satul Poiana.

Romanul are multe capitole scurte, fiecare întâmplare fiind povestită separat, ceea ce oferă prozei o structură bine urmărită, clară, limpede, ceea ce dă textului vioiciune, dar și vigoare, ceea ce conferă structurii narrative nota de "poveste în poveste" sau de "poveste în ramă". Ideea de piese ale unui joc puse în ordine reprezintă o bună călăuză a romanului - story, cu fir epic bine ținut în frâu, din aproape în aproape. În fruntea fiecărui capitol, scriitorul așează câte un motto, bine ales, citate din Biblie, din Vieru, din Dostoievski, din Gide, din Mircea Eliade, cu trimitere la adevărurile vieții. Rolul acestor semne este de-a concentra subiectul din desfășurare într-o afirmație care comprimă și exprimă mai mult și mai multe. Poetul Dabija se recunoaște în aceste concentrații de gândire universală. De altfel, pasaje

artistice deosebite fac trimitere pe tot parcursul romanului și la componenta lui lirică. Imagini precum cea a ploii sunt grăitoare pentru disponibilitatea spre reverie: "m-am așezat cât mai comod pe pervaz să pot asculta ploaia cum bate în acoperiș ca o chemare la luptă și să urmăresc de sus, de la etaj, cum stropii răpăie grăbiți prin ograda orfelinatului nostru cu pași de soldați porniți la atac".

Narațiunea are un narator obiectiv, cu excepția primului capitol și a câtorva inserții pe parcurs, unde relatarea se face la persoana întâi, de către Mircea, copilul cu ochi vii, care, aidoma lui Darie, al lui Zaharia Stancu, nu trebuie să uite nimic. Așadar, și narațiune cu doi naratori, în sprijinul afirmației din titlu, cum că am fi în fața unui roman dublu. Apoi, rareori se-ntâmplă ca un roman să aibă două personaje principale, egale calitativ și cantitativ, cum e cazul aici, prin Mihai Ulmu și Maria Răzeșu. Ei se completează, își oferă unul celuilalt importanță în text, se lasă unul pe altul să (se) crească, să (se) dezvolte. Nu întâmplător, acțiunea are două planuri suprapuse, al lui și al ei, care se intersectează frecvent. Destinul Mariei este curmat prin moarte, după ce i-a dat naștere lui Mircea. Destinul lui Mihai este salvat, pentru ca el, la rândul lui, să-și salveze fiul și să se întoarcă acasă, lăsând-o pe Maria jertfă a iubirii lor.

Există mai multe căi de intrare, de înțelegere și decodificare a acestui roman, simplu în aparență, adânc și bogat în semnificații. Păcatul în care ar fi putut cădea Nicolae Dabija ar fi fost acela de-a scrie o proză poetică sau un roman liric, ceea ce nu ar fi făcut neapărat din text o structură vulnerabilă, ci poate că ar fi potențat multe dintre trăiri, imagini, rămase la nivel de "blitz". Dar nu! El dă forță și vigoare textului narativ, ca un adevărat prozator, cu experiență.

Motivul cărții este o temă dată pentru acasă. De fapt sunt două. Una pentru clasă, care trebuie să se pregătească la lecția "A fi om – o artă sau un destin?!" și una pentru Maria, care trebuie să aducă înapoi cartea de Poezii, de Mihai Eminescu, pe care i-a împrumutat-o profesorul. În ziua prezentării temelor, profesorul dispăruse. Maria n-a mai avut răbdare și a plecat după el, cu cartea în ghiozdan. Ceilalți elevi răspund, după 13 ani (atât a lipsit Mihai Ulmu), cu exemplul personal, cu viața lor, cu familiile lor, fiind acum maturi, la casele lor, și vin la școală de îndată ce-au auzit că s-a întors profesorul de română, despre care Maria spunea, căutându-l prin lagăr: "Seamănă cu Mihai Eminescu". Tema pentru acasă, neobișnuită prin înfăptuiala ei, îi urmărește pe eroii cărții, ne urmărește și pe noi, generând romanul unei datorii împlinite, al timpului care salvează destine.

Pe lângă povestea de iubire, veche și inedită în egală măsură, livrescă și fără șansă, care arde total și se stinge lăsând urme - amintiri, trăiește și o poveste a demnității umane, a absurdului vieții, a forței staliniste împotriva intelectualilor, care nu e deloc doar o poveste. Apoi, lumina lui Eminescu, în care profesorul crede, reușind să-i atragă și pe elevii lui de partea poeziei eminesciene. Cartea de poezii trece dincolo de marginile romanului, de copertele lui, de lagăr, de condiții sociale. Ea ocrotește. Mesajul cărții este acela că Eminescu reprezintă un simbol național, în care credem și în care trăim. Drumul spre Siberia e cu întoarcere pentru unii, cu sens unic pentru alții: "Trenul ducea noaptea cu el. Era o închisoare pe →

ELENA M. CÎMPAN

roți, care nu oprea în gări decât rar.” Idei precum “umanizarea omului ar trebui să treacă mai întâi prin dezumanizarea lui”, fenomene de reeducare, de spălare a creierelor, promovate de Kudreavțev, șeful renumitului lagăr Dalstroï, de la Zarianka (“un loc pierdut în taiga, uitat de Dumnezeu, un orașel de închisori”), sunt contracarate de Mendelstam, poet, profesor, filosof, coleg de pușcărie, cu care Mihai Ulmu își petrece ore de dialog în limba latină, ca-n “Numele trandafirului”, de Umberto Eco, semn că spațiile închise, precum pușcăriile sau abațiile, retragerile din lume, conduc la exprimări neobișnuite, latina fiind nu doar o limbă moartă, dar și un semn al erudiției, o rezervă, o libertate a tuturor limbilor. În acest context de suferință, în care se aude frecvent, ca un imn: “ai vrut să mori ca să nu-ți faci norma... te vom trata mai întâi, pentru a te putea omori”, Mihai află că “nu există oameni răi, doar oameni suferinzi” și se alină cu “fratele meu copacul și cu sora mea piatra”, într-o rezistență care anunță triumful binelui asupra răului, chiar dacă amenințările sună astfel: “mâna pe târnăcop, lopată, hârleț! Ele vor fi de azi încolo baghetele, pensulele și condeiele voastre, trântori și exploatare ai clasei muncitoare”.

Dar iubirea atârână mai greu în balanță decât toate aceste cruzimi. “Cred în tine ca în Dumnezeu, Mihai Ulmu”, declară Maria, care îl cere de soț, cu o naivitate de care doar sentimentul suprem e în stare. Ea își alege ursita și se duce până la capătul pământului, fiind sigură că “dacă i-aș spune acestui munte să se dea la o parte, se va da”. Și când spune “Vreau să fac și eu închisoare cu el” se cutremură munții. Am mai întâlnit această situație în filmul “Amiralul”, în care Anna Vasilevna cere să fie închisă cu iubitul ei, Amiralul. Pare a fi un loc comun al spiritului ales, imprimat în literatură, în cinematografie.

Mihai Ulmu compară viața lui cu o ceașcă spartă, sperând ca, odată trezit din acest coșmar, timpul va fi dat înapoi și el va putea lipi la loc cioburile ceștii sparte. Dar timpul este ireversibil. “Arta de a trăi este până la urmă arta de a fi tu însuși”.

Am primit cartea lui Nicolae Dabija, la Târgul de carte “Alba transilvană”, cu sentimentul unei mărturii încredințate: “Poetei Elena M. Cîmpan, surorii mele întru Metaforă, acest însemn de dor de Țară reîntregită, cu inima lui Nicolae Dabija”, 8 mai, 2011, Alba – Iulia, după ce l-am ascultat pe scriitor, în lansare, spunând că “nimic nu-i mai important decât o mângâiere” și după ce mi-a cerut permisiunea de-a da numele unei rubrici de revistă de la Chișinău, titlul cărții mele “Poezia noastră cea de toate zilele”. Acum știu că literatura română scrisă în Basarabia, în poezie sau în proză, e scrisă cu colțul inimii, care se deschide ca o poartă spre Paradis.

„ELEMENTELE” POETULUI ION SCOROBETE

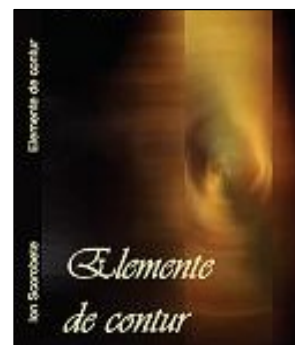
Sigur că există extrem de multe pasaje-text în poezia lui Ion Scorobete pe care, dintr-o pornire lăuntrică, aproape misterioasă, simți nevoia să le recitești. Pentru că, deslușind lucrurile lesne, cu fiecare întoarcere la câte-un poem, la câte-un vers, afli semnificații noi, redescoperi cu plăcere, adesea cu uimire, valențele penetrației spre cele mai intime resorturi ale sinelui propriu, alături de autor,

într-un crescendo lirico-impresionist irezistibil. Este, fără doar și poate, chemarea artei autentice într-o cuminecare a cititorului.

Poemele scorobetiene, cel puțin din acest volum, au personalitate sau, ceea ce se cheamă, un sistem joncțional autor-cititor atât de complex, însă funcționând atât de eficient, încât ne integrăm în contextul demiurgic al producătorului de artă fără efort deosebit. Astfel, comunicarea cu opera de artă are loc atât prin contact vizual – lectura, ca act fizico-optic în sine – cât și emoțional, prin co-existență doar aparent ciudată, fiindcă, de fapt, ea nu este decât efectul receptivității corecte, rapide și profunde a mesajului artistic. Și așa exemplifica afirmația cu trimitere la penultimul poem din volum, **Poem la Meria**, scurt-scurt, dar care, din punctul meu de vedere, lămurește convingător semnificațiile și o grămadă de aspecte simbolice din creația lui Ion Scorobete. Așadar, să citim: „Înregistrat într-o căpiță de fân la mâna/zilei și a nopții/deasupra unui mormânt verde /al ierbii/aud greierii la chitara îngerului aiurea” (p. 119).

Ajuns aici cu lectura, adică la acest subtil jurământ de credință față de obârșii, constatăm, fără echivoc, sorgintea laturii sentimental-nostalgice a autorului, seva, de fapt, care-i alimentează și partea de luminozitate și optimismul din versuri precum „Nașterea e bucuria însăși/sinea laptelui/silențios sferocit/fără scop curge lumina/din trupul încins/și ce e mai adânc decât/un astfel de țâșnet frumos/în albia lui heraclit/(**Îmbrățișare**, p. 88). E, și ne convine să acceptăm, asul liricii lui Scorobete. Însă, urmărind cu atenție expresia epică, el este și atul care, într-un joc inteligent de imagini, poate fi tâlcuit și drept capcană a unui demers lirico-tactic. Aceasta, pentru că, aducându-l pe efesianul Heraclit în... poem (și nu e singura dată când Scorobete !), cu un rost bine determinat, poetul ne obligă să ne re-amintim inclusiv – deși sună cam forțat – de conceptul heraclitian *panta rhei*. Ideea, oarecum obsesiv-retorică la Scorobete, e precedată și de versurile: „nici trupul nu e mineral decât copie din tabloul lui mendelev/căci se aud cuvintele în gramatica relației/precum în relicvă pașii lui ulise/(...) focul mă distribuie în labirintul de unică folosință”(p. 67, poemul **Sorginte**). Or, se știe că, pentru filosoful presocratic din Efes, elementul primordial a fost **focul**, că totul se află în permanentă schimbare. O exemplificare în acest sens ar fi poemul **Genealogie** (p. 5), pe care îl consider preambulul întregului eșafodaj lirico-scorobetic al cărții. Alternanța, sau, altfel spus, pendularea sat-oraș-sat a poetului este, în sine, o evoluție-ilustrare a metamorfozelor. Metaforele, cu rost de a da greutate ideii, de a crea atmosfera trebuincioasă construcției lirice, asigură textului căldura și trăirile unei realități de care poetul nu se dezbracă, ci se contopește supunându-i-se cu un fel de bucurie a momentului. Poemul face parte intrinsecă dintre cele care focalizează spre locul de baștină al poetului, direct sau mai pe ocolite, întreaga sa creație lirică: „prin venele mele curg sevele/muntelui rusca/prezența lor se certifică/în neacomodarea pașilor mei/cu asfaltul/aruncat vraște→

DUMITRU HURUBĂ

pe cărările urbei/(...)prin ochii mei dragostea/nu trăncănește/e mută ca o fericire/instantanee/a murmurului cernei/pe albia căreia sui cheile/(...)prin inima mea se aude clopotul/ierbii” (p. 5). De-aici, cred eu, derivă, și trebuie să acceptăm, și conceptul lansat de Nietzsche (*d'Éternel Retour*), “completat” apoi de Eliade (*Le Mythe de l'éternel retour*), dacă avem în vedere, iar motive sunt destule s-o facem, deseale incursiuni ale poetului spre locurile natale – satul Meria, Muntele Rusca... – concept care, în poematica lui Ion Scorobete se întâlnește aproape la fiecare poem.

Evident, ceea ce asigură, între altele, unitatea volumului este grija autorului de a (ni) se înfățișa în cele mai neașteptate ipostaze... umane, dar și de stăpân al mijloacelor de exprimare putând fi circumscrisă unui aluziv postmodernism proiectat în tărâm realist cotidian. Tușele lirice, aparent tributare unui oarecare descriptivism, scot realul din condiția sa, adesea aflată în pericolul de... banalitate accentuându-i orânduiala în existență: „astăzi poștașul s-a remodelat nu mai aduce/decât chitanțe citații obscure/invitația de a nu părăsi/lectura plicului negru înseriat/de iluzii în celuloid/și reclame/înfoliolate de la selgros de la real/acum le aruncă în gura cutiei/pe săturate/” (**Scrisoare**, p. 103). Fără îndoială. Ion Scorobete este unul dintre poeții noștri contemporani cu alură artistică intersectândă cu aceea a lui Alfred de Vigny, comentată/analizată de Georges Poulet (**Metamorfozele cercului**, Ed. Univers, Buc. 1987, pag. 223).

Observator atent, „comentator” avizat și adept al principiului că poezie se găsește în oricare latură a existenței, Ion Scorobete se dovedește (și) în acest volum unul dintre creatorii de poezie români contemporani care, fără să epateze, impun prin seriozitate, talent și bogăție de imagini pe care le explorează/exploatează cu incontestabilă pricepere. Poemele sale sunt decupaje din materia brută a realității/actualității prelucrate apoi cu micală spre a se constitui mai apoi tot atâtea căi spre sufletul și mintea cititorilor. Interesant este că ele nu par să se adreseze unui receptor virtual – cum se întâmplă la îngrijorător de mulți autori de azi –, ci unuia foarte concret, care să-l însoțească pe poet în demersul său spre cunoaștere, înțelegere și implicare într-un realism nu tocmai cumsecade: „în peregrinarea febrilă prin/noroaietele timpului/palmele tatălui meu s-au așchiat zi de zi/până s-au așezat paralele/în aceeași pungă de plastic/sorbind din setea de viață/umbra” (**Identitate**, p. 71). Să nu-l înțelegem greșit pe poet! El nu ne transmite un mesaj nici măcar de relativă disperare, ci, conștient de meandrele vieții convergând spre Marele Final, le exprimă în versuri care, cel puțin în unele cazuri, parcă își pierd din muzicalitate. Dar câștigând în forță! Fără să fie, neapărat, dure. Nu, este doar un tip de sobrietate, de încunoștințare corectă asupra eului, asupra personalității sale de om și de artist, adept al principiului terențian *homo sum, humani nihil a me alienum puto*. De-aceia, nu e deloc de mirare că, pentru a înțelege cât mai corect poezia scorobetiană, trebuie să o re-trăim alături de poet, trebuie să-l însoțim, cum spuneam... Și vom fi în câștig! „*lecția la care m-a înscris mama natura/înaintea în arta de a muri/pe orbita patimilor/cu o busolă la purtător/deretică prin magazia din dotare/învățătorul/știindu-se de-a pururi*

neștiutor”, ne atrage el atenția. (**Tabu**, p. 59). Ar fi nepotrivit să nu-i acordăm această circumstanță, să nu fim de acord cu el... Poemele dintr-un ciclu nenumit, dar care ar merita numele parafrizat de... *et in Poemia ego*, atestă nu doar spiritul creatorului uimit în fața realităților cu alură exotică: „*eu mângâi cu sufletul veșmântul/antemergătorului meu de la capătul/firului necuprins/care s-a lăsat cotropit de ideea că/așezând o piatră pe alta/verticala nu se va sfârși vreodată/sub rădăcinile copacului/*” (**Katarum**, p. 78), ci și spiritul său practic, de observator sensibil, cu dorința/obligația de a comunica și altora împlinirile sale... Nu e singura poezie, ci multe altele din volum ne transmit un fel de bucurie calmă, de luminozitatea specifică, și specială!, când sufletul și mintea intră în contact direct cu arta, cu valorile ei.

Elemente de contur, Ed. Dacia XXI, 2011, un volum de poeme frumoase, elegante și dovedind etapa de maturitate a poetului Ion Scorobete, are calitatea de a ține cititorul ancorat în lectură, tocmai datorită personalității și profesionismului autorului. Poetul creează și re-creează o lume care, prin permanentele sale metamorfoze ale „elementelor” aduse în discuție, se constituie într-un flux continuu de imagini, care de care mai interesante, mai importante. În fața acestora sau în contact vizual și afectiv cu ele, resorturile intimității cititorului rezonază cu atmosfera în care se poate evada cu plăcere, curiozitate și respect pentru poezie din cotidianul cu ramificații tot mai aspre. Ca să nu le spun dure, cel puțin în comparație cu creația artistică.

CUM SĂ NU IUBEȘTI UN SIEGFRIED MODERN, ÎN ARMURĂ DE NEA...?

Departa de a fi perfectă, primesc de la prietenul Nicolae Băciuț recentul său volum de versuri astfel intitulat, alcătuit și tradus de minunatul intelectual care este prietena noastră, bucovineanca-bistrițeană prin adopție - Elena M. Cîmpan, poetă, critic literar și publicist de altitudine.

Nicolae Băciuț rămâne același fermecător coborător din surăsul sorescian sau din ochiul verde-leuștean lui Nichita, înălțând durute iubiri dincolo de linia de sosire („Cum ai fi fost tu,/ dacă ai fi curs/ în viața mea?// Cum ar fi fost viața mea,/ dacă s-ar fi scurs/ în altă viață?/ Dar moartea mea, / dacă nu s-ar fi oprit în altă moarte?” („Curgere”), ori întrecându-se, deasupra orașului, cu motanul lui Bulgakov și îngerii lui Chagall... „Acesta sunt eu,/ mare sau mic -/ și când tac/ și când tic.// Acesta sunt eu,/ între tot și nimic -/ și când poc/ și când pic!// Acesta sunt eu, între scrisoare și plic -/ și când clac/ și când clic.// Acesta sunt eu -/ lacrima lui Dumnezeu!” („Autoportret”)... „Das bin ich,/ gross oder klein,/ wenn ich tack,/ wenn ich tick.” („Autoportret/ Selbstbildnis”).→

MARIANA CRISTESCU

Cum să nu iubești un poet care scrie, cu mâna îngerului, astfel, despre „Arheologie”:

Ultimii arheologi au mai găsit
Două câni de lut,
Prinse toartă în toartă –
Erau înclinate față-n față,
Ca și cum una pe alta
Se iartă.

Gurile lor erau arse
De buzele ce le-au atins.
Din ele au curs
Lapte și miere,
din ele cineva a nins
cu șoapte.

Cele două câni
au fost îngropate de vii –
mai au și acum răni
și cioburi lângă ele,
ca niște copii.

Ultimii arheologi continuă să sape –
dar cânilor din nou vor să le-ngroape
pân' la sfârșitul lumii,
aproape – departe.

Personalitate alcătuită mozaicat din esențe tari, cu arderi până la scrum („Poemele mele./ sălbatică poeme/ în care învățăm și eu,/ să zbor/ ca un străin/ ce-și caută o țară/ unde să-i crească/ păr și unghii,/ în viață ca și-n moarte./ în moarte ca și-n viață.” („Poemul Phoenix” – antologic!), se limpezește în lacrima zăpezilor de altădată:

„Îmi port poemul la gât
Ca pe o zăpadă sigură și bună;
Scriu sentința pe luciul întins al oglinzii
Și nimic nu se mai aude în urma mea
Decât o cădere de frunze, ca un scâncet foșnitor
Al sângelui.

Argintul cade, o ușă peste ninsoarea nesfârșită.
Port poemul la gât – o noapte albă
Atârnând între cauză și efect,
Între vânător și prada sa.

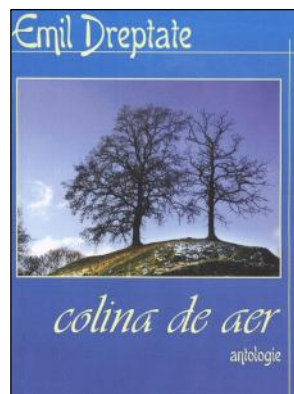
Poemul –
Cea din urmă iarnă pierdută.”/
„Das Gedicht –
Der letzte verlorene Winter” („O iarnă pierdută”)

O carte superbă! Elena M. Cîmpan desfide sintagma „traduttore, tradittore”. Inteligentă, rafinată, loială și solidară, l-a „prins” și surprins perfect pe acest *altfel de Siegfried*, „om de zăpadă/ de la alb/ până la alb”, care... „lasă seara/ să plece mioapă,/ lasă noaptea/ să intre în rană,/ lasă vinul să se preschimbe în apă...”, până ce flacăra îi ajunge la os și devine, „încetul cu încetul, o frunză”, o ploaie, un „înger în piele de lup”...

Ce dar frumos, Nicolae Băciuț. Iată că unele ființe pot fi perfecte, deși... „Nici tu nu ești femeia ideală./ nici tu nu știi să vii tiptil./ în fiecă seară./ nici tu n-ai preț./ nici tu nu ești povară./ femeie în albastru, călămară.” („Muză”).

Nicolae Băciuț, “Femei perfecte/Perfekte frauen”, Ed. Nico, 2011

COLINA CU POEZIE

Orice antologie de autor poartă cu ea ceva în plus despre autorul anterior, din celelalte cărți. Alter ego din antologie este superior celorlalte voci, pentru că poemele lui primesc o altă aranjare, sunt selectate și aranjate cu subiectivitate, dar și cu o anume compatibilitate. O antologie vorbește de la sine. Ea însăși este o colină cu poezie, plecând de la titlul „Colina de aer”, care se ridică liniștit, blând, înțelept la nivelul întrebărilor din dreptul propriei așteptări.

Emil Dreptate, născut la 13 iulie 1946, în Miceștii de Câmpie, Bistrița-Năsăud, a scris șapte volume de versuri: „Vicleana vânătoare”, Ed. Eminescu, 1984, „Cenușa unui zeu”, Ed. Eminescu, 1987, „Măine cântecul acesta”, Ed. Dacia, 1989, „Vestirile despre tine”, Ed. George Coșbuc, 1995, „Netălmăcit, așteptările”, Ed. Eminescu, 1996, „Păzitorul de cântece”, Ed. Eminescu, 2001, „Există un loc”, Ed. Mesagerul, 2008. Este cuprins în mai multe antologii colective contemporane și despre cărțile lui au scris însemnați critici ai momentului. Director al cotidianului „Mesagerul de BN”, Emil Dreptate a rămas credincios genului literar, care l-a consacrat, scriind numai poezie. Creația lui poetică se întinde pe durata a douăzeci și patru de ani.

Volumul antologic „Colina de aer”, Editura Dacia XXI, 2011, apărut în colecția „Scriitorii la ei acasă”, coordonată de Ion Vădan, cuprinde fragmente din cărțile lui Emil Dreptate, din toate cele șapte volume, șapte coline, fiecare la rândul ei, în universul poetic prezentat.

Din „Vicleana vânătoare”, poemele prezente în Antologie nu trădează acel debut căruia fiecare îi suntem tributari. Pe alocuri, ele au măiestria chiar a unor poeme de vârf, apogeul întors într-un început, piramidă cu vârful în jos. Poate că vârsta de 38 de ani, maturitatea literară, când s-a produs intrarea în poezie a lui Emil Dreptate, i-a dat dreptul/ dreptatea de-a porni cu o poezie destul de matură, bine reprezentată în idee și în formă, laborios cizelată în ritm, rimă, cu abordare majoră a menirii poetului, cu rigurozitate, cu eleganța unor psalmi de secol XX. Emil Dreptate, un nume ca un pseudonim, nu și-a permis niciun rabat de la calitatea poetică a textelor sale. Poezia lui este meditativă, nu filosofică în sensul lui Blaga, ci apropiată de simțirea lui Ion Pillat. Emil Dreptate transformă lumea din jur în poezie, o poezie sensibilă, ca un obiect de cristal, scump, ușor de spart: „O vrabie tresare între picăturile ploilor/ Cu mâna ating mătasea umbrei ei”. Încă de pe acum / de pe atunci, Emil Dreptate se constituie într-un poet descriptiv, admirator al miracolelor din natură. Poezia lui e senină și când își pune semne majore de întrebare: ”Întâiul mugur. Cum să-l mai opresc?/ O, mugurii încet mă vor ucide”. „Vicleana vânătoare” e ca un strigăt care declanșează taina căutării.

În același registru, al spunerii maiestuoase, cu eleganță, continuă volumul „Cenușa unui zeu”. →

ELENA M. CÎMPAN

Incantația poetică primește încet semne ale durerii, pesimiste, neînțelese. Regretele își fac loc pentru un timp nevalorificat, pentru un destin la voia întâmplării, în care apar semnele optimiste ale sentimentului iubirii: „Azi ochii tăi/ Răsărit de singurătate”, „Tu ești un călător ce n-a știut/ Să se oprească-n nicio gară”. Lumea e descompusă și recompusă la loc, din altă perspectivă: „Încep golurile dintre arbori să cânte”, după „calendarele pietrelor”. „Împrăștiam cenușa” e un poem de rezistență, ce cuprinde sentimentul trecerii și al rămânerii, al transformării și al purificării, al divinității ce pătrunde în ființă: „Împrăștiam cenușa./ Mă pierdeam/ Prin fum și văzduh./ Un hoinar al nopților/ Mă pierdeam/ Cum busola rostul și-l pierde/ La capătul fiecărei călătorii./ Călciind peste ciudate amnezii/ Când blând, când resemnat, când fericit/ Simțeam că pământul și cerul/ Sunt una/ Și că-n trup/ Ar putea să-mi intre un zeu”.

Marcat de imaginea copilăriei, „râde și-acum Copilăria mea”, „Măine cântecul acesta” apare ca o meditație pe tema trecerii timpului, prezent în metafora fântâniei, a devenirii ca poet. Imagini din trecut, cu mesteacăn și flori de salcâm, cu muguri, încântă și alină sufletul sensibil, cu dor de mamă: „Mamă, care zodii oare/ Mi le-ai dat să mă înșele?” cu amintirea tatălui: „Știu că tatei îi plăceau florile”, „Știu că tatei îi plăcea albul”. Volumul caută forme moderne, abstracte, abandonează strofa clasică. E o concizie de cuvinte, o sinteză a trăirilor: „Stele-n nisipuri/ Umbra ochilor tăi// Singurătatea lor/ Portret pentru vise// Apoi/ Între noi/ Ca între vânturile primăverii/ O păpădie/ Memoria.”

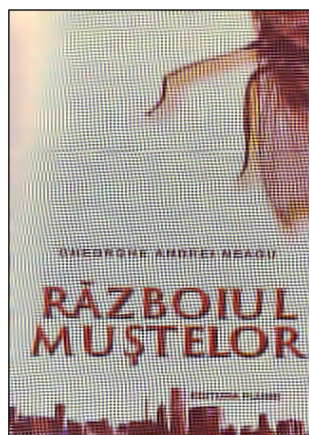
Urmează trei volume, ce se înscriu aceluiași coordonate stabilite până acum, cu multă diversitate. Preocuparea poetului este limbajul poetic și căutarea originalității, frământări ale ființei, valorificarea inspirației. În gândurile poetului se instalează îndoiala, teama – „mi-a fost teamă/ de cuvintele spuse în urmă”, speranța, în cele din urmă: „Vorbele vechi, ca un nou înțeles/ O să vină, nesfârșit, o să vină”, „Va răsări... ziua de mâine”. Tema „cuvintelor” nu este una pur livrescă la Emil Dreptate, nu este doar joc de forme, ci presupune o trăire a cuvintelor, nu doar „prin cuvinte”: „Iartă-mi de-acum cuvintele/ Reci și tăioase”. Unele rime, aparent banale, cum ar fi „ninsoare” cu „întrebare” vibrează la Emil Dreptate, ținând de-o adâncime, de-o taină, de-o fântână – element/ motiv central al preocupărilor poetice: „Aș dori să aud întrebările tale/ Rostite încet ca un apus de ninsoare/ Și să mai cred că se poate veghea/ La un prag luminat de-ntrebare”.

Cu „Există un loc”, poezia lui Emil Dreptate primește statut de poezie contemporană, după toate peregrinările pe la clasici. Locul este al poetului, al poeziei. Textele de acum sunt puternic și expresiv esențializate, tendință pe care o aveau, latent, de la bun început: „Să umbli prin sufletul lor (al întrebărilor)/ Ca o ninsoare târzie”. „Pasărea de sub pleoape” este o frumoasă imagine a poeziei, găsită de Emil Dreptate, care accede, cu succes, la titlu de „poet canonic” în ținutul literar Coșbuc-Rebreanu – Mureșanu – Retegan.

Emil Dreptate creează discontinuități la nivelul sintaxei poetice, cu topică neobișnuită, cu scopul de-a lăsa fluxul nestăvilat în valul poetic de el inventat. Exemple, precum: „Apropie-te, vezi n-a mai rămas”, chiar titluri „Măine cântecul acesta” și „Netălmăcit așteptările” ilustrează un mister, o forță a ne-rostirii, cea de până la capăt. Uneori subiectele își așteaptă predicatul, care lipsesc,

adverbele nu mai au verbe, într-o invenție de care doar poetul e responsabil. Ideea unui testament literar își face simțită prezența: „Desigur n-o să las la plecare/ Decât o spaimă blândă prin cuvinte” sau „Trebuie totdeauna un cântec mai mult/ Risipit în odaie/ Ca niște boabe de grâu/ Pentru o toamnă viitoare”. Utilitatea artei în general, a poeziei în special, e privită de către Emil Dreptate, așa cum anticipau primele versuri, în spiritul „corolei de minuni a lumii”. Drept pentru care, „Colina cu poezie”, ca o (altă) lume, a fost creată tot în șapte volume, ca șapte zile.

FORȚA PROZATORULUI GH. A. NEAGU

Infatigabila corigență a României la materia „difuzarea cărții”, mai ales după '89, a făcut să nu știu mai nimic despre creația literară a lui Gheorghe Andrei Neagu. Iar acum, intrat în posesia volumului de proze **Războiul muștelor**, Ed. Plumb, 2010, sunt surprins să aflu un autor de-o expresivitate epică în care interferența dintre real și fantastic este un atu nu doar

conștientizat, ci și exploatat „fără milă” de domnia sa. Aproape de regulă, prozele încep cu o intrare în decorul subiectului ales, într-un tempo cumva liniștitor-ardelenesc – fără să cadă neapărat în cuprinderea slavician-agârbiceeană –, după care urmează urcușul spre conflictual, cel mai adesea greu previzibil. Aici trebuie adăugat că finalurile *happy* nu sunt, pare-se, agreate de Gh. A. Neagu, dar nici ignorate sută la sută. De altfel, mai în toate cazurile, atunci când nu e nevoie de „măsuri extreme”, el găsește calea de mijloc fără să atenueze valoarea ori atmosfera textului. Ceea ce mai trebuie remarcat este aerul acela de... parcă-parcă traversăm Bărăganul *fănușian*, dăm un ocol rapid pe la Teleormanul lui Stancu și Preda și ne găsim față în față cu creația interesantă a unuia dintre bunii prozatori români contemporani. Nu, n-au fost decât niște nervuri, un fel de tentacule ale sale, o „aruncătură de ochi”, spre precursorii săi, fiindcă originalitatea modului cum realitatea este transferată în fabulos, îi aparține, substanțial, lui Gh. A. Neagu. Fie că este vorba despre personaje singulare, fie că vorbim despre personajul colectiv care, în destule texte din carte, joacă un rol decisiv în desfășurarea acțiunii.

Prima proză, **Războiul muștelor**, asupra căreia apasă și titlul cărții, este o demonstrație deplin energetică a personalității autorului, în care legăturile sale cu proza voiculesciană (*Zahei Orbul*) sau/și proza lui A. E. Baconsky (*Biserica Neagra*), dacă nu cumva dăm un ocol și pe la niște exprimări cu iz discret de proză „mărqueziană”, ceea ce nu e rău, adică îl „prinde” pe prozator. Acesta este un lucru/adevăr care nu atentează câtuși de puțin la *individualitatea* și personalitatea artistică a lui Gh. A. Neagu, sau la construcția a textului, ci este, →

DUMITRU HURUBĂ

mai degrabă, o circumstanță demonstrativă a posibilităților sale narative. Evoluția „ostilităților” în cadrul trioului autor-personaj/individ-colectivitate (oamenii satului, sau ai orașului) are loc într-un crescendo suficient de impresionant pentru ca, vrând-nevrând, invazia muștelor să ne reamintească imagini din celebrul film *Păsările* (*The Birds*), al lui Hitchcock, sau de senzaționalul film *Roiul* (*Swarm*) a lui Irwin Allen. Iertate-mi fie aceste trimiteri, însă consider că despre proza lui Neagu s-a scris mai puțin decât ar fi meritat, iar a-l așeza din oficiu alături de alți confrăți, așa, într-un fel de virtute a inerției, i se face o nedreptate, fiindcă nu avem în el un autor „zbătându-se” să fie în rând cu un modernism sau postmodernism instalat la noi ca o copertină salvatoare pentru mulți autori de duzină, dar înfipti cu aroganță în aceste curente, ci un prozator în sensul real al cuvântului. Adrian, personajul principal al narațiunii, e construit pe ideea-metaforă a încercării de reducere sau eliminare a dramelor și tragediilor pricinuite de război. Până la urmă, însă, dovedindu-se că el este solul aducător de moarte, experiențele sale chimice concretizându-se, în final, în forma materială a roiului de muște diforme ucigașe. Insectele nu numai că se înmulțesc rapid, dar și cresc până la dimensiuni uriașe, astfel că, încet-încet, situația se complică și se amplifică până a lua forme monstruos-halucinante. Se ajunge, în context, la părăsirea orașului de către locuitori pentru a-și salva viața, însă nu fără a încerca să ducă o luptă teribilă și inegală cu atacatoarele, totul în imagini terifiante de filme *science fiction*, totul într-un crescendo fixat în etape ale groazei. Cele de mai sus pot fi ilustrate cu un citat edificator: „*Cu cât se apropia de oraș, cu-atât monștrii erau mai numeroși. Cerul de deasupra orașului era negru. O luptă, un măcel începuse între oameni și monștri. Câțiva soldați în drum spre front trăgeau în neștire. Pe străzi, trupurile monștrilor hăcuiau te făceau să aluneci. Din trupurile lor se scurgea un lichid vâscos.*” (p. 26). Peisaj și atmosferă de apocalipsă, fie ea și la scară redusă!

În proza *Maria* se păstrează oarecum atmosfera din proza precedentă, doar că pe alt palier al situațiilor, adică prin alternarea permanentă real-fabulos, însă fără a se insista pe idee și, mai ales, fără ca în fenomen să fie implicată colectivitatea. Aici întâmplarea intră în scenă și se impune, interesant, prin instalarea discretă într-un „normal” de viață știut și acceptat de către participanții/personaje în conformitate cu o tradiție împământenită de-a lungul vremii. Evident, personajul în jurul căruia gravitează întreaga acțiune a prozei este *Maria*, al cărei statut social este unul creionat special – într-un fel, specialitatea casei la Neagu – pentru a-l utiliza la înălțarea unui edificiu pe care l-aș numi, în concordanță cu stilul și metodele autorului, locul în care trebuie să se întâmple și se va și întâmpla ceva. La fel de interesant și, după cum se poate constata în mai toate prozele lui Neagu – cel puțin cele cuprinse în acest volum – scrierea începe molcom, derutant de molcom, pentru ca, treptat, ea să prindă dinamism, să urce tensional printr-o tot mai pronunțată alertețe a stilului până în zona conflictuală unde, deseori cu iscusință, se ajunge la... apogeul desfășurării. Deliberat sau nu, cele două personaje principale – *Maria* și profesorul *Brumar* – plus naratorul, sunt sacrificate pe „altarul” unei intercalări derutante, real-paranormale, atmosferă în care, parcă, se reduc motoarele povestirii creând acesteia o anumită lentoare oarecum nepotrivită.

Poate doar tensional, păstrându-i-se alura și rostul, ea fiind, din multe puncte de vedere mai... umană, mai aproape de sufletul și de mintea cititorului, fie și numai datorită metamorfozării *Mariei*, ba în ipostază de tânără, ba de soție, ba de bătrână, ba de iubită, ba de amoroasă.

Din familia celor două proze de mai sus, face parte, fără a forța lucrurile, și *Galovinul*, o povestire amintind binisor, doar că pe alte coordonate, de *Războiul muștelor*. Acțiunea se petrece într-un loc adecvat unui experiment aparte: Institutul pentru Creșterea Păsărilor unde este trimis/transferat un specialist pentru a revoluționa un domeniu de activitate, în conformitate cu prevederile programului de partid. Așadar, „*Venit de la un institut vecin pentru creșterea ovinelor, tovarășul Traci și-a pus în cap ideea încrucișării ovinelor cu păsări. (...) Îi fusese repartizat un laborator spațios și un personal disciplinat gata să-i sară în ajutor, ori de câte ori ar fi fost necesar.*” (p. 124). Ne putem închipui cam ce putea să rezulte în urma încrucișării, adică, așa cum ne și informează autorul povestirii: „*Ideea obținerii unor găini cu lână sau a unor mieluți cu aripi(...).*” (p.124). E o găselniță de senzație a autorului, zicem, însă nu e așa: problema se ia în serios, se trece la experiența propriu-zisă, însă, până la rezultatul bizar-spectaculos, toate încercările sunt egale de tot atâtea eșecuri. Acțiunea se petrece – e bine de reținut – în timpul regimului comunist, hibridarea/încrucișarea nu e o glumiță, ci se impune ca o importantă activitate, poate chiar ca o prostească sarcină de partid. Rezultatul, pe linia ideii din proză, este că, entuziasta participantă la experiment, domnișoara *Domnica Bostan*, „*profitând de avantajele democrației, s-ar fi retras la o mănăstire, devenind cea mai bună păstorită a turmelor de mioare. Și toată lumea spune că din când în când le arunca mieilor grăunțe în iarbă și-i chema ca pe găini.*” (pp. 135-136).

Interesantă, din punct de vedere al broderii epicului în jurul unei teme, nu neapărat noi, dar tratată consecvent cu momente care fac deliciul lecturii, este proza *Tache Mindir*. Aceasta conține, deși întinsă pe un număr restrâns de pagini, cam toate elementele unei mininuvele: politic, economic, administrativ, familial, social, sentimental (un conflict amoros cu *Miranda*), poate aici demonstrându-și autorul forța sa de cuprindere a tuturor ramificațiilor unei scrieri de anvergură. Personajul principal, trimis într-o delegație în *Brazilia*, este înțepat de o insectă și, află el cu spaimă, că era bolnav de malarie. Poate cam zdrcinat mintal, gelozia îl ajută să declanșeze conflictul... și, „*Apucând un cuțit de pe masă își tăie arterele de la mâna stângă.*” (pag. 218). Redarea tragediei nu are tensiunea „normală”, dar nici nu își pierde din valoarea exprimării pentru a încunoștința cititorul despre o situație, la urma urmei, omenească.

Prozele asupra cărora m-am oprit mi s-au părut cele mai reprezentative ale volumului, atât ca întindere, dar, cu precădere, din punct de vedere al realizării lor literar-artistice. Fără a-și pierde din consistență nici celelalte, care echilibrează perfect un volum de proză scurtă bine proporționat și suficient de bine realizat pentru a ieși din rândul multelor volume de gen apărute după '89.

Fără, Doamne ferește!, cu gândul de a da sfaturi sau verdicte, cred că *Gh. A. Neagu* ar trebui să se ia mai în serios ca prozator, deoarece, cu disponibilitățile sale de artist al cuvântului, are de câștigat.

De pierdut nici într-un caz! Eu aștept...

URMA PHOENIXULUI

Nu s-a remarcat, precumpănind, ca să zic așa, în comentarii, mai întâi jocul ideistic, reinterpretarea în concept a metaforelor - o sarcină și ea nețărâmurită a criticii - că poezia lui Nicolae Băciuț (vezi **Poemul Phoenix**, Editura Dacia XXI, Cluj Napoca, 2011) are, în primul rând, un son, un timbru propriu foarte personale: literele, imaginile sunt așezate, ca în muzică, pe o partiție originală, scoțând la lectură o vibrație particulară, un cântec, o glăsuire distinctă; cum se spune astăzi, o marcă, un brand. E aci spațiul, limitele măsurate ale cântului - împlinire a unei forme, ar zice eseistul francez cunoscut -, cuvântul ca ordine și rectitudine, apoi o undă de sacralitate reamintind rituri inițiale, un drum ce vine din necunoscut, cuvântând, glăsuind. Ca în poema **Lacrimă de cer**, de exemplu, foarte frumoasă, în care nevăzutul, îndelung căutatul, indicibilul, fumul ființei parvin la prezența fericită a imediatului: „Ea nici nu are trup./și parcă e de fum./ea parcă este ieri./și parcă e acum./ea parcă este seară/și parcă este zi./ea parcă este viață./și parcă n-are moarte./e-a fi în a nu fi.//Ea parcă e aripă/și parcă este zbor./ea parcă este ploaie./și norul fără nor./Ea parcă este clipă/și parcă este cer./ea parcă-i anotimp./ea este lerui ler.//Ea parcă este luni./și parcă-i săptămână./dar ea-i duminică./ea parcă este-o lună.//Ea parcă e din lacrimi./ori pleoapa unui vis./ea parcă e lumină./cuvânt încă nescris.//Ea parcă-i tu./Eu parcă-s eu./Cu ea viața-mi începu./De parcă-i Dumnezeu.” Sau în acest **Nume**, un poem remarcabil în care e reluată tema absenței, a prezenței absenței nesfârșite, moartea de dinainte de moarte, o temă recurentă la Nicolae Băciuț; acele morți succesive și interminabile în întunericul virtualității : „O, dac-aș fi fost piatră/sau măcar nisip./de-aș fi fost lacră./de țî-aș fi fost chip./de țî-aș fi fost pas/sau măcar urmă./de țî-aș fi fost umbră/sau măcar pleoapă./măcar privire/în ochiul de apă./măcar sete./cămașă de mire.//O, dacă țî-aș fi fost nume./s-ar fi născut o lume-n altă lume.” Cântul aduce, pe de o parte, transparența, accesibilitatea, mediul facil, dar înapoia acelei facilități (ne-ar avertiza aci Maurice Blanchot) se ascunde exigența extremă, deopotrivă insecuritatea inaccesibilului, probabil, adaug, și a căutării în imposibil: „Atâtea poeme care nu s-au scris./atâtea morți care nu s-au murit -/tu ce mai faci ?/Cu cine mai împarți cuvântul/și pentru cine vrei să pierzi o bătălie ?/Tic-tac. Tic-tac./Pe limba altui timp./Posac./Pe urma unei seri ce nu ajunge noapte./Pe dunga unui somn ce nu ajunge vis./Între cuvintele ce nu încap în șoapte.//Poemul ce nicicând nu va fi scris” (**Seară neterminată**).

Dar ce este atunci cântul, poezia în definitiv, ca aspect concret al cântului ? Ce fac atunci cântul, poezia ? Dacă ne uităm în lucrarea poetică recentă a lui Nicolae Băciuț să nu vedem oare aci jocul sentimentului, jocul cuvântului? Incertitudinea sentimentului înaintea spre cuvânt, îl ocupă: își va fi dorind expresia conținută, stabilă - lucruri finite, întemeiate, vorbe ce ne vor arăta sfârșirea, oglinzi adică ale propriei noastre conțineri, dizgrația, aversiunea ce simțim - ca viețuiri finite - pentru nesfârșirea de necuprins vreodată; mai degrabă, de aceea, finitul, împlinirea. Iată și poemul **Puțină răbdare**: „Aveți puțină răbdare./aveți puțină noapte./până la dimineată mai e mult./până din cețuri ghinzile-s stejari./până la tine sunt tumult./aveți puțină umbră./până când nu sunt trup./puțină ploaie./până nu sunt nor./puțină rădăcină/până voi fi copac./poate c-aveți

cuvinte./până învăț să tac./poate puțină moarte./până încep să-nviu./până e cer în stele.//până când nu-s târziu”.

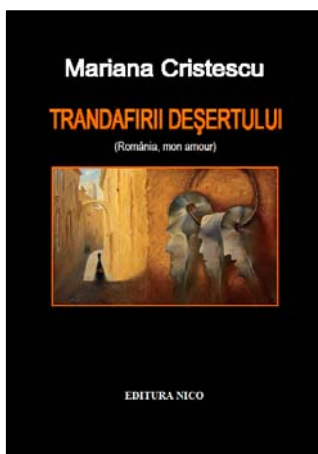
Eseistul invocă spunea cândva acestea: în cânt, a vorbi înseamnă a trece dincolo, a consimți la trecere. Totuși poetul, atunci când se întoarce spre lăuntru său, să nu-și apere graiul ce vine de acolo - intimitatea ce respiră iar nu cuvântul care închide, care-și arată, vorbind, închiderea? Poetul, precum Nicolae Băciuț, vorbește și de una și de cealaltă, când de una când de cealaltă. Frecvent, acceptă totuși dilema, numai întrebarea. Ca în **Plajă**: „Și dacă n-o să mai pot iubi./la ce bun acest anotimp/ fără lumi./la ce bun o noapte de veghe/fără tine./această zi ascunsă între manuscrise./la ce bun trecutul tău/imaculat./ viața aceasta de înger/în piele de lup./la ce bun Scufița Roșie./ Albă ca Zăpada./la ce bun piticii/ tropotind/ pe podele de cârpe./la ce bun amintirile obligatorii./la ce bun/copilăria mea/ din care iese o mână/pe care cineva o sărută.//la ce bun acest pumn de nisip/ca o clepsidră/între ochii mei ?”.

Despre poezie ca limbaj al tainei la Nicolae Băciuț au vorbit și alți comentatori, de exemplu, nu de mult, Bianca Osnaga. Teritoriul din care se înfățișează poemul, din care răsare cântul e un tărâm privilegiat, nu e dat orișicui a-l străbate, spre acest ținut enigmatic nu pășești oricând, ci numai atunci când ești înzestrat cu utensilul unei descinderi inițiatice. O descindere pregătită prin ceremonial, printr-o celebrație - orânduială, oficiere a scrierii -, o ceremonie menită adică a viza sacral (cum s-a zis) camuflat în profan, nedeschis vasăzică tuturor privirilor, privirii needucate. O privire care iubește și străbate invizibilul; invizibilul apropiat, nerostit al retinei: „Va trebui să recunosc măcar/că-n lacrimă au înverzit gorunii./c-a înviat un fel de a muri/în albul ce-l ating tăciunii.//Va trebui să îți trimit scrisori/pe care nu le-am scris vreodată./în literele lor să te cobori/ca într-o rană vindecată.//Va trebui să mă întorc la mine./cel răstignit într-un cuvânt./cel care se ascunde în retine/ca într-un nerostit veșmânt” (**Retine**). Pătrunderea în întunericul lumii, una ce n-a rodit încă în forme, înseamnă pentru privirea educată, pentru ochiul *poetic*, ocazia de a lucra, de a remodela în acea obscuritate fecundă; o lucrare, firește, cu verbul, cuvântul sacru, cuvânt demiurgic, în absența altor principii creatoare: „Scriu cuvinte pe apă/și râul/se înalță la ceruri./scriu cuvinte pe pietre/și pietrele/se înalță la ceruri.//scriu cuvinte/ pe cuvinte/și cuvintele sunt cerul/în care/Dumnezeu/mă crează/încă o dată lumea.//Fără Adam?” (**Fără Adam**). Celebrarea în poezie e însăși vorbirea, aci a celebra e totuna cu a glorifica: a face din cuvânt (spusa lui M. Blanchot e memorabilă) un pur consum strălucitor ce continuă să spună când nu mai e nimic de spus. Nu va da, așadar, un nume lucrului (am putea zice lucrurilor, întrucât poetul, aci N. Băciuț, e însoțitorul, prietenul tuturor lucrurilor) fără de nume - pe acesta poetul doar îl primește, îl invocă și îl celebrează, îl sărbătorește. Chiar proiectată metafizic, poezia, crede Nicolae Băciuț, e sărbătoare. Așa ea se comunică, nefiind doar simplă, anodina lectură; e cânt și joc scânteietor, colind, e spectacol de imagini, cum a zis cineva: „Sub aripa mea, sub aripa mea./e un colț de stea./ce mai colț de stea./și nu-i niciun cer./și nu-i cui să-l cer./ce mai colț de cer./și nu-i nicio zare /aeru-i strigare./și ce mai strigare.//estul e apus./josul e în sus./ce mai jos în sus.//și nu-i nicio mare./în pustiu de sare./ce pustiu de sare.//doar în rana mea/ești un colț de stea./ce mai colț de stea” (**Colț de stea**).

Poemul Phoenix de Nicolae Băciuț va marca poezia română a acestor ani.

A.I.BRUMARU

Flori de nisip, flori de cuvânt...

Captivantă, deschisă, provocatoare este cea mai recentă carte a Marianeii Cristescu, *Trandafirii deșertului (România, mon amour)*, Editura Nico, Târgu-Mureș, 2011. Poezie? Proză poetică? Memorialistică? Ce se ascunde dincolo de titlu? – te întrebi, fiindcă, în materie de scris, de la Mariana te poți aștepta la orice.

Gazetar „de școală veche”, cu o vastă experiență în bransă, dublată de o solidă biografie profesională, autoarea se mișcă lejer și firesc în domenii dintre cele mai diverse, de la genurile gazetărești – reportaj, anchetă, foileton, comentariu, interviu – la eseuri de critică literară, muzicală, de teatru și film, pictură, sculptură și arhitectură, politică și geopolitică, fiind, nicidecum în ultimul rând, o poetă sensibilă și înzestrată.

Cunoscând, așadar, gama largă a partiturii pe care evoluează Mariana Cristescu, se putea bănuși, inițial, că *Trandafirii deșertului* este un jurnal de călătorie prin cele pustii ale pământului. Totuși, ce să caute trandafirii în deșert? Surprinderea și deruta sunt însă spulberate de autoare însăși: trandafirii de deșert sunt niște conglomerate de gips și molecule de apă, care apar sub forma unor lamele perlate extrem de friabile, cu înfățișare de trandafir. În „deșertul” românesc, omul de cultură, această fragilă și vulnerabilă „floare de nisip” **„reușește singura metamorfoză miraculoasă: transformă griul în speranță și apa în cristal”**. Titlul ne dezvăluie, iată, această tulburătoare semnificație metaforică, pe care se structurează întregul volum, și care îi conferă unitate și coerență.

Cartea propune o amplă varietate de subiecte; de aceea, o observație ce se impune este diversitatea modurilor și formulelor de abordare, de unde și dificultatea și chiar imposibilitatea de a circumscrie volumul unei specii anume a publicisticii literare. Cronicile de cărți ori de expoziții ale autorilor mureșeni - prozatori, poeți, pictori, sculptori, fotografi - alcătuiesc o veritabilă galerie a valorilor culturale locale, cu surprinderea elementului peren, durabil, dar și cu creionarea tot atâtor portrete literare ce trimit la nuanțările și subtilitățile scrierilor lui Sainte Beuve, cu largi deschideri spre universalitate. Întâlnim, apoi, nume de referință ale culturii și spiritualității naționale – Mihai Eminescu, Iuliu Hossu, Ion Irimescu, Romulus și Ileana Vulpescu, Nichita Stănescu etc. Un loc aparte îl ocupă diaspora, fie că este vorba de „români de geniu în America” sau de ... simpli români care, în Spania, S.U.A. ori Italia, și-au riscat propriile vieți pentru a salva viața semenilor. Nu sunt uitate nici tinerele talente locale, încurajate și apreciate, dar lăudate cu necesara și cuvenita măsură.

Mariana Cristescu este omul lucrului temeinic făcut, bine documentat, argumentat și dus până la capăt, în texte

cu largi deschideri către marile fenomene de cultură și spiritualitate universală. Bunăoară, ceea ce începe, aparent, ca o notiță evocatoare (*Ne e foarte dor de dumneavoastră, domnule Pinte!*) se dovedește a fi o incitantă incursiune în istoria Ordinului Templierilor. Formula ei interioară e alcătuită din neastâmpăr și curiozitate creatoare: e prezentă oriunde și oricând „se întâmplă” frumosul, fie că acesta se întâmplă într-o sală de spectacol de teatru, de concert, de cinematograful, într-o galerie de artă din Florența ori pe scena modestului cămin cultural din Nazna, mereu atentă, mereu preocupată să fixeze în cuvânt „clipa cea repede”, să-i deslușească valențele pozitive, salvând-o astfel de indiferență și uitare, dându-i consistență și durabilitate, convinsă că – citându-l pe John Keats – „un lucru frumos e o veșnică bucurie. Frumusețea lui va crește și nu va trece niciodată în uitare”. „**Cred cu tărie** – afirmă undeva autoarea - **că arta, ca parte intrinsecă a culturii, constituie modul existențial al unui popor și una dintre puținele mărturii legitimându-i peste timp existența, chiar și atunci când despre el mai amintesc doar prăfuite cronici**”. O frază – cheie, cu valoare de profesiune de credință, și care decodifică metafora din titlu, dezvăluindu-i sensul profund umanist. Mariana Cristescu pledează pentru forța pozitivă a inimii luptătoare din noi, convinsă că, oricât de arid, deșertul va produce mereu „flori de nisip”, invitându-ne să medităm la eferescența creației, la calmul valorii, la „ființa cântătoare” ce sălășluiește în noi, la divinitate și la echilibrul universului.

Diverse ca ton și mod de abordare, textele ei aparțin în egală măsură literaturii confesive - memorialisticii, prozei poetice, jurnalismului, psihologiei -, dezvăluind tot atâtea fațete ale unei personalități artistice mature, riguroase și complexe. Ele ne proiectează în zona interferențelor, a granițelor subtil trasate, în care observația și analiza documentară se întrepătrund ori se distanțează, își cedează reciproc locul; notației precise îi succede parabola metaforizantă; nuanța lirică, tonul cald, nostalgic, sunt urmate de expresia concisă, lapidară, specifică reportajului gazetăresc. Autoarea critică fără să se răfuiească, descrie fără să se piardă în detalii, evocă fără să alunee în nostalgii paseiste, moralizează fără să ridiculizeze. Se concentrează asupra treburilor cetății, mereu în căutarea șanselor unui mai bine comun. Totul, într-o scriitură legată, coerentă, expresie a unei nedismulate atitudini etice și a unei strategii estetice a cărei coordonată esențială este recursul la valoare, la forța modelului pozitiv.

Cartea este, în același timp, jurnalul unei inteligențe analitice, la umbra căreia autoarea meditează, descrie, tipizează, dezvăluindu-ne un laborator estetic în plină emulație.

Dincolo, sau în completare la toate acestea, volumul se constituie într-un valoros manual de jurnalism, îndemnând la autoanaliză, la autocenzură și la activarea simțului de răspundere pe toți cei care, în virtutea profesiei pe care și-au ales-o, se hotărăsc să vorbească în numele și în beneficiul celorlalți.

Într-un „deșert” românesc bântuit de intoleranțe și violențe de tot felul, dominat de dictatura pieței și de corupția esteticului, autoarea *Trandafirilor deșertului* ne oferă, iată, un minunat mănunchi de... trandafiri ai cuvântului.

ILEANA SANDU

Taina de dincolo de cuvinte

Veronica Știr, **Mugur de iarnă**, poeme
(Editura Karuna, Bistrița, 2010)

Poetă care a atins maturitatea creației, Veronica Știr scrie o metaforă filigranată folosind din abundență detaliile unei lumi deslușită de dincolo de ceață. Vraja poemului vine dintr-un spațiu care amintește de filosofia inimitabilă a firului de iarbă. Copilăria, un timp trecut prin filtrul intelectului, dar care nu își pierde nimic din savoarea perenității și universalității, copilăria pare a sta la baza sintagmelor cărții *Mugur de iarnă*. Și totuși, Veronica Știr nu face aici un simplu exercițiu de readucere în lumină a unor senzații definitorii a ceea ce este poetul în sine. Ea se suprapune, ca entitate, forței creației divine, și ceea ce rezultă de aici este poezia de calitate.

Într-un haos al facerii de literatură, cum este cel în care ne zbatem astăzi, când fiecare scriitor își încearcă pana și harul pe texte din ce în ce mai stranii, mai alambicate, Veronica Știr ne aduce o suită de poeme de o simplitate regală, verbe elegante care nu dețin leștul unor imagini înșelătoare.

Mama și chipul din icoană, pânzele de iarbă și... pânze de pământ și apă... detalii așezate în rama poeziei, iată numai un exemplu din căpătâiul de carte, un eșantion de cuvinte obișnuite dar care, prin fixarea lor în vers, au devenit, la Veronica Știr, un fel de Rugăciune în care prezentul și trecutul, efemeritatea și veșnicia sunt două dimensiuni inseparabile ale întregului.

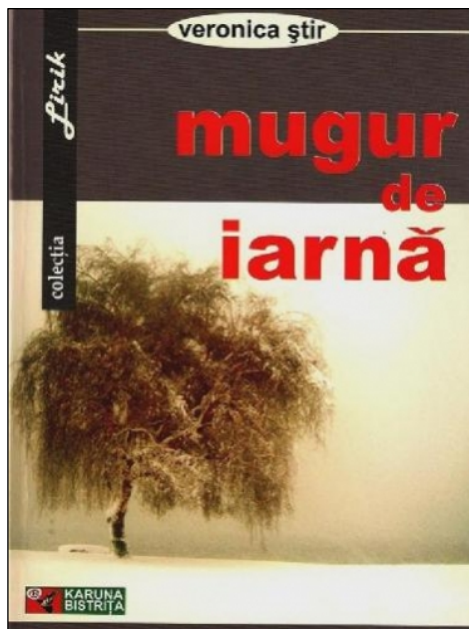
Scrisă cu forță nativă indubitabilă, dublată de știința și înțelegerea Cuvântului, **Mugur în iarnă** este una dintre cărțile rarissime în care balastul nu există, forma grosieră a poemului „la prima mână” nu se simte.

„...dau fila și citesc aceeași pagină / nu mai descifrez / literele / se întunecă, este o mostră de necăutare a rezolvării prin forță a problemelor umanității și ale individului, poeta rezumându-se doar la a lua act de desăvârșirea unui ritual cosmic, și supunându-se cu candoare, dar și majestuoasă relevanță, conștientă de asumarea vocației sale, supunându-se înscrisului implacabil, sorții. Această aplecare spre renunțare la lupta din războiul zilnic nu este decât înțelepciunea prin care, autoarea reușește să se distanțeze de problemele care abundă, să privească de la o oarecare distanță detaliile trinității: Om-Timp-Spațiu.

Roua, ca lacrimă celestă, este o prezență emoționantă în contextul unora dintre poeme. Nimic facil, nimic fragil sau nelalocul lui, doar sudoarea ierburilor și cea pietrelor, a stelelor... esența atâtor entități care face împreună lumea poetului. Melcii, ca trăgători ai brazdei palpabilului printre sintagmele argintate de vise, melcii, broscii și chiar păianjenii, în poezia Veronicăi Știr sunt elemente de

coagulare a unor imagini rurale de o simplitate divină în esență, dar care ne dau posibilitatea descoperirii unor spații, pe care, citadini prin adopție, am pierdut-o ca și ireversibil.

O faună și o floră ca scoase dintr-un dicționar de mitologie, se regăsesc în paginile cărții. Totul este basm și curaj de interpretare a unui vis care încă nu a fost pus în amintire.

Veronica Știr simplifică experiența sa poetică la imagini clare și senzații aproape tactile. Își trăiește destinul poetic prin plonjarea curajoasă în miracolul întâmplării.

Nu doar lumea din iarbă și țărână este implicată în facerea cărții de față, accidentele lumii contemporane sunt prinse în liantul poemului: „accident rutier / accident aviatic / accident feroviar / accident cerebral / din ce accident am ieșit...”

Și aici, întrebările Omului se lovesc de întrebările Poetului. Valențele sunt nenumărate în paginile de carte, iar arta prin care Veronica Știr reușește să reverbereze în inima și în mintea noastră, prin poeme, este o artă care

îi aparține indubitabil.

„...pui de cloșcă / din ouăle transformatorului / cu gălbenuș magnetic” - Iată un fragment de poem pentru care, autoarea a trebuit să pună în două talere ale aceleași balanțe a lume de carne și alta pur și simplu tehnologizată. Două repere care, am zice noi, nu ar avea loc în aceeași teacă de sabie. Și totuși, tocmai acest curajos paralelism, desprins direct din cotidian, face din relația poetică o expresie proaspătă.

Autoarea nu are inhibiții, nu se teme de alăturarea cuvintelor aparent nepotrivite, în aceeași sintagmă. Își cunoaște posibilitățile creative și exersează într-o simfonie complexă, convinsă fiind că totul se rotește în jurul axului ce unește cerul cu pământul.

„...credința, fluture, pe umărul tău drept”. Iată credința redusă la înțelepciunea de-a recunoaște că nu suntem monolitul care nu suferă nicio schimbare. Credința că un fluture, efemer și în perpetuă metamorfoză, stă pe umărul drept, deasupra mâinii, zic eu, a dreptei care scrie. Veronica Știr scrie din prezent dar și dintr-o memorie colectivă, scrie selectiv ca și cum ar lăsa mostre de jurnal al unor vremuri de facere și prefacere a individului, vremuri hibride.

Basmul și o seamă de instrumente de lucru însoțesc pe parcurs, odiseea cărții, o carte care se citește cel mai bine în grădină, întins pe iarbă, și ...așteptându-l pe... Francois Victor, cum se destăinuiește Veronica, în unul dintre frumoasele sale poeme.

Lectura unei astfel de cărți este o bucurie, - un spațiu în care regăsești menajeria aventurilor din copilărie cu întrebările esențiale ale lumii mereu în prefacere.

MELANIA CUC

Cărticica de schițe și nuvele

În colecția „Scriitorii Transilvaniei”, Seria „Proză”, a Editurii „Casa Cărții de Știință”, Cluj-Napoca, 2011, a apărut cărticica de schițe și nuvele „După cinci minute”, a scriitorului beclenar Cornel Cotuțiu.

Volumul conține șapte narațiuni și un interviu.

Nota comună a acestor texte literare este dată de finețea observațiilor, de percutanta analiză psihologică a destinului protagoniștilor, de simbolistica tramelor, de preferința pentru suspans, de curgerea aleasă a limbii române.

O cergă de Săpânța („Cerga (în doi timpi)”) achiziționată pe încredere de către un bărbat, devine pentru soția lui un „hai!” sexual, martora venirii pe lume a doi băieți, prilejul unei inexplicabile dorințe a Mariei, de a fi învelită cu ea, când va fi așezată în sicriu.

Un jurnal de excursie este proza „Înainte de rest”. Drumeția este o șansă de ieșire din „traseul derizoriu” al vieții. Neprevăzutul călătoriei nu poate fi catalogat un „rest”, fiindcă ea va continua, „restul” fiind mereu amânat.

Soția minerului decedat într-un accident („Între paranteze”), doamna Nălbaru, e o copie a consoartei lui Ion Bolovanu, din nuvela „Nevasta” a lui Liviu Rebreanu. Scăpată de gelozia defunctului soț, ea vrea să-și continue viața: „Lasă-mă să mai trăiesc!”. Reușită este aici încrucșarea, țesătura, de dialoguri nerostite, imagine, aparținând decedatului și soției chemată să identifice cadavrul partenerului de viață.

Suspans și atmosferă polițistă învâluie întâmplările din nuvela „Un album refuzat”. Enigma elevei Ana, care nu se lasă fotografiată, este dezlegată prin mărturisirile acesteia. Bunica ei avea „darul” mefistofelic ca cei pe care îi fotografia să moară în curând. Malefica putere se transmite fetei care își fotografiază bunica în timp ce ea dormea.

Un cuplu tânăr nu poate sacrifica un crap („Un crap într-o familie tânără”), Dochța fiind obsedată de ochii peștelui pus în chiuvetă.

Symbolic, iubirea maternă și cea paternă a fetiței Gențiana („Un preț ascuns”) este întruchipată într-un iepuraș pe care aceasta îl vede pretutindeni.

O prietenie adolescentină („Propunere de recuperare”) este pe cale a fi reluată după cinci ani. Cei doi, el student și ea asistentă universitară încearcă să retrăiască „anii de caldă frumusețe ai liceului”. Echivocul relației amplifică misterul trăirilor.

Volumul se încheie cu mărturisirile autorului dintr-un interviu luat de Mihaela Solomon, o profesiune de credință despre scris, despre statutul scriitorului. Renumele acestuia este în concordanță cu „iscusința de a te comunica pe tine însuși prin virtuțile conotative ale cuvântului”. Aflăm că autorul ține cel mai mult la romanul

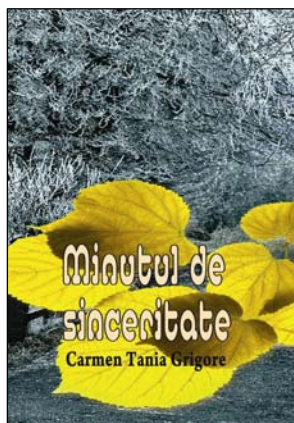
său „Ce rămâne”, că izvoarele inspirației sale sunt „preajma prezentului și viața care a devenit istorie”.

L-a fascinat personalitatea profesorului Petru Săplăcan, tatăl poetului Radu Săplăcan, dirigintele meu din ciclul gimnazial. A iubit profesiunea de profesor, considerând pensionarea obligatorie ca pe o ofensă. M-a încântat ideea prozatorului Cornel Cotuțiu referitoare la deprinderea gustului pentru lectură, aceasta făcând parte din „cei șapte ani de acasă”. Observă manelizarea cotidienele.

Am putea considera prezenta apariție editorială ca un fel de volum de publicitate scriitoricească, accesibil ca preț, ușor și plăcut de lecturat, pe parcursul unei călătorii cu trenul de la Beclean la Cluj-Napoca.

ION RADU ZĂGREANU

Ninsori cu cristale sau Carmen Tania Grigore în „Minutul de sinceritate”

Carmen Tania Grigore este „Vulnerabilă la stările de așteptare” și face „Dezvăluiri de septembrie” în „Odiha degetelor arămii” cu „Parfum de îmbrățișare”. Ca „Expresii de dragoste” și „Dor peste dor” în „Gest hieratic” are „Cerule din ochii tăi” și „Conștiința percepției” în „Starea de astenie” și „Amurgul mascat”. „Doar foamea de o rodie” și „Dorul din stele” devin „Faza de

certitudine”.

În „Jurnal de spital” autoarea „Sufletul îl agață cu o agrafă de un înger”, „pulsul o ia înainte și îi deschide capacul unui ultim cuvânt” înscris în „Minutul de sinceritate”.

Acest volum editat sub semnul vibrației stărilor poetice reconstitutive construiește o scară către înălțimi astrale personale și personalizate.

Cu pumnii strânși de conspirația singurătății, poeta ne invită cu persuasiune să-i fim alături într-o „Fuziune controlată” și „Gest hieratic” în „Ipostaze de joc”.

Ea desenează cu „Inima ruptă din zăpadă” „Insula unui dor semantic” în „Jocul absorbit de neant” din „Ordinea lui Borges” ca „O nouă provocare”.

„Copilării provocatoare”, „Clipa argintie”, „Amurgul mascat”, „Emoție trucată”, „Fără teama de insomnie” sunt „Semnul unui depărtări” în „Stropi aducători de lumină” pentru „Femeia arteziană”.

Unele „Stări de astenie” cu „Speranțe în regresivitate” sunt „Reacții de alarmă”.

„Dincolo de orașul lacom”, „În găurile ruinate”, călătoare spre „Plantații de cuvinte”, poeta păstrează „Momente de reculegere”.

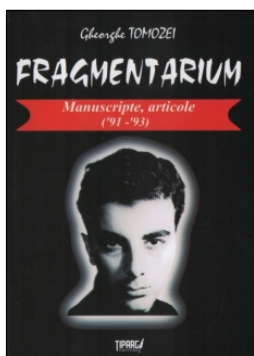
Vorbind „Despre singurătate” în „Corespondențe lirice”, „Vulnerabilă la stările de așteptare” în „Celula de intimitate”, Carmen Tania Grigore este „Desculță în vârsta de afară” într-o „Cămașă de jar”. „Când luna sclipțește →

în amprente” prin „Fereastra năpădită de strigăt” autoare are o „Foame dureroasă”. Ca „Invocare ” în „Templul orbirii ” se înalță „Rumoarea clipelor”, un „Semn și dor” extras din „Furtuna din gând” spre „Legitimarea poetului”.

Lumina arderilor sale e convertită astfel în sintagme metaforice care dezvăluie un triunghi simbolic prin care se scurg timpul, omul, trăirea.

VIORICA POPESCU

In memoriam Gheorghe Tomozei

Pe bistrițeni îi leagă de marele poet și jurnalist Gheorghe Tomozei amintiri dragi. Unicul fiu al acestuia – Maximilian, pe care l-a avut împreună cu scriitoarea Cleopatra Lorințiu, s-a născut în urbea noastră, fiind în momentul de față unul dintre românii care ne reprezintă cu cinste la Paris, fiind un artist fotograf consacrat.

Volumul „Fragmentarium – manuscripte, articole (91-93)”, apărut la Editura Tiparg, sub coordonarea scriitorilor Cleopatra Lorințiu, Ion Cehiru și George Baci, este un omagiu adus unui român adevărat, care și-a dăruit viața culturii. De altfel, cei care au trecut prin biblioteca „Gheorghe Tomozei” din Domnești – Argeș, construită la ideea scriitorului Artur Silvestri, au putut remarca activitatea bogată a lui Tomozei. El a venit într-o lume scriitoricească, care a apărut imediat după război, jertfindu-se pentru restituirea operei unor prieteni, amintind aici doar pe Nicolae Labiș și Nichita Stănescu. Despre jurnalistul Tomozei putem spune că și-a împletit aripile cu poetul Tomozei pentru că fiecare rând din rubricile pe care le-a consacrat – Oracol, Grafitti sau Desene pe asfalt – este plin de literatură, editoriale-proză reunite mai apoi în cărțile „Manuscrisele de la Marea Moartă” și „Plantația de fluturi”. Un jurnalist important, formator de opinii, care însă a preferat să rămână independent toată viața, neimplicându-se nici în politică, nici în conducerea unor instituții culturale. Una dintre ultimele cărți publicate în timpul vieții – „Un poet din Tibet” surprinde puternica amprentă a lui Tomozei asupra poeziei, vorbind de acum de un curent. A rămas în atenția a generații întregi cu volumul „Moartea unui poet”, în care pentru prima dată îndrăznește să editeze un nou gen literar pentru noi - Ancheta - reconstituind viața și moartea lui Nicolae Labiș. Se implică prin articolele sale în toate sferele societății, trăgând de mânecă autoritățile atunci când nu-și fac datoria. Toată viața va purta cu el o amprentă a singurătății, născându-se în anul 1936, ca „un copil din flori” în leagănul de orfani Sfânta Ecaterina din București. Mama, Franța Stănescu, este cea care-i va fi mereu alături copilului. La 7 ani este înfiat de viitorul soț al mamei, Tomozei, a cărui nume îl va purta mai apoi în scrierile sale, făcându-l celebru. Amintirea bombardamentelor din război, a cărciumii în care lucra mama, a valului proletar nu l-a oprit pe tânărul Tomozei, talentat la literatură, să urmeze Școala „Mihai Eminescu”, cea care îi va pecetlui destinul de scriitor. De la prima

carte „Pasărea albastră”, publicată în 1957, au fost editate zeci de volume de poezie și proză care au conturat portretul unui scriitor puternic. Interesant este faptul că a avut toată viața obsesia cărților, suferind fizic când vedea o carte ruptă sau aruncată la gunoi.

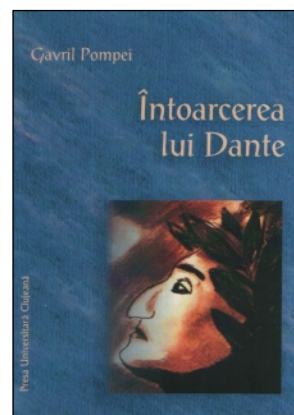
Cartea surprinde câteva dintre textele publicate în presa vremii sau manuscrise scoase acum în fața mării sale, publicul. Fotografii – document care însoțesc scrisul sunt puse la dispoziție de fiul Maximilian, întregind astfel valoarea de document a cărții.

Un capitol aparte este dedicat psalmilor, pe care autorul dorea să-i editeze: „Aduceți Domnului cinste și slavă/ Mieii oilor păscând în otavă/ Închinare sfintelor curți ale lui/ Închinare sfânt numelui”. Impresionant ni se pare versetul: „Și voi prorocii/ cine ridică în soare/ neîncovoiată șiră de spinare/ de sabia ei va muri”. Gheorghe Tomozei este un nume care va trăi întru veșnicie, prin bucuria cărții, prin frumusețea lucrărilor pe care le-a lăsat pe pământ.

MENUȚ MAXIMILIAN

Întoarcerea lui Dante

Originar din Târlăuș, profesorul Gavril Pompei, decanul Facultății de Geografie a UBB Cluj-Napoca, propune, în volumul „Întoarcerea lui Dante”, apărut la Editura Presa Universitară Clujeană, întâlnirea cu lumea de dincolo de lume ca într-o călătorie întru descoperirea vieții. După cum afirmă în prefața cărții criticul Petru Poantă, Gavril Pompei este

adeptul criteriului poetic al unui neomodernism împlânzit, recurgând constant la confesiunea mediată și înscenată. Avem de-a face cu o poezie a ieșirii de sub teroarea morții, versurile, cu o consistentă vibrație lirică, ducându-ne în patru etape spre recuperarea luminii. „Întoarcerea lui Dante” este făcută din pași mărunți, fiind recunoscut în primul imn teritorial: „Tu n-ai fost dincolo/ și n-ai văzut/ cum cad catapestesmele / cetăților de lut”. În partea a doua suntem deja în această lume inițiativă: „Și totuși tărâmul acesta îmi pare cunoscut/ chipul său dedublat”. Aici apar întrebările existențiale: „Dacă acesta nu e purgatoriul/ altul asemenea care o fi?” Mai departe, a treia întoarcere, este cea în care se reia drumul inițial pentru povestea vieții de dincolo de viață, pentru descoperirea tainelor acestuia: „Eu m-am întors să dau de veste/ acelor care se îndoiesc/ de tandra zorilor poveste/ și de tărâmul nelumesc”. Cartea se va încheia cu cea din urmă întoarcere, în care lucrurile vor căpăta un alt sens filozofic: „Alături mie crește armonia/ regina nopții – amică peste zi/ înmiresmând cu briza ei tăria/ și hăurile câte vor mai fi”. Concluzia este una a revigorării vieții, fiecare sfârșit având un nou început: „Iar peste toate nori cotropitori/ sămânța așteaptă să înspice/ despovărea dorului în dor”. →

Între aceste întoarceri descoperim versuri scaldate în stropi de rouă, flacăra trează fiind cea care veghează drumul poetului prin această lume, unde deghizarea este modul de redescoperire a esențelor. În așteptarea Învierii, de când e lumea lume, trebuie mai întâi să trecem pragul morții văzută de Gavril Pompei ca o doamnă: „Cândva se va întâmpla, nu e nicio îndoială/ să vină Doamna/ și să-mi șoptească cu o suavitate rece: e clipa”. Resemnat în fața morții întru așteptarea Învierii, poetul este calm, lucru oglindit și de versuri: „Voi aștepta, răsând, să-mi coboare pleoapele sufletului/ într-o ultimă mângâiere a razelor/ dizolvate în întuneric”. Jocul acesta între lumini și umbre, între culoare și nonculoare este părtaș ca un pastel întru descoperirea fiecărei părți a înmuguririi sentimentelor: „Dimineața pe miriști/ bobul grâului, aidoma unui recrut/ cu ranița doldora/ de blajine nimicuri”. Descoperim tema religioasă, însuși poetul fiind crucificat pe altarul cuvintelor: „În soclul crucii mele scurmă/căușul unde amândouă/ nedumeririle din urmă/ scâlta-se-vor în val de rouă.

O poezie în care rugăciunea devine pragul spre putere: „Mă rog de tine, Doamne/ precuvios, mă rog/ să-i dai plecării mele/ sub șa un inorog”. Această călătorie este una în care, părăsind „cuibul meu de cetini”, poetul va creiona gânduri, rânduri despre ceea ce înseamnă universul. În final declarându-se câștigător: „Precum un prunc ademenit/ de raza unui gând desprins/ din soarele de andezit/ mă gudur, Doamne, am învins”. O carte din care nu puteau lipsi copilăria și mama creionată într-o poezie aparte în creația lui Gavril Pompei: „Stăm amândoi pe prispă și privim/ cum cade frunza plopului gălbuie/ cum fumul se răsucesc sibilin/ spre bolta unui cer bătut în cuie”.

MENUȚ MAXIMINIAN

Ion Munteanu și tradiționalismul poetic

În peisajul liricii contemporane, Ion Munteanu apare curajos, cu întreaga forță a sentimentelor și a trăirilor, într-un moment când omenescul pare să fi fost abandonat de confracții versificatori, tributari peste măsură ai risipirilor postmoderniste ale firii și ale mărturisirilor despre aceasta.

Asta pentru că el probează o bogată experiență a lecturilor de poezie și nu se lasă vrăjit de tentația experimentelor paralogice și metapoetice, rod al unui soi de narcisim intelectual răsuflat. Pentru Ion Munteanu cuvântul poeziei are trup și suflet, deci are semnificație, este greu de trăiri dar și inefabil în același timp, astfel încât poemul poate mărturisi despre om, aici și acum, dar și despre devenirea lui din spații și timpuri imemorabile.

Astfel, în volumul de debut, *Cu dragoste, vă dau vești despre mine* (Editura Ramuri, Craiova, 2006) poetul

afirmă tranșant: ”din căușul vetrei adunai prescure/ tot visând istorii încă ne-ntâmpate/ așteptând să crească în grădini palate/ și păduri să ningă peste o secure” (*Fotografie cu mine însumi și un nou peisaj de iarnă*). Poetul își afirmă clar prezența într-un spațiu de tradiție țărănească (“căușul vetrei”) cu valori creștine imemorabile (“adunai prescure”) cu elementul peisagistic civilizator (“grădini”) sau sălbatic protector (“păduri”) care ning (“peste o secure”). Metafora de la sfârșit sugerează pericolul amenințării de tot felul care pândesc peisajul din care poetul afirmă că a devenit perisaj esențial pentru fiecare fiu de țaran care nu și-a uitat obârșiile, ba, dimpotrivă, le-a înălțat în spirit. Plecarea în lume a celui care a căpătat ființă în acel spațiu pentru cunoașterea lumii sau pur și simplu pentru câștigarea pâinii zilnice înseamnă, de fapt, o veșnică reîntoarcere: ”iar de va ninge cu păduri/ peste un zbor însingurat/ se vor topi pe lame de securi/ ca amintirea peste cel plecat”. Apare obsedant motivul ”securii” amintind de amenințarea veșnică a unor destine pândite de tăișul arbitrar și implacabil: pentru pomi și pentru oameni. Dar în acest spațiu al începuturilor de viață și de civilizație eul poetic se simte apărat, puternic: ”căci eu fac legământ cu salcia și ulmul/ vorbesc mereu cu lupul și plâng în limba sa/ iar noapte după noapte adun cărări cu pumnul/ să am de un mă-ntoarc, să am ce semăna”. Deși departe, ”adun cărări cu pumnul” el are datoria morală a celui rămas în sat să cultive pământul, fără de care viața ar rămâne o continuă rătăcire. Iar dacă astăzi în noua devenire a lumii civilizația satului e amenințată de globalizare și industrializare, poetul nu se sfiește să-i confere imaginea exactă: ”unde țărani miros a nădușeală/ a bălegar și-a trudă și a durere mută/ și unde domni stilați în fracuri și în robe/ duhnesc a bunăstare și-a patrie vândută” (*Cântec despre noi*).

Volumul următor, *La taină cu îngerul mut* (Editura Aius, Craiova, 2007) continuă spovedania periplului prin viață cu conștiința vie a pierderii acestui paradis vital și moral: ”e mult de-atunci de când călătoresc/ s-au șters apostolii de pe icoane,/ tac uneori, cu mine doar vorbesc,/ să fie dialogul nostru, Doamne?” (*Nedumerire*).

Cel de-al treilea volum, *În această junglă prietenoasă* (Editura Ramuri, Craiova, 2008) relevă aceeași nostalgie a paradisului pierdut, fără egal în devenirea ființei poetului: ”aceasta-i câmpia nesfârșită, câmpia-/un fel de a ne imagina veșnicia” (*Și unde ciuturi vechi întruna*). Versurile continuă periplul spiritual al poetului în poemele *Cântec despre umbrele lui Heraclit*, *Manifest împotriva logicii lui Aristotel*, *Curiozitate aproape mitologică* etc., pentru a se întoarce spre Dumnezeu, care l-a însoțit tot timpul, cu constatarea elocventă: ”Doamne, ce risipă de noi/ am putut să facem amândoi!...” (*De taină cu bunul Dumnezeu*).

Chiar prin această rapidă trecere în revistă a volumelor de versuri ale lui Ion Munteanu observăm că poezia tradițională românească are multe de spus, că acest filon de simțire și de gândire este inepuizabil, doar că acolo are acces doar talentul conjugat cu aplecarea permanentă spre cunoașterea spirituală și morală.

GEO CONSTANTINESCU

Beția cu nectar

Victoria Fătu Nalațiu revine pe piața de carte cu volumul „Beția cu nectar”, apărut la Editura Eikon. Drumul în alcătuirea cărții a fost parcurs în dorința scriitoarei și pictoriței de a cunoaște Țara Soarelui. Exercițiile de haiku conțin imagini care surprind atât partea sufletească, cât și natura, într-o armonie care tinde spre perfecțiune. Lirica japoneză este o lecție de sobrietate, de iubire a frumosului: „Creatorul/ Trezește liniștea dintre cuvinte”. Un volum dedicat celor care iubesc arta: „Cititorul/ Caută liniștea în metaforă și simbol”. Cartea, cu traducere în engleză de Gabriela Rusu și în japoneză de Iulia Avram, e structurată pe capitolele „Iubire”, „Cântecul primăverii”, „Cântecul verii”, „Cântecul toamnei”, „Cântecul iernii”, „Oglinzile tinereții”, „Alunecare”, „Cultivatori ai pământului”, „Ziua recunoștinței muncii”. Creațiile sunt însoțite de imagini din pictura Victoriei Fătu Nalațiu de la coperta I, care întruhidează un iconostas de la Nicula Veche, continuând, în interior, cu imagini color, cu Sărbătoarea Paștelui, a Rusaliilor, a Crucii, Treptele timpului, Șugubățul etc.

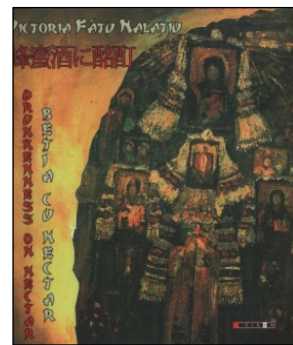
Cunoscută la nivel național în domeniul haiku, artista a fost laureată a mai multor festivaluri, fiind reprezentanta României pe piața turistică la capitolul cultură. Este prezentă în antologii din Croația, New Mexico, Italia. Astăzi, Victoria Fătu Nalațiu merge la Constanța unde va lansa volumul, în cadrul seminarului național de haiku. Energia vine din lumea scrisului: „Cărți deschise/ Se îmbracă dimineața/ Cu râs de copil”. Atunci când „Țarina-n vâpăi/ Pe calea învierii/ Trec plugarii”, vestea nemuririi se

apleacă ca un dor peste creație: „Glia zvâcnește/ cântările cucilor/ trezesc plugarii”.

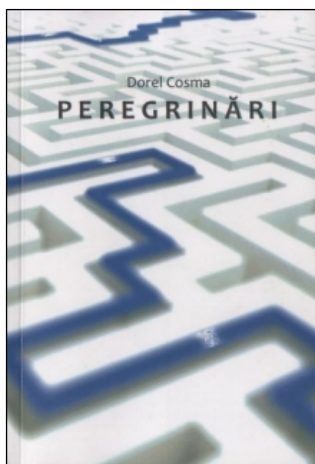
O poezie a Bunei-vestiri, acompaniată de glasurile îngerilor: „Semn/ Albastrul cerului deschide porțile învierii”. Victoria Fătu Nalațiu are capacitatea de a jongla cu cuvintele întru aranjarea creației spre calea dreaptă: „Plouă lumină/ o creangă de cires/ îmbată norii”. Atunci când litera „Așează în cercul inimii cătușele eternității” pe oglinda apei răsare ușor viața „În zori/ Viorile luminii trezesc florile grădinii”.

O poezie florală, o poezie plină de esență sufletească: „Grădina cu flori/ la nunta buburuzei/ izvorul luminii”. Versuri care stâmpără pofta de literatură: „Gustul pământului e îndulcit de maci/ iar cântă vântul”. Pe frunzele toamnei literaturii apar inserate cuvinte de sărbătoare: „Duminica în zori/ miroase a mere coapte/ cămara bunicii”. An de an, la poarta creației „Raze de soare/ sculptează-n promoroacă/ livadă de vis”. În viziunea scriitoarei, creația este mereu surprinsă în haine de gală „Altarele gândirii înrouează cerul”. Atunci când „Icoanele plâng/ bătrânii-și curmă viața/ în zbateri sumbre”. Credința este pentru Victoria Fătu Nalațiu cea care dă sens vieții, iar harul se pogoară din cer întru împlinirea creației.

MENUȚ MAXIMINIAN

Peregrinări în lumea culturală

Scriitorul Dorel Cosma, directorul Centrului Cultural Municipal Bistrița, revine pe piața editorială cu volumul de reportaje „Peregrinări”, apărut la Fundația Interart Triade din Timișoara. Cartea, scrisă în atmosfera spiritului european, redescoperă valențele culturii, Dorel Cosma reușind să transforme cuvântul într-o profesiune de credință, după cum afirmă în *Prefață* scriitoarea Elena M. Cîmpan. Volumul debutează cu un remember al omului

care timp de șase decenii a redescoperit mereu esența vieții astfel încât, prin activitatea lui, a clădit un templu al dragostei pentru cultura noastră. Reportajele propriu-zise încep cu cel derulat la Festivalul Internațional de Folclor din Italia, acolo unde trupa de teatru „Nichipercea” avea să dobândească numele „Alexandru Misiuga” în urma tragicei dispariții a baronului bistrițenilor. Apoi, concertele susținute în Praga, la Messina sau în Porto, conturează un tablou despre rolul important pe care-l are cultura populară în promovarea imaginii țării noastre, Ansamblul „Cununa de pe Someș” fiind un etalon în păstrarea folclorului autentic. Purtată cu cinste pe toate meridianele lumii, această cunună, de care are grijă ca de o comoară Dorel Cosma,

impresionează la fiecare deplasare în străinătate, chiar și atunci când spiritele sunt încinse, cum a fost cazul grevelor din Italia împotriva românilor. Aici, călcând pe praf de pușcă, „Cununa de pe Someș” a primit, din partea italienilor, flori, schimbând viziunea acestora asupra culturii noastre. Să nu mai vorbim despre bucatele noastre gătite cu fală la festivalurile internaționale, acolo unde românii au primit cele mai mari note din partea exigentelor jurii. Nu întâmplător Dorel Cosma este laureatul Oscarului în folclor, pentru că a știut întotdeauna să construiască punți culturale între noi și cele mai îndepărtate țări, dar și între românii de acasă și cei din diaspora, cum este cazul superbeii seri petrecute la Campo de Criptana în Spania, unde la invitația artistei bistrițene Tudorica Brumă, colegii de cântec, amintind aici doar pe Petre Petrus și Mărioara Sighiartău, au creat un adevărat regal folcloric. Chiar și atunci când se află în concediu, Dorel Cosma are un jurnal al său, pe care mai apoi ni-l împărtășește și nouă. Este cazul concediului petrecut în Tunisia, de unde a venit înspre noi cu numeroase date despre cultura și civilizația tunisienilor. Volumul poartă cu el steagul Ambasadei Culturale, care poate fi arborat cu încredere și cu respect pentru identitatea noastră oriunde în această lume. Dorel Cosma are meritul de a fi un adevărat Cetățean de Onoare al culturii, după cum afirmă și scriitorul Nicolae Băciuț. Volumul include și câteva interviuri și gânduri cu și despre autor, prin care reușim să-l cunoaștem, încă o dată, pe prietenul nostru Dorel Cosma. O carte care poate fi dăruită celor care doresc să cunoască cultura românească, parte integrantă a spiritualității europene.

MENUȚ MAXIMINIAN

Cel mai frumos poem

Scriitoarea Elena M. Cîmpan aduce, prin volumul bilingv româno-german, „Cel mai frumos poem”, apărut la Ed. Nico, poezii adunate în decursul unui an de gânduri ce răzbat prin sufletul poetului: „E atât de greu să aprinzi o flacăra/ Și când ai reușit/ Să n-o lași să se stingă”. Pentru Elena, fiecare vers este parte integrantă a sufletului: „Poemele toate sunt un poem/ Suntem ceea ce scriem”. Într-un contrast al luminilor: „Ființă de noapte, noapte albă/ Ființă de zi, zi neagră”, culorile capătă alte forme, așezându-se într-un cuib în așteptarea infinitului: „Pentru acest dincolo de mine/ În întuneric aș vrea/ Ca roua să-nflorească” Suntem într-un poem al declarațiilor de dragoste, în care, precum într-o casă, fiecare vers găzduiește sentimente, bucurii, tristeți, iar dincolo de fereastra sufletului este natura răzvrătită: „Ploaie, vânt, frunze, umbrele rupte”. Atunci când suntem conștienți de puterea umană, apare codul de descifrare al sentimentelor: „Nu sunt decât/ O copertă de carte/ În brațele tale”. Poate că în acest volum, Elena M. Cîmpan are o trăire aparte a fiecărui fior al umanității: „Mi-ai atins sufletul/ Și el a început să cânte” sau „Dragostea crește cu depărtarea/ Trăiește din amintiri și speranțe”. Un cânt prelung precum un castel al iubirii în care fiecare își are rolul lui de deschizător de frumuseți. Atunci când sentimentele se împletesc totul capătă alte trăiri: „Peste casa ta de lemn/ E casa mea de dor”... sau „Peste poemul tău de zăpadă/ E poemul meu de ghiocel”. Versurile sunt precum culorile așezate pe pânza albă întru descoperirea actului artistic: „Visez că pictez/ Neîndemânatic/ Noaptea se

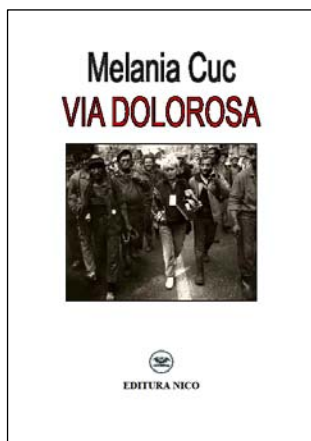
aprinde cât să-mi caut/ Culorile”. Timpul este mereu același în poezia Elenei M. Cîmpan, încremenind întru așteptarea dragostei: „Mângâierea mea/ E gestul de-a întoarce/ Clepsidra/ La timp”. Dincolo de fiecare vers e tema visului abordată în cele mai felurite moduri: „E visul de după noapte/ E dimineața de după vis/ E tot ce nu am scris”. Poezia este precum un pansament pe rana limbii române: „Ce-ai să faci cu poeziile mele/ Dacă rana va fi mai mare decât ele” sau „Ce-ai să faci cu mine/ Ce-ai să te faci cu poeziile mele”. Poemul devine boem în momentul în care manuscrisul construit din șoapte răsună ca un gând al Creatorului pe satul format din biserici: „Aici oamenii locuiesc în altare/ Și vecinii stau de vorbă la lumânare/ La fiecare poartă, parcă/ E un sfânt”. Unul dintre motivele poeziei este cel al biruinței, astfel încât inclusiv în poemul ce dă titlul volumului descoperim că dragostea învinge: „De cel mai frumos poem/ S-a îndrăgostit un alt poem/ O iubire ca toate iubirile/ Cu muritori și muritoare”.

Prin traducerea în germană a acestor poezii de către profesoara Elena M. Cîmpan e asigurată pătrunderea volumului pe piața europeană, astfel încât de versuri să se bucure cât mai mulți cititori care știu să aprecieze versul adevărat.

MENUȚ MAXIMINIAN

Via dolorosa și Melania Cuc

Cunoscută pentru puterea de concentrare pe perioade de creație scurte, Melania Cuc publică proză, poezie, tablete, recenzii, cu ritmicitatea profesionistei care este, fără să aibă vreo rețineră față de vreunul dintre domeniile amintite. Citind un text al scriitoarei, lectorul intră în ritmul insurgent care mobilizează, antrenează, dând viață în jur, organizând în mod specific universul din jurul

poemului, povestirii etc.

„Via Dolorosa”, recentul volum apărut la Editura „Nico” din Târgu-Mureș, pare venit dintr-o răsufflare, într-atât e de unitar stilistic și ca manieră de transpunere a stării de grație în forma scrisă. Diversitatea temelor abordate convoacă o plajă largă de trăiri ca într-un atlas al stărilor personale naturale sau a celor pe care autoarea le inventează cu o aplicație care a scăpat multora până la volumul prezent, care o reprezintă plenar. Aproape fiecare poezie are un nucleu generativ epic care devine “centrul de coagulare” al textului și deopotrivă “osatura” construcției poetice. Ajunsă la cel mai înalt punct al epurei perioadei sale de creație, autoarea a dat o carte având cea

mai importantă coordonată: ineditul, faptul de a fi cu totul proaspătă, fără locuri comune, fără gânduri și structuri previzibile.

Materia textuală se desfășoară în poem, a poemelor în carte, cu o continuitate și dinamicitate amintind de dicteu, de scrierea sub o inspirație atât de prodigioasă, încât poemul pare transmis autoarei de o voce care poate fi a daimonului sau a îngerului. Fiecare poem povestind ceva aduce în text condiția umană, astfel că la nivelul întregii cărți sunt colectate stările umanului cu relevanță pentru existența adesea nostalgică, insistând asupra tristeții cu sugestii metafizice. “Via Dolorosa” spune: “Despre cum / A înflorit bumbacul / Cântă trubadurii ferecați în cușca bestiei / Cu sângele-n spumă. Arena de luptă este tixită cu mame și / Cu prunci înfășați în flori de hârtie. / Poporul invocă din rărunchi și din buze / Dreptul la fericire. / Mai departe-i Păcatul.” Poemele au deopotrivă un inedit, cum de pildă, “Îngerii îmi vând șofran”, și un firesc (“Bine ai venit, surioară!”), poezia nefiind căutată în formulări cu “ștaif”, prăfuite, ci adesea în cotidian, în firesc. Melania Cuc caută poezia tocmai în viață și de aici sporul de credibilitate pe care textul îl dobândește.

Această carte, cea mai bună a Melaniei Cuc, demonstrează capacitatea autoarei de a se reinventa ca scriitoare, venind înaintea cititorilor cu o formă total nouă față de cele din cărțile anterioare, puterea de a se schimba de la o carte la alt fiind tocmai marea virtute a adevăratului scriitor.

VICTOR ȘTIR

Samson Iancu scrie ca și cum ar creta carnea

„Am să te îmbrac în aur Finlandooooo!” fie și numai la atât s-ar putea reduce această odisee de nomad de după 1989, asta, dacă această carte ar trebui simplificată la o singură sintagmă.

În fiecare dintre noi mai trăiește copilul care și-a dorit cândva să plece cu șatra-țigănească ori cu circul. Necunoscutul fascinează, libertatea asumată este ca o capă roșie dinaintea taurului din arenă.

Chiar dacă nu toți avem curajul să luăm în răspăr drumurile Europei, să trăim cu dragoste și durere aventura, suntem tentați s-o facem comod, livresc, îmbibându-ne cu acel exotism plin cu bube-dulci și nestemate veritabile.

Cartea lui Samson Iancu este o radiografie pe un segment social complex, dublată de un talent nativ și putere aproape hipnotică de-a atrage cititorul pe text.

Țigani! O seminție fascinantă prin colorit de foc de tabără, libertatea cuțitului care spintecă în carnea iubitei, galopul cailor sălbăticiți în galopuri... totul este trecut prin metamorfoza cumpenei de milenii și redat în tușe sigure, într-un portret colectiv de un primitivism care se lovește de civilizația opulentă a Europei de la începutul Mileniului Trei. Poate fi, de ce nu, și un document de epocă.

Căutam să plecăm în vacanță în lumi vechi, în locuri ca și inexistente, dar nu știm prea multe nici despre țigani care au rupt frânghia frontierelor fizice și culturale.

În cartea „Țigani, aurul și diamantele”, Samson Iancu ne aruncă în „groapa cu lei” a contemporaneității.

Recunosc, nu am citit niciodată până acum o carte scrisă în mare parte în jargon, o carte prin care să mi se deschidă breșă clară către o societate despre care nu știam decât ceea ce mi s-a oferit prin documente oficiale, sau prin știrile din ziare.

Tot acel furnicar, ca într-un stup bine coordonat prin legi universale, dar situat de noi, în lestul vieții, peisaj de care am fost învățați să ne ferim ca de molima contagioasă, lumea pestriță care a emigrat imediat după 1989, este preluat în cartea lui Samson, și disecat la sânge. Așa, ca pe o masă chirurgicală, sunt scoase viscerele personajelor, analizată situația și apoi totul este repus la locul său în întreg. Trupul omului este ridicat pe picioare și învățat să meargă. Adică, să facă ceea ce știa dintotdeauna.

Am găsit interesante paralelisme, aparent ca fără afinitate cu subiectul cărții, amintirile autorului cele mai pregnante, pe care le-a purtat în „rucsac” de-a lungul și de-a latul continentului, în lagăr, în încăierare sau în momentele de dragoste. Poarta Sărutului, suflul de bibliotecă, prezența mamei... fragmentele din viața „normală” sunt postate ca într-o peliculă în jocul de creație al cărții - realizând nuanța, diferența dintre Alb și Negru, dintre Bine și Rău, asta, doar dacă Pozitivul și

Negativul mai au relevanță într-o lume în care apatridul, fugarul, emigrantul ... pot supraviețui din amintiri, aur și diamante...

Samson Iancu expune o lume nebună din chiar interiorul acesteia. Este ca într-o eliberare, scrie cu voluptate, folosindu-se de jargon cu bucuria unui puști care a dat iama în vitrina cu acadele. Sparge tabu-uri și legi nescrise, scene de viață extraordinară ca vitalitate, sunt adus dinaintea cititorului, care este, pe rând, surprins, oripilat, fascinat, tentat să se pună în locul personajelor.

De-a lungul lecturii, am găsit scene de un realism magic, hilar, tragic.. Eliberări de energie antheică pe care, recunosc, o bănuiam că ar putea exista într-o falie socială pe care o ignorăm, dar o priveam cu teamă de necunoscut.

Ei nu sunt ca mine! Îmi ziceam. Acum mă întreb: Care e cel bun? Care e cel rău? Nimeni nu știe.

Libertatea în sine, în cartea asta, devine litera Legii universale și banii, nestematele, aurul... sunt doar detalii reduse pe rând, la perpetuarea speciei unei seminții atât de puțin înțeleasă. În lumea asta, până și dragostea-i năbădăioasă, bărbat și femeie - care pe care - se luptă și se împreunează precum panterele în savană.

Schimbarea de mentalitate, puterea de adaptare, mimetismul câștigat prin exercițiul supraviețuirii, forța de îndurarea destinului cu orice riscuri, sunt teme pe care autorul le abordează cu o sinceritate debordantă fără să se teamă că ar putea deranja cititorul.

Lumea este ca lumea și lumea lui Samson Iancu este precum carpa de pe peretele unei case de mahala - o țesătură în care femeia oacheșă și cu cercei din aur-sadea, rețază în incisivii ca de sălbăticiune tânără, tija unui trandafir sângerând. Roșu!

Durerea nu mai contează.

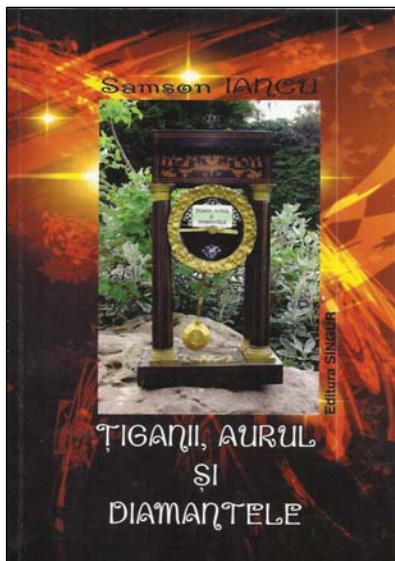
Patima mustește, se învârtoșește în cartea de față.

Există o „faună” în care personajele au nume dintre cele mai ciudate, fără să aibă acte de stare civilă și nici convenții legiferate - este un LOC - miracol.

Pulsul clipei se zbate în jugularea copilului care crește fără acoperiș deasupra capului, pulsul mișcă laptele în sânul femeii care face dragoste în apele Senei, așa ca la începutul de lume. O femelă și un mascul sfidând civilizația și regulile impuse prin codurile de conviețuire într-o Europă ca o Doamnă bătrână.

Dincolo de instinct și supraviețuire, personajele cărții își trăiesc „visul-american”, aruncând în jocul vieții toate „cărțile”. În dragoste și lupta pentru bani totul este posibil. Personajele se bazează nu atât pe hazard cât pe intuiție, pe atracția pe care o au pentru metalele și pietrele scumpe, din generație în generație, de-a lungul migrației lor, ca neam, de peste o mie de ani. Universul lor este la degetul mic al scriitorului, care observă, notează, îi nemurește prin carte, așa cum sunt, cu viciul și talentul pe care îl poartă fără fandoseală, fără frică de păcate. →

MELANIA CUC

Cartea nu poate fi povestită, ea trebuie citită, și pe fiecare pagină cititorul să facă un exercițiu de toleranță pentru personajele care ar putea fi, de ce nu, un eșantion preluat din realitate.

Dar, cine este Samson Iancu? Cum reușește un scriitor să performeze în redarea unei lumi, pe care, nici măcar Eugen Barbu, în „Groapa” din mahalaua Oatului nu a reușit să o ilustreze cu atâta veridicitate?

Cine este omul care a vrut și a reușit să trăiască în mijlocul unor oameni vicleni ca șarpele, iuți la mânie ca mânzul sălbatic?

Cum nu am avut privilegiul să-l cunosc personal pe Samson Iancu, voi cita pentru dvs. din postfața cărții.

„Autorul s-a născut la București, în data de 23 aprilie 1953. Absolvent al unui liceu de istorie-filologie la Craiova.

A fost crescut într-o casă de copii din Târgu-Jiu, fiind bibliotecarul casei timp de șase ani și având atracție pentru artă și literatură. De altfel, această pasiune se va converti mai târziu într-un mare interes pentru bijuterie și gemologie (pietre prețioase), fascinat și extrem de curios de un domeniu aproape inexistent în România: studiul pietrelor prețioase și semi-prețioase.

Participant la Revoluția din decembrie 1989. Presa locală – după cum putem citi în „Revoluția, văzută și trăită de presa locală”, de Șerban Comănescu (articol apărut pe site-ul www.editie.ro/LIBERTATE) – citează printre componenții Consiliului Județean Dolj al FSN personaje precum: „generalul Dumitru Roșu, Ion Licu (director la Electroputere), Tudor Gheorghe, Mugur Mihăescu (Vacanța Mare exista și pe atunci, doar că nu apărea la televizor!), Constantin Șerbănoiu (nedevenit încă Dilly), Iancu Samson (un privatizat precoce, din comunism, deținător al dughenei de încărcat brichete de pe Lipscani), Marin Vrapcea (socrul lui Rodion Cămătaru și director la IUG).”

După revoluție, emigrează odată cu sutele de mii de români plecați împreună la bine și la rău, cuprinzând în fapt toate categoriile de cetățeni români și de etnie țigănească. Este emoționant episodul plecării, cu băiatul cel mic luat în rucsac, cu doar 11 dolari în buzunar, etc. Aventurile sale și ale altor cunoscuți cu care se intersectează fac obiectul acestei cărți.

Ambițios, iubitor de arta bijuteriei și antichități, reușește în cele din urmă să se integreze în Franța, să muncească și să câștige foarte bine, devenind un cunoscut expert în pietre prețioase.

Iubitor al pietrelor prețioase și al literaturii, începe să scrie primul său roman autobiografic în 2008. El va fi urmat de o altă carte în care sunt povestite alte întâmplări din viața emigranților, care ne pot face să înțelegem mai bine tabloul Europei de azi și, în general, al lumii în care trăim sau, mai exact, al părții sale nevăzute și necunoscute marelui public. Așadar, alte evenimente senzaționale vor reține cititorii în romanul ce se află în pregătire.,,

Iată o biografie, prin ea însăși devenind o pagină de roman de aventuri furtunoase.

Samson Iancu este scriitorul care împrăștie literatura contemporană cu poveștile care, dacă nu ar fi spuse ... am crede că nici nu au existat.

EVANGHELIA CERULUI

Zodii de poet —

Astăzi, aici, poetul **Theodor Răpan** vine în fața Măriei Sale, Cititorul, cu o nouă carte, a treisprezecea, creație a maturității depline – *Evanghelia cerului – Zodii de poet* (a doua, dintr-un ciclu de patru *Evanghelii*), apărută în iulie, 2011, la Editura Semne, București.

Structura cărții este una atent realizată, inedită, la fel cum este și conceptul pe care ea se bazează. Este vorba de o interpretare și, mai ales, de o reinterpretare, nu a operelor unor scriitori, ci o reinterpretare a situațiilor în care poetul se afla în momentul lecturării și receptării mesajelor acelor opere. Și spun reinterpretare, pentru că am în față poeme grave, sensibile, mature, care nu pot fi concepute în afara traversării unei perioade de informare și căutare, ajungând, în final, la binemeritata poziție a reîntâlnirii, dintr-o altă perspectivă, a poeziilor care au însemnat ceva pentru devenirea artistică a lui **Theodor Răpan**.

Subtitlul cărții amintește încă o dată de planul Înaltului. Deși nu există informații certe despre istoria apariției zodiacului, se poate considera că, observând mișcarea corpurilor cerești, s-a format ideea că această mobilitate se datorează unor forțe divine pe care aștrii le dețin. De aceea, omul și-a subordonat destinul stelelor, determinându-se pe sine ca efect al pozițiilor pe care acestea le ocupă pe cer.

Se poate spune că, în esență, fiecare operă a poezilor aleși este un astru, iar toate alcătuiesc un sistem care nu se mișcă deloc convențional față de noi, cititorii, așa cum și planetele par a se mișca privite de pe pământ. Traectoria lor este dependentă de sensibilitatea și empatia fiecăruia dintre noi.

Motto-urile cărții, bine selectate, demonstrează că, dacă s-ar îndrăzni, dacă s-ar ridica mâna și s-ar ciocăni ușor în cerul nopții, dacă s-ar săpa puțin mai adânc, s-ar găsi „alt cer ‘(...)’, „alte stele” (...)”, și acolo, între ele, alt pământ...” (*Nichita Stănescu*).

Începând cu primăvara, deci cu *Berberci de diamant*, Theodor Răpan alege câte 12 poezi pentru fiecare semn zodiacal, ținând seama de data lor de naștere și confirmând că simbolurile numerice sunt un aspect pozitiv și însemnat al creației sale, așa cum este și aplecarea sa spre detaliu, în conexiune!

De la William Shakespeare la Ion Barbu, de la Umberto Saba la Nichita Stănescu, de la Octavio Paz la Boris Pasternak, de la Juan Ramon Jimenez la Rainer Maria Rilke, de la Lucian Blaga la Saint-John Perse, de →

Prof. dr. NICOLETA MILEA

La Salvatore Quasimodo la Eugenio Montale etc., îi întâlnim pe cei 144 de confrăți care l-au călăuzit pe poet în anii de formare, iar acum compun „inima” acestei cărți de poeme, parcurgând împreună spații lirice și temporale, în stil propriu, răpanian. Fiecare primește același spațiu, ca un avertisment al autorului că fiecare poet își are însemnătate de sine stătătoare, care nu poate fi măsurată, ci poate fi doar simțită și trăită. Nu este vorba de o organizare cronologică sau după un criteriu al apartenenței la un anumit curent! Nu!

Theodor Răpan demonstrează, astfel, că poezia există și respiră frumos dincolo de barierele conformismului, dincolo de convențiile raționale. Abandonând toate aceste lucruri, poezia devine pură libertate, pătrundere în noi înșine și depășire a imediatului.

Motivul poetic se construiește ca un dialog: mai întâi se citează textul ce îl declanșează, apoi se dă răspunsul. De cele mai multe ori, se remarcă vocativele care creează reuniunea dintre opere, interacțiunea lor.

Replica se naște dintr-o necesitate de a imagina și de a rememora stări. Până la urmă, la baza ei stă capacitatea de a intui și de a identifica atmosfera lirică, apoi de a și-o asuma, pentru ca, în final, să o poată exprima printr-un filtru propriu, adăugând memoriei și afecțiune.

Până la un punct, se poate considera că volumul de față este un manifest al respectului și al recunoștinței, al iubirii față de poezii incluși. Vocea lirică a creatorului depășește omagiul, ea devine ecoul propriei arte, a Poeziei.

Ceea ce este surprinzător la *Evanghelia cerului* este ușurința cu care operează inserțiile, stabilind o reală conexiune ce este resimțită atât la nivel emoțional, cât și intelectual. Poeziile deja consacrate devin acum provocările unor poeme originale, sublime.

Cei 144 de poeți ai „zodiilor lirice”, toți universali, sunt prezenți în carte în sistem reflex.

În chip firesc, propun denumirea acestei specii literare poetice postmoderniste, pe care o cultivă în acest volum poetul **Theodor Răpan**, REFLINTEXT (reflex literar intertextual). Îmi asum invenția sintagmei!

Reflintextul devine, astfel, un mod de receptare profund subiectiv al sentimentelor filtrate liric, înțeles ca modalitate de „a fi” a eului, situarea lui în centrul unui univers pe care îl reconstruiește din temelii.

Harul și cultura literară i-au permis poetului **Theodor Răpan** realizarea unui dialog deschis cu cei 144 de „aleși”, replica sa pornind din sufletul lor către Poet și de la Poet către cititor.

Universul tematic, modalitățile de expresie și formulele prozodice ale acestui volum relevă din plin o înnoire a formelor poetice cultivate de Răpan. De aceea, recunoaștem în această ipostază inedită gândirea sa aforistică: „*Toată viața e o călătorie prin cărțile altora!*”

Acest adevăr stă, de fapt, la baza cărții de față: 144 de poeme, cu 144 de opere grafice de Damian Petrescu! Un cerc perfect, deși concret el nu poate fi nici văzut și nici cuantificat! Cum să cântărești emoția, sufletul?...

Dependent de stările relevate de vocea nuanțată a poemelor, ilustrațiile se înfățișează grav, ca niște martori care știu mai mult și pot spune înfinit mai mult, numai dacă sunt privite așa cum se cuvine.

Orice am face, orice am spune, între **Theodor Răpan** și **Damian Petrescu** există o chimie magică inexplicabilă, benefică Artei lor!

Chiar dacă de vârste diferite, chiar dacă trăiesc unul departe de altul, există un „ceva” care îi unește: poezia Deliormanului sfânt! Chiar părăsit și de unul și de altul, neuitată, Pădurea Nebună scormone și vântură în sângele și carnea inimii lor, cu gheare de foc, complinirea Frumosului!

În spatele celor 144 de poeți sunt sute și sute de cărți de poezie ale celor 144 de autori, citite, tălmăcite, răstălmăcite. E o provocare inspirată, inteligentă, originală, sensibilă, delicată, la lectură, pe care nimeni nu a mai făcut-o până acum la noi, așa cum o face Theodor Răpan.

Poetul se distinge, eminamente, prin energia creatoare, prin vitalitatea ideilor, prin originalitatea imaginației prin prospețimea stilului, ca și prin forța lirică proprie, creația sa fiind una a simțirii, ca mod de a fi și de a supraviețui!

Lăudabil este, totodată, și atașamentul Editurii Semne față de poetul **Theodor Răpan**, care, iată, îi tipărește cea de-a noua carte, neîntrerupt, sub sigla sa!

Neîndoielnic, viitorul poeziei sale e scris în stele!

„Rasa mea? Vampir!”

„Rasa mea? Vampir!” – un astfel de titlu te intrigă și te descumpănește, când el se află pe coperta unui dosar cu aproape o mie de file. Deruta e cu atât mai mare cu cât „dosarul” ți-l pune în față o tânără ce pare de-abia ieșită din adolescență, firavă, delicată.

Dar și aici aparențele înșală. „Adolescenta” e născută la 15 noiembrie 1985, la Sibiu, a absolvit

Liceul Energetic din Iernut, în anul 2001, an în care se stabilește în Spania, în localitatea Alcalá de Henares, ca soție, devenită în șase ani mamă a doi copii.

Între legănatul pruncilor și schimbatul scutețelor, Raluca Andreea Chiper a scris. A început să scrie proză de la sfârșitul deceniului trecut, fără să publice nici în România, nici în Spania. Și fără să se implice în vreun fel în viața literară.

„Rasa mea? Vampir!”, un roman masiv, constituie debutul său literar și el reprezintă căutările autoarei legate de vampirism.

E o carte densă, dar cursivă, scrisă din instinct, are ritm, personajele sunt bine definite, iar ficțiunea literară, dincolo de titlul derutant, este una care a crescut din realitățile cotidiene, din care autoarea și-a extras substanța narativă.

Povestea e doar la început. Al doilea volum, la fel de masiv, e în pregătire.

Dincolo de orice observații care pot fi făcute scriitorului (de-o inocență cuceritoare) și narațiunii, cartea trebuie tratată cu toată atenția, pentru că ea anunță un prozator, îndrăzneț, tenace, care are un cuvânt de spus în proza tânără.

N. BĂCIUȚ

MOARTEA ÎN VIZIUNEA FILOZOFULUI EMIL CIORAN

Înainte de a discuta despre moarte așa cum este ea prezentată în viziunea filozofului Emil Cioran trebuie să precizăm că tema morții este o temă frecvent întâlnită atât în filozofie, cât și în literatură, religie, pictură, muzică.

Încă din antichitate, omul și-a pus problema morții și a existențialității sale pe acest pământ, dovadă cultul morții la egipteni.

Omul simplu din popor înțelege și acceptă moartea ca pe un final firesc al vieții. Dovadă în acest sens avem balada populară *Miorița*. Balada *Miorița* abordează tema filozofică a morții prin atitudinea ciobanului moldovean în fața acesteia. El nu fuge de moarte, o acceptă ca pe un final firesc al vieții, ba mai mult o vede ca pe o nuntă, motivul alegoriei moarte – nuntă, la care participă toate elementele naturii, cele cosmice având ranguri mai înalte, soarele și luna, nași, cele terestre, brazi, pâlinași, de simpli nuntași, păsărelele lăutari.

Scriitorii sunt mereu preocupați de tema morții și mă opresc ca exemplu asupra operei poetului George Bacovia. El este un poet simbolist, iar poezii simbolisti folosesc în operele lor simbolurile printr-un limbaj sugestiv, prin muzicalitatea cuvintelor, prin tonul emoțional, repetiții, ritm, versul alb. Bacovia cultivă simbolul ca modalitate de surprindere a corespondentelor eului liric cu lumea, natura, universul. El este un poet pesimist și din această cauză se oprește în opera lui asupra temei morții. În opera sa totul are culoarea cenușie a plumbului, oamenii, decorul, în suflet predomină oboseala, peste tot domină tristețea, dezgustul față de o lume stăpânită de forțe obscure, descompunerea.

Religia vede moartea ca pe un prag, știința ca pe un portal, între viața aceasta trecătoare, plină de boală și suferință și viața viitoare, o viață a fericirii veșnice.

Filozoful Emil Cioran își dorește moartea ca pe o dizolvare imaterială a omului în infinit „Umbre suntem, și jocul nostru supremă amăgire este. Din timp purcedem; în el ne mișcăm și lui ne închinăm.”¹ „Moartea ca dizolvare imaterială în infinit, ca un salt eteric, moartea ca vis și ca poezie a materiei, ca ilustrare a legilor firești, ca fatalitate a naturii.”² Dacă reflectăm puțin asupra acestei idei, am putea observa că asemenea filozofului și ciobanul mioritic vede moartea o contopire cu natura, iar natura pentru el este veșnică, o unire cu tot universul, cu tot ce a iubit.

Diferența între cei doi este că unul, ciobănelul mioritic, vede moartea ca pe o contopire cu universul veșnic, pe când filozoful Emil Cioran își dorește ca moartea să fie o contopire cu universul, fiind revoltat asupra felului în care oamenii mor: „Scârboase sunt cadavrele, scârboasă este moartea și scârbos este felul de a muri al oamenilor. Din atâtea feluri de a muri, de ce a ales viața forma cea mai dezgustătoare? De ce ea încetează la rece? Concept o moarte rezultată în tristețe, într-un mediu de iluzii [...] în care ne-am dizolva în spațiu, sub presiunea

unei febre infinite, și am pluti risipiți în eter, ca aburi ai ființei. [...] Așa cum murim noi toți, oameni, animale, flori, constituie o conspirație a materiei împotriva noastră.”³ „Nu mă revolt contra morții, ci contra felului de a muri.”⁴ Felul în care moare omul este din punct de vedere iudeo – creștin o plată a păcatului originar. Omul trebuie să plătească prin suferință, apoi prin moartea stricăcioasă a trupului păcatul, pentru a se putea bucura de fericirea unei vieți plină de culoare așa putea spune. Tocmai această pedeapsă îl revoltă pe filozoful Emil Cioran. Nu înțelege cum Dumnezeu, care este iubire, a fost atât de rănit de creația lui prin păcatul neascultării, încât să-i dea această pedeapsă monstruoasă. Acest lucru e greu de înțeles de orice ființă umană. Biblic timpul nu se măsoară ca la noi, în acest paradis terestru, căci la Dumnezeu o mie de ani pot să fie ca o zi, așadar omul poate are de plătit doar o clipă din infinitul existenței lui păcatul prin moarte, dar acest lucru e greu de înțeles pentru ființa lui mărginită din cauza poverii păcatului ce așteaptă ispășirea prin moarte și înviere.

Filozoful Emil Cioran, cugetând asupra morții, privește și la opiniile carnalilor Pascal și Tolstoi: „Să te apleci asupra morții sau să-ți fie groază de ea, să o descoperi prin spirit sau prin fiziologie. Cu instinctele tocite, Pascal își biruie îngrijorările, în vreme ce Tolstoi, mândru la gândul morții, evocă un elefant rătăcind spăimântat, o junglă călcată în picioare. Nu mai stai să cugeți când te afli în ținuturile ecuatoriale ale sângelui.”⁵ Prin urmare, toată natura acestui paradis terestru își apără această viață, așa adâncită în suferință și boală și pândită de moarte. Nimeni nu vrea să părăsească această viață spre o izbăvire prin moarte, spre o contopire cu absolutul. Fiecare are conștiința propriului său eu, așa că luptă să dobândească individual veșnicia, nu contopiți cu marele Eu.

„Când îți începi viața cu sentimentul morții, ajungi să-ți pară înaintea în timp un drum spre naștere. Este ca un proces de recăștigare și de refacere a etapelor vieții. Mori, trăiești, suferi și te naști ar fi momentele acestei evoluții răsturnante. Sau este o altă viață care se naște pe ruinele morții? Să simți adică nevoia să iubești, să suferi și să înviezi, după ce ai cunoscut moartea în tine. Nu există altă viață decât după ce ai trecut prin moarte. De aceea sunt transfigurările atât de rare.”⁶ Etapele acestei vieți, după cum le observă filozoful Emil Cioran, se termină cu nașterea, căci prin moarte de fapt ne naștem pentru o nouă viață, o viață menită să se bucure de Absolut, o viață, →

ROXANA-IONELA TURNEA,
studentă, anul III, Univ. de Vest Timișoara

¹ Cioran, Emil, *Cartea amăgirilor*, ed. Humanitas, București, 2008, p. 109

² Idem. *Ibidem*, pag. 132

³ Idem, *Ibidem*, pag. 132, 133

⁴ Idem, *Ibidem*, pag. 133

⁵ Idem, *Silogisme amărăciunii*, ed. Humanitas, București, 2008, p. 114

⁶ Idem, *Lacrimi și sfinți*, ed. Humanitas, București, 2008, p. 16, 17

după cum însuși mărturisește, născută pe ruinele morții. Moartea trebuie să fie o etapă foarte importantă în viața omului, fiindcă prin ea renaști în absolut, de aceea filozoful Cioran o leagă de iubire, iubirea fiind singura care nu moare, ea poate învinge și frica de moarte, poate învinge și moartea: „Moartea n-are sens decât la oamenii care iubesc pasionant viața. Să mori, fără să ai de ce să te separi?! Detașarea este atât negația vieții, cât și a morții. Cine a învins frica de moarte a învins și viața. Căci ea nu este decât un alt cuvânt pentru frică. Numai bogății simt moartea; săracii o așteaptă; niciun cerșetor n-a murit. Numai proprietarii mor. Agonia săracilor este un pat cu flori, față de cea a bogăților. Dacă ar aduna cineva în sine toate temerile și agoniile palatelor, acea persoană ar fi Moartea. A muri în lux înseamnă a muri de nenumărate ori. Cerșetorii nu se sting în pat și de aceea nu mor. Nu se moare decât orizontal, în acea îndelungată percepere în care moartea se prelinge la viață. [...] Rătăcitorii la suprafața vieții, ei rămân vagabonzi la suprafața morții.”⁷ Prin aceste cuvinte, filozoful afirmă că înainte de a muri trebuie să înveți să mori, căci să mori oricum, asemenea celor ce au tot în această lume trecătoare e o pierdere a sensului Absolutului și o gustare a suferinței, a muri e o întregă artă, săracii prin simplitatea lor o înțeleg primii, căci ei așteaptă prin moarte să obțină acea bogată fericire veșnică promisă de Divinitate. Dar în toată această artă de a muri, filozoful, contrar moralei creștine, e adeptul orgoliului, păcat ce a dus la căderea unor îngeri ce au vrut locul Divinității și mai apoi a omului, afirmând că „Lipsa de orgoliu compromite moartea”⁸, opunându-se doctrinei creștine ce ne învață să acceptăm moartea ca plată a păcatului, pentru a dobândi fericirea „Creștinismul, sau nu știi cine, ne-a învățat să închidem ochii, să avem ochii plecați, ca moartea să ne găsească pașnici și supuși. O educație de două milenii ne-a obișnuit cu o moarte cuminte și așezată, modestă și sigură. Murim în jos. Și astfel nu avem curajul să ne pironim în clipele din urmă ochii în soare.”⁹ Filozoful visează însă la „o moarte indiscretă, în văzul întinderilor și al depărtărilor.”¹⁰ El nu-și dorește să moară în jos, umil, resemnat cu soarta umanului, el vrea o moarte care să-l unească cu cerul. Filozoful nu e de acord nici cu oamenii care depreciază moartea: „Defectul tuturor oamenilor care cred în ceva consistă în a deprecia moartea.”¹¹ Indiferent de motiv, fie că sunt creștini sau nu, oamenii ar trebui să învețe să moară, pentru că altfel nu-și vor reveni niciodată din acest blestem, din această închisoare, din acest război între viață și moarte: „Își va reveni vreodată în fire omul după lovitură de moarte pe care i-a dat-o vieții?”¹²

Filozoful ne vorbește despre teama de moarte, care persistă atâta timp cât nu înțelegi moartea, atâta timp cât nu înveți să mori în sus, să mori spre cer și pornește a prezenta această teamă a morții, de când omul e în floarea vârstei, de când el ar dori ca tot universul să fie a ei, să fie

⁷ Cioran, Emil, *Lacrimi și sfinți*, ed. Humanitas, București, 2008, pag. 19, 20

⁸ Idem, *Ibidem*, pag. 45

⁹ Idem, *Ibidem*, pag. 45

¹⁰ Idem, *Ibidem*, pag. 45

¹¹ Cioran, Emil, *Amurgul Gândurilor*, ed. Humanitas, București, 2008, pag. 192

¹² Idem, *Silogisme amărăciunii*, ed. Humanitas, București, 2008, pag. 105

mereu tânără, frumoasă și veșnică: „Adolescent, perspectiva morții îmi trezea o spaimă cumplită, ca să scap, dădeam fuga la bordel sau îi chemam în ajutor pe îngeri. Dar cu vremea ne obișnuim cu propriile temeri [...] Și dacă o vreme îi invidiam pe schimnicii din Egipt care-și săpau mormântul spre a-și picura apoi în el lacrimile, acum, de mi l-aș săpa pe al meu, n-aș lăsa să cadă în el decât mucuri de țigară.”¹³ Atât de plictisit de tot ce înseamnă viață, filozoful Cioran în locul lacrimilor vieții nu ar putea pune decât mucuri de țigară, mucuri ce simbolizează de fapt toate încercările lui de a înțelege viața, încercări arse în neînțeleșul Absolutului ascuns în moarte.

Dornic de a descoperi ceva frumos în moarte, filozoful ar substitui-o veșniciei, dar nu o poate percepe decât ca pe ceva rece, ca pe ceva sinistru: „Moartea este negația totală a esteticului, ca și suferința sau tristețea. Moartea și frumusețea! Două noțiuni care se resping în mod absolut. Căci nu cunosc nimic mai scârbos decât moartea, nimic mai grav, mai sinistru! Cum au putut fi poezi care să găsească moartea mai frumoasă [...] Moartea este suprema realitate în ordinea negativă. Ironia este că te temi de ea [...] cu cât o admiri [...] negativitatea morții îmi inspiră admirație. Dar este singurul lucru pe care îl pot admira fără să îl iubesc. Grandoarea și infinitatea morții mi se impun. Dar disperarea mea e atât de mare, încât n-am nici speranța morții. Cum aș putea-o deci iubi? Despre moarte nu se poate scrie decât în contradicții absolute. Cine va spune că are o idee precisă despre moarte dovedește că nici nu o presimte, deși o poartă în el. Și fiecare om poartă nu numai viața, dar și moartea sa.”¹⁴

Viziunea filozofului Emil Cioran asupra morții, conform celor prezentate în textul de mai sus, este una plină de ambiguitate. El trece moartea de la admirație la cea mai mare negativitate, de la cel mai scârbos și sinistru lucru la un firesc al destinului uman, constatând că omul de când are în el prima scânteie de viață, are și amprenta morții. Moartea îl așteaptă răbdătoare și tăcută ca el să-și plătească tributul că a îndrăznit să guste viața.

Moartea va rămâne mereu cea mai mare enigmă pentru umanitate, nimeni nu a putut să o înțeleagă pe deplin, religia i-a găsit sens în viața veșnică, literatura a încercat să-i îndulcească amărăciunea, muzica să-i ascundă durerea în armonie, pictura să o închie în simbol, iar filozofia să-i caute esența în puterea fiecărei ființe, așa cum a făcut și filozoful Emil Cioran lovindu-se mereu de contradicțiile ei absolute.

Bibliografie:

1. Bacovia, George, *Opera poetică*, ed. Cartier, Chișinău, 2007
2. Cioran, Emil, *Amurgul Gândurilor*, ed. Humanitas, București, 2008
3. Cioran, Emil, *Silogisme amărăciunii*, ed. Humanitas, București, 2008
4. Cioran, Emil, *Pe culmile disperării*, ed. Humanitas, București, 2008
5. Cioran, Emil, *Lacrimi și sfinți*, ed. Humanitas, București, 2008
6. Culegere de Balade populare – Miorița – ed. Herra, 2007

¹³ Idem, *Ibidem*, pag. 117

¹⁴ Idem, *Pe culmile disperării*, ed. Humanitas, București, 2008, pag. 48

Dulcea harababură

Semprun a plecat

În curtea celebrului liceu parizian *Henri IV*, o mână de oameni s-au adunat să și-l reamintescă pe francezul din Spania, despre care s-a spus că era de o integritate intelectuală absolută.

Era într-o sâmbătă de iunie 2011, oricum Semprun traversase secolul și poate că într-un fel îmi face plăcere să zic că îl și marcase, iar ceremonia

onorată de nume mari demonstra încă odată că francezii știu să-și onoreze intelectualii.

La 87, de ani Semprun urma să își găsească odihna în micuțul cimitir din Garentreville (Seine-et-Marne învelit în lințoliul simbolic, acela pe care și-l dorise, drapelul republican spaniol !

Ceremonia îi aduna în curtea austeră numită și a Meridianului, semn că pe acolo trece linia imaginară, pe foștii miniștri de externe, cel francez și cel spaniol, Dominique de Villepin și Felipe Gonzalez, dar și pe miniștrii culturii din cele două țări, amândoi realizatori de cinema și televiziune, Frédéric Mitterrand și doamna Angeles González-Sinde.

Nu am putut să îmi împiedic gândul zburător - o asemenea ceremonie, în România, ar fi implicat prezența cui, oare ???

Pe Felipe Gonzales, mărturisesc, nu îl cunosc, dar am avut șansa să vorbesc de câteva ori cu Dominique de Villepin, care, dincolo de faptul că e un aristocrat care impune, e și un scriitor, un poet, un om de cultură desăvârșit...

Povestea nu vreau să aibă nici un tâlc, m-am uitat cu invidie sinceră la felul în care lumea se gândește la scriitorul trecut în eternitate la 87 de ani, iar Michel Piccoli, tot un « actor-monument-al-culturii » a vorbit despre Semprun, superb, citind fragmente din opera scriitorului.

A fost și Costa Gavras acolo, căci, să nu uităm, Semprun și-a pus istoriile și pe ecran, ministresa spaniolă a făcut referire la « *Long voyage* » (1963) și la "*L'écriture ou la vie*" (1994), accentuând că prin munca sa enormă, scriitorul a regăsit memoria istoriei, că a spus *nu* răzbunării, dar că a privit trecutul cu un ochi scrutător, intransigent. Frederic Mitterrand a elogiat omul complex, europeanul adevărat și rafinat care era Semprun, căci a face parte din două sau mai multe culturi e un lucru minunat, care te îmbogățește, acolo în, lumea occidentală care poate că a trecut sau știe să facă impresia că ar trece peste ranchiune și vecinătăți otrăvite de relele istoriei.

O doamnă pe care o cunosc de mai multă vreme și care este Anne Hidalgo, devenită acum viceprimar al Parisului, ea însăși fiica unui republican spaniol, a mulțumit în numele descendenților partizanilor spanioli.

Când în 1937, în timpul războiului din Spania, scriitorul, pe atunci adolescent, își însoțea în exil părinții, în Franța, se gândea oare cineva că viitorul său de scriitor va fi atât de strălucit ?

Republican convins, luptător în război, rezistent, «*expatriat mereu*», Semprun e elogiat deopotrivă de un regat și de o republică, într-o epocă în care se pare că valoarea culturală contează înaintea de toate.

Sau oricum, așa ne face plăcere să credem.

Paris, iunie 2011

Despre "Orgii procedurale"* sau candoarea rigurozității. O autoare de excepție

Să scriu despre o carte de comentarii juridice pare oare ciudat? Nu. E o carte de profundă înțelegere a vieții noastre românești căci din litera dreptului iese înțelepciunea și, nu-i așa, dreptatea. Autoarea nu e la prima apariție, în perioada 2004-2008 a publicat două volume sub titlul cel puțin îndrăzneț să zicem, *Slușirea democrației*.

Iată că acum își adună articolele apărute în revista *Palatul de Justiție*, sub titlul cel puțin provocator, dar în același timp inspirat, incisiv, superîndrăzneț, de **Orgii procedurale**.

Profesor de drept, o competență în domeniu, fostă senator și actualmente funcționar public la o înaltă instituție, Verginia Vedinaș este de fapt o curajoasă, o împătimită a acestei discipline care i-a îmbătat și tulburat pe marii acestei nații de-a lungul vremii și care a ajuns a fi acum prea des invocată drept scuză în diferite cazuri de eroare sau chiar de impostură.

Împotriva acestor imposturi, a discreționismului, a lipsei de carte dar și de bun simț, împotriva lașității, prostiei, a comodității căldute și acoperitoare, împotriva lașității și cupidității este tot ce scrie Verginia Vedinaș : aceste eseuri care nu doar că sunt **incizii în realitate** dar sunt și o formă de gazetărie plină de zvâc, de inteligență și de cunoaștere.

Cele două texte prefațatoare, extrem de favorabile, unul scris de maestrul **Gavril Iosif Chiuzbaian**, care e președintele Uniunii juriștilor din România, altul de prof. univ. dr. **Emil Molcuț**, sunt ele însele analize grijulii și interesante, căci îți dai iute seama că celor doi le-a plăcut scriitura, i-a interesat, au parcurs cartea și că nu au scris cum se tot petrece în zilele noastre, de dragul dragului.

Dar care e tema propriu zisă ?

Păi, simplu - ceva ce ar trebui să ne preocupe pe toți, mai mult decât să ne preocupe, să ne obsedeze !

Abateri grave de la starea de constituționalitate. Căci aceste abateri se întâmplă mereu dar și la cele mai importante niveluri ale societății...

Ce creează aceste abateri grave ?

Păi, în primul rând dezechilibru, fragilitate internă, lipsa criteriilor, incapacitatea de a educa țara însăși într-un spirit al respectului valorilor .

Eu, când aud expresia « păi să vezi cum e la nemți, la danezi, la francezi etc. », sincer, îmi vine să mă iau cu mâinile de cap.

Pofoarele astea și-au construit soliditatea, au plătit cu renunțări și cu dificultăți capacitatea de a respecta criteriile, legile, principiile.

La construirea acestei solidități îndeamnă Verginia Vedinaș. Cum ? Păi în primul rând observând și înțelegând. Nu e puțin lucru.

Un fapt înțeles, explicat, asumat, disecat, înseamnă un prim pas pe calea cea grea a unei construcții interioare. →

CLEOPATRA LORINȚIU

A unei construcții interioare de atitudine și asumare, de care acum are nevoie poporul român.

Noi am mai trecut prin momente haotice și nefericite în zbuciumata noastră istorie.

Dar dascălii, intelectualii, personalitățile, oamenii curați de la munte și de la câmpie, învățătorul onest de țară, preotul înțelept de țară, profesoara de literatură sau de matematică, medicul împătimit sau moașa inimoasă trezită-n toilul nopții să aducă pe lume un sufletel, și alții, cu miile, ne-au ajutat mereu să ne regăsim.

Ne vom regăsi și acum, Doamne ajută.

În spiritul acestei regăsiri de sine, în spiritul apărării ființei naționale intrinsece, scrie, și nu scrie în van, Verginia Vedinaș.

Cartea începe cu o confesiune și e una de împătimită a adevărului.

Ea spune «*Primul lucru pe care aș vrea să-l mărturisesc despre mine este acela că eu nu pot să tac. Să mă complac. Să mă fac că nu observ și să nu reacționez în niciun fel. Orice, oameni buni, dar nu-mi cereți asta. !*»

Avem dreptul să gândim, să observăm, să ne exprimăm. Dacă vom reîncepe să tăcem și să mârâim pe sub masă, înseamnă că ne merităm soarta.

Doamna profesoară, ei bine, nu tace. Iată câteva exemple care nu o fac deloc simpatică guvernanților, puternicilor zilei, dar nu de asta-i arde juristei de excepție !

În «*De-a alba - neagra cu educația !*» autoarea pune mereu punctul pe i luând la puricat legea educației naționale, cea declarată neconstituțională de Curtea Constituțională prin decizia publicată în Monitorul oficial nr. 40 la 19 ianuarie 2010. În «*Școala la răscruce de vânturi...politice*» din nou educația e subiect de frământare, felul autoarei de a se exprima e franc, fără ocolișuri și de-o savoare anume. «*De multe ori mi-am mărturisit, mie și celor cărora mă adresez, de regulă, studenții mei, că dacă ar fi să se inițializeze o competiție pentru cei care dovedesc cea mai mare imaginație în a găsi soluții ocolitoare față de lege, neîndoielnic noi am fi frunțași. Cum Dumnezeu se face că suntem în frunte numai la numărul de sinucideri, la cel mai mic nivel de trai și nu reușim să dezvăluim și dimensiunea creatoare a personalității acestui popor? (...) Grav e când și autoritățile publice, care ar trebui, potrivit competenței lor, să stăvilească astfel de porniri, le legitimează prin soluții care te determină să te întrebi, precum hâtrul Moromete, cine e nebunul. Noi, cei care, puțini câți mai suntem, ne străduim să gândim și să acționăm pozitiv și constructiv și să ne asumăm riscul de a ne lua la luptă cu impostura, sau ei, care nu au altă preocupare decât să inventeze soluții prin care să facă să pară normale, legale și dacă se poate și morale acte și fapte care nu au nici cea mai mică legătură nici cu legea, nici cu buna credință și cu atât mai puțin cu seriozitatea profesională*».

De remarcat temele de discuție, nimic nu e de complezență, nimic nu e minor, totul vizează profundul, implicarea, luarea de atitudine, fundamentalul în texte ca Înalți funcționari publici sau «în alți» funcționari, Un timp hidos-Siluirea legii, Angajarea răspunderii Guvernului între limitele Constituției și limitele bunului simț, Degringoladă în loc de perfecționare, Mai avem Constituție ? Sarabanda «*premierilor desemnați*»,

Pseudoreforma constituțională, Batjocorirea limbii române, Astăzi, nici moartea nu mai are reguli, Sistemul de valori nu s-a răsturnat. El nu mai există, Repetenții democrației, Nimeni nu ne poate lua demnitatea dacă noi nu i-o dăm sau Legiferare cu forcepsul.

Să zicem că măsura glasului limpede, asumat, clar, al acestei autoare care este în același timp o conștiință a prezentului, e textul « Integritatea teritoriului-sfânt ideal trădat. » care ia în discuție abordarea problemei autonomiei autoproclamatului Ținut Secuiesc. Textul nu e doar un text bine scris, simțit, înțelept și dramatic, e o adevărată mărturie a unui timp. Pe care, culmea, îl trăim !

Pentru că Verginia Vedinaș scrie de parcă cel care citește e cumva atemporal, explicând lucrurile, faptele, situația personajelor cu o candoare a rigurozității dacă i-aș putea spune așa !, ca de exemplu.

« Liderul reuniunii a fost un preot reformat, cetățean român de naționalitate maghiară ajuns între timp nu numai parlamentar european, ci și vicepreședinte al Parlamentului European, înalta demnitate fiind obținută cu sprijinul partenerilor de guvernare, a căror colaborare se extinde peste granițele țării. Și care și-a îngăduit în prezența președintelui României ,pe teritoriul statului român al cărui cetățean este și care l-a făcut parlamentar european, să îndemne populația maghiară să iasă în stradă pentru a-și câștiga autonomia, pentru că, dacă la Kosovo a fost posibil, de ce nu ar fi posibil ca și în România o minoritate etnică să-și dobândească autonomia teritorială, desprinzându-se de statul căreia aparține. Nu este pentru prima dată când liderii maghiarii au astfel de abordări prin care militează la desprinderea unei părți din teritoriul României și proclamarea independenței teritoriale a acestuia. Grav este faptul că astfel de proiecte se dezbat în prezența șefului statului român».

Explicate așa, faptele au o altă consistență să zicem, autoarea scrie de parcă cel care citește e din Chile să zicem și încearcă să înțeleagă bizareriile politichiei românești.

Cartea e de citit, ce mai încoace și încolo !

Autoarea e și de excepție și excepțională.

V-o recomand călduros, fie și pentru fragmentul referitor la dezbaterile publice stârnite de hotărârea Consiliului Suprem de Apărare a Țării cu privire la aprobarea strategiei de securitate națională, în care, după cum se știe prea bine, presa figurează ca unul din factorii de risc la adresa securității naționale. Iar autoarea punctează, ca la tenis. «*Susținere care dincolo de aspectul ei hilar, este revoltătoare în contextul în care presa reprezintă, peste tot în lumea civilizată, câinele de pază al democrației. Să înțelegem că la noi nu prea are ce să păzească sau că democrația este atât de funcțională încât nu are nevoie de pază ?* »

Julie 2011

*prof. univ. dr. Verginia Vedinaș, **Orgii procedurale**, Universul Juridic București, 2011

SIMȚIND NEVOIA DE-A FI SINGURI

vineri 9 septembrie 2011

*« Un phare ironique, infernal,
Flambeau des grâces sataniques,
Soulagement et gloire uniques,
Le conscient dans le mal ! »*

Baudelaire

Simțind nevoia de-a fi singuri
Însă singuri împreună
Ca albinele în faguri
Ca zăpezile în muguri
Numai vântul ne adună
Și apoi din nou ne-aruncă
Într-un colț sfințit de stâncă
Mult mai vii decât se poate
De-a ne nemuri în noapte
Și tot singuri împreună
Soarele-a căzut pe lună
Și ne tremură conștiința
Răvășindu-ne ființa
Cu acele vagi modele
Revărsate-n cer de stele
Galaxii impresioniste
Universuri în batiste
Și o tehnică rebelă
Angoasată de-o umbrelă
Că nu ninge, nu ne ninge
Ci doar cerul nopții plânge
Într-o jertfă ce o strânge-n
Cerul înecat de sânge...

CLĂILE DE FÂN

1.

Voi care plângeți fără încetare,
Lovindu-vă de viață ca de-un copac bătrân,
Voi care zilnic implorați iertare,
Priviți cum cresc pe dealuri căpițele de fân,

Cum se aștern tăcute pe cer ca niște stele
În ele se-odihnește eternitatea crudă.
Căpițele sunt fete cu pletele rebele -
Și ploaia le răsfată, zglobie, și le udă.

Priviți apoi copacii cum lenevesc pe dealuri.
Livezile sunt raiuri de care ați uitat.
Căzuți în lumea asta vă zbateți între maluri
Ca marea-nvolburată și totuși e păcat,
În suflete lumina v-a înghețat târzie,
Nu mai iubiți nimica, v-ați izolat în plâns,
Dar mai aveți o șansa, dacă va fi să fie,
Să vă scăldați în lacrimi și să muriți de răs.

2

Poem fără subiect

De ce-ar avea subiectul atâta importanță,
Într-un poem în care nimic nu-i important,
Se-ntreabă și soldatul ce sta la manutanță,
Strivit subit de lene, dar instruit, pedant.

Pe rafturile pline cu straie de paradă
Zac multe uniforme de generali vestiți.
Și stau atâtea haine, vipuși ce stau să cadă,

Păzite bunăoară de mânji neinstruiți.

Pe deal sunt micșunele și păpădii duioase.
O clipă suflă vântul și le-a și risipit.
Doar clăile de fân tronează serioase,
Vii catedrale-n care și timpu' a ațipit.

3

Ploua cumplit și-aveai rochița udă
Ți se lipea de sânii ce-mi încăpeau în palme
Și tremurai în ploaie, suavă paparudă,
Sub cerul ploii dense cu recile-i sudalme

Și-atunci te-am luat în brațe, dulceața unui vis,
Mi te-ai lipit de suflet și mi te-ai dat mireasă,
În clăia adormită ne-am scufundat ca-n vis
Mi-ai tremurat în brațe sub ploaia de mătasă

ÎN PARCUL SUFOCAT DE FRUNZE

vineri 9 septembrie 2011

*« O, mes plus grandes fleurs voraces, /parmi la feuille rouge./
à dévorer tous mes plus/ beaux/insectes verts ! »*

Saint-John PERSE

În parcul sufocat de frunze
Mă răvășeau gânduri obtuze
La ce bun toamna-mi curge-n sânge
Când eu nu am la cin-mă plânge
Și sunt doar singur, amărât,
Și precum frunzele târât
În alte peisaje reci
Prin împletitele poteci
Care mă duc spre nicăieri
Mult mai târziu azi decât ieri
Și care mă rostogolesc
Din jilțul meu cel îngeresc
Până devin și eu țărână
Și doar o frunză-o să rămână
Să tremure pe o alee
Cu coapse dulci de dulce fee
Și ca iubitele trecute
Ce m-au călcat tandre pe frunte
Doar foșnetul să-mi amintească
De cerul ăst' cu gust de iască

IOAN LILĂ

Vatra veche dialog cu Petru Popescu

“Știi instinctiv că anumite subiecte le-aș putea scrie azi, și nu le-aș fi putut scrie mai devreme, chiar dacă visam la ele”

- Spune-ne, te rog, Petru Popescu, de ce crezi că literatura noastră e așa de puțin digerată și digerabilă în Occident? Și ce-i lipsește ca să fie și ea "mare"?

- Întrebare veche, pe care și-o pune și E. Lovinescu. Nu știu motivul, dar am observat că nu numai România, dar toate țările "mici" lipsesc de pe lista notorietății de proporții - în cel mai bun caz, figurează doar sporadic. Care alți prozatori greci au devenit foarte cunoscuți după Kazantzakis? Nu știu nici unul. Câți autori suedezi au fost cu adevărat notorii înainte de recenta nebulie (postmortem) despre Stieg Larson? Nu-mi vine niciun nume. Când e vorba de nații numeric mici, există insule de notorietate, cum e azi Larson, cum a fost Ingmar Bergman acum treizeci de ani, cum a fost filmul românesc acum vreo cinci ani. Există nume individuale, și uneori curente și grupări, care cuceresc atenția criticii internaționale, iar "lumea" se orientează după atenția criticilor - cum ar fi izbândit filmul românesc, fără criticii occidentali? Dar atenția permanentă pentru o nație anume cred că e influențată de rangul nației în așa zisa scară mondială. La urma urmei, de ce sunt mai cunoscuți chinezii decât coreenii, rușii decât polonezii, americanii decât canadienii? Pentru că națiile mai mari sunt văzute ca mai importante, și deci meritând mai mult interes. Caz interesant, Canada. A dat o mulțime de personalități artistice despre care nu se știe că sunt canadieni, pentru că singularitatea de a fi canadian e pusă în umbră de Statele Unite.

În fine, poate e naiv să vrem ca un segment de artă să se afirme național. Dacă principiul artei e originalitatea imposibil de duplicat, interesul pentru un artist anume nu trebuie perceput în raport cu naționalitatea, ci cu originalitatea.

Dacă e să ne întrebăm, îi lipsește ceva literaturii române? Poate că îi lipsește o colecție mai mare de autori cu adevărat controversați. Controversa insuflă viață și modernitate. Eroi și epoci controversate în istoria României - grămadă. Sunt reflectate în literatură? Nu prea.

- Te-aș ruga să ne povestești puțin despre faptul de-a scrie, cum scrii, în ce mod, ce și cum începi (laboratorul tău, alchimia ta), unde îți găsești subiectele?

- Cum îmi găsesc subiectele? Cele mai multe, mă gândeam la ele cel puțin două decenii înainte să scriu prima pagină. Știu instinctiv că anumite subiecte le-aș putea scrie azi, și nu le-aș fi putut scrie mai devreme, chiar dacă visam la ele. "Fata din

Nazaret" am vrut s-o scriu încă de pe vremea lui "Prins". Dar n-aveam nici documentarea, nici maturitatea, nici, nu mai vorbesc, cadrul înconjurător al unei culturi libere.

- În ce fel te simți legat de Anton Holban, ce înseamnă pentru tine scrierile lui?

-Holban, pe care l-am citat frecvent în trecut, era preocupat de moarte, și

oricine scrie despre moarte scrie de fapt despre prețul vieții.

M-a atras mult la el faptul că era și romantic și erotic, e greu să scrii erotic cu gust. Dacă ar fi avut un corp de operă mai substanțial, ar fi fost un șef de școală. Din păcate a murit tânăr - presimțirea tulburătoare din "O moarte care nu dovedește nimic".

- Bucureștiul e pentru tine, Petru Popescu, un "centru", o matrice, o axis mundi?

- Bucureștiul, despre care am scris all over again și în "Supleantul", e orașul meu "odios-iubit." Cea mai interesantă trăsătură a lui sunt bucureștenii înșiși, și aici, mă mir că sunt așa de singur, încă, în peisajul prozei române. Constat că sunt singurul prozator care a scris și scrie despre anii '70 în București. Ce să mai zic? Dacă e să te duci în timp înapoi să găsești Bucureștiul și bucureștenii, îi găsești în "Groapa", iar și mai înainte în "Sfârșit de Veac în București". Cam puțină prezență pentru un oraș atât de populat și atât de interesant!

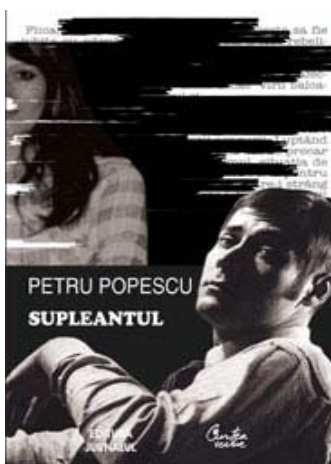
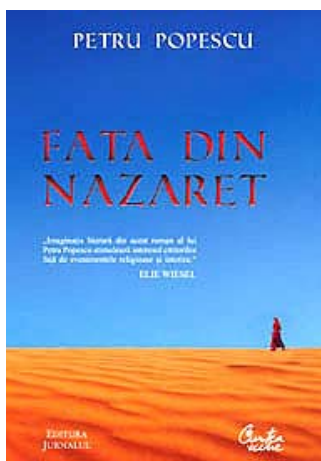
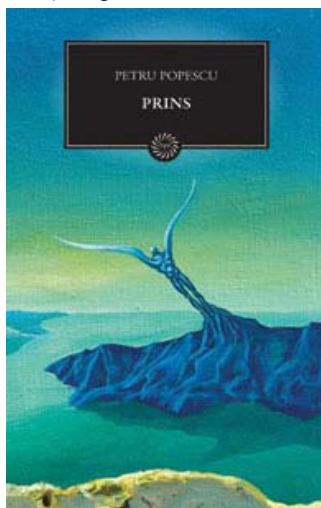
Un alt foarte notabil scriitor al Bucureștiului a fost Petru Dumitriu, dar nici nu se mai vorbește de Petru Dumitriu, după cum se vorbește foarte puțin, la punctul opus al poziției politice, despre Mihail Sebastian. Dacă acestor mari nume nu le facem noi reclamă, ce așteptăm de la conștiința internațională?

În fine, nu există decât un răspuns valabil, la asemenea întrebări : înapoi la scris!

Mulțumesc Mirelei Chindea. Cititorilor, mereu al vostru, Petru Popescu.

N.B. Material realizat în iulie 2011, duplex California, Beverly Hills -Italia, Udine (Tarcento).

MIRELA CORINA CHINDEA

Prietenia/dușmănia literară

Despre prietenie /dușmănie în relațiile dintre scriitori (II)

Acest din urmă pasaj aduce în atenție modul cum aceste adversități între scriitori continuă și azi neostoite și influențează chiar destinul literaturii noastre, atâta vreme cât acesta nu este determinat doar de ceea ce scriu scriitorii ci - veritabil “pas être, parêtre,” - de efectele ce țin de sociologia literară, adică ale fenomenelor de consacrare și propagare a scrisului lor. Or, aici acționează masiv efectele relațiilor sau antipatiilor dintre scriitori în numeroase moduri precum: coagularea unor grupări pe cu totul alte criterii decât cele ale afinităților estetice sau culturale, ci pe interese și solidaritate de tip mafiot, grupări care împânzesc țara și acționează la unison în direcția stabilită. Adică urmăresc participarea la tot ce poate fi cât de cât profitabil în domeniul literar, recte editări de cărți, difuzare, comentare favorabilă, premiere la orice sesiune a uniunilor de creație sau la orice festival de breaslă unde musai să fie repartizat un membru al coteriei în juriu în acest an, pentru ca în anul următor să treacă acesta în rândul premianților și premiantul în juriu. Mai nou, au apărut lecturile publice plătite care sunt automat atribuite doar agreeților respectivei masonerii, de fapt, mai bine zis, *mafionerii* căci masoneria avea (are) totuși și niște coloane de onoare la temelia structurii sale, pe când aceasta formă de organizare ocultă este cât se poate de departe exact de aceasta noțiune, onoarea, precum cel negru de tămâie. Mai mult de atât, cei agreeți

sunt propulsați și creditați prin cronici entuziaste și susținuți să intre în structurile profesioniste ale scriitorimii unde, de altfel, e musai să se afle în conducere și membrii marcanți ai grupării. Ei organizează fel de fel de jurii, festivaluri, manifestări la care participă ca invitați doar cei supuși lor și obedienți, care sunt răsplătiți prin felurite atenții măgulitoare, precum editarea vreunei cărți sau înserarea pe listele

chiolhanurilor literare pe locuri frunțase ori laudarea în public și altele asemenea. Dar asta numai dacă sunt cumiști și pupă papucul padișahului acelei zone. Dacă însă nu sunt cumiști adică obedienți și lingușitori, dacă îndrăznesc să aibă și ceva școală, mai multă decât mogulii (care pot fi și fără bacalaureat, nu contează!), poate și un doctorat acolo și ceva talent ori niște cărți cu valoare reală, obiectivă, ori niște performanțe de orice fel obținute nu prin atestarea grupării ci, în sine, prin forța adevărului, ori prin atestarea unei instanțe obiective, dacă este adică un om independent și demn, care nu se lasă dirijat și dominat de *mafionerie*, o, atunci e de rău, tare de rău pentru acela. Atunci cărțile sale așteaptă cu anii să poată fi

publicate undeva, iar când vreun editor le citește și ridică din sprâncene de admirație, de îndată ce se află despre intenția sa, se pune în mișcare acțiunea de manipulare a omului care într-un final îl anunță că, din păcate, nu mai sunt fonduri. În general, cei ce într-un fel sau altul te susțin, te promovează, te apreciază public, devin automat ținte ale atenției acelei grupări redutabile în rău. Se face de îndată un dosar al acelei persoane, în care se adună informații despre slăbiciunile, nevoile, veleitățile, viciile omului și se stabilește apoi politica față de el, adică dacă poate fi cu ceva momit, mituit, cooptat sau dacă nu, amenințat și subminat, totul cu singura dar imperioasă condiție ca acela să se dezică de tine cât mai tranșant cu putință. Uneori efectele sunt la vedere. De pildă, un ins proaspăt parvenit cu sprijinul *mafioneriei*, care te taie la ordinul lor de pe lista unei manifestări unde urma să participi prin tradiție, este dintr-o dată invitat festiv la un mare banchet de breaslă în chip vizibil ca o recompensă pentru îndeplinirea fidelă a ordinelor primite sau i se publică o carte anodină la o editură afiliată grupării, ba și o lungă și laudativă cronică despre această carte într-una dintre publicațiile pupinc..., pardon!, obediente.

Puternica organizație ocultă are și alte inițiative ce pot fi asemănată cu acele revoluții exportate de mari state dominatoare din toate timpurile în țări cu resurse ademenitoare dar prea independent conduse. Aici fiind, de

pildă, vorba despre mișcarea literară dintr-un județ care nu dădea semne de supunere de bună voie față de *mafionerie*. ba chiar își permitea să o critice sau să manifeste atitudini prea semețe. Atunci se induce o schimbare la nivelul grupării literare din acel loc, unde, printr-un membru localnic marcant al grupării, se impune schimbarea șefului grupării, apoi îndepărtarea tuturor scriitorilor neagreeți care până atunci poate chiar cârtiseră contra marilor expansioniști. Dintr-o dată și revista lor de tradiție este confiscată și în locul tuturor celor dinainte se instituie →

LUCIA OLARU NENATI

Prima ediție tipărită a *Poeticii* lui Aristotel (în latină), Veneția, 1489 (Construcția romanului *Numele trandafirului*, de Umberto Eco, se desfășoară în jurul acestei ediții, căreia i se caută în mânăstire o parte a VI-a, pierdută. Călugărul orb care pierde în această căutare era transcrierea imaginii lui Jorge Luis Borges, contracandidatul lui Eco la Premiul Nobel pentru Literatură) / Foto/text: Ecaterina Țarălună.

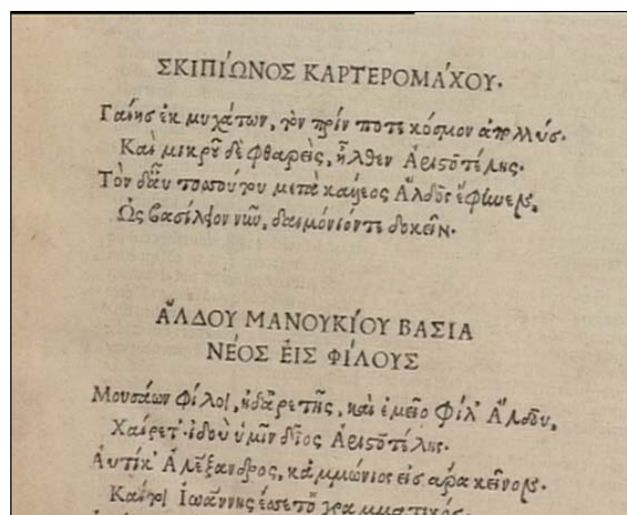

un colectiv condus de un om de paie, debarcat și manipulat total de marea grupare, care are grijă ca pe viitor membrii marcanți ai acesteia să fie invitați oficial în corpore, chiar în juriu, la toate manifestările culturale finanțate de la buget, iar participanții de până atunci la aceste acțiuni, intra sau extra muros, să fie cu totul eliminați.

Dacă ești cumva unul dintre cei neagreați și nesupuși în chip necondiționat, atunci nici vorbă să fii cumva invitat la aceste sau alte manifestări de breaslă, un festival literar ceva, ca să nu se mai întâmple ca atunci când ai participat cândva și publicul a aplaudat și ovaționat poemul lecturat de tine sau cântecul interpretat de tine și s-a mirat de ce n-ai fost tu cel premiat atunci. Nici vorbă de vrun premiu pentru vreo carte care totuși a apărut altundeva, prin forțe proprii, sau de lecturi publice, deși tu susții zeci de spectacole culturale cu public din țară și din afară cu mare succes. Ba, dacă ești până la urmă trecut pe vreun afiș, de ochii lumii, ești obligatoriu pe ultimul sau penultimul loc; iar cei din alte colțuri ale țării care organizează manifestări sau editează reviste știu bine că nu au voie să te invite pe tine, cel neagreat de confratele lor dictatorial a cărui ură se transmite “prin ordin de zi pe companie”, ori să te publice în revista lor sau, Doamne ferește, să scrie vreo cronică pozitivă despre cartea ta.

Ba mai mult, simți efectele permanentei denigrări, o vezi în ochii celor cu care vorbești și care privesc cu grijă în jur să nu fie văzuți vorbind cu tine ca să nu fie pedepsiți căci manifestările punitive ale dictatorului sunt bine cunoscute, sunt cumplite și abil drapate în acte fără legătură cu insurgența ta față de el.

Altădată, ura obsesivă a unora dintre lideri, care se transmite automat tuturor celorlalți membri ai rețelei, ca o maladie molipsitoare, se materializează în scrisori defăimătoare către autorități, semnate de mai mulți obedienți chemați la ordin ca să dea impresia majorității, scrisori în care toate performanțele și meritele tale sunt întoarse pe dos și transformate în culpe monstruoase și în acest fel pierzi un concurs profesional pe care deja îl câștigaseși prin valoarea prestației tale. Dar prin asta s-a îndepărtat un mare pericol pentru ei, acela ca în domeniu să acceadă cineva care cunoaște profesional problemele și deci ar fi putut înțelege mașinațiunile și tranzacțiile ilicite executate mereu la adăpostul caracterului ezoteric al domeniului cultural. Ar fi putut exista pericolul demascării și – nomina odiosa!- înțârcării de la țâța bugetului ceea ce, vai, ar fi fost cea mai cumplită nenorocire. Și atunci desigur că trebuia “făcut totul” spre a o împiedica! Asta mai ales, e specialitatea principală a acestor indivizi, inducerea, ca prin hipnoză (dar dacă se mai și deschide ușa cu piciorul e cu atât mai bine!) în capul persoanelor “care contează”, din rândul autorităților, politice, administrative, culturale ș.a., a unei imagini îngrozitoare despre tine, un portret la polul cel mai de jos al răului netulburat de vreo fisură pozitivă, imagine ce nu are nicio șansă să se poată modifica vreodată sub acțiunea oricărui argument sau evidențe. În așa fel, orice problemă ai avea de rezolvat la vreun nivel superior, local sau central, unde se află o persoană astfel procesată psihologic, nu ai absolut nicio șansă să-ți afli dreptatea sau rezolvarea, chiar dacă speța ta este scânteietor de justă și întemeiată. Imaginea indusă de pledoaria grupului de

adversari - căci ei nu vin niciodată singuri, ci doar în haită - rămâne fixată acolo pe veci, oricât te-ai mira tu cum de oameni de o asemenea valoare, notorietate și calitate nu-și dau seama că sunt manipulați mental.

Altădată se pune în gura unui autor notoriu o afirmație denigratoare la adresa ta într-un interviu publicat și transportat apoi într-un loc important unde tu urmează să susții o mare și importantă întâlnire publică. Chiar dacă autorul notoriu, aflând despre grotesca făcătură, o dezmente public cu indignare și cere publicarea dezmințirii, nu-i bai, calomnia tot rămâne ca-n celebra operă. Atunci când obsesia devine demențială, ea se manifestă în locuri cu totul uimitoare ca, de pildă, în deschiderea volumului unei ediții aniversare, realizate pe (mulți !) bani publici, unde, în mod normal, ar trebui să figureze doar salutarile oficiale, dar apare deodată, ca nuca-n perete, o abjectă trimitere străvezie la persoana ta, fapt care, în mod normal ar trebui să-l trimită pe autor drept în cămașa de forță, dovedită fiind astfel psihoza maladivă a insului la adresa ta. Dar, pe de o parte, insul știe să manipuleze magistral nepriceperea culturală a celor aflați în posturi de decizie socială, impresionați și intimidați de prezența mai multor scriitori la acțiune, majoritatea membri ai *mafioneriei*; și-apoi cine să îndrăznească să-și atragă asupra lui asemenea pedepse cumplite înfuriindu-l când se știe că orice insurgență cât de mică este pedepsită înzecit și, mai ales, într-un mod indirect. aparent fără legătură cu “vinovăția”?

Toate acestea înseamnă, așadar, în esență, falsificarea statutului literar al unui scriitor, neapariția sau nerepetarea obiectivă a cărților, împiedicarea propagării reale a obiectului literar, într-un cuvânt întârzierea sau anularea consacării cuiva, iar per total, desconsiderarea unui scriitor și prin asta eliminarea lui apriorică din lista celor apti de a fi cuprinși într-o istorie literară reală. Așa acționează, azi parcă mai mult ca oricând, dușmănia literară, ca o forță malefică feroce care dublează efectul și așa devastator al depărtării publicului de creatori și de cultură, al propagării ca modele dezirabile a unor inși de o sărăcie spirituală descurajantă, ba chiar desemnați exact prin deplina lor vulgaritate în statutul de vedetă TV și deci de model.

Foto: Biblioteca Batthyaneum, pagină tipărită din Poetica lui Aristotel, foto Ecaterina Țarălungă

Anchetă „Vatra veche” SCRISUL DE MÂNĂ

AU SCRIS, SCRIEM, VOR SCRIE...

(I)

...Până a fi descoperită ieftina piatră neagră – grafitul –, creioanele erau destul de costisitoare, acum patru secole mai reprezentând încă tije de aur sau de argint îmbrăcate în lemn de cedru sau chiparos. Erau în uz și condeiele de plumb, iar la italieni – din șist negru. În 1564, undeva în Anglia, o furtună năprasnică smulse din pământ un arbore uriaș, în craterul lăsat de rădăcini descoperindu-se grafitul pe care, înaintea tuturor, l-au folosit păstorii de turme: cu negreața acestui mineral ei își marcau oile. Curând, vin și negustorii, care extrag grafitul pentru a-și numera lăzile cu mărfuri. Dar în sec. XVIII, regele George al II-lea confiscă terenul de unde se extrăgea zăcămintul, cei prinși că sustrag grafitul fiind amenințați cu moartea prin spânzurare.

Însă chimia modernă anulă prețul regal și inechitabil al minereului discordiei: cehul I. Garmut și francezul N. Conte au nevoie de mai multă argilă și de puțin praf de argint, pentru a confecționa creioane – ustensile oricând la îndemâna oricărui dintre noi, diversificate în circa 350 de tipuri, 70 de nuanțe coloristice și 17 niveluri de soliditate a minei. Neobosiții, mereu curioșii statisticieni au calculat că un condei obișnuit poate trasa o linie de 60 de kilometri lungime, ori ajunge pentru a scrie 50 de mii de cuvinte. Sau 61,5 propoziții, dacă fiecare din ele ar fi alcătuită din 814 cuvinte, precum una din frazele-maraton din romanul lui Marcel Proust *Sodoma și Gomora*: ocupând 2,5 pagini tipografice, e considerată cea mai lungă propoziție din cărțile sau revistele lumii (...de până la „dezlănțuirea” postmodernismului). La o adică, nu ar fi cazul să ne uimim nici de numărul cuvintelor ce pot ieși dintr-o mină de creion, nici de lungimea celei mai întinse fraze, dacă ne gândim la unele romane mai mult decât durdulii, precum *Înflorirea mărilor* a(l) unui autor chinez din sec. XVIII, narațiune ce numără 4 milioane 830 de mii de cuvinte, sau romanul în 27 de volume *Oameni de bună credință* al lui Jules Romains, scris între 1932-1946. Desigur, până la cele 40 de volume ale romanului *Tokuga-Waleyasu* al japonezului Sohaky Iamacka mai e nițel... de scris (și de citit!). Apoi, multe alte lucruri/calculuri curioase pot afla *scriptohermeneuții*, apelând la *servis-ul* computerului, dând clic pe sigla *statistica*.

Iată și alte date furnizate de *scriptostatistica* migăloasă condeicească: numai în Statele Unite ale Americii se produc(eau?) anual 2,5 miliarde de creioane și, dacă s-ar găsi niște „apucați” care să le pună cap la cap, mină la mină, șirul lor ar înconjura de 11 ori globul pământesc... Probabil, s-a calculat și lungimea liniei de cerneală „filate” dintr-un toc rezervor cu piston „ce din sine însuși se alimentează” (ce a precedat stiloul modern), inventatorul căruia nu a fost altcineva decât iluministul român Petrarhe Poenaru, care l-a brevetat, în 1828, la Lyon. (Astăzi, milioane de interesați utilizează „condeiul”, „creionul” ordinatorului, de unde și noțiunea: *grafică de computer*.)

Precum se știe, după „invazia” creioanelor a urmat cea a pixurilor cu mină lichidă. Numai că în cvasiunanima bucurie a civilizației noastre, manifestată față de practicisimul... păstos au răsunat și voci discordante, unele aparținând chiar celebrităților, precum a fost cea a scriitorului american de expresie franceză Julien Green care, nu mai departe de anul 1968 (ce mai răzmeriță studentescă în capitala Franței!), regreta în destăinuirii diaristice: „Ieri, la Paris, cumpărături diverse. Am căutat penițe de oțel cu care să-mi scriu cărțile, dar asemenea penițe nu se mai găsesc decât cu mare greutate, obiceiul de a le utiliza pierzându-se destul de repede. Acum copiilor li se dau pixuri. Nici vorbă să mai caligrafieze litere. Iată un mic semn, printre atâtea altele, al decadentei universale”. Exagera sau nu renumitul literat?... S-ar fi postat în fața ecranului de calculator?... Probabil, această mașinărie fantastică poate imita până și penița de oțel...

Conservatoare și precaută cum e (desigur, nu totdeauna), omenirea nu s-a grăbit să se despartă nu numai de pana de gâscă sau de penița de metal, ci în genere de scrisul de mână: în Anglia, patentul pentru mașina de dactilografiat a fost acordat încă în anul 1714 (!), dar primul mecanism-*dar* de acest fel este vândut abia peste un secol și jumătate. Însă nici până astăzi nu lipsesc notabilitățile literare care își manifestă suspiciunea față de progresul asigurat de... mașina de scris! Să mai vorbim de ea acum, în plină epocă de computerizare?... Oricum, nu prea mult timp în urmă, Jorge Luis Borges, spre exemplu, avea nostalgia caligrafiei deosebit de îngrijite, „artă pe care – zicea el – mașinile noastre de scris ne deprind s-o uităm”, iar în cea de-a doua chestiune, celebrul latinoamerican afirma că tipografia i-a adus omenirii un mare necaz, multiplicând la nesfârșit noiane de texte inutile. Poate că Borges avea motive speciale să reacționeze astfel, fie și din considerentul că, de la o vreme, nu s-a mai folosit de manuscrise, dactilograme sau șpalturi tipografice: „Sunt orb și sunt obligat să manevrez ciorne mentale”, se destăinuia el ca un Homer al secolului douăzeci. (Una din primele fișe care, iată, se include (și ea) în acest eseu datează de acum circa 35 de ani, transcrisă din celebra, la acea vreme, cartea a lui Umberto Eco *Opera deschisă*, fișă ce se referă la faptul că deja *industria design* contopește frumosul cu utilul, restituindu-ne o mașină umanizată, pe măsura omului, astfel că: „un tel, un cuțit, o mașină de scris... își exprimă posibilitățile de întrebuițare într-o serie de raporturi plăcute, care îndeamnă mâna să le atingă, să le mângâie, să le folosească”. Ei bine, sunt sigur că am optat pentru acest extras nu din considerentul că, pe atunci, mi-aș fi →

LEO BUTNARU

pus foarte acut și lucid problema reificării, a pericolului ca omul să fie dominat de către lucrurile, roboții pe care îi produce chiar el. Nu, motivul era cu totul altul: pur și simplu îmi doream să am și eu o mașină de scris (!) personală, pe care *s-o ating, s-o mângâi, s-o folosesc* la propria-mi discreție, fără a ști că, vreodată, aș pute-o „trăda” în favoarea fascinantului computer [uite, că nu are un nume... feminin...]). Dar oare această „trădare” mică nu e

prologul unei *vânzări* și mai mari, chiar definitive, pe care o prezice – ba chiar pe care pariază (cu propria viață!) – dnul Bill Gates, căruia lumea îi datorează enorm în ce privește revoluția din domeniul comunicării? Despre ce este vorba se va afla din amplul citat „acceptat”, sper, de liberalismul intertextualității, citat fără de care, mi se pare, problema nu că ar rămânea neclarificată, ci ar pierde mult din emotivitatea și revolta ce vibrează în extraordinar de dramatica esențializare din eseul *Literatura și viața* a lui Mario Vargas Llosa care, la „pariu” creatorului Microsoft, răspunde cu, aproape, o anatemă, scriind: „Bill Gates a afirmat în cadrul unei conferințe de presă că nu va muri până nu-și va îndeplini marele său obiectiv. Care anume? *Eliminarea hârtiei*, deci și a cărților, mărfuri care în opinia domniei sale sunt deja îngrozitor de anacronice. Domnul Gates a explicat că ecranele calculatoarelor sunt capabile să înlocuiască cu succes hârtia, preluându-i acesteia rolurile îndeplinite până acum, roluri care, pe lângă faptul că sunt mai puțin oneroase, ocupă și mai puțin loc și sunt mai ușor de transportat. Informațiile și literatura prezentate pe ecrane și înlocuind ziarele și cărțile vor avea avantajul ecologic de a evita devastarea pădurilor, cataclism generat de industria hârtiei. Firește că oamenii vor continua să citească, a explicat el, dar pe ecrane, și astfel va fi mai multă clorofilă în mediul înconjurător.

Eu nu eram de față – știu aceste detalii din presă, – dar dacă aș fi fost, l-aș fi huiduit pe domnul Bill Gates, fiindcă și-a expus acolo, cu atâta neobrăzare, dorința de a ne lăsa fără obiectul muncii, pe mine și pe atâția colegi de-ai mei, condeieri livrești. Poate oare ecranul înlocui cartea în orice condiții, după cum afirmă creatorul Microsoft? Nu sunt atât de sigur. O spun fără a tăgădui cătuși de puțin uriașa revoluție produsă în domeniul comunicării și al informaticii... Dar de aici și până la a admite că ecranul electronic poate suplini hârtia pentru lecturile literare, e cale lungă. Pur și simplu nu pot să accept că lectura nefuncțională și neprogramatică, cea care nu necesită o informație sau o comunicare de utilitate imediată, se poate integra ecranului unui calculator, păstrând farmecul și bucuria cuvântului și conferind aceeași senzație de intimitate, aceeași concentrare și izolare spirituală ca în cazul cărții. Poate că e o prejudecată, rezultând din lipsa practicii, din deja îndelungata mea identificare, în experiența literară, cu cărțile de hârtie, dar, deși navighez cu multă plăcere pe Internet, căutând vești din lumea întreagă, nu mi-ar trece prin cap să recurg la el ca să citesc poemele lui Góngora, un roman de Onetti sau un eseu de Octavio Paz, fiindcă știu sigur că efectul acestei lecturi n-

ar fi niciodată același. Am convingerea de nejustificat, că odată cu dispariția cărții, literatura va primi o lovitură serioasă, poate chiar mortală. Numele nu va dispărea, firește, dar va servi probabil pentru a desemna anumite texte la fel de diferite de ceea ce înțelegem azi prin literatură, cum sunt programele de televiziune de scandal și viața mondenă, cu personaje de *jet-set* sau *Big Brother*, față de tragediile lui Sofocle și ale lui Shakespeare”.

Dar, după această alarmantă și, în egală măsură, incisivă inserție, să revenim la ceea ce Mario Vargas Llosa a numit *farmecul și bucuria cuvântului* ce conferă senzație de intimitate, prezente chiar și până la concentrarea și „sihăstria” spirituală pe care o cere cartea, senzația fiind – cu siguranță – acut resimțită în timpul *bibliomaeticii*, ca să zic așa; adică, în procesul „nașterii” cărții. Unii autori resimt dramatic diminuarea farmecului și

bucuriei respective, precum i se întâmplase și lui Mircea Eliade din momentul în care se văzuse nevoit să renunțe la manuscrise din motivul că o necruțătoare artrită îl împiedica deja să scrie. Se gândea să-și „povestească” textele magnetofonului, însă avea spaimă de această unealtă, astfel că, atunci când a fost „să dispară din orizontul ființelor certe” (I. P. Culianu), a luat cu sine și nuvela pe care se gândea să i-o dicteze/încredințeze benzii de celuloză. (Apropo de magnetofon: spre sfârșitul secolului XIX, cam prin 1888, Vasile Alecsandri presupune nu prea îndepărtata zi în care se va construi un aparat de captare a vocii umane, adică – magnetofonul, reportofonul. Micul aparat va fi purtat în buzunar și, înregistrând vocile prietenilor, îi va scuti pe aceștia de osteneala de a le transcrie pe hârtie. Vede-se, la acea vreme, genul epistolar încerca deja cele dintâi semnalmente de oboseală...)

Și totuși, cu mult până la „încăpățănarea” lorzilor, regretele lui Julien Green sau Jorge Luis Borges, se întâmplase marea revoluție (tehnic-culturală?...) care nu mai ținea cont nici de pană, nici de scrisul de mână, știind că, după expresia lui Arthur Clark, „odată cu inventarea presei de imprimat tipografice cuvântul tipărit a devenit, de fapt, nemuritor. Manuscrisele, sulurile, papyrusurile sunt vulnerabile, putând fi ușor nimicite, în vreme ce de la Gutenberg încoace doar foarte puține opere de inestimabilă valoare au dispărut în neant”. Și când te gândești că, la timpul respectiv, geniala invenție fusese declarată de unii ca „barbară falsificare a cărții”, anumiți posesori de manuscrise nedorind să-și „batjocorească”, ziceau ei, bibliotecile cu lucrări ieșite de sub teascu tipografic... Astăzi însă, computerele îngustează mereu aria de răspândire a scrisului de mână...

Foto: Tetraevangeliiarul Codex Aureus – coperta I executată din fildeș (reproducere după originalul aflat la Vatican; coperta a IV-a se află la Victoria and Albert Museum, Londra. Incunabulul a fost lucrat la Lorsch, Germania, în secolul al VIII-lea, la comanda lui Carol cel Mare; Batthyaneumul are doar evangheliile lui Matei și Marcu, Vaticanul pe ale lui Luca și Ioan) (E.Țarălungă)

DIRECȚIA NOUĂ

SCRIITOR DE CURTE

S-au înmulțit curțile. Ce ne facem? Ce se fac cei obișnuiți să urce în ierarhie, pe cât de mult îi (în)cântă pe chiar cei care fac ierarhia? E nevoie neapărat de-o ierarhie? Încă de pe atunci expresia folosită era „poet de curte”, nu „scriitor de curte”, semn al diferenței în sensul ei departajant. A ține pe lângă casă un critic, un prozator, într-un cuvânt un scriitor, nu-i atât de avantajos precum a avea la dispoziție un poet, ale cărui versuri să mai fie și cântate, gata oricând să facă spectacol, atmosferă. Muzica și poezia îl mențin pe linia de plutire pe stăpân, îl lingușesc până-n pânzele albe. Dacă de la acea curte se mai dau și verdicte literare, e limpede că el, poetul de curte, va fi pe primul loc în top. Sau prietenii lui, amantele lui, nevestele lui, copiii lui și toți și toate ale lui. E atât de orbitoare oferta, încât poetul nu mai vede nimic în jurul lui, nu dă crezare unor semnale, nu vede penibilul, nu se știe atins, vizat. E atât de pătruns de ceea ce face, încât e-n zadar să-l faci să renunțe. Te va considera cel mai mare dușman. Nu contează că-și irosește talentul, că își pierde admiratorii pe care-i mai are. El știe una și bună: acolo e locul lui, de acolo trăiește bine, are și rezervare în nemurire, cavou de cuvinte. Dincolo de gardurile curții încetează orice fel de activitate de valoare pentru el.

Altădată, la vechile curți, medievale, poetul avea rosturi de elită. Ajungea acolo pentru că era cel mai bun, curtea îl înnobila. Pentru noi, multă vreme, singura curte, cea comunistă, avea un singur poet. După modelul lui, în fiecare județ, erau abonați la osanale de ocazie. Pe lângă poeți, erau recitatorii, ce trăiau din texte, din imagine. Parcă atunci pericolul nu era așa mare ca acum. Toată lumea știa ce se întâmplă, cine era compromis, cu obrazul gros, compromis rămânea. Acum, sub aspect de libertate, orice bordei își are proprii poeți de...bordei. Cu sistem, cu organizare, de la invocatul „Eu, supremul!”, la revistă, editură, festival, premii, istorii, liste de scriitori.

Harta literaturii are cu mult mai multe împărțiri teritoriale decât cea administrativă. Așa cum există facultăți prin cămine culturale, la sate, de ce n-ar exista și curți cu boieri de literatură, la poarta cărora să nu fie niciodată lipsă de candidați pentru un os în versuri sau în proză. Forma de organizare seamănă cu una tribală. Nu mai există o singură ierarhie națională, recunoscută, respectată, pentru că și aceasta are viruși, și atunci au luat ființă alte „n” ierarhii, pe la diferite curți, astfel încât cel ce n-a ajuns pe lista oficială și-a luat jucăriile și a plecat, și-a făcut o listă a lui, pentru că oricând și oriunde se vor găsi unii care să-i slăvească pe alții.

Deranjant nu-i faptul că se găsește un loc pentru fiecare, că se creează oportunități de afirmare, că se recuperează o normalitate, dar supărător devine același comportament, copiat după chipul și asemănarea celui mare, în mărime naturală. Și tot ce n-a reușit boierul în bătaia de la egal la egal, caută să arunce momeală celor pe care-i ține sub papuc, la rândul lui cu lingușeli, cu minciunile (de mâncat, de cântat, de...).

Situația este mai complicată decât pare la prima vedere și conține cel puțin două componente: una de talent și una de morală. Dacă talentul e indiscutabil, dacă ce propune el

publicului este o piesă de rezistență, atunci poate că gestul scriitorului de-a se pune în slujba celui de pe urma căruia obține foloase, materiale sau de promovare, ar mai fi de înțeles. În cazul în care totul se reduce doar la o falsă înălțare, în scară, în grad, fără urmă de valoare, și acuzele se pot ține lanț, pietrele pot fi aruncate și încasate „pe merit”. Ar mai exista și posibilitatea când nu-i nici talent, nici binefacere, nici compromis, ca-ntr-un hazard, ca-ntr-un ghinion înregistrat dintr-un loc mai obscur, dintr-o zonă neagră, dintr-o cutie de rezonanță, unde boierul care se așteaptă la servicii depline, full-options, nu a fost deloc inspirat când și-a ales laudătorul, urmărit și el de ne-noroc, trebuind să se lase păgubaș.

E dificil de spus cine ademenește și cine se lasă ademenit în această competiție. Poetul/ scriitorul dinafara curții, la început, caută pe diferite căi să-l seducă pe stăpân, care promite sau care dispune din plin de naivitatea celor care-l curtează, fiind la rândul-i un naiv. Uneori, aceștia se succed cu rapiditate și sintagma „poet de curte” nu ține o veșnicie, trebuie să te bucuri de ea cât e caldă, pentru că oricând poate veni altul în schimb, să-l înlocuiască. Femeile nu prea cad în acest păcat. Au ele destule alte multe vulnerabilități, dar n-am auzit de literatură feminină închinată exclusiv unor corifei trecători, muritori, perisabili, sezonieri. Se știu foarte bine cei ce-au cântat și închinat regimul și conducătorul. Sunt știuți, sunt iertați. Nici nu mai contează. Nu facem anchetă, rechizitoriu, memorial. Ne situăm pe un alt palier de unde privim în esență fenomenul literar, cu tot ce-i al lui și-l face să reziste, să continue, într-o tinerețe fără bătrânețe.

Poate că „poetul de curte” era atras într-o cursă, într-o curte, fără ca el să-și dea acordul, asentimentul, deși e greu de crezut. Dar, implicat fiind, nu ghicea prea bine ce i se întâmplă, ce i se pregătește, în timp ce de pe margine era imediat pedepsit, apostrofat, încă dinainte ca el să se dezmeticească și să realizeze cât e ceasul. Unii foloseau/ folosesc curtea ca pe-o etapă în ascensiune, după care nu mai recunosc, își întorc armele împotriva celui care le-a dat hrană din palmă, știu sau învață să muște, sunt crezuți, compătimiți, salvați.

Auzim de multe ori spunându-se „scriu pentru mine mai întâi și apoi pentru cititori”. De acord. Doar tu însuși ești propriul tău stăpân, numai de tine trebuie să ascuți, la tine sunt curtea și grădina, pe tine să te grădinărești mai întâi și atunci când ești fidel ție și doar ție, regina sau regele, oricine ar fi, oriunde, oricând, vor inventa tărâmul visat spre care te îndrepti, ca să-ți răsplătească și ție →

ELENA M. CÎMPAN

îndrăzneala. Dar aceasta nu se va întâmpla în mod palpabil, ca o recompensă imediată, directă, pe care s-o pipăi și să urli „este!”; ea va veni cu timpul, de unde și când nici nu te aștepti. Precum viața, și literatura este nedreaptă. În jurul celor care sunt la un moment dat „pe val” se formează imediat, ca la un semn, ca la comandă, un curent de mari semne de întrebare, de înjosire, de contestare. Se găsesc subterfugii, scuze, pete și acolo unde ele nu există și nici n-au existat vreodată. Parcă nu-i destul că poetul nu poate fi fericit, că în timpul vieții nu-i este recunoscută opera la justa ei valoare, dar și atunci când s-ar întruni condițiile unei excepții bine meritată, se găsesc „salvatori” naționali care să hulească, să batjocorească, să-l facă „poet de curte” pe cel care n-are nimic de-a face cu așa ceva, care-n viața lui n-a știut decât să scrie și întâmplarea ființei lui stârnește atâtea judecăți false, în loc să fie privită cariera lui, onest, până la capăt. Ce vorbim noi? Despre ierarhii, despre cariere? Nu ne recunoaștem.

Ce s-ar face oare cei obișnuiți să slujească pe la curți dacă peste noapte ar dispărea curțile? Dacă s-ar subția posibilitățile de-a trăi pe spatele (!) cuiva și am reveni la acea singură curte, de tristă amintire? S-ar putea institui concurs pentru postul de „poet de curte”, concurs de aptitudini sau doar de dosare. Oricum, după atâtea libertate de-a sluji la ce curte dorești, ar fi greu să ne întoarcem la o unică alternativă, care pe mulți i-ar lăsa fără argument, fără piuit. Poetul de curte a reprezentat și un model, indiferent de care, dar de urmat. Bun de urmat în sensul unei împliniri pământene. De acolo, din trecut, dintr-un întineric dureros, el ar trebui să nu se mai repete niciodată.

Din cele arătate până aici, nu-i de mirare că cel ce ne citește își închipuie curtea unde vrea el, și-o imagineze atât cât cunoaște, iar la categoria „poet de curte” poate singur nominaliza, din proprie experiență, câteva nume.

N-am vrea să alunecăm cu demersul speculativ mai mult decât ne este permis, până acolo încât să identificăm, neiertători, și un posibil „cititor de curte”. Ar fi/ am fi prea de tot. Rămânând în sfera propusă, de „poet de curte”, se observă că noțiunea își pierde din proprietăți, pentru că poetul nu mai există în stare pură. De curte sau nu, el oricum face de toate pentru toți sau și altceva decât poezie. El e om bun și la recenzii și la eseuri și la cuvântări și la jurnal și la proză. De factură lirică sau pe aceeași factură cu lirica. Și atunci, deși nu mai sună atât de cunoscut, șablonul „poet de curte” are toate drepturile să se transforme în „scriitor de curte”. Cu preocupările ce le rezervă, cu activitate complexă. Dacă se-ntâmplă să cunoască și limbi străine, e și bun traducător, pentru că astăzi imaginea oricui e neclară, insuficient lucrată, dacă nu e oferită puțin și la un târg internațional, la un festival, măcar balcanic.

Ce bine ar fi ca aderarea la o curte să fie o problemă de opțiune personală, de ultimatum, cu luciditate. Dacă altfel nu se poate, fie! În ceea ce mă privește, aș sluji la o singură curte, cea adevărată, cea pe care o știu eu. Și toți ar trebui să fie atrași de acea curte, a creației, a frumosului și a binelui supreme. Dacă ele iau câteodată și față umană și se identifică în chipul unor binefăcători, Mecena ai literaturii, scrisul meu / al tău/ al nostru nu are decât să sporească taina. Cred în puterea de convingere a celui călăuzit de gânduri bune și a celui ce-și cunoaște meritele, își evaluează cinstit posibilitățile. Te-aș alege, cu bucurie, pe tine, Cititorule, să fii regele meu, să-ți fii poet de curte, pe veci. Seamănă a literatură.

Pornind de le titlul lui Mihai Gafița, „Iarna e o altă țară”, vom privi și literatura ca pe-o altă țară. În numărul viitor.

ÎNCEPUT

Și stânca
Se naște prin mine.
O simt cum se scurge
Cu zbaterea ei
Prin sângele meu.
Mi-e dor de lumină!
De fulgerul nopții
În care am stat
Cu gura pe rană.

NOI DOI

Piatră peste piatră,
Peste vreascuri,
Peste numărătoarea
Pe degete.
Zări peste maluri,
Peste veacuri,
Trecut și răsărit,
Maluri și nisip.
Urme peste glasuri,
Șoapte peste gând,
Lacrimi peste-a fi

Și noi doi...
Față în față.

MĂ-MPART

Mă-mpart pe din două:
Jumătate din tine,
Jumătate de ger,
Jumătate cărbune,
Jumătate de ceas,
Jumătate geloasă,
Jumătate de glonț
Încărcat într-o moarte.

Și-apoi...
Jumătate din mine:
Jumătate de nor,
Jumătate de zbor,
Jumătatea ce vinde
Petale, cocori,
Trei stele, doi sori.

MEMORII

Departee,
Acolo unde păcatul

N-a pus încă piciorul,
Eu am rămas Ană
În mugur de tăciune...
Cineva
A găsit într-o dimineață
Un răsărit înjumătățit
Și a știut să restituie clipa.

SFÂRȘIT

Ți-am adus cerul nopții
În perna gata sărutată,
Ca pe-un legământ,
Ca pe-un cerc,
Furat din lacul adormit,
Ca pe-un vis,
Ca pe-o zare din care tu apari,
Ca un trecut,
Care începe în această clipă...
Lasă-ți pleoapa de-acum,
Iar ceilalți
Vor așterne uitare și flori.

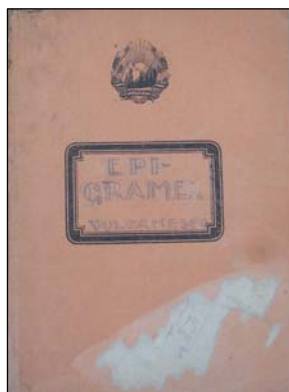
VIORICA FEIERDAN

Personalitate marcantă în etnologia românească a sec. al XX-lea, Romulus Vulcănescu (23 febr. 1912 -10 nov. 1999) a făcut parte din comisii și instituții academice pe probleme de specialitate (doctorat în etnologie cu *Coloana cerului*, în 1949), a condus programe de cercetare complexă ale Academiei Române, a publicat o serie de opere de referință în etnologia românească (*Introducere în etnologie, Fenomenul horal, Mitologie română, Incașii* etc.; a se vedea Iordan Datcu, *Dicționarul etnologilor români*, Ed Saeculum I.O., Buc., 2006, dar și lucrarea noastră *Studii și articole de etnologie*, Ed. Universal Dalsi, Buc. 2007). Pe lângă opera etnologică, Vulcănescu a avut preocupări și în dramaturgie, dar a fost și un epigramist remarcabil al perioadei interbelice și chiar după aceea, textele lui fiind semnate cu pseudonimul *Vulcan*. Destinul se pare că a fost nedrept nu numai cu viața autorului (a fost căsătorit de trei ori), ci și cu bunurile sale. Din prima căsătorie (cea cu colega sa din studenție, Valentina Begnescu), a avut trei fii (Mihu, Bogdan și Dragoș), toți decedați în condiții mai mult sau mai puțin dramatice. Ulterior a fost căsătorit cu Magdalena Țuta, economist la Banca Națională, iar la bătrânețe cu secretara sa, originară

Romulus Vulcănescu epigramist

din Turnu Măgurele, căreia îi revine astfel dreptul de soție supraviețuitoare și dispune asupra vilei din str. Sighișoara, din București, pe care o vinde și se mută la Turnu Măgurele. Biblioteca, corespondența și manuscrisele (multe dintre ele sustrate de diferiți profitori) ajung la fratele acesteia, Romică Busuioc, din Roșiorii de Vede, unde așteaptă în condiții improprii să fie recuperate de instituții culturale interesate (dacă nu și obligate moral să o facă). Vulcănescu adunase, după 1948, într-un

caiet, probabil cu gândul de a le publica într-un volum, o serie de epigrame dintre care unele au apărut în perioada interbelică, probabil în *Ramuri*, ele fiind semnate cu pseudonimul *Vulcan*. Din acest caiet, pe care îl deținem, publicăm în exclusivitate în *Vatra veche* toate epigramele lizibile și definitivitate de autor. **Notele** ne aparțin, iar epigramele le reproducem în ordinea lor din manuscris.

I
*

Se spune că bărbatul
E al naturii rege.
O fi, că prea domnește

Peste făpturi vitrege

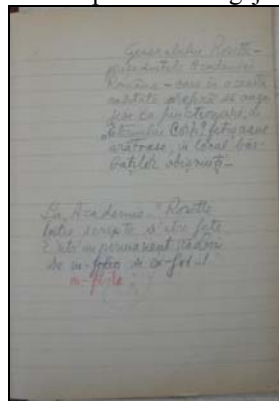
*

(Iulie, 1955, cu privire la schimbarea structurii Academiei RPR)

Gradina lui Akademos
În republica lui Demos
A ajuns din empireu
Grădina lui Dumnezeu.

*

(Generalului Rosetti – președintele Academiei Române – care în această calitate preferă să angajeze

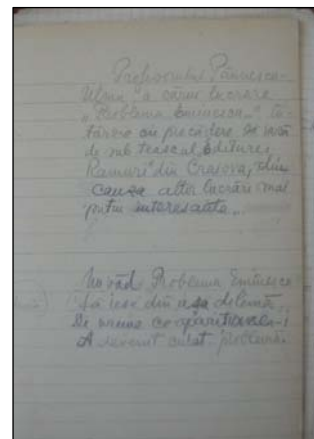
ca funcționari ai „Eternului Corp”, fetișcane arătoase, în locul bărbaților obișnuiți).

La „Academie”, Rosette
Între scripte și-ntr-ete
E-ntr-un permanent război
Între fuste și ex-foi...!

*

(Generalului Rosetti, ministru al Culturii Naționale care, ca reprezentant al guvernului, când inspectează o școală, începe cu closetele și dependențele și termină cu direcțiunea, invocând mereu că nivelul unei civilizații se cunoaște mai mult după creațiile șezutului decât după produsele capului).

De când la Instrucțiune
Paște școlile Rosette,
A crescut învățământul

La nivelul din closete.

*

(Profesorului Maillat, căzut peste noapte în patima epigramei care, cum se va vedea ceva mai încolo, o cultivă cu un simț rafinat, îi închin acest calambur lipsit de adiacențe cu realitatea)

Nu știu dacă-o fi păcat,
Dar cred că-i fără gust
Să te numești mai lat
Când ești tot mai îngust.

Notă: *textul a fost publicat într-o revistă a vremii, fără a fi precizată, deoarece în caiet este lipit doar un decupaj care conține epigrama asupra căreia autorul a operat ulterior o schimbare în versul al doilea punând în loc de „știu”, cum se tipărise, cuvântul „cred”, rectificarea pe care ne-am însușit-o.*

*

(Aceluiași Maillat, devenit foarte bățaios, în urma epigramei de mai înainte)

Notă: *Aurel Mailat publicase ca răspuns următoarea epigramă cu dedicația de rigoare: Profesorului Vulcănescu (Vulcan), uneori și epigramist. „Semnezi Vulcan peste tot locul, / Dar numele-ți nu ne-a convins; / Se pare că-ți lipsește focul, / Și că vulcanul este... stins.” →*
IULIAN CHIVU

Ca să-ți probez că nu sunt stins,
Că ard năprasnic,
neîncetat,
E că îndată ce-ai băgat
Nasul în crateru-mi aprins,
Te-ai ars amarnic, măi
Maillat

(Vulcan)

*
(Profesorului Păunescu-Ulmu, a cărui lucrare *Problema Eminescu* întârzie cu precădere să iasă de sub teascu Editurii Ramuri din Craiova din cauza altor lucrări mai puțin interesante...)

Nu văd *Problema Eminescu*
Să iese din așa dilemă,
De vreme ce-aparițiunea-i
A devenit curat...
problemă.

*
(...argumentul acestei întârzieri este lipsa de fonduri necesare tipăririi... Sărmanul Eminescu, nici după moarte nu se gădesc „fonduri” pentru el.)

De când *Problema Eminescu*
La Ramuri și-a propus s-apară,
Dintr-o problemă culturală

A devenit...financiară.

*
(Lui Constantin Șaban-Făgețel, pe cât de arhipotent în Cetatea Craiovei, de Mecena al Orașului Banilor, unde cumulează tot felul de funcțiuni culturale, pe atât de potolit în familie înaintea unei preafrumoase doamne, soția sa, și a altor rude construite după decalon.

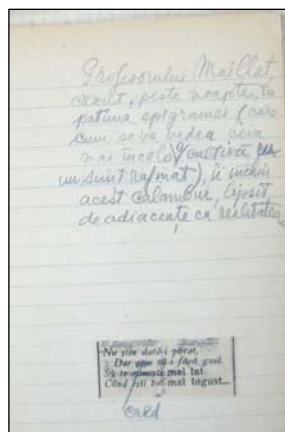
Notă: epigrama este redactată în două variante. Le reproducem pe amândouă în forma definitivă.

La Craiova-ntre cucoane,
Ești pendente președinte
Numai la nevastă-acasă
Mai poți fi membru
cuminte.

//
La Craiova culturală,
De trei ori ești președinte.
Numai la nevastă-acasă
O dată membru cuminte.

*
(D. Gh. Scăueru, muzicant profesionist, debutant în teatru cu piesa *Radomir*, a cărei premieră are loc joi, 5 aprilie 1938)

Pe Bach cu trudă colosală
L-ai masacrat la un clavier.

E azi rândul lui *Radomir*
Să-l masacrezi în sală.

*
(Lui Popescu-Polyclet, purtător de barbă și baston, pseudoerudit în arheologie, semiepigramist în literatură, om de bravură civică, bătaios la chip, revoluționar în moravuri ușoare etc., etc.)

Cu străbunul Polyclet
Te asemeni doar la nume.
El era un om de lume,
Pe când tu un patru –
ped.

*
(Lui Calotescu-Neicu, epigramist notoriu care, probabil din cauza unei afecțiuni a dicțiunii, nu-și citește niciodată epigra-

mele în manifestările publice, decât prin gura unui actor, anume plătit pentru aceasta. El, instalat într-un scaun, pe scenă, ascultă actorul. Când se aplaudă, se ridică și mulțumește publicului prin dese înclinări. Apoi se instalează în scaun și așteaptă desfășurarea recitării mai departe)

În epigramă, ca lector,
Te suplinește un actor.
În viața care-ți prisosește,
Mă rog, cine te suplinește?
(Vulcan)

*
(Răspuns în *Ramuri*. Un coleg al d.lui profesor, care semnează *Vulcan*, se miră că acesta scrie epigrame fără sare)

Nu-i mirare, în ochi de-ți sare
Că n-are-n epigrame sare...
Doar din vulcan cenușă sare
Și este cert, nu sare... sare!

(Răspunsul meu)

După hazlia-ți geologie
Ar sări sare din vulcani.
Din mine, te previn că sare
Lapili încinși și bolovani.

Estivale

Galeria cu ... nămoluri

Tango

„Sânii tăi un tezaur
sublim”

(Zaraza)

Sejurul era pe sfârșite
și toți pacienții sfârșiți
Zăceau sub nămol neofite
Pluteau în bazin nepoftiți

Mécontente ea, Șatena
ce voia doar gimnastic!
Îi răspunse un bunic
(cel cu izul de lavandă,
cel ce nu risca nemic):
- Vă mișcați doar la
comandă!?
Șaty a clipit un pic,
și-arată înspre *Program*
c-un inel în filigran...

Printre babe și bătrâni
printre valuri și imberbi
Apărur-atunci doi săni
Sâni mai mult decât
superbi!

Țațele dădeau pe-afară,
soacrele și-au dat în cot,
iar bărbații își schimbă
toți, direcția de-not !

Numai cuplul izolat
Șaty și o asistentă
(rondă și indiferentă)
încheie din trei poziții
cel mai scurt din exerciții
care s-a făcut vreodat' ...

În ăst timp întreg bazinul:
babe ce-și vărsau veninul,
soți cu mădularul bont

se uitau spre orizont
(cu dorințe de golani)
înspre sânii dolofani
18-20 de ani...

IULIAN DĂMACUȘ

STAREA PROZEI

Târgul de-afară

Târgul gema de lume. Șirul lung de care cu grâu, venite de departe, de peste dealuri, tocmai din Irimeștii Vâlcii, s-a oprit la intrare. Ajunseseră târziu, deși plecaseră din satul lor cu o zi mai devreme, de cu seară, vorbind tare, chiuind și cântând, cu teama secretă să nu-i atace hoții.

Acum, de-abia ajunși, nu aveau cum să se strecoare înăuntru. Peste tot erau oameni, vite, căruțe, mărfuri, strigăte, larmă. Venise lumea pâlcuiri-pâlcuiri, de prin satele dimprejur, și se tot aduna. Doar unii ieșeau, foarte puțini, îmbulzindu-se cu aceștia din urmă. Pe ei, pe irimeșteni, adunați acolo, tot încercând să pătrundă prin mulțime, nu-i întreba nimeni despre marfă. Se făcuse grâu peste tot. Iar ei, iată, se învredniciseră să-l aducă tocmai de pe văile Oltețului.

Soarele se ridica acum sus, îi amenința cu căldura lui aprigă, de foc. Își lepădaseră vestele. Numai în ȋtari și cămăși se ștergeau cu năduf de sudoare.

- Cred că n-o să vindem nimic, tună înciudat Matei Iagăru, cel ce deschidea coloana lor de care.

- Ba cată mata de te furișează înăuntru, îl îmbie Gulică Șoșoi, că s-a mai făcut loc.

- Aici ori acolo... mână acesta boii deznădăjduit. De-abia înainta în mijlocul învâlmășelii. Gulică Șoșoi îl urma îndeaproape. El își adusese și muierea. Tânără, ochioasă, cu sâni pietroși, împungând ispititor iia înflorată. Se ținea dreaptă, mândră, în vârful carului, furând privirile negustorilor. După ei înaintau încet și ceilalți. Înăuntru de simțeau mai în siguranță.

Dar tot n-au vândut mare lucru în prima zi. Au hotărât să mai rămână, și a doua zi să pornească toți împreună acasă, să nu-i atace hoții de la Aninoasa. Așa că seara au adunat carele în cerc, să-și poată păzi avutul. Vorbeau tremurat, trădând un soi de îngrijorare, amestecată cu trufie. Ei, robii câmpurilor, prinseseră din zbor, aere de negustori. Au întins masa, au tras la măsă și câte un pahar de vin. Dar cu măsură. Tilică Jumară a scos fluierul. S-au întins mai apoi pe lângă care, să poată dormi iepurește. Parcă întunecase mai devreme. Erau stele pe cer, dar nu era lună. Tudorița se lipise de omul ei și râsufla liniștită. Gulică, însă, stătea de veghe. Si ceilalți se uitau îngrijorați în noapte. Hoții apăruseră și nu-și găseau locul. Scrutau hămesiți prin noaptea neagră prada. Nu se grăbeau. Așteptau ca oboseala să slăbească vigilența oamenilor. Să-i țină încordați până spre dimineață, când îi va birui somnul. Unii se vor trezi, fără îndoială, fără bani, cu vreun bou lipsă, sau cu marfă împutinată. Acum totul părea ca o nesfârșită pândă. Ilie Cucu și Victor Vătuiu tăifăsuiau, parcă fără griji. Vorbeau cu glasuri joase, ca din fundul unei gropi. Până și moara lui Barbu Drugă își încetase pufăitul. Vocile celor doi se stingeau mocnit.

Gulică Șoșoi gândea că strânsese destui bani ca să plătească fonciera și să-i mai rămână și ceva pe deasupra. Mâine își va scoate nevasta în oraș. O să-i cumpere ceea ce își dorește ea. O să se bucure Tudorița ca un copil. Îi atinge duios trupul destins în somnul lin. Femeia se înfioară ușor sub atingerea cunoscută.

Răufăcătorii mai băntuiau încă.

Mișu Loitră avea și o pușcă. Gulică îl strigă scurt:

- Mișule!

- Ce vrei, bă?

- Dă-mi și mie o țigară.

- Ce, tu le terminași?

- Nu, dar să mai stăm de vorbă.

- Și ăștia să ne ia ca din oală...

Silueta-i masivă se apropie. Își aprind țigările. Scânteia firului de iască le luminează fețele crispate. Fumează în tăcere. Erau prea mândri de grijile lor să se mai încurce în cuvinte. După ce termină țigările fiecare își reia locul de pândă.

Cerul era departe, brăzdat de nouri răzleți. Gulică îi ghicește după hăurile întunecării stelelor.

Tudorița îi simte mâna prinzându-i sâni. Tresare. Aude apoi glasul șoptit:

- Lasă-mă, Tudorițo!

- Cum, aici? Ești nebun?

Mâna grăbită i se strecoară pe sub poale. Urcă pripit pe picioare în sus.

- Lasă-mă în pace, omule!

- Tudorițo, doar așa, ușor, într-o dungă... Toți dorm...

Senzație de teamă, durere, căldură. Trupul bărbatului, pripit, o pătrunde. Așa este el iute și nesocotit. Se lasă furată de valul de nebulie al omului.

Într-un târziu, acesta, gâfâind, se desprinde ușor:

- Dă-mi mie banii.

- Ai zis ca să-i păstrez eu.

- Dă-mi-i mie, să nu ți-i fure careva.

Femeia îi întinde fișicul. Se lasă prinsă în mrejele dimineții.

Se crăpa de ziuă. Negurile se risipeau într-o ceață deasă. În depărtare se profila dealul pe care aveau să se întoarcă în drumul către casă. Dar din loc în loc câte unul se tânguie: "Banii mei, boul meu, m-au călcat hoții, fraților!"

Irimeștenii se adunaseră pe lângă căruțe. Se pregăteau să-și reia locurile cât mai aproape de valul de mușterii.

Gulică Șoșoi vrea să plece. El vânduse totul din prima zi. Către prânz se vor reintâlni să pornească din nou în convoi. Chimirele lor pline erau o nestăpânită ispită pentru răufăcătorii din pădurile Aninoasei.

- Ia să vedem muiere, cât am strâns?

Tudorița se apropie. El o îmbie, frecându-și bucuroș palmele.

- Hai, scoate banii.

- Ce bani, omule, nu ți i-am dat azi noapte?

- Ce tot vorbești, muiere, îți arde de glume? Bărbatul o privește fix, săgetat de o presimțire. Femeia îi șoptește cu jenă:

- Azi noapte când... m-ai iubit.

- Cine? Eu? Pe tine? Aici?

- Gulică, nu-ți bate joc de mine.

- Unde sunt banii, femeie, ce-ai făcut cu banii?

- Dar ți i-am dat, omule. Banii sunt la tine.

- La mine? Uite-te, la mine?

Omul scoate biciușca. O plesnește peste față. Femeia își acoperă ochii. El o înșfacă de păr. O trăneste în iarba strivită. O calcă în picioare. O lovește în burtă. Femeia icnește din ce în ce mai slab.

- Gulică, Gulică nu mă omori!

- Târăturo, ți-au furat ăștia banii. M-ai sărăcit. M-ai sărăciit!

Lumea se înghesuie în jurul lor. Unii îi căinează, alții își dau coate. Gulică Șoșoi se uită la lume. Izbucnește în plâns. Ar vrea ca pământul acesta mare să se deschidă. Să-l înghită și pe el și pe femeia lui, stălcită în bătaie.

Atunci se apropie de ea, o ia în brațe și o așează în car. O milă nesfârșită îl cuprinde pentru Tudorița, femeia lui, atât de frumoasă și atât de dragă, iar acum, din cauza lăcomiei și a orbirii lui de o clipă, atât de rănită și de îndurerată.

- Hai Tudorițo, fata tatii, hai să ne întoarcem acasă.

În zare, printre nouri joși, zdrențuiți, se vestea îndepărtată, dar rodnică, o sfântă de ploaie...

GEO CONSTANTINESCU

Dimineți fără glorie

MOMENT

Deci urmărindu-l cum urcă
și cade în cușca întâmplării
mi-am zis: totul poate începe
chiar de aici.

Și scările s-au rupt

Din clipa aceea am perceput
clinetul
de dincolo de geam
și-am știut că se apropie dimineața
când se trezește
cântecul cocoșilor.

TERASA SINUCIGAȘILOR

Sânge pe zăpada imaculată a orașului

iar se modifică cifra sinucigașilor
e chiar marți zi de cenușă
când cerul coboară precum o pătură
putredă,
abia se mai poate respira
și nebunii din saloanele galbene
ies plutind la ferestre

Atunci se aude o trompetă unduitoare
sunetele sale învăluie, cheamă, sfâșie
mulțimea intră în transă
și deodată plutind-planând
dinspre terasa marelui turn
cineva iar încearcă să zboare.

NEDUMERIRE

Oho, acest câine mă privește direct
în suflet. Și eu gândesc: nici nu-mi
pasă
de iarba de acasă
e ca un joc pe nisipul fierbinte
din care se vor rupe
toate ferestrele rămase deschise

Există unii și mai păcătoși decât mine
au spart ochiul de sticlă al somnului
sau au gonit prin pustiurile frunzei

Acum memoria răsfoiește cărțile de
uitare
și tânjește după mere coapte
cineva a și scris un poem
de dor de mere coapte
un poem, nu-i așa, despre un oraș
îmbătat în miros de mere coapte

Dar ce vrea acest câine cu privirea lui
neiertătoare? Îmi poate spune cineva
înainte de a trage podul
și toate celelalte peste el?

NETEZIND PORȚILE PARADISULUI

Trei cai pentru fuga orizontului
pot spune despre tăcerea
ce se trage înspre tine
o imprudență precum o privire
tăiată de murmurul ploii

Încă apetisantă Eldora se trezește
Și cântă: „Eu am auzit ramul vestitor
de
întoarcere” apoi surâde
și îmi arată umbra focului
și celelalte imaginare dovezi

Într-adevăr în fața oglinzii
se leagănă fluturile mistic
în fața aparențelor alunecă, nu-i așa,
copile cu ochi de ferigă
altfel zis îndrăgostiții întotdeauna
dorm devorați de iluzii.

DOAR CUVINTELE

Dar se deschideau marile uși
spre ziua verde
o privire prelungită când începi
să îngâni primele note din care
se ridică ploaia și nașterea fructului

Aici e țara duminicii
eu îi aud glasul și silabele ce i se
topesc
pe limbă
Nimeni nu-i veșnic
nici tu, nici copacul în care mi-am
lăsat
vechile imagini despre ereziile
noastre

Rămân numai cuvintele, doar
cuvintele.

PRIVIRE DINSPRE VOI

Dar astăzi, zi cu alunecări uitate
peste câmpul știut
când nimic nu pare început
așa cum dintr-odată

sare iepurele cel zâmbăreț

Mă întorc să-ți ascult mărturisirea
în care trebuie să crezi
nu tu mi-ai vorbit
de coapsele femeii fără nume și atât?

Probabil acolo e marginea
paradoxului
de care încerci să-ți amintești.

PREFER UN SINGUR GLONTE

Iată versul din care tai
felia ta de obsesii
i se simte respirația dar anotimpul
fluieră
a indiferență

Domnule Căpitan, mai zic, să ochești
corect
înainte de a trage
prefer un singur glonte dar de efect

„Și ce mai vezi acolo printre fuioarele
silabelor?” mă întrebă el
văd Piața Centrală și bufonii orașului
rostindu-și divagațiile
și aud clopotele Catedralei Învierea
șlefuiind aripile traficantilor de
speranță

Într-adevăr
cineva bate coasa în Grădina Publică.

NU-MI MAI RECUNOSC PRIVIRILE

Nu-mi mai recunosc privirile de
altădată
sfichiuite de țipătul peștilor, albastru,
nici tăcerea în care
se rostogolesc amurgurile salvatoare.

Soarele e mort
după dealul de pâslă și dinspre
capătul dimineții se apropie capelanul
cu cheile rupte venind
de parcă ar pierde drumul spre casă
pelerină-i cea galbenă emite sunete
metalice

„Îmi pare rău dar trebuie să-nchid
catapeteasma”, zice el și se pierde
într-o verde uimire
care de fapt reprezintă un tablou
pastoral
dintr-o toamnă ce nu duce niciunde.

ION BELDEANU

Starea prozei

Unde mi-e copilul?

Îl privesc de ceva vreme. Se joacă liniștit, ignorând prezența celor din jur. Are bucle blonde, ca tatăl lui (un renumit medic din Timișoara), și va avea, probabil, înălțimea lui (cam 1,90). Doar ochii sunt ai mamei (mari și negri, migdalați).

„Era o femeie frumoasă și blândă, cam retrasă, dar dintr-o familie foarte bună, din Orientul Mijlociu. De-asta m-am și mirat când l-a născut. N-a vizitat-o, în 3 ani, nimeni. M-a sunat în miez de noapte să vin la spital. Am crezut că e de gardă, nici prin gând nu mi-a trecut că.. .avea nevoie de buletinul meu, ca să... declare că născusem... eu, la 45 de ani! Vă dați seama că mi-am sunat soțul.”

„Îl luăm! Fără alte cuvinte!”

„Eram total bulversată. Îmi trecuse prin minte că îl făcuse cu soțul meu. Mi se pusese un nod în gât.”

„O să vă dau tot ce trebuie pentru el...bani, alimente, haine...”

Ascultam, cu sufletul la gură. Mă așezasem pe-o bancă, în Parcul Poporului, să mai stau puțin și eu la aer, în drumul spre casă, iar doamna aceasta grizonată, dornică de povești, se așază lângă mine.

„Mami, te iubesc!” îi șopti copilul când s-au oprit.

„Și mami te iubește!” spusese femeia, desprinzându-se din încleștarea îmbrățișării. *„Hai, fugi! Joacă-te frumos!”*

„Nu știu ce o să se facă atunci când eu nu voi mai fi. Sper doar să fie destul de mare”...mi se adresă și începu să povestească.

Cu ceva ani în urmă luase în gazdă o fată din Orientul Mijlociu, care-i fusese recomandată de un compatriot, fost chiriaș al doamnei, tot student la medicină, în Timișoara. Băiatul se căsătorise și se mută cu soția, dar o adusesese pe A. în locul lui.

„E fată cuminte, serioasă, nu o să vă facă probleme.”

Și a fost A. cuminte...așa cum s-a priceput.

„Soțul meu se uită mereu la știri, el știa că o vor omori dacă se află. Mai greu a fost să le explic vecinilor și fiiței, care era plecată la studii în Franța, și rudelor, cum de am mai făcut un copil și nimeni n-a știut nimic. Norocul nostru a fost că nici ea nu avusese burtă care să se vadă, că era iarnă și umbla tot înfoltită.”

Femeia îmi arată apoi un album de poze: cu bebele la prima băiță, la primul brad de Crăciun, la ziua lui, cu 1-2-3 lumânărele. În toate pozele apărea și d-ra doctor, dar niciodată doar ea și copilul. Mereu era și d-na, mama de-acum, și domnul, și chiar fiica lor. N-ai fi bănuț în veci că brunețica aceea făcuse așa un copil blond, cu pielea alb-sidefie. Doar dacă te uitai cu atenție, ochii erau ai ei. Dar câți ochi nu seamănă...ca formă și culoare!

„La aniversarea lui, de 3 ani, plânsese întruna...asta se vedea și în poze. Apoi a dispărut. Și-a făcut un mic bagaj, că pleacă cu niște colegi într-o excursie de studii, și n-a mai venit. După două săptămâni, a apărut fostul locatar, compatriotul căsătorit aici, și i-a adunat lucrurile. Mi-a dat un plic cu două mii de dolari și o scrisoare, în care mă ruga să am grijă de băiat și, dacă ea nu mai vine niciodată, la 18 ani să-i spun cine e tatăl lui adevărat. Îl

numise chiar ea...dar nu era nevoie. Oricine, uitându-se la copil, în parc sau pe stradă, îi putea recunoaște ramura paternă (până și alunițele le are ca dl doctor!).”

„Pot să fac o savarină și pentru doamna?” întrebă copilul, smulgându-ne din adâncimea povestirilor.

„Desigur, aprobă mama, dacă doamna nu se grăbește!”

„Nu, nu mă grăbesc! Aș fi fericită să servesc și eu o savarină...de nisip.”

„Mai mare sau mai mică?” mă chestionă în continuare micuțul.

„La fel ca ale voastre!”

„Aha! Ok!” continuă micul cofetar.

Apoi am aflat că apăruse în viața lor...medicul de familie... prieten cu tatăl natural. Normal că prima consultație a fost de...analize. Probabil că nu putea fi contestată paternitatea, căci, lunar, cel puțin printr-un telefon, e verificată starea de sănătate a micuțului.

„Doamnă, să mă credeți, nicio ciocolată nu i-a trimis dl doctor, tatăl, niciodată. Nici n-a venit să-l vadă...să-l ia în brațe, să vorbească cu el. Nici mama lui nu ieșea cu el în parc, decât cu noi. Nu mă plâng, că noi avem și-i dăm tot ce-i mai bun, că noi l-am crescut, de la o zi...”

Mă uit la femeia acesta. Are acum 52-53 de ani.

„Mami, mami, uite, vine tati după noi! Eu mă ascund, bine?” sare ieduțul pe lângă noi.

„Bine, bine!” aprobă, îngăduitor, femeia.

„Unde mi-e copilul?” întrebă bărbatul în salopetă.

„Nu știu, era pe-aici!” se preface femeia.

„Cum nu știi unde mi-e copilul?” întrebă din nou bărbatul și se așază istovit și necăjit pe bancă. *„Eu cu cine îmi mânănc pachețelul și bunătatea asta de înghețată?”*

„Cu mine, tati, cu mine!!!” răsare de după un copac micul nostru cofetar.

„Daaaaaaaaa...cu tine, zmeule! dar și cu mami, și cu tanti...că nu e frumos să fim egoiști, nu?” râde bărbatul, învârtindu-l pe năzdrăvan.

„Eu am făcut savarine, pentru toți!” ne arată picuul.

„Aoleu, iar avem probleme la numărât? Păi noi suntem 4 și tu ai făcut 5 savarine!”

„Dar n-am greșit, tati! Tu ai două, pentru că ești mai voinic!”

„Da, așa e, sunt mai voinic! Hai să păpăm, să te faci și tu voinicel, că eu, dacă nu ajung înapoi la timp...o să slăbim toți!” mustăcește tati și-l gădilă pe zmeu.

„Poftă mare!” le spun și dau să plec.

„Nu rămâneți cu noi...la picnic?” mă întrebă doamna.

„Mulțumesc, nu! Și așa am întârziat. Încă o dată, poftă mare!” le spun și mă îndepărtez, ca să nu-mi izbucnească lacrimile.

„Unde e copilul meu?” asta e întrebarea pe care aș fi vrut să o pună și ex, acum 9 ani...când sora mea, anunțată de medicul care mă operase, i-a spus, a doua zi, că fetița noastră a murit. Trăise o zi și-o noapte.

Dar n-a pus această întrebare. A lăsat capul în jos și a plecat ...

Când mi-am revenit și am întrebat eu: *„Unde e copilul meu?”*, d-na doctor de la neonatologie mi-a răspuns calm: *„Noi nu păstrăm trupurile nerevendicate de familie!”*

...auzi: „nerevendicate de familie”!!!!!! Ce e Iadul?

Nimic, pe lângă fiecare zi din viața mea!

CORINA-LUCIA COSTEA

CUANTE INEGALE

De câte ori îți aduci aminte
că ai uitat
de atâtea ori se colorează-n albastru
zăpezile ce ni s-au dat

De câte ori uiți
aminte să-ți aduci
de atâtea ori în peretele inimii
bate copita de os
a unui timp sonor
obosit la răscruci

De câte ori îți aduci aminte
să uiți
de atâtea ori peste margini revarsă
fluviul, un cântec descolț

De câte ori uiți să îți aduci aminte
învelești cuvântul în cărpe
nu ceri îndurare și te lași pe spate
nu ceri îndurare și urci nechemat
mulțumind zăpezile ce ni s-au dat

CURCUBEU DE UMBRĂ

Cât de aproape-i vremea când zilele
adună
noaptea ce păru că le separă
cât de aproape-i ora când totuși împreună
cu umbra vom străbate cărările pe seară

Te uită deci și lasă în urmă-le rămână
nevolnica făptură cu uitătura aspră
înveșmântată-n umbră ființa trage storul
subt umbră îndoiala ne revarsă

Prin aer bolnav visul trufaș se înfiripă
lăsa-vei mai la urmă pe cel ce-și cântă
firea
peste măsură-n stihuri nevolnice, simțirea
apoi te înveșmântă în aura de-o clipă

Împerecherea florii în clipa nepereche
pe cea verigă lipsă ascunde-n buzunar
mai lasă faptul serii cu stelele parcate
să ne ridice tainări flacără de-amar

Și de-i porni cu oaste să nu vatâmi veriga
acelui neam care-și ascunde fata
în felurite feluri un curcubeu te strigă
ci părjolește clipa ce-ți veninează fața

Apoi cu chibzuință cere cuvântul să-ți arate
în întruparea-i simplă de simplu început
un smoc uscat de iarbă la tâmplă ți se
zbate
și vechea învoială îmbracă trup de lut

Culorile luminii des colorează umbra
și trupul întărește înmlădiat de veste

de nu ești tu acela întoarce-te cu fața
spre clipa ce aduse urmarea la poveste

Ca tristul fir de iarbă obrazul se apleacă
mirosul dragei tale mult întrupează vis
apoi învrednicește în răcoroasă apa
alunecă-n meandre un pas ușor de scris

Mai tare ca iubirea îți înconjoară moarte
întâi se sting părinții apoi se strânge lațul
ci singur vei rămâne alături de carte
îndoliată umbra cuprinde-va cu brațul

DIN TOATE FĂPTURILE

Din toate făpturile pământene
cele mai tandre
și-au pierdut fecioria în zăpezi

Din toate făpturile pământului
cele cu aripi
se prind în osia cerului
și de acolo fac semne în somn
celor ce privirea ridică

Din toate făpturile pământene
numai una mulge
odată cu laptele sunete vii
plecându-se la pământ
fără să îndoiaie genunchii

Din toate făpturile pământului
mama miștește că nu e flămândă
și-n locul lacrimii am văzut
umbra de rază cum săpa obrazul

INIMA PE LATURE

Mă cutremur frunză arsă
într-un timp cât o fereastră
ridică-te pasăre
aripă pe lature

Te ridică-n trup Măiastră
deasupra de casa noastră
arădică pasăre
inima pe lature

Mă cutremur și mă-nchid
zid și rouă peste zid
inima face dârgoale
țarmuri cu mâinile goale

Mă cutremur vârf de brad
tinere păduri ce-și ard
încep cu picioarele
ierburi ca fuioarele

Iară mă cutremur iară
ridic ochii cu sfială
numai cât să sature
inima pe lature

Mă cutremur de Cuvânt
când ne crește din pământ
câmp de valuri mările
încep întrebările

Mai trec oști de lăturenii
de din vârfuri de tuleni
ne seacă fântânile
ne fac semn cu mâinile

Iară mă cutremur iară
în Cuvânt și cu sfială
bate deget îndoit
în amurgul care sunt

La ceasul târziu de seară
mă cutremur cu sfială
Cuvântul naște în poală
cere apă și se spală

Apoi se petrec pe rând
într-o palmă de pământ
de rămân cruci de rugină
leagă ochii cu o mână

Iarba crește și-n cămară
frontieră de-ndoială
deschisă ești pasăre
inima pe lature

tulburare tulbure

IOANA ILEANA ȘTEȚCO

Jurnal polonez

iunie 2011

Polonia... țara la care de câțiva ani privim cu un soi de admirație pe care în primii ani de după 1989 o încercam față de Ungaria. Aproape că nu există talk-show politic în care să nu se invoce modelul polonez. Nimic rău în asta... doar că în afară de a invoca nu prea facem nimic. În plus, compararea a orice cu orice trădează o superficialitate și o ignoranță deranjantă. E exasperant cum media românească folosește orice dezastru ce se petrece în cine știe ce zonă de pe glob pentru a face paralele dintre cele mai fanteziste (a se vedea recentul caz al cutremurului din Japonia). E totuși interesant cum preferințele în materie de modele se deplasează ușor-ușor către centrul Europei. Fie și numai acesta e un semn că realitățile, oamenii și aspirațiile se schimbă în România. N-aș putea spune că Polonia îmi este complet străină, cu toate acestea nu împărtășesc deloc ideile celor care privesc spre Varșovia ca spre un spațiu modelator. Sunt prea multe diferențe. Diferențe de atitudine, istorice, sociale... Însă pentru mine diferența esențială ține de modul în care noi și polonezii știm să *rezistăm*. Pe de o parte, avem încăpățânarea poloneză, inflexibilă, pe alocuri rigidă, dar extrem de greu de învins, pe de altă parte *acomodarea* românească, sufletul nostru făcut când din trestie, când din plastilină. Ei au dispărut pentru o vreme de pe harta lumii, noi am rămas acolo când logica istoriei spunea că trebuie să dispărem... Însă e greu de cuantificat cu exactitate prețul plătit de fiecare dintre cele două națiuni pentru prezervarea modului lor de a rezista...

Aterizez pe Aeroportul din Varșovia către amiază. Gradele din termometru nu sunt prea multe, dar e plăcut. Iau trenul din Varșovia către Poznań. Nu am realizat niciodată până acum de ce orașul acesta relativ mare, situat în Wielkopolska (nord-vestul Poloniei) mă întâmpină de fiecare dată cu un soi de familiaritate ușor bizară. Mă simt aici mai confortabil decât în multe alte spații față de care România ar trebui să aibă în mod tradițional o anume afinitate culturală. Realizez acum că Poznań seamănă izbitor cu orașele din Transilvania. Are ceva din somptuozitatea burgheză a Brașovului și urbanitatea zgomotoasă a Clujului. Arhitectura încurajează și ea o asemenea comparație. Piața veche a orașului polonez îmi aduce aminte de centrul vechi al Oradei, așa cum arăta el acum câțiva ani, când l-am vizitat ultima oară. N-aș vrea să merg mai departe cu această comparație, nu de alta dar, așa cum spuneam, zilele acestea Polonia este invocată ca model de multe ori excesiv și arbitrar. N-aș vrea să pic în aceeași capcană. Comparațiile noastre strict afective, personale, nu ar trebui extrapolate la un nivel la care nu se mai susțin.

La Universitate, particip la o conferință dedicată interbelicului românesc și în special lui Emil Cioran, de la a cărui naștere se împlinesc 100 de ani. În cele două

zile de conferință îi ascult pe studenții polonezi vorbind într-o română fluentă, pe alocuri cu mult peste ceea ce aud de ceva vreme vorbindu-se în țară, despre Cioran, Mihail Sebastian, Nicolae Steinhardt, Lucian Blaga și alții. Discursurile, dincolo de aspectul lor strict lingvistic, sunt consistente. Nu pot spune același lucru despre toți invitații. Unul e interesat de imaginea deformată a Poloniei (obsesia românească recentă a *imaginii!*), altul bate câmpii despre nu știu ce chestiuni abisale, atât de abisale încât devin de neînțeles. Asist și la un mic incident deopotrivă interesant și amuzant. N.C este un francez specialist în Cioran. Vorbește o română impecabilă. În cea de-a doua zi a conferinței Consulul Onorific al României îl întâlnește, și auzind că vorbește românește, decide totuși că exact acela e momentul potrivit pentru a-și exersa... franceza. *Je préfère parler en français*, spune personajul cu aplomb caragialesc. Scena e copioasă și mă bucur că am putut fi prin preajmă atunci când s-a petrecut. Cred că e atât de simptomatică încât merita relatată. De câțiva ani buni, România, ca de altfel multe alte țări, a încetat să mai fie reprezentată (dacă o fi fost vreodată!) de oficiali, ci se reprezintă într-un fel singură, la nivel individual, prin fiecare cetățean al ei care intră în contact cu lumea de dincolo de graniță. Poate fi, într-un fel, dezavantajos... Se presupune că reprezentanții oficiali ai unui stat sunt oricum ceva mai educați decât media celor care-i trec granița. O fi sau n-o fi așa... e greu de spus, dar cert e că mă bucură orice context în care pot constata cum legăturile individuale, vii, se substituie masivelor legături formale, birocratice, anchilozate și iremediabil șablonizate. Când vom avea posibilitatea de a ne întâlni față în față, de a discuta la aceeași masă, multe dintre idiosincraziile, prejudecățile, clișeele pe care le avem unii cu privire de alții vor dispărea sau cel puțin vor fi înlocuite. Într-o lume utopică sunt convins că primele care ar trebui să dispară ar fi instituțiile de reprezentare colectivă. Indivizii se reprezintă singuri prin ceea ce sunt, prin ceea ce fac secundă de secundă. Nu avem nevoie de nimeni pentru a ne spune cum trebuie să gândim unii despre alții. În 1932, Einstein avea deja viziunea unei astfel de lumi. Păcat, însă, că există astăzi pe glob prea mulți *patrioți* pentru a mai putea spera că visul lui Einstein poate deveni curând realitate.→

OVIDIU IVANCU

El spunea: *până când armata și educația agresiv-patriotică nu vor fi abolite, nu putem spera la progres.*

Discut adesea cu prietenii mei polonezi și nu de puține ori vorbim inevitabil despre comunism și despre ce s-a întâmplat odată cu prăbușirea lui, despre reformele poloneze atât de laudate la București. Cred că diferența esențială între noi nu ține decât în mică măsură de modul în care ne-am gestionat postcomunismul. Totul începe cu mulți ani în urmă, poate cu secole în urmă, cine mai știe exact?! Comunismul nostru a fost așa cum a fost pentru că noi am fost cel care l-am tolerat și am contribuit din plin la abjecta lui monstruozitate. Lipsa de educație a unei populații profund rurale și analfabete (înainte de 1940) nu ne-a lăsat prea multe șanse. Nu spun că el, comunismul, era ceva care putea fi evitat. Însă, nu trebuie să uităm

niciodată că la români comunismul a avut specificul lui. Polonezii au resimțit momentul 1989 ca pe o schimbare pe când în Carpați el a fost o ruptură. O violentă secționare a unui cordon ombilical ce ne-a lăsat debusolați, plutind în ceva care nu semăna deloc cu vâscosul lichid amniotic în care ne bălăciserăm vreme de câteva decenii. Balonul de săpun a plesnit și noi ne-am trezit în afara lui complet nepregătiți. De aceea în postcomunism românii au avut tendința de a recrea spațiul atât de familiar de dinainte de 1989. Peste noapte, pur și simplu, lumea a încetat să existe în formele pe care le știam și la care ne adaptaserăm în marea noastră majoritate. Urmarea a fost că nu am știut ce să facem în noua lume, nu mai aveam memoria normalității, eram puternic amputați, schilodiți. Aerul prea tare al normalității, nerespirat de atâta vreme, ne-a produs acute și intense dureri de cap. De aici, traseele diferite pe care le-au urmat cele două țări după 1989. La noi, cu un proletariat gregar, cu pseudo-elite educate în spiritul descărășeniei și lipsei de coloană vertebrală, cu o populație rurală sărăcită și animalizată, cu o generație tânără needucată și conformistă nu se puteau face mai multe lucruri decât s-au făcut. Au fost excepții, dar masa critică are forța ei, o forță care până la urmă face legea.

E, apoi, o altă diferență pe care tindem câteodată să o ignorăm: diferența dintre un spațiu ortodox în care Biserica autocefală e parte a statului și un spațiu catolic, unde Suveranul Pontif excede prin autoritate orice ierarhie statală, națională. În cazul concret al supraviețuirii în comunism și după el, acest amănunt a făcut diferența. El poate fi, totuși, un bumerang. Polonia are astăzi destul de puternice accese de catolicism extrem. Interzicerea avorturilor după 1989 este o situație simptomatică; în timpul comunismului avortul era permis. Nu puține sunt și accesele de ultranaționalism și intoleranțele de tot felul. La noi, societatea e ceva mai liberală și aparent mai adaptată vremurilor ce vor veni. Ortodoxia românească și-a revenit, cred, destul de bine din șocul intrării în postcomunism și e pe cale să își redefină rolul în societate, printr-o retragere subtilă dar fermă din zonele unde nicio religie nu se poate simți confortabil.

Vin în Polonia cel puțin odată pe an încă din 2005 și de fiecare dată constat că fără cunoștințe de limbă polonă sau prietenii polonezi aș avea reale dificultăți în a mă

descurca. Nu numai că pe stradă, în magazine sau în tramvaie limba engleză nu te ajută la nimic, dar vorbirea ei creează în interlocutorii polonezi un soi de panică inexplicabilă. Îmi amintesc că anul trecut am întrebat într-un bar dacă se poate fuma. O tânără poloneză m-a ascultat câteva secunde după care, la auzul sunetelor atât de puțin familiare pe care le emiteam, s-a retras speriată, a dispărut în spatele tejghelei fără a-mi fi dat vreun răspuns. Cu ceva

ani în urmă mă întorceam de la cumpărături când am constatat că nu mai am bilete de tramvai. Cum nu era niciun *biletomat* prin zonă, a trebuit să încerc să cumpăr bilete de la un chioșc din stație. Aveam cu mine un bilet folosit pe care l-am folosit ca model. Mă gândeam că dacă nu mă voi înțelege cu vânzătoarea în engleză, măcar vom putea comunica... non-verbal. Nicio șansă... Nici nu am început bine să

vorbesc și să flutur biletul prin fața bătrânei când aceasta mi-a spus ceva în polonă și mi-a trântit geamul în nas. A trebuit să merg pe jos două stații de tramvai. Era iarna... O iarnă poloneză aspră. Cu câteva zile în urmă mă întorceam de la jogging când o adolescentă mă întreabă în polonă dacă știi unde este lacul Malta. De acolo veneam, deci am început să îi explic în engleză. Adolescența s-a depărtat de mine brusc, s-a înroșit la față și fără să mă mai asculte a rostit un *thank you* palid. Deși ar fi trebuit să fiu obișnuit până acum, și astăzi mă surprind astfel de reacții. E un paradox pe care nu îl înțeleg. Studenții polonezi pe care îi cunosc sunt în covârșitoarea lor majoritate poligloți. Probabil că încă nu a trecut suficient timp din 1989 pentru ca ei să devină și majoritari. Din câte mi-am dat seama, polonezii, ca și românii, de altfel, nu sunt tocmai globe trotteri. De aici ar putea veni reticențele în fața unui individ care nu-ți vorbește limba și care vine dintr-un spațiu despre care nu ai prea multe referințe subiective. Oricine a călătorit suficient pentru a realiza ce mult înseamnă să găsești într-o țară pe care nu o cunoști pe cineva care să îți ofere informații va deveni categoric binevoitor față de străini. În comunism se circula greu, chiar dacă evident Polonia nu a trăit în izolarea pe care a experimentat-o România în decenii de ceaușism.

În Poznań, se desfășoară un festival de film românesc. Pelicule de foarte bună calitate. Cele mai multe dintre ele sunt semnificative pentru noul val de regizori și actori români. Trăiesc o aproape revelație culturală. Eram de ceva vreme convins că în materie de comedie teatrul și cinema-ul românesc sunt depășite. Aceleași *gaguri* ca acum câteva decenii, aceleași obositoare *qui pro quo*-uri care poate că amuză la Molière, dar dezamăgesc prin lipsa lor de prospețime în secolul XXI. „Nuntă în Basarabia” și „Morgen”, însă, îmi demonstrează că greșesc. Sunt încă resurse de umor ce respiră modernitate prin toți porii. Mi-ar plăcea să le regăsesc și în literatură, acolo unde de departe Cărtărescu mi se pare a fi inovator (nu numai în materie de umor și ironie).

Părăsesc Polonia (și, în același timp, Europa continentală) la sfârșit de iunie. Mă îndrept către Marea Britanie și Republica Irlanda.

Documentele continuității (De ce) mereu Miorița?

(I)

E greu, dacă nu chiar imposibil, mai ales când e vorba de a trăi plinar, treabă de care se face atâta caz astăzi, și de care toți sunt avizi și mândri, să rezistăm tentației de a medita, de a vorbi sau de a scrie despre *Miorița*. Aceasta este, credem – în cazul nostru cu siguranță – una dintre explicații, dar și dintre scuzele care ar trebui să precedă multe contacte în scris cu *Miorița*, străjerul milenar al spiritualității noastre. De reținut însă în întregime nesfârșitul șir de alte și alte motive care îi răscolesc pe împătimiții la modul conștient de *Miorița* și, printre acestea, (ne)fireștile instabilități de ordin spiritual provocate de noile realități care deja ne-au copleșit sau care abia se nasc sub ochii noștri, întreținute de ofensiva tot mai cultivatei noastre ignoranțe în domeniu, în aprecierile tot mai de suprafață ale potențialului analitic în scădere al propriei persoane. Suntem ocupați până peste cap cu alte treburi, nu mai avem timp de... Mai e timp și chef de adevăr? Adevărul e un lux. Tu să iei de bun ce se nimerește și ce-ți pică bine și așa să-i dai înainte, ce, minciuna nu e bună, dacă nu și mai bună? Tot de-a vieții este și ea. De multe ori e și mai spectaculoasă și mai profitabilă decât adevărul care, deseori, e brutal, ba și murdar, uneori. Până trece el prin sita gândului, a vorbei, până se face trup de faptă, și se acrește de el. Pe când minciuna... Una, două te scoate deasupra. Că zicea unul, Giordano Bruno, parcă: *Se non è vero, è ben trovato*. (Dacă nu e adevărat, e bine găsit.) Iar înainte de acesta, altul, Machiavelli, zisese una și mai și: *Scopul scuză mijloacele*. Pe asta o știau unii și înainte, dar după ce a zis-o el, că era om mare, au luat-o de bună toți. De altfel, stabilirea adevărului dintr-un act spiritual atât de complex cum e *Miorița* (Doamne, cât de improprie poate fi formularea aceasta și, mai ales, iluzoria pretenție pe care o ascunde – în ultimă instanță cine știe dacă chiar trebuia formulată – stabilirea adevărului, în ciuda tuturor evidențelor care demonstrează imposibilitatea și inutilitatea găsirii lui.) rămâne dezideratul major care onorează omul atunci când acesta are puterea să recunoască, împăcat, chiar fericit, că nu găsierea adevărului este marea izbândă, ci căutarea neîntreruptă a lui. (Cu ani în urmă, o distinsă doamnă profesoară, după ce publicase o carte despre Eminescu – era, se înțelege, după apariția marilor studii despre poetul național – ne-a mărturisit nouă, studenților, înainte de a ne spune orice altceva: «Nu puteam, nu mai puteam să întârzii. Mă temeam că o să mor, fără să mă satur de vorbă cu domnul Eminescu.») Din păcate, puținele interpretări, atâtea câte se mai fac referitoare la *Miorița*, abia observă în sumare analize literare școlărești motivele de care pomeneam, trecându-le la adiacențe, dacă nu la subsidiar, cât timp vor mai fi reclamate și de subsidiare.

Un prim lucru pe care chiar ne grăbim să-l spunem, deși e departe de a fi cel mai important, dar care încearcă să impună o atitudine mai corectă față de conținutul ideatic filozofic și poetic al *Mioriței*, este cel potrivit căruia am dori să se renunțe, pe cât posibil, la ciocolatiul, cărlionțatul și catifelatul termen de *baladă*, deși acesta a fost implementat de iluștri înaintași din rațiuni istorice conjuncturale, în favoarea celui de *colind*, *colindă*, de *cântec bătrânesc* sau de

hore (nu horă) *lungă*. Substantivul *cântec*, la figurat, nu ne-ar mai trimite în derizorat, în deconectant, dimpotrivă, ar reprezenta o adjutantă perpetuă a vieții omului în procesul comunicării, iar adjectivul *bătrânesc* ar aduce, ar formula cântat și ar menține o notă de senectute, de înțelepciune. Pe de altă parte, uluitorul mecanism folcloric n-a creat decât arareori sau deloc versuri de dragul poeziei, ci spre a fi cântate. Să se numească în continuare așa celelalte producții încadrate în respectiva specie, deși și acestea își merită cu prisosință un nume mai bogat în semnificații și, nu întâmplător, pentru a li se spori puterea de penetrare în conștiințe, au fost și încă sunt cântate. (Vezi *Monastirea Argeșului*, un veritabil psalm închinat implacabilei jertfe aduse unei mari împliniri.) Termenul de *colind*, forma cea mai veche în care a circulat și încă mai circulă *Miorița* în Transilvania, într-un impresionant număr de variante, cu siguranță și mai mare într-un trecut nu prea îndepărtat, a fost ocolit cu grijă pentru că sugera o apropiere de consacrată colindă religioasă în mare parte cărturărească. Mai mult, pentru a se departaja cele două tipuri de colinde, Consiliul Culturii, organul central superior de atunci, trimitea circulare prin care soma *organelor* județene să *laicizeze* pe plan local colindele și să le înainteze la *Centru* pentru a primi sau nu autorizații de circulație. (*O, tempora!*)

Prin multitudinea valențelor și virtuților sale filozofice și artistice arhetipale, născute în timp și nicicum incitate de ceva și, ca atare, ostentative, prin marea forță de abstractizare, dar în limitele puterii obișnuite de receptare, prin simplitate, plasticitate și mobilitate, și, mai ales, prin copleșitoarea stare de beatitudine care te cuprinde după o relecturare, *Miorița* depășește condiția de produs artistic în accepțiunea curentă a cuvântului și se înscrie ca specie unicat în spiritualitatea poporului nostru. Înmănunchind, de fapt contopind în întregul numit viață cele trei taine și vârste, viața, moartea și veșnicia, taine care fiecare în parte și împreună îl trăiesc simultan pe om în culcușul făcut la răscrucea încrucișării lor, *Miorița* rămâne de-a pururi un memento, un reper fundamental pentru cel ce vrea să →

STEFAN GOANȚĂ

descifreze cu argumente ale vieții de pe pământ marele miracole ale existenței în general. *Miorița* este o rostire globală, totală, care – indiferent de valoarea variantelor – a necesitat empiric, pentru a se spune în plinătatea ei, contribuția în exprimare a trei genuri literare, ca să nu mai vorbim acum și de mijloacele artistice deosebite, comune de altfel literaturii noastre populare. De la epopeile homerice – să le zicem de sorginte livrescă – opere fundamentale și pentru că amestecă și sudează într-un tot de monolit treburile întregului univers în tot ce au ele natural și supranatural și până la titani de talia lui Eminescu (vezi, de pildă, cele două nunți paralele din *Călin...*), numai mirifica forța a creației populare, prin vocația de a globaliza și de a sintetiza uriașa diversitate a reflexelor spirituale ale comunității a reușit să îngemăneze într-un unic trunchi realul, fabulosul și oniricul (vom reveni asupra acestui aspect), realizând pentru viitorime posibilitatea retrăirii, prin intermediul frumuseții și măreției a ceea ce viața oferise spre a fi trăit numai o dată. Și, repetăm, dorim revenirea la termenii de *colind* sau de *cântec bătrânesc* nu pentru că franțuzismul ne-ar deranja prea tare, ci pentru că termenul ni se pare prea tinerel pentru vârsta *Mioriței*, prea zglobiu, livresc și străinel, prea amator de *șoz-ul* epic pentru un prea însemnat patristic desemnat să poarte prin lume înțelesuri și sensuri adânci și sfinte pentru noi. În plus, dar nu în al doilea rând, prin structura sa, colindul trăiește prezentul, se adresează nemijlocit celor colindați, chiar dacă evocă oameni, fapte și întâmplări care au fost, dar căroră le dă viabilitate prin *reprezentarea* lor prin persoana colindătorului (actorului) la poartă, la fereastră sau în casă, acolo unde se consumă colinda. A nu se uita urarea augurală de noroc și sănătate din final, semn al înaltei omenii și comuniunii, alt mod de readucere în prezent, de întărire a conviețuirii. Iar semnalul dat mai sus, deși își păstrează importanța, nu frizează esențialul și vine și târziu pentru a modifica statutul unui termen deja împământenit.

Firește, întrebarea din titlul acestor însemnări se ramifică, se amplifică, oferă mai multe răspunsuri și e posibil să și-o mai asume și altcineva care întreabă sau cere imperios răspunsuri, iar răspunsurile – ne place să credem – să se alinieze în lungul șir de răspunsuri date detractorilor de diferite calibre, ignoranți, condamnați, incorigibili, notorietăți de vitrină și în căutare de stipendii publicitare spre râvnite prim-planuri.

Așadar, de ce trăitori cu mai multă experiență – ne referim la cei care, pe drept, dar și scandalos de pe nedrept au trăit mai multe vieți într-una singură – de ce domniile lor, *cărturari* de circumstanță și de complezență, străini însă de cea mai de preț dintre cărți, *Cartea legilor nescrise*, carte lăsată deschisă aproape în fiecare casă și bătătură de bătrânii plecați *Dincolo*, de domniile lor, știutori aidoma profeților mincinoși pomeniți și în Sfintele Scripturi, *ultrași*, *ultriști* cu cât mai cunoscuți, cu atât mai *neghiobiți* de patimile mării obținute cu orice preț (trebuie să se găsească și pentru ei o vorbă de ocară potrivită din noianul atâtor vorbe de ocară), de ce încearcă să coboare în rang moartea ciobănașului, apropiindu-se astfel în blasfemiile lor de un fel de reproș adus omului care n-ar fi fost în stare nici să trăiască *fain* (nu frumos, fiindcă *fain* nu e tot una cu frumosul nostru pe care nu-l stricăm pe orice), nici să moară *fain*, luând exemplul, auzi colo!, al unui copac care moare în picioare, în loc să ia exemplul unui om de azi care moare *realist*, *științific*, boșorogit de osanale și de lacrimi cumpărate din piață unde sunt mai ieftine decât în supermarket, vegheat, îndemnat sau

îmboldit de doctori ba spre *hăis*, ba spre *cea*, ca unul care, în sfârșit, și-a descoperit sau nu și-a descoperit nici acum inutilitatea, și care nu se dă totuși spășit la o parte din calea vieții înainte de a veni nu aia cu coasa, ci una mai tinerică, nu cu mătura și cu aspiratorul, și cu una sau două facultăți lipite pe frunte așa cum s-a dat el la o parte de atâtea ori când n-ar fi trebuit să se dea, și care se cramponează și acum să se termine de mâncat el pe el întocmai ca piatra aceea nevrednică nici de trăsnet și care, nemaivădând ce face se macină și se mănâncă. Adică să nu fi știut înaintașii noștri să trăiască și să moară frumos și, în așteptarea stră-strănepoților care să-i inițieze în viața și moartea biorobotică a tuturor lucrurilor care par vii, dar deja nu mai sunt vii, au eșuat înfricoșați în vise și himere, în *bazaconii mioritice*? Dar dacă asta ar fi totul, de ce și în virtutea căror libertăți și drepturi îngăduite numai nebunului cuminte și de Doamne, iartă-l! se repede dumnealui, cel care a trăit toată viața în țară, dar fără țară, fără trecut, fără limbă, fără părinți și copii, de ce se repede să-și zornăie în marele bălci *adevărurile* lui, ba, culmea culmilor, să le lase și scrise pentru a întina și în viitor ceea ce el n-a avut niciodată sau a pierdut de nesăbuit ce-a fost, de ce se repede cu ultimele puteri, în loc să și le folosească la a ține dreaptă lumânarea ce i-a fost pusă în crucea mâinilor în ceasul din urmă, de ce se repede să schinguiască încă, măcar cu gândul, trecutul nemort, prezentul bolnav de scârbă și viitorul în mare cumpănă dacă să mai vină sau să nu mai vină? De ce el, toleratul în silă de răbdătorul pământ și de semenii săi, cu toate damblalele înnăscute și căpătate, el, care n-a fost în stare să fie niciodată al lui, darămite și al altora, să-și bată joc de această toleranță, numind ca ultimul sperjur ce este ceea ce viața noastră înaltă ca pe un trofeu *bazaconii* mioritice, fără să poată înțelege pizmașul că asemenea rostiri nu pot veni decât din partea unui individ-bazaconie? Nu cumva, încercând să ucidă moartea mioritică și, implicit, viața de dincolo de ea, pretinsul om încearcă să ucidă lumea prin golirea ei de frumusețe, de măreție, de dumnezeire? *Omenirea va fi ucisă de oameni*. (Am citat din *Marea carte a legilor nescrise*.) Nu dăm crezare *vitejeli* necontrolate a cuvintelor zornăitoare care atârnă îmbăloșate de emfază din gurile celor ce le varsă, dar nici nu le putem lăsa să circule măcar nebiciuite. S-ar zvârcoli strămoșii. Iar de-ar fi măcar vorba de vorbe limpezi ca tăișul securii plecate să ucidă, treacă-meargă, nu ne-ar îmbolnăvi cu scârba lor și le-am înfrunța cu pieptul gol. Dar ele sunt ca șfichiul veninos al năpârcii care le scuipe să spurce și să otrăvească de departe. Că nu revolta, ura nestăpânită sau deznădejdea care te scoate din tine însuși vor ucide lumea, adică nu doar ele, ci și spaima cumplită care îngrozește mai mult decât orice moarte, moartea și pseudocurajul nesăbuit, moartea și făt-frumosul ei, pe jumătate fiu de diavol lălău, fiul cel dintotdeauna urduros și îngreunat de aripi lipite cu ghiotura, dintotdeauna nevârstnic și nechibzuit, nesocotit și neieșit din vorba mamei care, din drag de a avea un fiu cât mai pocit, cât mai zurbagiu și mai trăsănit, s-a prefăcut până l-a scos pe el în lume în curaj adevărat și i-a dat brânci în lume să-i pună acesteia coarne, s-o ia în coarne și... știe nebunul ce să facă cu lumea, dacă se găsește alt nebun să i-o dea pe mână. Ce nu poate el să facă, el și frica, atunci când e vorba de rău? (*op.cit.*)

Liebling, septembrie 2010

Notă: Acest eseu urma să vi-l trimită Ștefan GOANȚĂ. Vi-l trimit eu, Irina Goanță

MISTICA ÎN CULTURA PROFUNDĂ A ROMÂNILOR

– CONSEMĂNĂRI FOLCLORISTICE

(II)

Fata împăratului și Ileana Cosânzeana prezintă încă din prima pagină un izbitor fond creștin. Nevinovăția mamei și persecuția nedreaptă aduc intervenția directă a lui Dumnezeu, desigur, însoțit de Sfântul Petru, devenit naș al copilului născut în pădure. Căderea mamei ispitită sau, mai bine zis, cucerită de *zmeu*, cădere devenită stăruitoare ură față de copil, determină moartea acesteia. Este de observat că în asemenea împrejurări, cu toată sacralitatea părinților în cultura românească populară, nu apare nici măcar o umbră de muștrare pentru pedepsirea celui vinovat, considerat, ca urmare a stăruinței neîncetate în rău, ca devenit *neom* și, prin urmare, așezat în afara legii omenești. Basmul oferă date importante pentru înțelegerea valorilor și structurii misticii populare.

Filirașcu, viteaz mare, frică de nimeni n-are este un basm cu o serioasă ancorare în realitățile contemporane povestitoare. Prezen-tând un fir epic similar basmului anterior, povestirea aceasta oferă și ea cercetătorului un fundal mistic semnificativ. Dintre elementele mistice evidente menționăm: botezarea eroului de către Dumnezeu, ca rezultat al acestui botez creșterea minunată a copilului și cunoștințele sale, conflictul ființial cu zmeii – reprezentanți tipici ai răului – și lipsa de discernământ în raporturile cu mama, slăbiciunea mamei și căderea ei repetată și tot mai adâncă, sacrificiul deplin al copilului față de mamă, efortul zmeului de a împinge pe cea căzută sub ascultarea lui la păcate din ce în ce mai grave, căderea totală definită nu doar de uciderea propriului copil și de lipsa de milă față de cel mort, dar și de punerea vinelor lui tocmai la icoană.

Starofică, fiul vacii nu prezintă elemente mistice evidente... până în final. În acel moment însă, gândirea mistică este cea care încheie firul epic, aducând rezolvarea întregii situații prin judecata lui Dumnezeu.

Omul din flori, al cărui paralelism în anumite privințe cu celebrul *Harap-alb* este evident, oferă și el o serie de elemente mistice. Unele sunt clare, altele sunt subînțelese, dar prezența lor este incontestabilă. Dintre elementele mistice evidente putem nota ispitirea – realizată de *Omul din Flori* – prin prefacerea sulii în suliiță din aur –, expresiile de genul „*într-o sfântă-i sâmbăta*” [ibidem, 117] sau „*cine umblă cu vorbele-astea nu umblă să mă crească, umblă să mă prăpădească*” [ibidem, 118, 120, 122], călătoria inițiată și treptele ei, nașia și rânduiala ei. Ca element mistic subînțeles, dar de adâncă semnificație, notăm remarca „*să vedem cine le merită*” [ibidem, 117], prin care se mărturisește legătura între vrednicie și stăpânire dintr-o perspectivă tipic ortodoxă.

Cu fântâna împăratului este un basm lipsit de elemente mistice evidente¹⁵.

Cu făt frumos și împăratul sărac, basmul ce încheie a doua treime a antologiei, prezintă și el o structură mistică. Dacă prezența acesteia este clară, tot clară este însă și afectarea ei de procesul de înstrăinare de vechea cultură românească, ce determină unele contradicții ce scapă naratorului¹⁶. Esența mistică însă rămâne,

¹⁵ Omul de aur care apare în poveste merită o analiză specială, dar nu poate fi încadrat aprioric nici în zona misticului, nici în cea a magicului sau a mitologicului, orice încercare de sistematizare necesitând o cercetare mai largă.

¹⁶ De pildă eroul invocă pe Dumnezeu, dar apoi și înjură (din pricina necazului), fără ca aceste poziții contradictorii să determine măcar o remarcă sau explicație din partea povestitorului [Ispas, 2005:138].

după cum arată, de exemplu, afirmația cheie: „*să vadă și ea că dacă faci rău la unu, i-a făcut și ei rău Dumnezeu*” [ibidem, 140].

Oglinda fermecată, bazată pe conflictul ființial dintre erou și draci – principalii dușmani, atât în luptă directă dar și în prin intermediari – înfățișează o structură mistică evidentă.

Mocanul cu trei feciori prezintă o serie de elemente mistice evidente, legate de *ascultare* (ale cărei valențe mistice sunt fundamentale [Vlăduță, 2002:18-19]), de raporturile dintre făpturi și oameni, de opoziția ființială dintre zmei – ca reprezentanți ai răului – și oameni, de superioritatea înțelepciunii asupra forței.

Cu împăratul și omul sărac este un basm în care elementele mistice evidente sunt puține și voalate, fără a lipsi însă. O atenție deosebită merită corespondența făcută de narator între termenul de *năzdrăvan* și cele de *deștept*, *înfipt* sau respectiv *isteț*, corespondență care, lipsită de acoperire la nivelul secolului XIX, de pildă, marchează o secularizare a culturii populare.

Milișoara, un basm foarte scurt – cam două pagini – are însă un fundal mistic de evidentă factură creștină. Pe lângă exprimări de tipul „*ntr-o sfântă-i sâmbăta*”, intervenția directă a lui Dumnezeu, apelul relei mame vitrege la drac și pedepsirea ei sunt aspecte clare ale acestui fundal [ibidem, 165-167].

Cu doi frați și pasărea de aur prezintă un fond mistic voalat – secularizarea este evidentă – și incert în sine ca apartenență. Definierea sa – ca fond mistic necreștin sau creștin, ortodox sau nu – se poate face doar într-un context mai larg decât cel al basmului studiat.

Vârteju Pământului, ultimul basm din antologia *Busuioac și Siminoc*, varianta la *Mocanul cu trei frați*, prezintă o structură mistică similară, lipsind problematica *ascultării*, dar fiind în schimb cea a valorii cuvântului dat și respectului față de femeie (tipic pentru formele vechi ale basmelor și de sorginte eminamente creștină).→

Preot MIHAI ANDREI ALDEA

Cele optsprezece basme ale antologiei *Busuioc și Siminoc. Basme românești*, cu toate că au fost culese într-o țară nu doar oficial comunistă, ci și aflată într-un radical proces de secularizare, atestă existența unor structuri mistice bine încheiate și de origine străveche. Procesul de secularizare este evident, determinând apariția unor mijloace de voalare a mesajului mistic, până la, în caz extrem, eliminarea tuturor referirilor direct supranaturale (în basmul *Cu fântâna împăratului*, parțial și în *Cu doi frați și pasărea de aur* sau *Cu împăratul și omul sărac*).

Dat fiind că nu ne-am propus o radiografie a procesului istoric de transformare a misticii populare – altfel deosebit de atrăgătoare – ne mulțumim a observa că și domeniul *basmului popular românesc* atestă în mod cert existența unei mistici populare. Taina, incognoscibilul,

Transcendentul și comunicarea cu Acesta sunt prezente în mod evident. Fracturarea logicii discursului – atât în domeniul epic dar și în cel mistic – apar uneori, ca mărturie a intervenției recente a secularizării. Această intervenție nu a avut vreme a se cristaliza într-o nouă structurare, complet organizată, de unde și fracturile amintite. Mistica populară, fie ea prezentată față – ca în *Milișoara* sau *Busuioc și Siminoc* – sau mascat – ca în *Omul din flori* și multe altele – este însă prezentă. Situația ei ca substrat și motivație intimă a cursului acțiunii atestă atât **vechimea** cât și **importanța** sa în cultura populară profundă (în zonele studiate dovedindu-se a fi fundamentală, așa cum vom vedea și mai departe). Desigur, sunt multe aspecte ale misticii populare și mai ales ale raporturilor cu zona scriptică ori chiar livrescă a teologiei ortodoxe

ce ar putea fi analizate. ***Dar esențială este, repetăm, atestarea evidentă pe care și basmul o oferă pentru această formă a spiritualității populare românești.***

Bibliografie

[Ispas, 2003] – Ispas, Sabina. 2003 – *Cultură orală și informație transculturală*, Ed. Academiei Române, București.

[Ispas, 2005] – Ispas, Sabina. 2005 – *Siminoc și Busuioc. Basme românești*, Ed. Etnologică, București.

[Vlăducă, 2002] – Vlăducă, Ioan. 2002 – *Mic dicționar de Apologetică ortodoxă*, Ed. Bizantină, București.

[Vulcănescu R., 1987] – Vulcănescu, Romulus. 1987 – *Mitologie românească*, Ed. Academiei RSR, București.

TANDREȚE SEXAGENARĂ

*Lucrurile se rostogolesc mai degrabă decât cuvintele. Mai iute chiar decât oamenii. Opriți-mi vertijul!

*Suflet clocotitor. Trup flămând. Inimă jinduită. Eu. Mintea luptă cu umbrele. Deschideți fereastra Să intre cât mai multă Lumină.

*Pierdere și câștig. În căușul luminii ghele de umbră.

*Degetele unei femei Dansează singure. Independente de trup

Dintr-o dată-și iau zborul.

*Jocul cu banii altora, încă nepedepsit: Bursa.

*Răsfoiesc cartea la fel cum m-aș ruga la Zidul Plângerii.

*Florile îngrășate cu cenușa din trupul străbunilor capătă miros de veșnicie.

*Ah! Mi-a scăpat printre degete Poezia!

*Când dragostea se preface în sex să nu te miri de moleșirea spiritului.

*Lumea a început să mă cunoască abia din clipa când eu am încetat să mă recunosc.

*Fețele virtualului: depinde din ce parte privești.

*Sursa poeziei autentice: Lumină și Credință.

*Chiar și pe întuneric

poate izbucni flacăra iubirii.

*Un foc mocnit se poate preface lesne-n cenușă.

*Din jarul ochilor tăi izbucnesc luminițe.

*Cineva pleacă, altcineva vine. Locul se ocupă chiar dacă nimic nu mai e la fel. Oamenii și lucrurile sunt unice.

*Astfel percepi trecerea timpului, prin schimbarea persoanelor din viața ta.

*Numărăm iubirile după ciclicitatea anotimpurilor?

*Oamenii devin perioade de viață. Apoi, crâmpie de amintire. Nu-i putem aduce cu forța dar nici nu-i putem reține.

*Pasageri, pasageri pe o corabie care

Înaintează în larg (Duc în altum!)

la discreția pânzelor și a vântului. Singur, catargul trebuie să rămână neclintit. Și statornic.

*Omului îi cade prea lesne aura în țărână. Și-i va fi greu s-o șteargă de praf și să o așeze din nou pe frunte. Oricum, fruntea nu va mai fi vrednică de o așa strălucire.

*Ai grijă de propria aură. Leag-o cu ață. Sprijin-o cu mâna sau cu alt suflet.

*Și până la urmă ești ceea ce tu consideri despre tine că ești.

*Nimeni nu te face ceea ce ești în afară de Dumnezeu și de tine.

CEZARINA ADAMESCU

16 iulie 2011

Încercări de străpungere a tăcerii gândului (XV)

Ca și în zona academică, Ioana preluase și relațiile cu oficialitățile, cu ambasada română - destul de indolentă, de altfel, după cum am aflat - cu emigrația românească (măcinată de zăzanii), prin intermediul preoților. Organizase, cu succes, câteva evenimente culturale și în ansamblu socot că cei doi ani au fost o reușită strălucită pentru Ioana ca ambasador al culturii românești. Cu ce preț, asta e altă problemă.

La capătul primului an la Los Angeles, am vorbit destul de puțin cu Ioana, nici n-au stat în Cluj pe toată durata vacanței: au fost la mare pentru o cură necesară Ioanei și, pentru câteva zile, la București. N-aș fi pomenit de asta, dacă ceva mai târziu, când se întorseseră deja la post, n-aș fi aflat, pornind de la sursa Zăciu, că la București făcuseră demersuri pentru încă un stagiu american, de astă dată cu roluri schimbate. De întreat, n-am întreat: cu o vorbă veche, nu mi-a plăcut niciodată să ispitesc (să descos) fiindcă există întotdeauna un motiv pentru care se trec sub tăcere anumite lucruri. Așa că nici astăzi nu știu cu certitudine dacă asemenea demersuri au fost făcute sau e vorba de o simplă speculație a lui Zăciu. Ceea ce m-a uimit peste măsură a fost indignarea otrăvită pe care acest demers, dacă el a fost făcut, l-a stârnit între colegii de catedră; și ea nu o viza pe Ioana, ci pe Liviu. Doar faptul că nu fusesem informată asupra lui era interpretat ca un semn al caracterului îndoielnic al prieteniei Ioanei pentru mine, așa mi s-a spus. M-a uluit interpretarea, fiindcă un eventual asemenea demers se putea solda cu un eșec, iar Ioana pentru cât aur e în lume nu l-ar fi expus pe Liviu, chit că motivele insuccesului n-ar fi avut absolut nimic comun cu valoarea lui. În hulitul (de unii) Jurnal există o notare cu prilejul decernării unui premiu academic (sau al Uniunii Scriitorilor? cred că mai curând al Academiei), la care o carte a lui Liviu fusese nominalizată, însă nu-l obținuse. O lectură atentă a acestei pagini lămurește cititorul asupra unei probleme extrem de delicate în relațiile între soți, o problemă niciodată abordată (sunt absolut convinsă) și în fond inabordabilă: era limita de netrecut a comunicării dintre ei, a împărtășirii, cheia armoniei cuplului. Și dacă demersul amintit a fost făcut, insuccesul lui trebuie să fi avut un ecou negativ asupra stării de spirit a lui Liviu. Presupun însă că eforturile unui mod de viață deosebit de cel de acasă, cu numeroase întâlniri și vizite, pe fundalul stresului timpului prea scurt rămas pentru lectură ca și al cheltuielilor necesare pentru aceste numeroase party-uri, cheltuieli ce trebuiau reduse la minimum fără ca acest lucru să fie vizibil pentru invitați, n-au rămas fără ecou în relațiile cuplului. Obișnuința tonului ridicat despre care vorbește Ioana în jurnal se poate prea bine să se fi exersat în astfel de împrejurări.

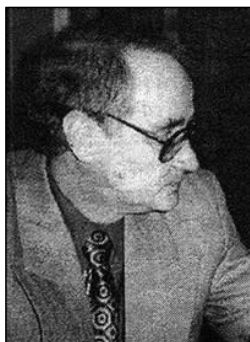
La întoarcerea definitivă din State, n-au existat prea multe semne vizibile ale vreunei modificări importante în viața cotidiană a cuplului. Și totuși! Cea mai neașteptată

pentru mine a fost dorința lor de a găsi un copil de suflet. Prima încercare a avut în vedere chiar o înfiere, o rudă îndepărtată a tatălui sau a mamei lui Liviu, nu știu sigur. Era vorba despre o fetiță de vreo 9-10 ani de prin București, a cărei istorie nu mi-o aduc bine aminte. Am reținut doar că era dintr-o familie nevoiașă și cu probleme și că se deprinsese, în felul ei, să se descurce și chiar să-și ajute familia. S-a pus la cale, printr-o corespondență activă a părinților lui Liviu cu acele rude bucureștene, o vacanță a fetiței în Cluj spre a se vedea dacă se poate acomoda cu traiul celor ce ar fi devenit părinții ei adoptivi. Cu mult înainte de venirea ei, cei doi se bucurau de această

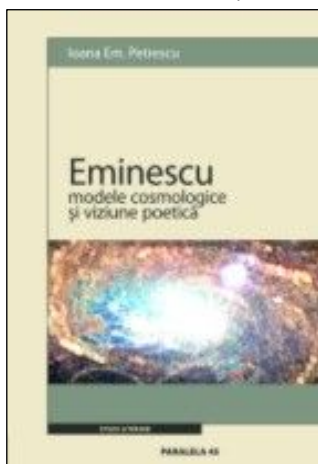
perspectivă și păreau destul de siguri că în puțină vreme locuința lor va prinde viață prin prezența acestei virtuale fiice pline de energie, după cum se spunea. Când evenimentul s-a produs, încântarea n-a scăzut și amândoi se așteptau la o menținere a legăturii cu fetița prin scrisori și la o eventuală vacanță mare petrecută împreună: părinții lui Liviu erau încântați de perspectiva de a contribui în calitate de bunici în

special la organizarea ei. A urmat însă o mare decepție, previzibilă dacă privești lucrurile din perspectiva diferenței uriașe dintre mediul cu care era obișnuită ea și cel în care urma să fie transplantată. Ceea ce a îndurerat cel mai mult a fost absența oricărui semn de viață din partea fetiței care n-a dat un telefon, n-a scris o ilustrată, i-a ignorat, i-a șters din minte. O vreme, un unchi sau o mătușă a ei le-a mai scris părinților lui Liviu, invocând ceva motive familiale pentru amânarea proiectului. S-ar putea să fi sperat să o convingă pe fetiță să accepte șansa ce i s-a oferit, nu știu. Cert este însă că proiectul - utopic după părerea mea - a căzut. Tăcerea fetiței a avut darul să i-o înstrăineze total, cel puțin Ioanei. Știu asta de la ea. Nu-și reproșa nimic, am avut chiar impresia că-i displicuseră multe dintre apucăturile musafirei care fusese destul de diferită de imaginea construită prin corespondență; însă faptul că, întoarsă la București, aceasta nu găsisse un cuvânt de mulțumire pentru gazdele primitoare, pentru numeroasele cadouri pe care i le făcuseră (bănuiesc că o îmbrăcaseră din cap până în picioare) o făcuse să creadă că fetița venise de la început cu gândul de a lua ce-i de luat și cu asta, gata. Aproape nu-i băgase în seamă pe cei care fuseseră atât de dispuși să o iubească. Nu știu care a fost reacția lui Liviu în fața acestui eșec și nici nu știu dacă măcar l-au discutat. Cert este însă că o altă tentativă de adoptare a unui copil n-a mai fost făcută. Au existat însă tentative de adopție spirituală, ca să spun așa, ceva ce ar fi însemnat o alegere a unui moștenitor. Dintr-o asemenea intenție trebuie să fi plecat apropierea de o nepoată, fiică a unuia dintre verii primari ai Ioanei. N-am nicio idee despre felul în care l-a descoperit Ioana pe acesta și nici nu-mi aduc aminte în ce împrejurare a început să vorbească despre el. Despre familia tatălui ei știam câte ceva de pe vremea studenției, nu multe, fiindcă pe atunci nici nu cred că existau relații cu ea. Aflasem doar că profesorul fusese mezinul între mai mulți frați (trei? patru?) și că mama, preoteasa văduvă, hotărâse ca el să rămână în gospodărie. →

ELENA NEAGOE

Cum asta nu se întâmplase, decizia ei foarte fermă a fost să-i taie orice stipendiu lui Mitică (așa i se spunea acasă în copilărie). Cu toate acestea, profesorul nu-i păstrase pică mamei sale și între proiectele despre care-i vorbea fiicei sale era și acela de a o duce în satul natal. În anii foarte dificili de după război și în condițiile bolii profesorului – o ciroza hepatică pe fond malaric – visata călătorie n-a mai avut loc niciodată. Cred însă că legături cu lumea de acasă trebuie să fi existat. La un 1 mai, eram în anul I sau al II-lea, ar fi trebuit să participăm la demonstrație în costume populare (a fost anulat în ultimul moment din pricina vremii nefavorabile) și Ioana îmbrăcase un splendid costum oltenesc, cu vâlnic țesut cu fir de aur și o maramă de borangic, venit în mod cert de la bunica ei. Destul de vag îmi aduc aminte de resentimentele bunicii materne – mama mare, cum i se spunea – determinate de lipsa măcar a unui pachet cu alimente trimis de la țară în vremurile de mare penurie de la sfârșitul anilor 40; profesorul avea un regim alimentar extrem de strict și foarte costisitor, căci alimentele proaspete de la piață aveau prețuri astronomice, iar pentru restul familiei mama mare încropea cu destulă dificultate un meniu acceptabil și asta doar prin vinderea treptată la piața de vechituri a unor bunuri din casă. O astfel de așteptare, chiar dacă înșelată, presupunea totuși existența unei comunicări. Așadar legături fuseseră, însă după moartea profesorului ajunseseră cu totul sporadice, dacă nu se întrerupseseră. S-ar putea, mă gândesc, ca acest văr bucureștean să fi fost una din punțile fragile, legătura subțire și doar ocazională de pe vremea când încă profesorul trăia. Ioana îi vizitase familia târziu și doar în foarte rare ocazii (una sau două), iar pe fiica lui, filoloagă și ea, nu cred că o cunoscuse decât prin anii 80 și nici nu știu dacă asta se întâmplase într-o astfel de vizită sau, mai degrabă, în cadrul unor manifestări științifice studentești. Cert e însă că Ioanei îi plăcuse nepoata: era inteligentă, avea un spirit vivace și un umor cam mușcător; peste toate, era și filoloagă, deși zona ei de interes era lingvistica, nu literatura. Tânăra a fost așadar invitată pentru câteva zile la Cluj, prilej cu care am cunoscut-o și eu, cred că, nu sunt sigură, la petrecerea amicală de ziua lui Liviu. Nu mi-a făcut cine știe ce impresie, mi s-a părut că disting mici puseuri de răutate dintre cele care mă țin la distanță. Nu pot să uit satisfacția orgolioasă cu care a povestit cum mama ei, care lucra în serviciul tehnic al televiziunii, i-a dat cu bună știință un sfat rău unei cunoscute cântărețe de muzică ușoară cu o voce superbă dar deficitară la mișcarea scenică. N-aș putea spune cu siguranță de ce vizita s-a terminat rău; destul de vag îmi aduc aminte că Liviu a fost cel care a avut o reacție de respingere. Cert e că după plecarea ei, Ioana mi-a vorbit despre plăcerea cu care o ascultase vorbind despre vacanțele de vară petrecute în satul natal al profesorului, în casa bătrânească, despre relațiile ei cu lumea satului, remarcând totuși cu

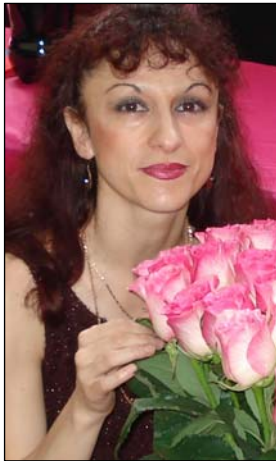

amărăciune că n-o invitase nici cu un cuvânt să petreacă două-trei zile în casa care fusese totuși a bunicilor ei, unde copilărise tatăl ei; era ca și când ar fi fost un domeniu privat personal, nici măcar al familiei, unde Ioana n-avea ce căuta. Dincolo de faptul că am suspectat-o pe nepoata bucureșteană de lăudăroșenie, cel puțin în ceea ce privește relațiile ei cu lumea satului și poziția ei oarecum princiară acolo (din ceea ce spunea Ioana reieșea indirect că tocmai pe acest fapt erau centrate istorisirile despre vacanțele la țară), m-a uimit, ca să nu spun altfel, că tânăra a pus cu totul între paranteze semnificația familială a locului respectiv și nu mi-am putut reprima gândul că pentru ea gazdele ei erau mai curând relații folositoare, o oportunitate de exploatat, dacă nu pentru altceva măcar pentru notorietatea lor în mediul academic. Ioana a continuat să comunice telefonic cu nepoata ei, însă de relații mai apropiate n-a mai fost vorba. După moartea Ioanei, Liviu a mai avut o asemenea tentativă cu băiatul unei familii prietene din mediul literar, un adolescent rămas cel puțin o vreme în custodia lui pe parcursul a câteva luni, datorită plecării părinților într-o misiune oficială, însă nu s-a încheiat nimic serios și de durată. Mi-a vorbit într-o ocazie sau două de băiat și problemele lui școlare, însă impresia generală a fost că era legat sufletește de tată, fiul îi era străin.

Poate că n-aș fi pomenit de aceste tentative, dacă nu mi s-ar fi părut că ele s-au născut dintr-o nevoie de lărgire și de substanțializare a lui „noi”. Câte n-au avut de împărțit Ioana și Liviu! Puține cupluri s-au aflat în această prielnică situație. Însă în relațiile cu lumea s-a păstrat dintru început o departajare destul de evidentă între „domeniul meu” și „domeniul tău”, tot așa după cum, poate mai tranșant încă, a existat un hotar ferm între domeniul privat (familie, prieteni personali) și cel profesional public. Încin să cred că dezechilibrele care s-au creat în SUA între aceste domenii au generat nevoia de care vorbeam, în care se amestecau biologicul și spiritualul, urmaș de sânge și învățăcel. Poate că eventuala reușită ar fi și atenuat separația între „familia mea” și „familia ta”. Căci din acest punct de vedere au existat de la început tensiuni pe care gospodăria în comun în casa familiei Ioanei le-au accentuat. Ioana i-a prețuit întotdeauna pe socrii ei, Liviu însă a avut o privire critică necruțătoare asupra soacrei sale și considera, cu ostilitate, că în loc să fie sprijin pentru fiica ei, e un pietroi de moară și o suprasolicitate. În consecință, tot ce s-a întâmplat în familia Ioanei (mamă și frate) i-a rămas străin. După unele bănueli ale mele, întărite de ecouri la „cald” venite de la Ioana, discuții foarte neplăcute avuseseră loc cu prilejul primirii banilor pentru editarea lucrărilor profesorului. Se pare că mama și fratele se coalizaseră în contestarea drepturilor Ioanei pentru realizarea ediției, socotind că întreaga sumă trebuia împărțită egal, nu doar cea cuvenită moștenitorilor autorului.

Încornorații din comediile lui nenea Iancu și alți încornorați celebri

(II)

„Vreau să faci ceea ce face o femeie care vrea să-i placă numai bărbatului ei. Orice s-ar spune, bărbații nu se țin decât după femeile care primesc, atrași de dulcегărie ca muștele la miere. Femeile cinstite au o purtare care îi pune pe goană.” „În ceea ce mă privește, îți declar că nu doresc să renunț la lume și să mă îngrop de vie pentru un bărbat.[...] E minunată această tiranie a domnilor bărbați, care vor să mori

pentru toate plăcerile, ca să trăiești numai pentru dumnealor.” - este afirmația plină de insolență a Angelicăi, infidela soție. Georges Dandin îl prefigurează pe Jourdain din *Burghezul gentilom*, cu deosebirea că Dandin recunoaște că a vrut să parvină și regretă amarnic ceea ce a făcut.

Două secole mai târziu, în spațiul românesc, I. L. Caragiale, cel mai mare dramaturg și în același timp unul dintre marii scriitori români, ilustrează și el în comediile sale problemele legate de relațiile de infidelitate conjugală, încornorați, triumfiuri conjugale. Comediile lui I. L. Caragiale au fost calificate de critici ca fiind lipsite de moralitate, pline de încornorați naivi, de amanți fără scrupule, de femei cu moravuri ușoare despre care nu ar trebui să se vorbească pe scena unui teatru, ci în bâlbucirile de la marginea orașului. Din acest punct de vedere, cele mai violente atacuri au fost îndreptate împotriva comediilor – *O noapte furtunoasă* și *D-ale Carnavalului*, piese în care criticii au văzut doar imoralitate și trivialități. Lipsa de moralitate a eroilor lui Caragiale seamănă foarte mult cu lipsa de moralitate a eroilor marilor autori de satire și comedii – Machiavelli sau Molière. Scrierile lui Caragiale sunt strâns legate de istoria României și a societății civice a timpului său. Înțelegerea pieselor sale nu este posibilă fără o cunoaștere a trecutului și a situației de atunci a poporului român, așa cum nici comediile lui Molière nu pot fi înțelese fără cunoașterea “prețiozităților” din acea vreme sau a luptelor autorului împotriva Tartuffilor epocii sale. Comediile lui Caragiale au devenit de-a lungul anilor adevărate “documente” satirice, sociale și istorice, ale vremurilor sale.

Criticul Ioan Constantinescu spune despre comediile lui Caragiale că eroii acestora, adevărate marionete, dincolo de parodie și grotesc, trăiesc de fapt o dramă a înstrăinării de propria lor natură, o dramă a incapacității de a acționa prin ei înșiși. Personajele se află într-un spațiu închis fără ieșire, la fel cum mai târziu, eroii teatrului absurdului trăiesc un comic ce nu oferă nicio ieșire. Apare în scenă o lume alienată, profetică, de o profecție burlască,

regăsită la Jarry sau Ionesco, o lume dizarmonică, aproape animalică, cu personaje lipsite de o autentică viață interioară, care nu depășesc frecvent nivelul instinctelor umane și în același timp o profundă critică socială. Caragiale se dovedește un precursor al literaturii absurdului, pentru că tema fundamentală a teatrului său este aceea a dezorientării omului. Dezorientarea este semnul unei decăderi fizice, intelectuale și morale. Dramaturgul pune absurdul în lumina unui comic în care satira este una radicală. Personajele nu realizează nonsensul existenței lor. Veselia inconștientă (totul e bine când se sfârșește cu bine) din finalul comediilor este semnul exterior al derizivității absurdului.

Încornoratul este un tip modern, acțiunile sale sunt comice, dar un comic în care grotescul împrumută nuanțe absurde. Jupân Dumitrache, Pampon și Crăcănel sunt încornorați “fără ieșire”, ei nu realizează starea lor adevărată, sunt victime ale unei alienări simptomatice pe care o determină lumea lor. Jupân Dumitrache este de o stupiditate absolută, stabilește raporturi deformate cu oamenii și lucrurile, faptul, evident, că este înșelat de Chiriac, nu îi spune nimic.

Tipul gratuit al Comediei dell’arte devine la Molière tip esențial. Comicul lui Caragiale are la rândul lui puternice influențe franceze, dar pentru nașterea încornoraților săi, I. L. Caragiale a avut, poate, ca model, și tipurile Comediei dell’arte, mai ales pe Căpitan, pe Doctor și pe Pantalone. Situațiile prin care trec personajele lui Caragiale, nu pun față în față tipuri de oameni, cum o face comedia de tipuri psihologice a lui Molière. Oamenii lui Caragiale nu sunt neapărat tipuri, în comediile lui nu întâlnim oameni proști, ci prostia, nu întâlnim oameni meschini, ci meschinăria, teatrul său este un teatru cu tipuri de vicii, o colecție de vicii – imbecilitate, imoralitate, automatism, legate de un anumit moment istoric, politic, de o anumită societate.

Jupân Dumitrache este un înșelat care își orientează bănuielele pe o direcție falsă, la fel ca și Sganarelle, încornoratul închipuit, dar spre deosebire de acesta, Dumitrache este un încornorat real, care bănuiește doar pe altul, într-o comedie în care iluzia și adevărul, aparența și esența se îmbină neconținut. El ignoră sau pare că ignoră adevărul. Gelozia lui turbată este o modalitate de a apăra instituția burgheză a familiei. El nu este gelosul sentimental și îndrăgostit, gen Othello, ci apărătorul hotărât al onorabilității burgheze. El nu vede pasiunea dintre Veta și Chiriac, nu o poate vedea, pentru că un astfel de sentiment și o astfel de manifestare nu intră în felul lui de a înțelege mecanismele lumii. Jupân Dumitrache se teme de asaltul bagabonzilor care fac ochi dulci cucoanelor și care vor să spargă casele negustorilor cinstiți, dar nu se teme de pasiunile pe care nevestele de negustori le-ar putea contracta, pentru că nu înțelege un astfel de mecanism. Jupân Dumitrache nu este un mahalagiu în înțelesul topografic al termenului. “Mahala” este un cuvânt turcesc, ce înseamnă cartier, fără conotația dobândită ulterior, prezentă și în dicționare, de: “persoană cu apucături vulgare care se ceartă și bârfește”.

Asemănător Căpitanului din *Commedia dell’arte*, Jupân Dumitrache este un brav căpitan în garda civică. Oricât ar fi fost garda de ironizată în epocă, Jupânul își îndeplinește cu conștiinciozitate obligațiile funcției de→

TAMARA CONSTANTINESCU

căpitan, inspectează posturile, face rondurile până la capăt și este de acord cu sancționarea celor care se sustrag de la “izirciș”, ca să fie ”compania noastră cea mai abitir din toate”. În plan familial, este gentil și delicat cu consoarta, preocupat de a nu o pune în situația de a se rușina, chiar și atunci când ea însăși provoacă incidente jenante.

Jupân Dumitrache este personajul care pune cu adevărat problema ridicolului, un personaj grandios care ține întreaga piesă. E un om dintr-o bucată, spre deosebire de echivocul și duplicitarul Trahanache; un om de o mare naivitate, încrezător în ceilalți, pe care îi crede supuși aceluiasi cod etic, tocmai de aceea poate fi acuzat de prostie. Nici măcar în fața evidentei, el nu o poate bănuși pe Veta de adulter, nu o consideră capabilă de așa ceva. După părerea lui, Veta este doar slabă, “rușinoasă”, în scena răfuiei cu “coate-goale” o invită să treacă în camera ei, pentru a nu asista la discuția ce trebuie să aibă loc doar între bărbați. Nu poate fi acuzat numai de lipsă de inteligență, ci mai degrabă de fermitate de caracter, împinsă dincolo de limitele normalului, de încăpățănarea înșurubării în respectul de sine și urmărirea legii morale, care crede că îl stăpânește. Prin aceste calități împinse până la ridicol, este cel mai moral personaj în lumea eroilor lui Caragiale, de aceea lovitura pe care i-o dă autorul este de mare efect comic. El este “aspru” pedepsit, aproape batjocorit pentru prostia și credulitatea sa. Asemenea personajelor feminine din comediiile lui Molière, Agnès sau Isabela, Veta demonstrează și ea, că dacă femeia vrea cu adevărat să îi pună coarne consortului, reușește asta chiar sub o pază constrângătoare, chiar sub ochii vigilenți ai soțului gelos.

O noapte furtunoasă s-ar putea numi la fel de bine “O noapte nebună”, o noapte a nebuniei erotice, personajele arătând ca niște ieșite din minți din cauza dragostei. *O noapte furtunoasă* dezvoltă peripețiile unei nebunii erotice fără obiect, stărnită din “nimica”. Ca să-ți păstrezi onoarea de familist trebuie să lupți. Ca și Sganarelle, care își jură moartea rivalului, și Jupân Dumitrache ca un viteaz Căpitan în garda civică, evident, vrea < să-l iau pe la spate.....să-l apucăm la mijloc pentru ca să-l întreb: ”Ce poftesti, mă musiu?” și să-l și umflu!... Și dacă nu-i ajungea, să-mi taie mie favuridele! >. Jupân Dumitrache vrea o viață conjugală perfectă, amenințând cu moartea, pe un eventual intrus. El își iubește consoarta dormitând ziua și făcându-și disciplinat noaptea toate rondurile. Orb, el ignoră lumina adevărului. În final, când vede că “ideea” s-a dovedit o nălucire, nimeni nu e mai radios ca Jupânul vindecat de bănușială. “Uite așa se orbește omul la necaz”- își încheie Dumitrache rolul, vesel și autoritar, nebun de bucurie, așa cum ceva mai devreme fusese nebun de furie. Personajul reintră în convingerea că Veta nu e o “d-alea”, iar Chiriac îi este devotat și nu l-ar trage pe sfoară. Astfel el reintră în calitatea de soț și stăpân respectat, iluzie pe care singur și-a fabricat-o. Este un păcălît înfumurat, recunoscându-se în ceea ce își închipuie că este, nefiind în realitate decât un real încornorat.

Zaharia Trahanache, după o primă căsătorie, al cărei final nu se cunoaște, dar din care a rezultat un fiu, astăzi la facultate, s-a căsătorit cu Zoe, iar o jumătate de an după aceea și-a câștigat pe cel mai bun prieten al său, în persoana prefectului Tipătescu, amantul soției sale. Cei din jur par fie a ignora, fie a considera asta drept cel mai natural lucru cu putință. Ca și în *O noapte furtunoasă*, în *O scrisoare pierdută* sursa principală a acțiunii rămâne amenințarea adevărului de a se face dezvăluit – cursa periculoasă, pe muchiie de cuțit dintre aparență și realitate. Raportul Jupân Dumitrache-Veta-Chiriac are același corespondent triumfiular, aici, în Trahanache-Zoe-Tipătescu, reprezentând celebra temă a triumfiului conjugal, ridiculizată de-a lungul timpului în diverse comedii, din diferite spații geografice..

“Venerabilul” Zaharia Trahanache, președintele Comitetului permanent, al Comitetului electoral, al Comitetului școlar și al altor comitete și comiții, nu este numai un soț înșelat și credul. Trahanache, după unii critici, lasă uneori impresia că știe de legătura dintre Zoe și Fănică, dar că e mai comod și din punct de vedere politic și din cel familial, să nu încerce să afle prea multe. Îl vedem chiar respingând evidența: “Ei, Fănică.....să vezi imitație de scrisoare! Să zici și tu că e a ta, dar să juri, nu altceva, să juri!”. Trahanache face mai degrabă parte din galeria soților care trag foloase din adulterul consoartelor, de pe urma coarnelor, asemenea personajului machiavelian messer Nicia. Este o altă treaptă de evoluție a burgheziei, a lumii politicii, în care se accentuează descompunerea familiei și a moralei burgheze. Christigiul “Titircă” își socotește soția un bun al său, la fel ca și eroii lui Molière, Sganarelle sau Arnolphe. “Titircă” își apără gelos “ambițul” și “onoarea de familist”. În lumea machiavelică a lui Trahanache, adulterul, triumfiul conjugal, e un lucru firesc, acceptat. Trahanache este un stălp al regimului, un moșier onorabil, pentru care binele lui este binele țării. El “știe tot, dar nu crede nimica”, spune prefectul. Se poate spune că Trahanache știe tot? Poate știe..... dar acționează “diplomatic” pentru a nu pune în pericol onorabilitatea familiei, dar nici pe cea politică.

El a depășit stadiul bănușielilor prostești ale lui Dumitrache, Joița este o “simțitoare”, iar Fănică omul de perfectă încredere. Pragmatic, Trahanache denunță “falsul”, convins că dacă își apără familia și prietenii acesteia, apără de fapt moralitatea societății, fără a fi preocupat de faptul că onorabilitatea lui de familist nu este decât o închipuire. Este mesagerul unor principii pe care nu le are. Ca și în finalul comediei *O noapte furtunoasă*, când se creează un moment de suspans prin “legătura” lui Chiriac, gășită de Jupân Dumitrache “pe pernele patului dumneaiei”, și în *O scrisoare pierdută* apare un moment de suspans, la final, prin afirmația lui Trahanache: “Nu cunosc prefect eu! Eu n-am prefect” pentru ca mai apoi să râsușle toată lumea ușurată, “eu am prietin!”. Ambițul matrimonial al lui Trahanache îl situează pe acesta deasupra intrigilor și a “falsurilor”.

Biblioteca Batthyaneum, Codexul Latin (despre cum se învăța carte în Galia), foto Ecaterina Țarălungă

artus

scrise haine pe post de hiene
dezbrăcați-mă dendro caloiene
mormintele nu se mai mănâncă
incantație dată din brâncă

avem interzis jarul stejarului nene
busturi usucă-ne aliene
ne-om rescrie umbrele încă
până la zece fă-ne româncă

las' brustur ia-ți ghimpii gim
flori de salcâm Ierusalim
săptămâna viitoare tei înflorim

și ce mai Rilke păsări ghindă
chindie veveriță armindă
pune muzica tagorindă

pașii răspântiilor

pașii răspântiilor
în așternutul crucii
picături de muson
păsărilor unison

metoda bălții până
la casa lui Perpessicius
din facerea calamburului
îmi intru în galantar

picarro rătăcitor în Toboso
nu v-ați cioplit neconvertiți
retează Yama pe
întreruperea fluentei

locul pasului nefăcut
nu step răgușitei scene
așa și cine e păsitorul
need greed mahatma

în locul aparigraha ro
de nu cumva mai pe seară
ne căpătuim refuzul
în călcătura șenilei

mă alegi mă înțelegi
îți sunt ce-ni ești
călcăm ursul călcător
de schizofrenie striuri

n-a mai rămas nimic
din plini goi
a trece dealul
carbid drăgoi

se cosește costreie
păsitorului de moarte
pe când hambarul
trezi nambardarul

răsură arsura
paharelor vărsate
oprire aparigraha
în pustiirea merelor

sac de clopote goale
pe cântar nici animale
abstinență femeiască
nașul să trăiască

plictisul armoniei
latră-mă din mausoleu
la numărătoarea stelelor
mai o carlingă argoul

caducitate acadiană
în mlaștina louisiană
euforie agonică bace
Creangă Iancu Belimace

salt psalt săriți răsăriți
lintiței dimpotrivă cormoran
conturul Arcturus lentilelor
pelagii lui Densusianu

hămesiți două vorbe
agonică paiață
mai piftie
boemei ftizie

rouei

rouei ladro ce nespunând
ne prinde de pe urmă
conglomerație eliptică
de martori dezlegați

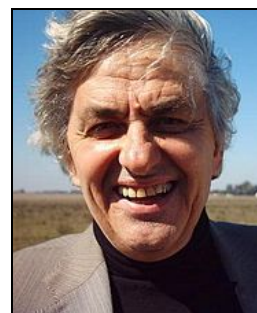
odihnă în zăcământ
euforia renașterii
ziurire zăurdește
văd ce lumină aprind

Raymond îți întoarse spatele
noroacele păcatele
teatru cu piesă postumă
joacă-mă în Shalimar mumă

a patra oară cu Noica în
Nestor Babel Abel Cain
apa sfârâie cid
masculinitate carbid

filmezi sudură
de antipozi siamezi
pasăre cap radical
tulpinii spre Yama

plecarea ajunsului
aborigen mângâiosului
te fabrici aură
din cioara zgură

parte de frate mens
Vicinei albigen
subteran în Amiens
bate-mi în cap fens

întrebatu-ne-am

întrebatu-neam când vii
atător păsări unison
pe teorii încă poetice

cosește costreie
călindarul de rouă
din alesături cărare

pahare vărsate
în pustiirea merelor
după calendarul refuzului

țesătură apusă țest
înconjurul briciului catapeteasmă
la morții fericirii alesătura

vers invers eres carantină
a ne împărtăși horă
cataractele ochilor

tărăște-mă

tărăște-mă sac de clopote goale
ba nu ți-aș zice negrul mierlă
frunza nucului cucului the bale
ca alt actor jucăuș'mă gherlă
back abac moscului perlă
șoarecilor bătuți de șperlă
nu-mi crezusem zale bale
pe cântar nici animale
fii serios planturos musc
mască moscovită Trusk
nume de pe la clone
bine de mama Leone
flușturate asociații
chihlimbarului nații
ia-ți-i gealații na-ți-i
de-o abstinență femeiască
nașul să trăiască

vara 2011

GEORGE ANCA

DOMNEȘTE-MĂ, DOAMNE!

Domnește-mă, Doamne, c-un suflet
de față,
Domnește-mă, Doamne, cu iarba de
măr,
Mai pune un cântec pe foaia de plată
Și floarea albastră ascunde-i-o-n păr.

Domnește-mă, Doamne, c-un alt cer
de stele,
Domnește-mă, Doamne, cu iarba din
miei,
Aruncă pe masă din oasele mele
Și crucea vioara din sufletul ei.

Domnește-mă, Doamne, cu trei sau
cu nouă,
Domnește-mă, Doamne, c-un alt
adevăr,
Dar lasă-mă singur în boaba de rouă,
Alături de față și floarea de măr.

NOAPTE

Noaptea parcă e de carne,
când mi te sărut pe gleznă,
timpul doarme-n risipire,
atârnat pe-un colț de beznă.

Verbul ne sărută pasul,
zuruind pe-al ierbii sân,
gustul meu se simte-n tine,
ca un clandestin păgân.

Luna seamănă c-o barcă,
ațipind pe-al apei chip,
cu mirajul humei tale,
răstignirea mi-nfirip.

Și-ntr-o dimineată șuie,
pitulată-ntr-un stejar,
mi te-oi cuibări în coastă,
de din tine să răsar.

DOARĂ MUCHIA

Doară muchia-ți mă sună
floare tristă, floare lună.

Doară muchia-ți mă plânge,
floare tristă, floare sânge.

Doară muchia-ți mi-e strană,
floare tristă, floare rană

Numai tu, din flori făcută,
îmi ești nai și alăută.

Peste ochiul meu, privitul,
ce-ți deșiră nefinitul.

ȘI LATRĂ VISCOLUL

Și latră viscolul prin mine,
În haită vorbele-ți mă rup,
Te-ating c-un ochi de-a curmezișul,
Să-ți pipăi iernile din trup.

Tu stai pe-un colț de dimineată,
Suspină felinaru-n port,
Și-ntr-un haihui zvârli-voi lutul,
Să mor un pic, să mor de tot.

Și latră viscolul prin mine,
În ochi e numai nins deplin.
Pe-o muchie de mângâiere,
Tresare moartea clandestin.

EȘTI O FRUNZĂ

Ești o frunză care plânge
Toamna trunchiului ce sunt.
Mâna te suspină-n gene
când pe degete te cânt.

Osul gândului te sună,
Clinchetind ca un amurg,
Înlăuntrul rădăcinii
Mi te viscol, mi te curg.

Peste umăr creanga bate,
Poarta gurii care-ai fost,
Ești o frunză care plânge,
Sunt copacul fără rost.

MĂ PRIVEA SPERIATĂ

Mă privea speriată,
ca un foșnet neștiut,
strigăt despuiat și mut,
menhir, sub luna inelată.

Mă privea speriată,
cu trupul rupt de sărut,
în colțul dinspre urât,
țopăit pe frumosu-i de față.

Mă privea speriată,
prelinsă în mine, tăcut,
s-o miros pe surâs, aș fi vrut.

dar era amară toată,
trup de umbră atârnată,
rună scrisă pe crucea de lut.

EU O IUBEAM

Eu o iubeam ca pe o pasăre albastră,
născută-n lehuzia pleoapelor nopții,
sub felinarul răzimat lângă fereastră,
ca un amant lovit de somn sub tâmpla
porții.

Dinspre cuvinte curge o fântână,

mai inundând vremea atârnată-n trup,
pe ninsoarea plânsului de mână
mi-a scris psalmul dinainte să o-
ntrup.

Ea mă iubea ca pe-un incest
duminical,
când Dumnezeu era plecat să moară,
eu o iubeam într-un apus carnal,
în Raiul ce-și lătra sfințeniile - afară.

FIINDCĂ

Fiindcă aveai umbre la inimă,
lăsasem sufletul în odaie,
așezat pe sâniile ferestrei cu cotul
proptit
în ceafa teiului de lână cer.

M-ai privit ca pe o aripă de vânt,
desenându-mi conturul pe silaba
sfârçului
și visau stelele sub ceașca nopții,
și se cățarau lupii pe spinarea pădurii
de dincolo de gura dealului...

Ți-am mângâiat melancolia părului
și-am dus degetul la gură
ca nu cumva cuvintele să te iubească.

SUNT COPACUL DIN DEAL

Sunt copacul din deal obosit de
păsări,
despuiat de târziu murit somnambul.
Cu tăcerea în pumni trec toamnele
lehuze,
înspre dimineata abia ieșită din lăzi.

Mai tremură asfaltul pe artera dinspre
călcâi,
și întunericul își rupe mâna printre
pietrele
cu tâmpile bandajate de singurătăți,
sub cerul ce fumează insomniile.

Sunt copacul din deal, cu cicatrici pe
mâini
și butoniere cât o felie de cer.
În fântâna din rădăcină stau măhnite
înțelesurile lucrurilor în sine.

GEORGE BACIU

Vatra veche dialog cu **TITUS SUCIU** GARA DINTRE CASTANI ȘI MULTĂ MULTĂ NOSTALGIE (III)

- 16 ani. În viața ta s-au petrecut în acest interval de timp multe, de aceea e bine să stabilem un plan de bătaie. Zic să începem cu acest prim contact cu Bocșa. Veneai dintr-un Ardeal ce-ți gălgâie și acum în sânge, veneai cu mentalitate specifică, în Bocșa intrai într-o cu totul altă lume și... A, să dăm un reper spațial – suntem înaintea drumului ce duce spre Pădureni. Deci te-ai stabilit într-un oraș necunoscut, pe care trebuie să-l fi receptat ca fiind din altă lume. Te-ai adaptat greu, ai avut probleme cu integrarea în comunitate?

- E cum zici, Ardealul îmi gălgâie în sânge și acum, dar cu venitul din Ardeal... Vorba aceea, veneam cam de mult. Am făcut clasa întâi într-un sat de lângă Reghin – satul bunicilor după tată –, Urisiul de Jos, dar a doua, restul gimnaziului, liceul și facultatea, în Timișoara. La vârsta de 8 ani, după ce absolvisem clasa întâi, tata, de meserie tâmplar, s-a angajat la Atelierele CFR. Deci când m-am prezentat la școala din Bocșa, eram în Banat de mai bine de 14 ani. Cu toate astea e adevărat, structura mea sufletească e tipic ardelenască. Recunosc, vorbind despre caracteristicile mele, se poate pronunța cuvântul incongruență. Sunt născut în oraș, în primii șase ani jumătate am locuit în Brașov, după care, exceptând perioada de vreo 15 luni petrecute în Ardeal, 14 ani de zile am fost timișorean. Deci orășean, vorba aceea, get-beget. Cu toate astea, matricea copilăriei mele nu e de esență citadină, ci rurală. Părinții mei n-au avut posibilități materiale pentru excursii, pentru sejururi la mare ori

stațiuni montane. Concediile tatălui meu – al nostru, am o soră, Stela, din 1986 stabilită în Suedia –, ale familiei, însemnau Hodac și Ibănești. Două comune cu oameni de-a dreptul fabuloși. Zâmbești degeaba, nu exagerez. O să invoc nu unul, ci trei argumente în favoarea afirmației. După război, se știe, impresionanta noastră agricultură – înainte de cataclism eram grâнарul Europei, acum importăm cereale! – a fost dată peste cap. Pe Valea Gurghiului, înspre izvoarele râului, se găsesc vreo 15 localități. Sate, comune. Colectivizarea a început din Reghin înspre munte. Și-a căzut (a fost colectivizată!) prima comună, a doua, pelagra roșie înaintând implacabil spre Lăpușna, ultima localitate de pe Vale. Însă când stărpiturile comuniste – foști frânari, acari, sărântocii de prin sate, acum vajnici activiști de partid! – și-au programat să bată la porțile celor din comunele numite, la hotarul dintre Hodac și Gurghiu a apărut o placardă. **Până aici comunismul și colhozul, de aici încolo Hodac-ul și Ibănești-ul!**

Și-așa a rămas! Cum au hotărât hodăcenii și ibăneștenii. De la ei înspre munte nu s-a schimbat nimic, nici unul dintre pârlitii cu pampersi roșii n-a îndrăznit să intre în ograda vreunui țăpinar, niciun scons bolșevic n-a umblat prin comună pentru a-i convoca pe săteni la consiliul popular, cine știe unde, ca să le vorbească despre viitorul de aur... mă rog, cunoști sintagmele comuniste. Și știi de ce n-au făcut-o? De frică. Ajungem astfel la al doilea argument în favoarea afirmației ce te-a făcut să zâmbești, pe care o să ți-l furnizez însă printr-o scenetă la care poți asista doar dacă ești într-un sat de munte din Ardeal. Un făgădău... Cunoști cuvântul? Crășmă, birt. Un făgădău, doi țăpinari la un pahar de palincă. Oamenii sunt treji, nu e vorba de bețivani, așa vor rămâne până la plecare. S-au oprit să bea, în drum spre pădure – unul într-o parte, celălalt în alta –, un pahar, pentru că aveau să se mai vadă peste două, poate trei săptămâni. Din vorbă în vorbă, unul îi dezvăluie celuilalt un nume. Omul se încrunță, reevaluează situația invocată, cugetă câteva clipe, după care zice: **De-i așa, îi ieu gātu'!**

Un străin care s-ar nimeri prin preajma lor ar rămâne blocat. Nu din cauza decibelilor tonului – ardelenii de pe Valea Gurghiului nu strigă, nu ridică vocea când au un diferend –, ci a

gravității intonării. În gura lor o amenințare are proporțiile inevitabilului. Ale implacabilului. Dacă crezi că hiperbolizez, îți prezint opinia unui specialist. A unui cunoscut critic literar. Ea reprezintă al treilea argument din cele promise. Și nu numai. Sancționează receptarea superficială, dacă e cumva cazul, a vorbelor țăpinarului. În **Lucafărul, regretatul Arthur Silvestri încheia cronică dedicată unuia din volumele mele ardelenști, MOVILA ALBĂ, astfel: Dacă porcarii lui Ioan Slavici sunt cowboy-i literaturii române, țăpinarii lui Titus Suciș sunt sicilienii ei.**

Dar dacă e adevărat că mă caracterizează specificități proprii țăpinarilor, se cade să precizez că nu e vorba de toate trăsăturile lor. Sunt, dacă e să fim concisi, varianta molcomă a lor. Dacă aș asculta o dezvăluire ca insul cu răspunsul de sus, aș rămâne și eu pe gânduri câteva clipe, dar aș îndruga alte cuvinte decât el: **de-i așa, pentru mine nu mai există!** Îmi lipsește, dă-mi voie să folosesc sintagma asta, **componenta aprigă** a țăpinarilor. Asta nu înseamnă că accept, că îndur, că scuz derapajele comportamentale ale celor din jur. Numai că intransigența mea nu e justițiară, e restrictivă. Sunt persoana cu care poți, ori nu, să ai o relație. Nu fac parte din categoria celor care azi se ceartă, mâine se împacă, poimâine se ceartă... Când ajung la concluzia că relația nu trebuie continuată, o curm. Față de cei din jur poți fi în două situații: să ajuți ori să soliciți ajutorul. Am filosofia mea. Ajută o mie de oameni, cinci sute din aceștia te salută când te revăd, o sută se bucură, zece schimbă cu tine câteva vorbe și dacă nu mai mulți, doi-trei, cel puțin doi-trei, îți întind mâna când ești la ananghie. Gândurile astea pot fi condensate într-o formulare la care țin mult: **fă bine și uită!** Caritatea e **nobilă** doar în absența **calculului**, generozitatea nu trebuie condiționată ori contabilizată. Sigur, respectând codul moral ales, după trecerea unei perioade de timp, după câteva experiențe, poți stabili dacă opțiunea a fost înțeleaptă ori nu. Din fericire, din întâmplare, ori pur și simplu pentru că lucrurile stau într-adevăr astfel, susțin că a fost. Că este. Rețeta **fă bine și uită** îmi asigură o reconfortantă seninătate sufletească și, nu de →

VASILE BOGDAN

puține ori, trăiri de excepție. O să-ți prezint în acest sens doar două argumente. Două experiențe. Adoptarea la un moment dat a unor poziții tranșante, pentru mine gesturi firești, deci **uitate**, dar considerate de persoanele în cauză **un bine**, sunt dovezi că filosofia mea e modalitate cel puțin respectabilă de conviețuire. Asta în ciuda faptului – ori poate tocmai de aceea! – că reacțiile s-au manifestat după 12, respectiv 40 de ani de la situațiile pe care ți le voi prezenta.

Centrul atacant al echipei noastre de juniori Știința Timișoara era Frank Baldwin. După încheierea junioratului, după absolvirea facultății, destinul, opțiunea, hazardul, ne-au așezat pe drumul propriu. Primăria din Bocșa, Consiliul popular cum se numea atunci, mi-a oferit la început drept locuință o încăpere de vreo 6 metri pătrați, apoi una mai mare, cea de a treia având vreo 10 metri pătrați. Soluții de moment. După care, în fine, mi s-a repartizat, un apartament cu două camere în grupul de blocuri de lângă biserica din Vasiova.

Apartamentul la care se ajungea, pe cealaltă scară, perete în perete cu al meu, era al inginerului Frank Siegfried. Ca despre mai toți ceilalți vecini, nu știam despre el nimic. E drept, începuserăm să ne salutăm, dar la atât, la un salut, salut, se rezuma totul.

La câteva luni de când mă mutasem – nas în nas cu Baldwin, fostul coleg de la Știința Timișoara. Ce-i cu tine pe-aici, cu tine ce-i, mă rog, întrebări firești în astfel de situații. Și schimb de câteva vorbe, din care am aflat de ce purtau același nume. A urmat, în mod firesc, invitația de a-i cunoaște fratele, ne-am strâns mâinile pentru prima dată. Impresii reciproc bune – începutul unei prietenii frumoase.

Relația noastră s-a cimentat și repede și trainic datorită pasiunii comune, sportul. Îl abandonase și el dar, comparativ cu mine, Siegfried se putea mândri cu statutul de fost sportiv de performanță. În timpul studenției – Institutul Minier Petroșani – jucase handbal la echipa locală Minerul în prima divizie a țării. Nu te grăbi, nu e greșeală, îți dau imediat explicația. E vorba de handbalul în 11, ce se desfășura pe terenul de fotbal. După război s-a mai practicat acest joc câțiva ani, la care însă, dacă bine îmi aduc

aminte, prin 1949, 1950, s-a renunțat în favoarea handbalului în șapte.

Încetaserăm să practicăm sportul, dar nu-l uitasem. Deveniserăm spectatori fideli a mai tuturor întrecerilor sportive. În special ai meciurilor de fotbal. Amândoi aveam mașini, mergem când cu una când cu alta, nu ne-a scăpat mai nicio dispută din Bocșa, Reșița ori Timișoara. Mai mult de-atât, mergeam la meciuri și în străinătate. E, hai să punem lucrurile la punct. Asta s-a întâmplat o singură dată. Poate îți amintești, sper să nu greșesc anul, pentru calificarea la turneul final al campionatului european din 1972, între România, pe atunci RSR, și Ungaria, a fost nevoie de un al treilea meci. La Budapesta câștigaseră ei, la București noi și, pentru stabilirea echipei ce mergea mai departe, s-a mai jucat un meci. Acesta pe teren neutru. Din rațiuni firești, federația europeană a stabilit ca loc de desfășurare a lui Belgradul. Știi ce greu se obținea o viză pentru țările din vest. Iugoslavia, datorită politicii, a nealinerii, a modului original în care construia comunismul, intra oarecum în blocul țărilor capitaliste. Nevoia de susținători ai echipei a prevalat însă rigiditățile sistemului, am putut merge la meci. Nu știi dacă în restul țării lucrurile s-au petrecut la fel. Oricum noi – fiindcă eram județ de graniță? – am obținut viza fără nicio problemă, am fost la Belgrad, am făcut galerie. Din păcate degeaba, ungerii ne-au bătut.

Peste doi ani – meciul de calificare a avut loc în 1971 – am fost în Iugoslavia din nou. De data asta cu familia Puia. Eu și Doru, profesor de matematică și el, eram colegi de cancelarie la liceu. Lolica, soția lui, avea rude în Banatul sârbesc. Ei aveau rude peste graniță dar nu dețineau mașină, la noi situația era pe dos. Bănuiești ce a urmat, nu cred să-ți închipui că voi fi refuzat propunerea. Asta se petrecea în 1973.

Peste un an... Vasi, ce urmează din acest moment ține de necuprins, de nepătrunsul existenței noastre, după mai oricine de întâmplare, după mine de filosofia mea. De întortocheatele și tainicele relații dintre binele făcut și pecetea proniciei. Pe scurt, schema ar fi asta: în 1974 s-a produs **fapta**, în 1986 s-a consemnat **răspлата!**

APA

Luna ține într-o mână
Ghizduri sparte de fântână,
Prin care curge șiroaie
Apa de la trei pâraie ;

Apa e seacă și stătută,
Ca și fața-i nevăzută
Și din ea mereu s-adapă
Cerul insetat de apă.

MAREA

Mare întinsă,
De valuri împinsă,
Mereu retractilă,
Oglină subtilă

A viselor mele
Născute din stele
Și moarte sub stânci
În ape adânci,

Tu poartă-mi pe valuri
Năluci idealuri,
Să-mi naști năzuinți
Pe plaje fierbinți;

Apoi, la soroc,
Să-mi cânti din ghioc
Tristeți neîncepute
Din adâncuri mute,

Unde doar epave
De uitate nave
Poartă funerare
Visele-mi stelare.

RUGA

Sfinte Demiurg,
Fă-mă iar un rug
Și în eternitate
Dă-mi singurătate;

Iar în loc de iad
Singur să mă ard
Un pic câte un pic
Până ajung NIMIC.

Dar atunci rămâi
Ca-n vremea dintâi,
Când ți-erai de-ajuns
Absurd nepătruns;

Spre a te-nțelege,
Sigur vei alege
Sephrotic Pom,
Să mă faci iar OM.

DAN GEORGE STOIAN

Dan George Stoian, tânăr avocat brașovean, dar desprins din plaiurile Branului, nu ignoră în rostirea sa lirică ritmurile cântului acelei prodigioase zone, ideea gravă, adesea abstrusă, temele existențiale severe, neînduplecate, căpătând astfel suplețe și sprinteneală, farmec, accesibilitate. (A. I. Brumaru)

Gloria Mindock este directoarea și editoarea editurii *Cervena Barva Press*, Somerville, Massachusetts, USA și editoarea revistei de cultură *Istanbul Literary Review*, cu sediul în Istanbul, Turcia. Este autoarea a două chapbook-uri, *Doppelganger* și *Oh, Angel* și a două colecții de versuri, *Nothing Divine Here* (U Șoku Ștampa, 2009), și *Blood Soaked Dresses* (Ibbetson Street Press, 2007). Poezia Gloriei Mindock a fost publicată în numeroase reviste, ca de exemplu: *UNU*, *Revista de Cultură* și *Citadela*, în traducerea Flaviei Cosma, *Arabesque*, *Poesia*, *Phoebe*, *Poet Lore*, *Blackbox*, *River Styx*, *Bogg*, *Ibbetson Street*, *WHLR*, precum și în numeroase antologii incluzând *Murmur of Voices* (Editura Cogito, România). A fost nominalizată pentru Pushcart Prize, St. Butolph Award și a primit o bursă din partea Consiliul Artelor din Somerville.

Între anii 1984-1994, **Gloria Mindock** a funcționat ca Editor Principal la *Boston Literary Review/BluR* și membru fondator al *Theatre S&S Press Inc*, beneficiind de numeroase granturi din partea unor fundații și asociații de prestigiu cum ar fi: Polaroid Foundation, The Rockefeller Foundation, The Globe Foundation, New England for the Arts, Massachusetts Cultural Council și Somerville Art Council.

Sfânta Inimilor

Tristețea ocupă atâtea încăperi pe
acest pământ;
Și eu mă găsesc din întâmplare
Într-una din ele.

Gândeam să strâng toate inimile
Celor pe care-i iubesc
Și să mi le aștern
Sub pernă,
Ca să mă simt mai bine așa.
Sfânta Fecioară își dă capul pe spate
Și râde.
Crede că ce vreau eu să fac e foarte
caraghios.

Sunt năpădită de sfințenie.

Inima mea se va afla în curând
Sub perna altcuiva;
Mă voi lungi acolo și-mi voi goli
aripile,
Mângâindu-i pe alții.
Nu voi fi Sfânta Fecioară, dar voi fi
O sfântă care nu știe să râdă.
Voi arăta cu degetul înspre lume
Și sângele va țâșni, acoperind
Toate nădejdiile și lacrimile
Sub o pojghiță roșie.

Frig

Să presupunem că sunt fibre în inima
mea
Care se mișcă în ritmul lor domol,
Acumulând întuneric.
Cât timp le va trebui să mă consume
cu totul?

Să presupunem că o parte din sângele
meu
Se transformă într-o voce -
O voce pe care lumina cerului o
topește
Într-o mângâiere suavă -
Va fi oare de-ajuns ca să pot adormi?

Într-un vis, visez iarna,
O casă și mirosul primăverii. Îl sorb
Tot atât de lacom, precum mă soarbe
și el pe mine.
Afară, un om mă cheamă, mă îmbrie
Acolo unde trupurile noastre
Se joacă precum pruncii.

În alt vis, bunicul zace într-un palat
Și toată lumea sapă în jurul său...
Dar eu sunt aici, viață...
Eu sunt aici, inimă...
Dă-mi un semn
Să pot iubi aerul și să nu consider
Respirația ca pe ceva firesc...

Lasă-mi durerea în pace,
Atinge-mi doar aripa...

Sânge strălucitor

Uită-te la mine:
Poate mă găsești adorabilă...
Poate crezi despre mine că sunt o
văduvă...
Poate mă simți ca pe cineva cu
sângele cald,
Cineva de ocazie.

Mai devreme sau mai târziu
Vei stăpâni căldura mea albă.

Mă vrei?
Respiră adânc!
Mă iubești?
Zbate-te!
Mă apreciezi?
Tacă-ți gura!

Nu accept învăpăieri.
Trebuie să te mulțumești
Cu funia asta ruptă -

Visul

Isus cu lacrimi de sânge
mă exilează în visele mele.
Nu mai găsesc cuvinte
care să nu fi fost folosite de alții;
De aceea tac.

În liniștea aceasta, am un vis în care
inima-ți este smulsă,
nădușită, din piept;
Ești rece, ți-e frică și ești
cuprins de panică.
Lucrul acesta se repetă vis după vis și
eu
Îi stau mărturie cu amintirile mele.

Nu-i întristare aici, Isuse,
și nu-i nici tortură. Sunt numai eu
ținând
inima lui sub apă clocotită.
O îndeletnicire pe care-o voi repeta
des
ca pe-o eternă furtună,
și el se va simți rănit.

Tu să nu-i ascuți rugăciunea, Isuse!,
dă-i doar firmiturile
nedorite de nimeni. Ațâță-i câteodată
bătăile inimii; în rest îmbrăie-l
cu beție și
lasă-l să spere.

Traducere de FLAVIA COSMA

SEDUCȚIILE TEHNOLOGIILOR SOFISTICATE

Intrușii și sclavii lor

M-am trezit azi dimineață cu o senzație ciudată: visasem un telefon care făcea instrucție cu mine. Îmi zicea „Culcat” și eu mă executam. „Drepti”, zicea el cu o voce tunătoare, iar eu stăteam smirnă, încordat, gata să sar la execuția următoarei comenzi.

M-am ridicat din pat și mi-am zis: ce ți-e și cu visurile acestea, deși ultimul avea nuanță de coșmar. M-am îmbărbătat și mi-am zis: a fost doar un vis. Eu n-am probleme cu telefonul, relațiile sunt clare, eu sunt stăpânul lui și el execută ce îi spun eu.

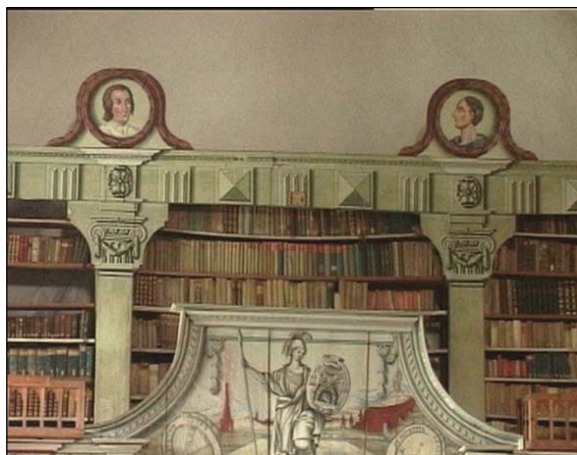
Înainte de a merge să îmi fac igiena de dimineață, mă uit totuși pe telefonul meu care poate recepționa și emailuri. Totul este doar la o atingere de deget... nu era aceasta viziunea unei firme care până nu demult propaga sloganul „information at your fingertip”? Întrebarea este însă: este orice email o informație... sau doar o bruiere care se luptă pentru a-mi capta atenția?

Viagra virtuală

Câteva emailuri... câteva foarte criptice de la cunoscuți care își închipuie că mă interesează ce au primit și ei de la alții... hmmm, nu seamănă acest comportament cu sistemul acela piramidal care a făcut ravagii financiare în România acum câțiva ani? Ei, să nu exagerăm... mă dojenesc singur în fața oglinzii în timp ce îmi spăl dinții. Internetul, suportul care înlesnește și răspândirea emailurilor nu cunoaște granițe geografice, ceea ce desigur, este un avantaj, când este vorba de informarea lumii despre evenimente politice importante în sisteme politice închise, precum cel din Libia, dar poate fi și o plagă când „spam”-iști mă bombardează cu oferte de Viagra, inclusiv pe partenera mea de viață, care chiar că n-ar avea nevoie de așa ceva.

În fine, îmi zic, este vina mea că mă uit prea des la telefon să văd dacă

au sosit emailuri. E vorba de disciplină. Poate că ar trebui să verific dacă au sosit emailuri de trei ori pe zi, câte mese pe zi avem... ce m-ar împiedica? Dacă ceva este într-adevăr urgent, atunci expeditorul va găsi o cale să mă sune, sau să mă caute personal. Zis și făcut! Nu mă mai uit să văd dacă am emailuri sau sms-uri

decât deseară. Iau micul dejun și pornesc la serviciu.

Dreptul tău, dreptul altora

Cele mai productive ore ale mele sunt dimineața. De aceea îmi protejez aceste ore cum pot mai bine... dacă n-ar fi intruși. Un fel de intrus este de exemplu firma la care am celularul, care mă sună să mă întrebe dacă sunt mulțumiți cu ei. Le răspund că nu, fiindcă tocmai mă deranjează. Îi rog, destul de enervat să își noteze că nu mai doresc să fiu deranjat în timpul orelor de serviciu. „Se face domnul, voi nota!”. Sunt sceptic, nu știu de ce... Acum, după câteva zile, știu de ce. Am fost sunat din nou, deși reținând numărul de telefon nu răspundeam. Compania este însă foarte tenace... mă chiar întrebam... chiar are răbdare cineva să sune de 10-15 ori la diferite ore și să nu se lase până nu răspund la telefon? Ei, îmi zic, de aceea sunt plătiți să deranjeze. Cândva, după a nu știu a câta oară, după ce am comutat melodia telefonului pe „mut”, adică nici una, și când credeam că în sfârșit au renunțat, m-au sunat seara... Răspund indignat. Întreb dacă nu au găsit în sistemele lor informatice, faptul că am rugat să se consemneze că nu mai vreau să mai fiu sunat. Cu

ce drept îi întreb? Așteptam o reacție conciliantă. Când colo, o voce de bărbat enervată. „Aveți ghinion, ne-ați dat dreptul să vă sunăm...”. „Când v-am dat acest drept? Vocea din aparat îmi spune: „Păi mai uitați-vă încă odată pe contractul semnat cu noi...”. „Domnule, n-am timp să mă uit pe contract, fiindcă nu v-am rugat să mă sunați. V-ați luat acest drept pe care acum vreau să-l revoc. Pot să o fac la Dvs.?”. „Nu, pentru aceasta trebuie să sunați la alt număr”. „Ei lasă-mă, îi zic, aceasta este o șicană... că să îmi îngreunați revocarea acestui drept. Dar aveți Dvs. ghinion, pentru că o să sun la numărul dat de Dvs.! La ne-revedere!” îi spun și îi închid telefonul în nas... mai precis în ureche... ușa se închide în nas nu-i așa... dar individul n-a intrat pe ușă... nici nu are nevoie de așa ceva.

Intruși cunoscuți ... și necuvincioși

Am totuși noroc... nu mai sunt deranjat, de când am revocat acest drept... Mă bucur că acum pot lucra liniștit. Dar într-o zi, uit să comut telefonul pe „mut” și sună. „Nr. de telefon necunoscut” citesc... alți specialiști, îmi zic, care nu vor să fie recunoscuți. Azi sunt culant și răspund, doar cu intenția de a-i „educa” și pe acești intruși, că dacă este vorba de o convorbire privată, nu doresc să fiu deranjat între 9:00 și 18:00. Nu era o persoana necunoscută, vreun head hunter sau mai știu eu cine... era o cunoștință care a început imediat așa: „Halo, sunt eu L., te sun de pe skype și nu știu cum e calitatea... ah dacă ai ști prin ce situații grele trec, fostul meu bărbat m-a lăsat în sapă de lemn, nu mai vrea să își plătească datoriile financiare față de mine...” O întrerup brusc, fiindcă știu că nu se va opri cel puțin un sfert de oră. Îi spun „L., deranjezi, sunt la serviciu!” Și foarte nepolitic, îi închid telefonul, de data aceasta nici în nas, nici în ureche, ci ... în ceruri. Așa ca să se învețe minte! →

ALEXANDRU DRĂGHICI

Arcada de intrare în Sala Incunabilelor (peste 450) de la Biblioteca Batthyaneum. Foto Ecaterina Țarălungă

Mă răcoresc un pic și am remușcări. Va trebui să mă explic. Bun zic eu. Mai las să treacă o zi și apoi îi scriu. Un email, ca să aibă șansa să reflecteze la cele spuse. „Dragă L., îmi cer scuze pentru cele întâmplute ieri. Pe de altă parte, te rog să înțelegi că mă deranjează de multă vreme următoarele lucruri:

1. că nu saluți când mă suni;
2. că nu întrebi dacă deranjezi;
3. că îmi descarci tot sacul tău cu probleme private, deși nu fac parte din familie..”

Nu trimit emailul... mă mai gândesc. Mă întreb, de ce să nu spun ceea ce simt? Da, îmi zic, pentru discuții emoționale, emailul nu este aproape deloc potrivit, fiindcă nu auzi, nu simți cum va recepționa celălalt, cele ce vrei să comunici cu adevărat. Dar dacă o sun, din câte o știu, va continua de unde s-a întrerupt ultima oară... și-apoi de ce să mă port așa cu mânuși cu ea, dacă ea arată că nu-i pasă dacă deranjează? O voce îmi spune că mă cert de fapt cu mine în gând... nu trimit email-ul. Să vedem ce va face L., ce va crede ea că este de cuviință să facă. Poate ca îmi va scrie și se va scuza....

Întâlnirea de afaceri cu un Blackberry

Într-una din zile, trebuie să călătoresc în interes de serviciu. În vagon mulți alți oameni care călătoresc în slujba firmei și a clienților actuali și viitori. Nu știu ce are acest aparat, dar majoritatea celor care vorbesc la telefon vorbesc mai tare decât dacă ar vorbi cu aceeași persoană, dacă aceasta ar fi față în față. Probabil că există așa un mit, că dacă vorbești mai tare îl poți aduce pe celălalt în fața ta... poate că ar trebui să încerc și eu. Nu, nu pot! Mai degrabă, în speranța că ceea ce fac eu va fi urmat drept model, comut telefonul pe „mut” și dacă totuși aștept un telefon urgent sau trebuie să telefonez, ca să anunț de exemplu că trenul întârzie o jumătate de oră și nu ajung la timp, ies în hol. Exemplul meu nu găsește ecou... mai degrabă sunt eu ecoul a 3-4 convorbiri telefonice, pe diferite teme, la diferite volume... hhm, mă decid să mă izolez și îmi pun căștile pe urechi și ascult muzică...

Ajung într-un sfârșit, cu întârziere la client. Ședința începe. Imediat sună

un telefon și cineva iese spunând... este important. Eu parcă aud... „este important să ai telefon”... mă iau singur peste picior și îmi spun că încep să aiurez. Mă concentrez pe cele spuse de un interlocutor. În sala de ședință mai „șed” alți bărbați, la fel de importanți, căci iată, Blackberry-urile și iPhone-urile le comandă fără întrerupere să le acorde atenție, să răspundă la sms-uri sau emailuri... căci aceste instrumente sunt formidabile, au atâtea funcționalități. Mă întreb dacă n-am venit degeaba. Când îmi va veni rândul să iau cuvântul, oare va fi cineva doritor să mă asculte?

N-a fost o ședință reușită. La întrebarea mea dacă oferta este ceea ce au așteptat s-a mormăit ceva... de genul că se mai gândesc...

Redefiniția cuvântului prieten

În altă zi, mai spre seară, mă apucă dorul de fiica mea, studentă, care trăiește în alt oraș. O sun și ea îmi răspunde indignată: de ce nu trimiți și tu un sms, să mă întrebi când pot vorbi cu tine la telefon?”. Am muștrări de conștiință. Închei imediat convorbirea și o rog să îmi trimită un sms... Dezamăgit și timorat, pornesc calculatorul și intru pe facebook. Pe ecran stă scris: M, adică fiica mea, care a făcut greșeala să mă invite în cercul ei de prieteni, chat-uitește cu cineva... Da, îmi zic, nu sunt la fel de important, ceea ce este în ordine. Mă uit și eu pe lista mea de „prieteni” de pe acest site... și mă întreb...câți din acești oameni îmi sunt cu adevărat prieteni. Căci facebook amestecă cunoscuți, amici, prieteni, rude și chiar necunoscuți și îi pune în aceeași oală, numindu-i pe toți prieteni... Ei, aceasta este o pervertire a cuvântului”.

Și decât un chat sau un telefon, prefer o întâlnire cu un prieten adevărat, cu care discut despre o carte sau ultimul film vizionat...

De cine ne ascundem?

Reflectez în timp ce mă plimb singur prin parc, fiindcă telefonul, emailul, internetul, facebook-ul m-au făcut tot mai nesigur... și realizez că toate reduc distanțele geografice, dar în același timp, îi seduc pe oameni să stea în fața unui aparat, creând

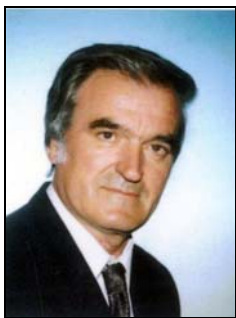
distanțe geografice și sufletești mai mari decât cele reale. Mă așez pe o bancă. Privesc suprafața unui lac... pe luciul apei văd cum tehnologii ne dictează tot mai mult cum să trăim. Înstrăinarea crește, îndrăgostiții se despart pentru totdeauna printr-un sms, un prieten are în internet, după mărturisirile proprii, 5 avataruri, o femeie de 35 de ani în căutare de aventuri sexuale, deși el este bine trecut de 50 de ani, un adolescent care își urăște părinții, un moșneag care visează la salvarea de moartea inevitabilă prin participarea la discuții foarte adânci despre reîncarnare... și încă vreo două, de care nu mai mi-aduc aminte. Ce efect are acest joc de-a v-ați ascunselea? Nu se ascunde el oare de el însuși?

Trist că dă dreptul acestor tehnologii să ne comande viața după bunul lor plac. Intruși tehnologici sau umani de tot felul ne dau ziua peste cap... cu ce drept?

Suntem prizonierii unor „gadget”-uri (cuvântul englezesc pentru aparat, dar și jucărie tehnică) precum telefon celular, PDA (Personal Digital Assistant, în traducere liberă, asistentul personal digital), email, sms, chat etc. Ne țin închiși în cuștile lor și noi nu ne mai putem închipui viața fără ele.

Și totuși, toate tehnologiile sunt doar mijloace de a „umbla prin viață”, nicidecum viața în sine. Și cum ne dăm seama că viața nu înseamnă tehnologie? Un răspuns l-a dat Jaron Lanier: **"What makes something real is that it is impossible to represent it to completion"** (Ceea ce face ceva real este faptul că este imposibil să îl reprezinti în completitudinea lui). Tehnologiile sunt o parte din realitate, dar nu realitatea însăși. Înstrăinarea față de noi înșine și față de alți oameni are un nou aliat: tehnologiile moderne!

*Codex Aureus – detaliu.
Foto Ecaterina Țarălungă*

Proza umoristică

SONDAJUL DE OPINIE

În loc de rezumat:

Ușoară-i viața, ca o spumă,
E totul clar, măreț, frumos,
Când greul vieții-l iei în glumă
Iar băutura-n serios!

- Bună ziua!
- Cum??!
- Am spus bună ziua, suntem de la televiziune și dorim să facem un sondaj de opinie privind situația românilor după aderarea la Uniunea Europeană. Să auzim ce mai spun oamenii, cum gândesc, cum se mai descurcă, dacă evenimentul le-a adus ceva nou în viața lor. Spuneți-mi, intrarea în Europa este benefică pentru dumneavoastră? O duceți mai bine, de când am intrat?
- De când am intrat, da. Dar acum, gata! Nu mai intru! Nu mai intru nicăieri! Mi-ajunge!
- Ce vă ajunge?
- Gata! Nu mai beau... Nu mai intru nicăieri!
- Domnule, am spus că sunt de la televiziune...
- Nu știu cine ești dumneata, dar știu cine sunt eu. Eu sunt un om cinstit. M-au cinstit, că-s om cinstit. Toți mă cinstesc, dar gata! Nu mai intru nicăieri!...
- Bine, dacă nu vreți să vorbiți cu noi, să ne ajutați să facem sondajul pe care ni l-am propus, nu-i nimic. Vă spunem la revedere și să auzim numai de bine!
- Să auzim, dar să știți că eu sunt un om cinstit!
- N-am spus că nu sunteți cinstit, dar vroiam să aflăm cum gândesc oamenii în perioada asta post-aderare, despre taxa pe viciu, despre alte taxe, dar mai ales am dori să aflăm părerea unor oameni cinstiți, despre cei ce beau, care cheltuiesc banii pe băuturi alcoolice, cum văd ei lucrurile din jur...

- Cum să vadă, domnule? Văd bine. Văd mai bine. Văd dublu. Dublu văd și chelnerii. Iau dublu pe un pahar de tescovină dacă te miroase că ai cinstit ceva. Și, nu poți să le zici nimic! Dacă le spui ceva, îți arată peretele unde scrie: „Nu servim persoane în stare de ebrietate!”

- Ebrietate, vreți să spuneți?
- Da! Ebrietate. Dar, nu mai beau. N-am bani. Cine mai poate bea astăzi cu prețurile astea? Nu mi-au dat avansul, nu mai beau! Nu mai pot bea niciun pahar cu apă milenară!

- Vreți să spuneți, apă minerală?
- Da. Apă milenară.
- Vă cred că n-ați băut, se vede că vorbiți clar, că nu aveți bani, dar cu ce vă ocupați? Ce serviciu aveți? Acum sunteți în timpul serviciului?

- Da! Răspund la interviu, dar să nu înregistrați. Lucrez în construcții. Eu și la serviciu sunt cinstit. Toți suntem cinstiți. Dacă nu eram cinstiți și umblam cu fofărlă, eram toți la pârnaie. Și șeful e cinstit. În ziua de salariu. El e băiat bun. Dacă ne vede băuți, nu ne dă de lucru pe schele. Eu n-am fost niciodată pe schele. Am copii, le trebuie bani, dar nu-i cinstit.

- Ce nu-i cinstit?
- Alocația. Luam și eu mai mulți bani. Aveam bani de cheltuială. Acum o ia nevasta. De la poștă. Se duce la poștă și-i dă banii. N-am bani nici de tramvai. Merg pe jos la serviciu. Ajung mai repede. Mă urc odată în tramvai, îmi dă locul o doamnă, care mi-a zis că se simte mirosul de băutură de la o poștă. Vă dați seama? Cred că era beată. Cum să miros a băutură de la o poștă? Poate de la o crâșmă! Și, cum spuneam, mă urc odată în tramvai și-am întârziat patru ore la serviciu. Nimeni nu m-a trezit. Am făcut rondul de vreo trei ori. Pe jos e mai bine. Intru să mă mai „încălzesc” pe la vreun colț de stradă, că peste tot sunt crâșme, de ajung la serviciu, cinstit să fiu, bine „încălzit”, să pot avea chef de treabă. Dacă nu beau, nu rezist la dojana șefului.

- Am înțeles, am înțeles. Dar, vă pun o ultimă întrebare: E mai bine acum după ce-am intrat în Europa, intrarea v-a adus ceva nou?

- Domnule, parcă ești beat! Am zis o dată! Nu intru nicăieri! Gata. Poate mai târziu. Ajunge.

- Ce ajunge?

- Ajunge cât am băut. Merg la serviciu. Gata. Nu intru, nu mai beau! Am băut.

- Cât ați băut?

- Spun, dar nu înregistrați! Am băut puțin, puțin de tot. Azi avem de lucru pe schele.

- Am înțeles, dar cât de puțin? Se vede că totuși ați băut ceva... Cât, o jumătate de vin?

- Da. O jumătate...

- De vin?

- Nu!!! De zi!

NOUL ȘEF

În loc de rezumat:

(inspecție la o societate comercială)
Raportează un adjunct
Că e totul pus la *punct*,
Secretara, mai de sus:
Și la virgulă e pus!

- Domnilor, după cum ați auzit, eu sunt aici noul șef! De la început, vreau să știți că sunt adeptul schimbărilor. Și, să nu fie cu supărare, voi începe cu secretara. Să văd pe altcineva aici! Apoi biroul. Biroul meu s-arate exemplar! Schimbat complet. Ce, acesta-i cabinet de lucru? Așa trebuie s-arate? Nu vedeți, parcă e o cancelarie școlară?! Cum a acceptat vechiul șef situația asta? Dar, de fapt de ce să mă mir, că tocmai de asta a fost schimbat. Se complăcea într-o situație ca asta. Pe când eu! Eu vreau schimbare și iar schimbare. Ați înțeles?

- Am înțeles, domnule șef!

- Bine. Aveți zece zile la dispoziție!

După zece zile, șeful se întoarce și îi sunt prezentate schimbările:

- Poftiți, domnule șef. Am terminat. Credem c-o să vă placă...

- Să văd. Dumneata cine ești?

- Eu, știți, sunt noua secretară...

- O! Bine. Câți ani ai?

- Peste un an am nouăsprezece.

- Măritată, copii?

- Am de gând să mă mărit, iar acum nu am copii.

- Studii?

- Liceul și facultatea de limbi străine, dacă reușesc să intru la anul.

- Ce știi să faci?→

VASILE LARCO

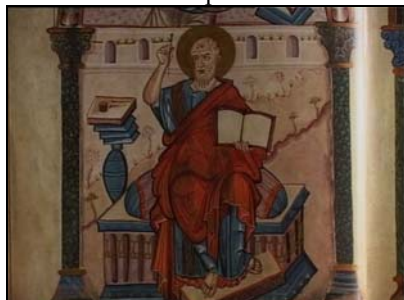
- Fac tot ce mi se spune.
 - Dar, cred că nu prea ai bani, porți rochia pe care o aveai la grădiniță. Vezi că nu prea ai voie să te apleci! Și, e atât de strâmtă, de mă mir cum te dezbraci seara de ea.
 - Nu mă dezbrac niciodată singură, mă ajută întotdeauna cineva.
 - Am înțeles. Locuiești singură?
 - Aproximativ.
 - Ai mai lucrat pe undeva?
 - Am fost încadrată în două locuri de probă, dar de fiecare dată nu mi-a plăcut șeful și am fost nevoită să plec. De fapt nu erau șefi, ci șefe.
 - Dar, tu cum ai ajuns aici? Cine te-a încadrat? Doar eu sunt șeful de acum!
 - Știți, ați cerut schimbare, iar șeful de la serviciul de cadre au înlocuit-o pe vechea secretară, care mai avea un an până la pensionare.
 - Ți-a verificat dosarul, ai dat examen?
 - Am dat probă de lucru. Lui i-am dat tot mi-a cerut!
 - Unde ai dat proba de lucru?
 - Cum unde? Aici în oraș.
 - A mai fost cineva de față, s-a încheiat un proces verbal?
 - N-am mai văzut pe altcineva, iar de proces verbal nu știu nimic!
 - Dar proba unde-i?
 - Proba?!
 - Înțeleg, înțeleg... Bine, să văd mai departe. Unde-i biroul?
 - Aici, domnule șef. Uitați: mese, scaune, mapa pentru corespondență, o mică bibliotecă, câteva flori, covorul și ușa de stejar, sculptată.
 - Nu-i tot! Am spus că vreau schimbare! Ceva nou. Astea sunt peste tot. Fiți atenți! Mai notați: un mic bar, două fotolii pat, o cameră separată, o ușă secretă de ieșire și capitonată ușa pe dinafară!
 - Și pe dinăuntru, domnule șef. Știți, nu trebuie să se audă...
 - Ce să se audă? Ce eu sforăi?
 - Nu știm încă, domnule șef, dar eu cred că e mai bine pe dinăuntru, căci pe dinafară, vedeți cât de frumos e sculptată! De ce s-o mai capitonăm?
 - Cum de ce? Să nu se lovească cei care îmi vor „deschide ușa cu capul!”
 Peste încă alte zece zile vine șeful să vadă schimbările cerute cu insistență de el:
 - Ei, o întrebă pe secretară, unde-s colaboratorii?
 - La spital, domnule șef

- La spital? Cum așa? Ce s-a întâmplat?
 - Știți, după ce-au capitonat ușa și pe dinafară, așa cum ați spus dumneavoastră, au închis-o și apoi au încercat s-o deschidă cu capul. S-au năpustit amândoi cu capurile în ușă, pentru că știau că nu se vor lovi. Dar ușa nu s-a deschis, iar ei au căzut cu gâturile frânte și eu am chemat Salvarea.
 - A! Asta pentru că am spus ca unii să-mi „deschidă ușa cu capul”... Numai că eu am zis așa în glumă, adică să-mi deschidă, pus în ghilimele.
 - Am înțeles, domnule șef, dar ei n-au mai pus ghilimelele și s-au izbit direct în ușă.

CAMPANIA ELECTORALĂ

În loc de rezumat:

Nevastă harnică el are,
 S-o laud, nu mai este cazul,
 Atentă, dar și săritoare...
 Căci sare la vecin pârlează.

Soțul și soția stau pe patul de lângă sobă și discută verzi și uscate despre ultimele noutăți ale satului: nunți, botezuri, înmormântări, certuri, divorțuri, având pentru fiecare eveniment câte ceva de comentat, de adăugat, precum că ei n-ar fi făcut așa cum au făcut-o alții. La un moment dat, soțul ajungând cu imaginația la capătul satului, îi zice gingașei lui soții:

- Măi nevastă, fii atentă, se apropie alegerile, iar noi, parcă am fi în regimul trecut, stăm cu mâinile în sân, nu ne gândim deloc! Nu facem nimic!

- Tu nici cu mâinile în sân nu stai, dar ce-ai vrea să facem? Ori cu noi, ori fără noi, e totuna.

- Nu-i chiar așa! Avem și noi un cuvânt de spus, contează o propunere, un vot... Iată, ce-ai spune să-l propunem primar pe învățător?

- Fugi încolo! Nevestei sale și-așa nu-i ajungi cu mătușoiul la nas. Apoi, dacă va ieși primar, nici atât! Îți va trebui o prăjină.

- Ei, cum zici tu. Dar de șoferul de lângă primărie ce spui?

- Lasă-mă cu blegul acela! Când pleacă de acasă, el nici nu ajunge la garaj, că femeia lui și sare pârlează la văduvoiu de Guluță.

- Și, ce ai cu omul? El e cumsecade. Bine, dar atunci să-l propunem pe vărul tău. Merită. Are carte, e gospodar, are și experiență de conducere, doar a fost brigadier la CAP...

- Nu, bărbate! Nevastă-sa când trece pe lângă mine, întoarce capul. Dacă va ieși soțul ei primar, când o să mă vadă, cred că traversează strada, numai să nu dea ochii cu mine!

- Măi, tu la toate ai câte ceva! Ce-ai spune de fratele tău? Are cunoștințe, e uns cu toate alifile, e descurcăreț, vezi câte are pe lângă casă, merită. Ce spui?

- Nu. Nu sunt de acord. Ar vorbi lumea. Vor spune, dacă va fi ales, că de asta sunt elegantă și nu mă duc la câmp. N-ar zice că noi ne iubim ca-n primele zile și că tu nu-mi dai voie să lucrez la câmp. Cum să mă expun în bătaia soarelui, a vântului și a prafului? Nu, pe el nu vreau, ca să nu dăm ocazii la discuții.

- Nevastă, dar atunci continuă tu campania electorală și vezi care-i mai bun, că eu trebuie să plec la serviciu. Vreau să ajung la timp.

Soția îi pune în geantă pachetelul pentru serviciu, iar el, după ce o sărută părintește pe frunte în semn de rămas bun, pleacă. Dar, uitând ceva, se întoarce după vreo câteva minute. Îi vorbește chiar de la poartă, dar nu-i răspunde nimeni. Intră în casă, nevasta nicăieri. O caută peste tot, dar în zadar. Când să iasă din curte, o vede sărind pârlează de la vecin și-i zice:

- Unde te-ai dus, nevastă imediat ce-am plecat eu?!

- Cum unde?! Nu mi-ai spus tu să continui campania și să văd care-i mai bun?

2 iulie 2011

*Codex Aureus – detaliu.
 Foto Ecaterina Țarălungă*

Kabir

(1440-1518)
Catrene

1

O bulă pe un râu murmurător,
Aceasta este viața ta ce trece;
Ea strălucește-o clipă și se șterge
Precum o stea la revărsat de zori.

2

Rămâi, Kabir, de Sfinți înconjurat:
Și impregnat precum neguțătorul de
parfum
Chiar dacă niciodată nu ți-ai dat
Cu-așa ceva, te bucuri de el din plin
pe drum.

3

Cine cunoaște taina acestui țesător?
În trama karmei fire subtile întinzând
Și ceru-treg i-e pânza țesută cu mult
spor,
Suveici fiindu-i luna și soarele, pe
rând.

4

El țese fără încetare: atunci când va fi
terminat
Va fi rămas același în Duh imaculat,
Fir fin sau aspru, karmă rea sau bună,
Realul de pe urmă, țesutul merge
strună.

5

Iubirea căutată-i cu-adevărat ciudată:
Nu-i știe naratorul finalul niciodată;
Cel care o cunoaște, în schimb,
devine mut:
Minunea povestirii-i un viitor trecut!

6

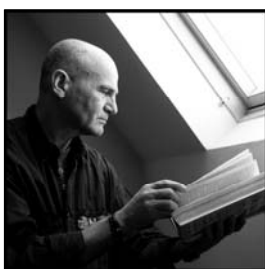
Ochii mi-s casă de-adăpost să-mi
țină;
Pupilele - învelitori cu-același țel.
Coboară-n ziua nunții a genelor
cortină
Să-ți camuflezi iubirea și să-l câștigi
pe el!

7

Tu m-ai găsi, te-asigur, într-o clipă
Dacă ai ști cum să mă cauți bine,
Zise Kabir, dar să n-o faci în pripă,
Frate Sadhu, Suflare-a suflărilor
divine!

Traduceri de ION ROȘIORU

Literatură și film ORELE BOLOVANULUI

Erai plin de viață, te considerai un alpinist tonic, aveai prieteni veseli și proiecte luminoase. Tu, Aron cel puternic, ești acum într-un crater, cu mâna prinsă sub un bolovan implacabil. Pustietate. Nimeni. Un corb trece premonitoriu deasupra ta, cu o umbră cernută și uleioasă. Știai iubi banalul, normalitatea? Atât de firavă e frontiera între lumină și întuneric? Așa, deodată, reperatele vieții se rup, nimic nu mai are importanță decât supraviețuirea, viața ca atare. A mai rămas puțină apă în termos. Ai o mână teafără și două picioare suspendate. Amintirile te inundă. Cu camera de filmat vrei să-ți înregistrezi suferința oră de oră. Vorbești: „Sunt blocat în canion. O bucată de rocă s-a desprins cu repeziciune. Degetul mare e neirigat, nu mai am hrană...”

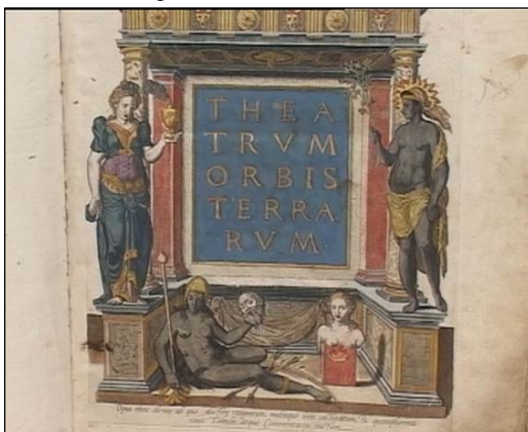
Vezi câte poți face cu o mână? Ești inventiv, iar fața ta nu trădează încă vreo spaimă. O furnică îți traversează obrazul slăbit. Viața continuă, nu? În fiecare zi ai 15 minute de soare, iar corbul trece la aceeași oră. Scobești în zadar stânca. Nici ideea cu scripetele nu a dus la nimic bun. Mai ai 150 ml de apă. Halucinațiile se suprapun peste amintiri candidă. Viața ta zbură spre acel bolovan, nu? Spui că

„bolovanul ăsta m-a așteptat toată viața...de când m-am născut m-am îndreptat către acest bolovan”. Destinul tău nu conținea ceva eroic, prometeic, însă există mereu un preț, o **lecție** pentru a iubi și redescoperi viața, pe care o sufocăm adesea cu mofturi și pretenții ridicole.

În 2003, în luna mai, alpinistul Aron Ralston merge în Blue Canyon. Nu își ia telefonul, nu spune nimănui unde pleacă. Bolovanul acela monstruos, de o jumătate de tonă, îl chinuie 6 zile și 5 nopți. Deshidratat și flămând Aron și-a amputat brațul cu un briceag, ca să supraviețuiască. Avea 27 de ani. Ajuns acasă, el scrie o carte cu caracter autobiografic: **Mai tare ca o stâncă**.

Regizorul Danny Boyle, care primise Oscarul în 2009 pentru **Slumdog Millionaire**, a scris un scenariu după cartea lui Aron Ralston, în colaborare cu Simon Beaufoy. Iată că filmul său **127 de ore** poate fi văzut, judecat, catalogat. În rolul principal emoționează James Franco, actorul din **Howl**. Suspense maxim, tensiune insuportabilă, imagini paralele, versatilitate, uneori nebulositate, gălbui ca un deșert perpetuu... Ceea ce frapează e lipsa oricărei tentații facile, de tip **horror**. Actorul transmite – involuntar parcă-o lumină stenică, departe de fiorii negri ai tragediei. După acest film știi să te bucuri de sticla cu apă din frigider și de inertiile tale, oricât de anoste ar fi.

ALEXANDRU JURCAN

Biblioteca **Batthyaneum**.
Pagina de gardă a Atlasului lui
Ortelius. Foto Ecaterina
Țarlungă

TEATRU

Preț pe dispreț

Gârlici – burlac, proprietar de bodegă

Ali Stepârță - Istoric și critic literar

Nae Prepuță – poet cu pretenții

Ghecurcu - poet înfumurat

Ioan St. Rulă – poet cu pretenții de geniu

Milu Lalitră – poet și jurnalist

Conu Jorj Amir – prozator cunoscut

A. Carcalete - jurnalist

Brează V. Kil – referent amestecat în lumea culturală

Stefan Ianache – autor de carte

Toi D. Țui – pasionat de orice.

Ghici – vecin cu Gârlici

Reta Curcubea – redactor la Editura „Sus”

Măria – femeie de serviciu la bodega lui Gârlici

Actul I

Scena I

Gârlici aranjează halbele, apoi fețele de masă... Fluieră prin cârciumă, privește când la ceas, când la partea dorsală a Mariei, femeia de serviciu care ștergea podeaua, când la cărțile aranjate în rafturile de lângă tejgheaua cu băuturi. Se apropie de ultimul raft, vrea să ia de acolo o carte, dar se răzgândește. Își pune într-un pahar, cam de un deget, țuică, își clătește gura și o scuipă într-o chiuvetă.

Gârlici: Ptiu! Fir-ai a dracu! Poșircă! Cum de-o putea aștia s-o bea? Cică, alcool cu aromă de țuică! Un drac! Pufoaică! Pute a rahat de la combinat.

Măria: Pentru orbeți! O să ajungi în fundul iadului! Au chiorât aștia pe jumătate! ...Și-au surzit definitiv.

Gârlici (se apropie de femeie și o ciupe de fund): Știi tu?!

Măria (îi îndepărtează mâna lui Gârlici): Păi află că știu!

Gârlici (cu ochii parcă lipiți de fundul femeii): Știi?... Păi dacă tot zici că știi, ia zii, fă „cât fac, fă, patru ori trei?” Mărie, că tot te crezi tu deșteapta neamului, „care e, fă, capitala Portugaliei?”

Măria (ușor indignată): „Însoară-te, mă, Târziule, și nu mai lozi aci, cu copiii, că ai și-nceput să iei culoarea cerii.”

Gârlici: „Păi, găsește-mi tu una care să-mi placă și să-mi pupe mâna la comandă, că acum o iau.”

Măria: „În nădejdea aia, vezi să nu te pupe moartea rece.”

Gârlici (arată spre raftul cu cărți): Sorescu! Mare! Mare de tot!

Măria: Cunoaștem! „Rânduiei!” Că doar de-aia am pierdut timpul pe-aci! Moartea însă odată vine! Muiere n-ai, copii, de unde?... Testament nu vrei să-mi faci! Odată închizi ochii și dus ești... Apoi, praful și pulberea!!

Gârlici: Ai vrea tu! Numai că în mine zace nemurirea. Ia uite: trecutul, prezentul, viitorul. Eternitatea, cum s-ar zice, în podul palmei!... Și pe rafturile din față!

Măria (se aprobă): E, da! Poate aia de la Eternity?! Aia da! N-am ce zice, firmă serioasă! Te aranjează, te îmbălsămează... Sunt pe mână cu popa Ibric... Face aștia o zeamă de busuioc!... Domnule, minune mare! I-o toarnă în burtă, pe nări, mortului, înainte de-aș da duhul. Cică să-i dea miros „de veșnicie”... E, și să fie primit bine acolo, sus...

Gârlici: Cine, fă?

Măria: Sufletul! Că dumneata și aștia, care trec pe-aci, spurcați cum sunteți, la doi metri și o țără... În pământ de-

galben. Am auzit, mai nou, că și aștia ar vindeca! Am eu o babă pe scară, bea, a dracului, în fiecare seară, câte o oală, și apoi: „muică, asta da busuiocă! Dumneata ce zici?”

Gârlici: Mărie, baba se drege cu vin de Bohotin! Ia sticla, în fiecare zi, de la mine! Au, au!... Fir-ar a dracu de carte să fie!

Măria: Măi domn` Gârlici, am văzut cu ochii mei. Pă-mânt de-l galben, luat de la farmacie. ... Dar mai știi?! A, da! Da, da... Acum îmi vin de-acasă... Să știi dumneata că drege amestecul cu popa Ibric. Cu fiertura de la el, vreau să zic... Și-a dracului, până acum, nu s-a strămbat neam... Bă, nimic! Și apoi, trosc, pleosc, bate baba din picior și-l înjură pe...

Gârlici: Te pomenești că pe Dumnezeu!

Măria: ... Nu, pe Dej! Dumneata trebuie să-l știi, cică ar fi fost bărbatul ei, ăla dintâi...

Gârlici: Ba pe dracu! E baba înțepenită-n timp...

Măria: Unul care, zice-se, că bătea la ea ca la cui... Nu o lăasă până nu intra jumătate în pământ. Numai după aceea o scotea, îi ștergea lacrimile și o dădea de-a dura. Și auzi, a dracului, să vezi și dumneata, cică-i plăcea! Acum, spun și eu ce aud, că pe vremea aia...

Gârlici: Abia te băgase tactu pe țeavă! De-aia ai prins timpurile de-acum, tânără! Ce-ți pasă? Cu buicile ca piatra... Te doare în cot că aștia de care zici și-au tocit coatele și-au scris cărți.

Măria (meditativ, ușor mirată): Au scris?! E, dacă zici dumneata, or fi scris!

Gârlici: Au scris, fă, au scris! (arată rafturile cu cărți). Nu se vede?

Măria: Ba da... Iar țuicile ce nu le-au plătit, aici, pe rafturi. Acum, de, fiecare cu păsărica lui!

Gârlici: A ta acolo, între picioare... Fi-ți-ar cracii ai dracu! Că m-ai băgat în boale! Fă, știi ce?...

Măria: Știu, dar nu se poate! La praful de-acum și zgârcenia dumatăle...

Gârlici (complimentând): Fir-aș al dracu! Adevărul e că ți-a dat Țl de Sus... Altceva nici că-ți mai trebuia! La ce bună mintea când până și soarta popoarelor, de când lumea, între picioarele muierilor?!

Măria (vulgar, mișcându-și fundul): ...Și la umbra unor buci!

Gârlici (privind la ea): Daaa, dar, buci, buci! Să dea dracu, că bine zici! E? Până se scoală intelectualitatea, ar mai fi de-o tăvăleală, ce zici?

Măria: Păi... da, dar vezi dumneata, nici broasca nu orăcăie pe uscat.

Gârlici: Fă, fiți-ar broasca a dracu! Dumnezeu ți-a dat-o s-o dai și nu să mergi cu ea în rai.. Popa Ibric nu ți-a spus?

Măria: Popa?! Face slujba, tămâie în biserică de jur-împrejur...

Gârlici: Se uită la tine-n... Știu eu, când te apleci după lumânările căzute, vrând... nevrând, că de!

Măria: S-o fi uitând, numai că spovedește pe-ale lui, în podul clopotniței. Le ia mințile. Cică acolo ar face Dumnezeu urechea pâlnie. La gura clopotului! Bang! Bang! Și japițele, cu poalele-n cap. N-ai loc de ălea cu bărbății duși de-acasă!

Gârlici (incitat): Iauzi, al dracului popă! Mărie, hai, fă!

Măria: Păi, hai! Dar e cu preț!

Gârlici (decis): Cât, fă, cât?

Măria (iscoditoare): E...! Păi eu știu! Aș vrea cam cât pui dumneata, zi de zi, preț pe dispreț.

Gârlici: Tii, drace! Fă, tu ești nebună?

Măria: Nebună și nici chiar prea, prea... Acum depinde și cum vrei dumneata...

NICOLAE BĂLAȘA

POVARA IMAGINAȚIEI

Era, dacă-mi aduc bine aminte, prin 2005... Sadovenizând, așa zice că era pe vremea când, la mănăstirea Sf. Fanurie din câmpia Teleormanului, icoana Maicii Domnului începuse să plângă cu mir, de se-nchina lumea a evlavie! Semn că *timpul nu mai avea răbdare cu oamenii* ori ce altceva?! Grupuri de pelerini veniți de departe se perindau pe la acea așezare de călugări, ridicată pe locul și chiar în clădirile unei foste unități militare, spre a participa, ca în alte vremuri, cu toată ființa lor, la un miracol... modul lor de a se apăra, într-un timp zdrumicat, maculat, amenințat, de-atâta amar, de ceva ce se abătea, neîndurat și neîndurător, asupra-le.

După ce autocarul reușise să străbată, din groapă în groapă, drumul ce se desprinde din șoseaua de Roșiori, ne-am zis că încă cinci kilometri de hurducăială și zdruncinături nu mai contează. Atât ne despărțea de satul lui Marin Preda – Siliștea-Gumești, obiectivul vizitei noastre. Sat anonim de câmpie, cu case mici și căzute, o populație îmbătrânită, ca-n atâtea alte locuri, încât îți venea foarte greu să accepți că acestea sunt meleagurile, atât de vii în paginile romanului, unde s-a născut un mare prozator, că aceia sunt urmașii ori au fost contemporanii Moromeților, că acolo s-a desfășurat o dramă umană de proporții!! O bănuială, așa, ca o musculiță săcâitoare pe care în zadar încerci s-o alungi, începu să-mi bâzâie în minte: nu cumva și Marin avea *ciudatul dar de a vedea lucruri care lor le scăpau, pe care nu le vedeau?* Era parcă, în aerul acela de primăvară ce se îndrepta spre vară, o stânjeneală, o jenă că, iată, o comună oarecare a fost înfiptă, fără voia ei, ca un gândac, într-un insectar de unde nu mai poate scăpa. (Situatie pe care autoritățile locale încearcă din răspuțeri s-o anihileze prin nepăsare, sperând probabil în ajutorul dat de uitare – gândeam, în vreme ce autocarul băjbăia drumul, în lipsa oricărui indicator.)

De îndată ce vehiculul și-a făcut intrarea în sat (i-aș zice chiar triumfală, sigură că nu exagerez cu nimic după înduratul calvar al gropilor) și a apucat drumul spre casa lui Moromete, oarece foială i-a cuprins pe cei câțiva localnici aflați pe la porți, pe „șanț” ori prin propriile curți. Obișnuieți, probabil, cu grupurile de vizitatori, aflați în trecere prin satul lor celebru (*oare de ce?*, se mai întrebau destui), oamenii locului deprinseseră o nouă îndeletnicire – făceau pe ghizii! Un sătean, ce n-aducea nici cu Țugurlan, dar nici cu Dumitru lui Nae, mersul, înfățișarea îl apropiau oarecum de Ilie Moromete, împușinat de trecerea anilor (evident, cel plâsmuit de imaginația mea de cititor împătimit al operei lui M. Preda!), așadar, un Moromete contemporan a început să ne dea târcoale, împins și de curiozitate, dar și de conștiința „datoriei” de ghid, ce trebuia îndeplinită. În cele din urmă, acesta s-a apropiat, cu pași hotărâți, de grupul ce se înșirase de-a lungul gardului. Casa era, și se vedea asta de la o poștă, nelocuită. Părăsită și tristă.

Ultimul ei locuitor murise de puțin timp, iar locuința arăta – fără stăpân – stingheră în inutilitatea ei. Semnul de doliu – o plăcuță inscripționată cu numele celui care lăsase această lume în căutarea alteia, mai bune – era fixat pe peretele dinspre stradă.

Intrați, intrați – ne-a îndemnat ghidul nostru ad-hoc, deschizându-ne poarta. Invitația se limita, firește, la curtea pe care, tot din imaginația mea de cititor, o „știam” mult mai mare. Am pășit în băătătură. Curtea nu se întindea prea departe în interior, în *fundul* ei nu se zărea nicio *vâlcea tăiată pe mijloc de un șanț*, așa că m-am întors spre săteanul binevoitor și am întrebat: *Da' salcâmul unde era?* Bine documentat și probabil obișnuit cu această întrebare, „ghidul” ne-a indicat, imediat după casă, locul *salcâmului* care, dacă ar mai fi „trăit”, pesemne că ar fi dislocat cu rădăcinile lui întreaga temelie a casei – atât era de aproape de zidul construcției. Ceea ce fusese cândva prispa pe care numeroasa familie moromețiană se aduna la masă (și dinspre care nasul meu încerca în zadar să prindă un miros de mămăligă pusă la fiert) era acum „modernizată”,

închisă cu niște geamlăcuri mici, prinse în rame negre, cauciucate, ca niște ochi triști, neputincioși și stinși scufundați în iremediabilele lor cearcăne. Închipuirea mea încerca în zadar să vadă pragul de pe care Moromete, stând *parcă deasupra tuturor, stăpâna cu privirea pe fiecare*.

Am înțeles, din relatările bătrânului, că locuința devenise chiar o povară pentru restul familiei, risipiți care încotro, prin

București ori prin alte locuri din țară.

Am mai aruncat o privire spre *fundul grădinii*, am încercat să o zăresc prin *ocol* pe Bisisica, am căutat locul unde ar fi putut fi *grădinița cu flori* a fetelor, am mai privit o dată casa, apoi am ieșit în drum. Bătrânul „ghid” parcă aștepta: știa că mai urmează o întrebare la care era pregătit să răspundă, dar pe care eu întârziam a i-o pune. Îl simțeam nedumerit și descumpănit – *oare vizitatoarea asta nu știe?* Deodată mă întorc spre el și-l întreb, cu glasul, recunosc abia acum, plin de speranța că măcar acest ultim loc se va mula peste acela din imaginația mea. *Da' fierăria lui Iocan, poiana fierăriei, mai este? Unde este?* Dintr-odată parcă destins, ca un arc din care a pornit deja săgeata, omul îmi răspunde satisfăcut: *Sigur, taică! Este, duceți-vă s-o vedeți!* E... – și brațul îmi indică direcția – *acum e acolo... discoteca!* Și ultimul cuvânt îl rostește ca și cum ar anunța o mare victorie.

Mă îndrept decisă spre autocar. Am renunțat să mai vad... poiana-discotecă!!

RODICA LĂZĂRESCU

Foto: Siliștea Gumești. Casa în care s-a născut Marin Preda

Ion Fiscuteanu s-a-ntors acasă

Cu ceva vreme în urmă (cam multă, ce-i drept!) propuneam un proiect de necesară punere în valoare a memoriei unor personalități culturale mureșene. Proiectul meu, pus sub genericul „Cenaculum”, viza amplasarea a șase busturi – Romulus Guga, Serafim Duicu, Ion Vlasiu, Vasile Netea, Ion Fiscuteanu și Grigore Vieru – într-un spațiu care să devină și scenă în aer liber pentru manifestări culturale. Aceasta în condițiile în care, unul dintre busturi, cel al lui Grigore Vieru, îl obținusem deja printr-o donație, fiind expus în Galeria „Deisis”, de la Palatul Culturii din Târgu-Mureș.

Dacă la noi lucrurile au bătut pasul pe loc, nu din vina noastră, între timp a fost dezvelit un bust Grigore Vieru la Toplița, iar în ultima zi a lui iulie curent, la Sânmihaiul de Câmpie, (unde s-a născut la 19 noiembrie 1937) județul Bistrița-Năsăud, a fost dezvelit un bust Ion Fiscuteanu, iar Căminul Cultural a primit numele „Ion Fiscuteanu”. E-adevărat, regret că nu am găsit înțelegere la Bistrița atunci când, în plină glorie a lui Ion Fiscuteanu, nominalizat pentru premiul Oscar, propuneam acordarea titlului de Cetățean de Onoare actorului, căruia îi apăruse și o carte de proză scurtă, și care ar fi fost dispus să se întâlnească cu bistrițenii, să vadă împreună și să comenteze „Moartea domnului Lăzărescu”.... Cum sper ca, odată, nu odată ca niciodată, la Sânmihaiul de Câmpie să existe și o Casă memorială „Ion Fiscuteanu”. Ar fi prima pentru un actor care a plecat în lume din spațiul Bistriței și Năsăudului.

Acum, Ion Fiscuteanu se întoarce acasă, într-un gest salutar al celor care știu care e prețul valorii, care e semnificația recunoașterii acesteia. Bustul lui Ion Fiscuteanu, amplasat în parcul din centrul localității natale, îl va menține pe autor în timpul prezent continuu al respectului pentru cel care, prin arta sa, ar putea da nume nou localității, prin numele său.

Iar biografia lui Ion Fiscuteanu duce cu ea multe semne ale valorii. La inaugurarea Casei Memoriale „Fănuș Neagu”, din Grădișea natală, Brăila, academicianul Eugen Simion spunea un lucru care i se potrivește ca o mânășă și lui Ion Fiscuteanu: „*Fănuș Neagu are cu ce se apăra de greșelile sale: cu opera lui. Așa face orice scriitor adevărat*”. Parafrazând, aș spune că și Ion Fiscuteanu are cu ce se apăra de greșelile sale, cu opera lui, o operă de mare consistență și diversitate, atât teatrală, cât și cinematografică, literară. Absolvent a Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică din București, promoția 1962, având ca mentori pe Dina Cocea și Jani Cojar, Ion Fiscuteanu a jucat șase ani pe scena Teatrului de Stat din Piatra Neamț, iar din 1968, a

fost actor credincios al Teatrului Național din Târgu-Mureș, până la moarte, în 2007, pe care l-a slujit cu talentul său, cu devotament. Fidelitatea față de acest teatru i-a permis să creeze aici zeci de roluri memorabile. A făcut-o cu eleganță și pasiune, cu modestie.

A fost Ghiță Pristanda, Nae Girimea, Dragomir, Jupân Dumitrache și Efimița - în travesti, în spectacole cu piesele caragialene, dar a jucat și în piese de Eugen Ionesco, D.R. Popescu, Romulus Guga, Tudor Popescu, Aurel Baranga, Shakespeare, Eugene O’Neil, Arthur Miller, Cehov, Dario Fo ș.a., în peste șaiszeci de roluri. A visat să joace rolul Hamletului shakesperian, dar șansa nu i-a surâs în acest sens.

A lucrat în film cu mari regizori, ca Mircea Danieliuc, Alexandru Tatos, Lucian Pintilie, Nae Caranfil, Nicolae Mărgineanu care au știut să valorifice calitățile și disponibilitățile lui Ion Fiscuteanu, reușind să creeze roluri memorabile, în peste douăzeci de filme în care a jucat, între care, „Fructe de pădure”, 1983, „Acordați circumstanțe atenuante”, 1984, „Glisando”, 1985, „Emisie continuă”, 1985, „Din prea multă dragoste”, 1985, „Iacob”, 1988, „Undeva în est”, 1991, „Balanța”, 1992, „Turnul din Pisa”, 1992, „Timpul liber” (1993), „Cel mai iubit dintre pământeni”, 1993, „Asfalt Tango”, 1995, „Prea târziu”, 1996, „Mariana”, 1998, „Zapping”, (2000), „Turnul din Pisa”, 2002, „Ajutoare umanitare” (2002), „Sindromul Timișoara – Manipularea”, 2004, „Moartea domnului Lăzărescu”, 2005, acest din urmă film aducându-i nu doar recunoașterea meritată, ci și nominalizarea pentru premiul Oscar, nominalizare cu care nu s-a prea întâlnit lumea actorilor români.

După „Moartea domnului Lăzărescu”, Ion Fiscuteanu visa să mai joace, nu orice fel de roluri, ci la înălțimea rolului care i-a asigurat notorietate, vizibilitate internațională.

N-a mai apucat, rămânându-i să joace doar rolul omului veșnic, fiindcă arta de valoare asigură veșnicia.

Nicăieri bronzul din care ne privește Ion Fiscuteanu nu poate avea strălucire ca la Sânmihaiul de Câmpie, locul în care s-au plămădit visele sale, în care a purtat aura copilăriei cu seninătate cutezătoare.

Ion Fiscuteanu a slujit Thalia de mai bine de patru decenii, iar cinematografia îl va menține mereu în memoria noastră culturală. Dar el va rămâne și ca scriitor, unul care e degustat aroma poeziei, prozei și teatrului, în cele trei cărți ale sale: „Strugurii de furat îs mai buni”, nuvele, Editura Tipomur, 2002, „Prigoană în gânduri”, poezie, Editura Tipomur, 2003, „La mulți ani, maestre”, teatru, Editura Nico, 2010.

Ion Fiscuteanu a ieșit din scenă pe ușa din față, în aplauzele celor care au crezut mereu în talentul său, lăsând moștenire o operă greu de egalat în istoria artei și culturii românești.

NICOLAE BĂCIUȚ

Foto: Ion, Ioana – copiii lui Ion Fiscuteanu, Nicolae Băciuț, Magda, soția lui Ion Fiscuteanu, Florin Vasile Șomlea, Ion Fiscuteanu, primarul Sânmihaiului, 31 iulie 2011.

A opta scrisoare franco-afonă: „Fă-te om de lume nouă...”, monșer

Cred și eu că e greu de înghițit hapul din scrisoarea anterioară! Auzi acolo! Cum adică să fii milionar occidental și să-ți crești copilul în spiritul muncii disciplinate și eficiente, punându-l în fața „crudului” adevăr abia când a terminat pe merit universitatea?! Bun, dar nici atunci să nu-l lași ca pe găina oarbă în boabe și să-l pui în schimb să facă o carieră de succes pe piața liberă?... Pentru ca abia mai târziu să-l aduci încet, încet la miera-fierea afacerilor de tradiție seculară în respectivul familion tipic pentru Franța profundă (o dinastie burgheză neaoșă, fondată pe vremea lui Napoleon de un căpitan alsacian asistat de o ordonanță italiană în mariajul cu o contesă răpită din Rusia!!!). O astfel de atitudine spartană – fie ea pe cale de dispariție astăzi – ar fi prea de tot, e de părere chiar și franțuzoaica de nevastă-mea, iar pentru voi cei din țară e efectiv de necrezut...

De ce? Pentru că pe aici tradiția burgheză a început să se scorojească pe la crăpăturile dintre libertate și înstrăinare, pe când la noi vopseaua blazoanelor de pe portierele trăsurilor sau a limuzinelor a fost mereu... crudă, de pe vremea ciumei lui Caragea și a „ciumelor” din comediile lui Caragiale încoace. Cu toată această convergență perversă privind erodarea fibrei umane sub acțiunea materialismului de diferite extracții, există totuși niște diferențe majore. Și asta nu pentru că ar diferi calitatea umană a celor două societăți...

Forțate de regulile uneori inumane ale concurenței reale din Occident, familiile responsabile pentru dănuirea lor genetică și socio-economică au dezvoltat aici și o „cultură a banului”. Adică, o educație pe mulți bani pentru și mai mulți bani. Obiectul acestei „dresuri” castratoare va fi fost mereu junele destinat a deveni Administratorul care va munci cu modestie pentru a preda generației următoare un capital sensibil îmbogățit. Pentru mize mai mici, dar păstrându-se un nivel similar de pretenții, aceeași „rețetă” a fost aplicată conștient (sau doar indusă de mediu) și la nivelul societății de mijloc, adică al micii burghezii și chiar al muncitorimii stângiste... Moștenitori dezaxați și risipitori și-au permis să prolifereze eventual doar cercul hiperbogaților care așezau în spatele fiecărui prea-răsfațat zănic al sorții un consorțiu de funcționari ce administrau de fapt afacerile. În orice alt caz, astfel de ipochimeni ajunși accidental la cârma unor mari averi s-au ruinat și au ruinat familia respectivă, creând fenomenul scăpătării (în special la familiile nobile).

În acest timp, noi eram în Est printre stabilopozii la adăpostul cărora Tanti Europa își vedea de sedimentările

tradițiilor, fără teama de a fi tulburată de undele de șoc ale unei istorii redactate parcă de un autor asiatic obsedat de logo-ul publicitar: „Go West!” Această fortuită vocație a sacrificatului de serviciu (mai tot timpul) „ne-a făcut să ne îngropăm faraonii în folclor”, așa cum bine zicea Sorescul, și să ne lăsăm copleșiți prin complicitate de moravurile aproximative ale scursurilor de prin Levant și încă mai de departe, ori mai de mult... Fără a avea răgazul fizic necesar de a construi ample arhitecturi concrete, am fost mereu o lume în fugă și pe fugă... Fanariotismul, balcanismul, miticismul și cleptocrația nu au fost și nu ne sunt decât simptome ale lipsei sistematice de timp necesare maturizării psiho-sociale. Penuria obiectivă a timpului de sedimentare nu ne poate fi însă o circumstanță atenuantă. O astfel de realitate geo-istorică ar fi trebuit să ne conducă la necesitatea unei autodepășiri prin realizarea mai rapidă a sintezelor civilizaționale. Un astfel de efort ar fi însemnat de fapt o activare pe bază de

argumente a conștiinței că binele tău nu se poate realiza decât prin propășirea colectivității. Este exact ceea ce s-a și întâmplat și în unele momente izolate de grație ale ființării noastre moderne, ele alternând însă cu evuri de ascensiune moftologică a neoîmbogățiților puțini pe seama neîmbogățiților mulți, totul pe fondul instaurării aproape metafizice a principiului *Selecției negative a valorilor*. Cu cât mai sus pe scara socială se constituie deci anumite avantaje, sinecuri și mecanisme cleptocratice, cu atât indivizii „selecțaiți negativ” pentru a le ocupa sunt mai aproape de nulitatea și impostura absolute.

Modelarea literară cea mai cunoscută a acestei situații de anti-basm o identificăm în conflictul din *O scrisoare pierdută* de I.L. Caragiale: în lupta electorală dintre prostia lui Farfuridi și nemernicia lui Cațavencu va învinge Agamemnon Dandanache care le însumează defectele, la care va mai adăuga: ramolismul, exprimarea peltică și gândirea sașie... Desigur, urmând ca ciclul să se tot repete până al apocaliptic, pentru că, nu-i așa, Zoe îl consolează pe Cațavencu prin: „Nu-i asta cea din urma cameră” (cu sens de alegeri pentru Camera Deputaților)...

Conștiința alterării bunăstării de mai multe ori pe o generație, împreună cu aceea a ineficienței induse a instituțiilor Statului degeaba, a condus la un arivism hulpav și generalizat. Neliniștea sa existențială a fost sintetizată în mod divers la nivelul mentalului comun și imund. Din el se degajă „înțelepciunea” de-a-ndoaselea enunțată de obicei la momentul de dezabuzare a câte unui chef grosier de țoape (între timp parvenite), care râgăie →

HYDRA N. T.

Biblioteca Batthyaneum. Codex Aureus. Pagina finală, autobiografică, a Atlasului lui Ortelius, unde e descris drumul lui către Țara Sfântă și scene din viața celor întâlniți pe drum. Foto Ecaterina Țarălungă

cinic sentința conform căreia șmecheria e *să te scoți* tu, băgându-i pe ceilalți la apă prin parazitarea unor formule democratoide: „Bă, nouă să ne fie bine! Restul, dă-i... încolo!” (sau chiar cu alte trimeri, în funcție de urmele de sânge rămase în... alcool!). Astfel de formule au avut ultimelor două secole chiar și fixări în spațiul cultural, așa cum este cazul cu proverbul izvodit la începutul secolului al XIX-lea și cules de Alexandru Filimon în *Ciocoii vechi și noi* (fără a mai vorbi de *noi* și de *ciocoii* de astăzi): „Fă-te om de lume nouă / Să furi cloța dupe ouă!”, cu diagnosticul eminescian al motorului social... gripat: „Căștigul fără muncă, iată singura pornire...” (*Scrisoarea III*), sau cu crezul *ciumetelui* de cartier, așa cum l-a surprins textierul de la *Timpuri Noi* : „... sunt un erou negativ / Și să mă schimb în bine nu am niciun motiv” (*Helga – De regiune superior*)...

Rezistența notabilă față de acest proces pervers de promovare a loazelor a constituit-o perioada de inventare a României moderne sub presiunea burgheziei francofone și sub un sceptru germanic, proces culminând cu Independența, Marii clasici și formarea României Mari. Valorile constituite atunci prin impunerea fie și timidă a unei meritocrații au constituit apoi țintele de atac parazitare de-a lungul a trei perioade nefaste. Total diferite ca și alcătuire, ele sunt unite prin același proces de înjumătățire a timpului în desfășurare a evenimentelor. Adică de scurtarea în proporție cel puțin aritmetică a timpului între două spirale complete ale procesului de degradare.

La început a fost nevoie de aproape un secol pentru ca țara să fie atât de slăbită, izolată și trădată din interior și exterior, încât să cadă pradă facilă ciumei brune și, apoi, celei roșii. După aceea nu a trecut decât o jumătate de secol pentru epuizarea sângeroasă a experimentului republicii comuniste inițiat la umbra tancurilor sovietice, pentru ca apoi să abereze neaș... Iar din 1989 până în ultimii ani, cu precădere, nu a fost nevoie de niciun sfert de veac pentru ca valorile democrației Europei Unite să

ajungă în conștiința populară din mari idealuri doar la nivelul unor noțiuni golite de sens de către clasa noastră (im)politică. Aceasta a confiscat și transformat tot mai accelerat idealurile colective în averi private aducătoare de maximă bogăție și forță discreționară, contribuind decisiv la împărierea democrației, la stărpirea clasei de mijloc, la depopularea teritoriului și la sărăcirea țării (atât economic, dar mai ales de caractere, perspective și de chef de viață, cu mama ei cu tot...).

Așa că, în încheiere, vă pup frumos pe portofel de aici de departe, unde știu că stau la scuteală de „ai noștri” care nu ne consideră „ai lor” decât atunci când au de luat, știind prea bine că nu vor avea de dat nimic, nici măcar... socoteală

Biblioteca Batthyaneum. Codex Aureus. Abraham așezat în centrul Lumii, cu cele patru puncte cardinale așezate la capetele unei cruci simbolice, pe lungimea unui cerc planetar. Foto Ecaterina Țarălungă

ASTERISC

Pentru a fi trist...

Fragmentul 303 începe astfel: *Lumea este a celor care nu simt nimic. Condiția esențială ca să fii om practic e absența sensibilității.* Întâmplarea face să-l citeșc în ultima zi a lui ianuarie care – zic psihologii (dar câte nu mai zic!...) – ar fi cea mai fericită zi a anului, și te îndeamnă să zâmbești... Am încercat, dar pe frigul acela mi-a înghețat zâmbetul pe buze. Îl recitesc acum la început de iulie, când examenele mai țin părinții și copiii pe-acasă... Iulie cu iz de septembrie, examene cu ecouri de interogatoriu... Fraze banale, așa cum ar părea și cele de la început, dacă nu le-ar fi scris Pessoa. Și demonstrat pe două pagini cu câteva

argumente: cei care conduc au voință, dar masa *vagă și amorfă*, nu. Sau poate așa, din când în când, vezi revoltele din 1989 din țările est europene, cele recente din Algeria și Egipt... Omul practic își proiectează personalitatea asupra lumii exterioare, care devine un teatru de acțiune, o tablă de șah. *Exemplul cel mai reușit al omului practic* – scrie Pessoa – *este strategul* pentru care *toată viața nu-i decât un război*. Cum ar putea duce acest război dacă s-ar gândi, dacă ar simți drama fiecărui individ sacrificat în acest demers? Și noi am avut un *mare strateg, cel mai iubit, cel mai...* Acum ne întrebăm dacă el s-a gândit pe-atunci – așa cum se clama – la fiecare copil, tânăr, cetățean... Chiar dacă întrebarea (retorică, altfel cum?) se referă la *fiecare*, răspunsul

nu poate fi individualizat; se va fi gândit la toți șoimii, pionierii, uteciștii..., dar la fiecare în parte... Dacă ești sensibil e greu să guvernezi: *Orice guvernare presupune insensibilitate*. Dar se guvernează *peste lucruri și oameni!!* Poate tocmai de-aceea... Așadar *guvernează cineva care e vesel*. Guvernanții noștri sunt veseli. Culmea e că poporul nu se contaminează de veselia guvernului! Nici în ianuarie, nici în iulie. Cerul, tot gri, la munte mai ninge, prețurile cresc, recoltele scad... Poporul e trist, iar principala cauză nu poate fi alta decât cea identificată de Pessoa: *pentru a fi trist, e nevoie de simțire...*

(F. Pessoa, *Cartea neliniștirii*, Humanitas, 2009)

I. POPEAN

Bibliocultural basarabean

Carol Schmidt – un primar al Chișinăului scos din anonimat

În organizarea și la Sediul Central al Bibliotecii Municipale *B.P. Hasdeu* din Capitală, gazdă care a colaborat cu Arhiva Națională a Republicii Moldova, Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Biblioteca Științifică Centrală *Andrei Lupan* a Academiei de Științe a Moldovei, Centrul de Cultură Germană *Hoffnung*, a avut loc conferința cu tema *Carol Schmidt - primar al Chișinăului: 1877-1903*, aliniată aniversării a 165-a de la naștere.

Conferința, moderată de dr. Lidia Kulikovski și cercetătorul Iurie Colesnic, a debutat cu prezentarea filmului în regia Elenei Pahomova *Carol Schmidt: File de istorie*, care a introdus participanții în atmosfera acelei vremi de odinioară, completată și de o expoziția de vechi dosare din sec. al XIX-lea despre viața și activitatea celui omagiat.

Elevi în costume naționale germane, voluntari ai Centrului de Cultură Germană *Hoffnung*, în persoana lui Maxim Crudu și Olga Kazaciok, au susținut o comunicare în limbile română și germană, trecând în revistă cele mai semnificative momente din biografia lui Carol Schmidt. El a fost ales primar la 20 noiembrie 1877, având vârsta de 31 de ani. Își propune și reușește să pună pirostriile unui centru cultural de orientare europeană. De numele lui e legată construcția unor importante edificii culturale și sociale, cum ar fi: Capela din cartierul Râșcani, Amfiteatrul popular cu o sală de spectacole, Școala Reală, Școala Orășenească de Arte Plastice, Gimnaziul de Fete al Principesei Natalia Dadiani (astăzi Liceul Teoretic *Natalia Dadiani*), Muzeul *Zemstvei*, Muzeul Ținutului, Școala Națională de Desen (azi Colegiul de Arte Plastice *Alexandru Plămădeală*), Primăria (și astăzi sediul Primăriei), Spitalul de Boli Infecțioase (și azi Spitalul *Toma Ciorbă*) și multe altele. Prin străduința lui Carol Schmidt din 1884, în Chișinău sunt instalate felinare electrice, iar din 1886 străzile sunt pavate cu piatră, iar din 1889 o parte chiar cu granit. La 20 decembrie 1892, a fost dată în exploatare prima tranșă a apeductului orășenesc, care pune începutul unei ere moderne în alimentarea orașului cu apă potabilă. Astăzi aici este localizat Muzeul Capitalei. O schimbare radicală se remarcă și în transportul urban prin apariția tramvaiului, mijloc foarte îndrăgit de populație. Primarul se dovedește a fi nu numai inițiator, dar se implică plenar în toate activitățile care schimbă total imaginea orașului. Poartă un respect deosebit băștinașilor, vorbind cu ei românește, dar și conlucrând la desfășurarea multor sărbători și concerte, unde participanții vin în costume populare, cântă melodii vechi, pe care acesta le cunoaște pe de rost și le admiră. A fost un primar corect, n-a tolerat corupția. Cu solemnitate și apreciere din partea orășenilor i-a fost sărbătorită aniversarea a 25-a pe post de „cap al orașului Chișinău”, dacă e să apelăm la formula de epocă a

funcției sale administrative. Fosta stradă *Gostinnaia*, încă în timpul vieții, în semn de recunoștință pentru realizările obținute, a fost numită în numele lui C. Schmidt, unde se afla casa de locuit, existentă și astăzi, și unde a fost instalată o placă comemorativă (str. Mitropolit *Varlaam* nr.78).

Maxim Crudu și Olga Kazaciok, în numele Centrului de Cultură Germană *Hoffnung*, au propus ca străzii pe care a locuit fostul primar să i se reîntoarcă numele Carol Schmidt.

Cu un cuvânt de salut participanților s-a adresat colaboratorul Ambasadei Germane, domnul Linus Heraid, care a mulțumit pentru invitație și posibilitatea de-a aduce un omagiu verbal lui Carol Schmidt, fiind mândru de contribuția acestuia la prosperarea orașului Chișinău.

Cu un alt cuvânt de salut a venit și primarul municipiului Chișinău, Dorin Chirtoacă,

menționând că este fericit ca la începutul celui de-al doilea mandat să fie alături la sărbătorirea unuia din cei mai buni primari ai Chișinăului. Primarul a mai menționat că își propune drept obiectiv de primordială importanță restaurarea centrului istoric al Chișinăului datorat lui Carol Schmidt, redându-i frumusețea și amploarea de odinioară, într-o formulă modernă. Încercând să răspundă afirmativ la propunerea de a reda numele vechi străzii unde a locuit Carol Schmidt, primarul a spus în glumă: Cred că mitropoliții *Dosoftei* și *Varlaam* nu se vor supăra să așezăm lucrurile la locul lor. În prezent, o parte a străzii se numește *Mitropolit Varlaam*, iar cealaltă parte poartă numele *Mitropolitul Dosoftei*.

Amfitrioana Bibliotecii Municipale *B.P. Hasdeu*, Lidia Kulicovski, i-a oferit lui D.Chirtoacă copia Jurământului lui Carol Schmidt când a venit la Primăria Chișinăului. În cuvântul de mulțumire, acesta a ținut să sublinieze că va urma principiile înaintașului său și va pleda la rândul lui pentru transformarea Capitalei într-un oraș de ținută europeană.

Iurie Colesnic s-a referit la *Dimensiunea culturală a Capitalei în epoca Carol Schmidt*, concluzionând, că fostul primar a fost un om care a dat Chișinăului o nouă dimensiune, una neașteptată, dimensiunea cea mai importantă, dimensiunea culturală. Unica după care se măsoară gradul de civilizație a unui popor. Realizările lui în acest domeniu mai sunt mărturie și astăzi: Primăria nouă, Banca Basarabiei, monumentul lui Pușkin ș.a.

Dintre cele neamintite până acum mai sunt: Școala de meserii, Școala de Arte a lui T. Zubcu, Liceul Real, Liceul de Comerț, la ultimele două fiind și epitrop. De asemenea, a contribuit la edificarea Muzeului Basarabiei, Muzeului Școlilor, Societății Muzicale *Armonia*, a fost membru al Consiliului Bibliotecilor, biblioteci care aveau săli de lectură gratuite, inclusiv actuala Bibliotecă Municipală *B. P. Hasdeu*. În altă ordine de idei, Iurie Colesnic a spus că a devenit Carol Schmidt primar din întâmplare, una nefericită pentru familie – cumnatul său *Clementie Șumanschi* a decedat în mod tragic și →

RAIA ROGAC

Poetul duminicilor și al altor lucruri sacre

*Lipsești dintre lumine,
Dar nu lipsești din mine.
Lipsești de la fereastră,
Dar nu din limba noastră.
Lipsești din blânda sară,
Dar nu lipsești din țară.
Plecată ești în moarte
Ci-aproape, nu departe.*

Grigore Vieru

Erau versuri dedicate mamei sale, care la un moment dat s-au transformat în rândurile ce i le putem rosti azi Poetului. Maestrul Grigore Vieru s-a stins din viață sâmbătă spre duminică (18-19 ianuarie 2009). Multe din versurile sale sunt dedicate Duminicii: „Sunt omul duminicii”, zice Poetul, și uite ce soartă... pleacă pe alte tărâmurii tot Duminica. Pleacă într-o Duminică Veșnică, lăsând o țară în lacrimi, pleacă lăsând un popor întreg orfan...

Nu există om, nu există copil la noi care să

nu știe cine este Grigore Vieru. Nu, nu am greșit utilizând prezentul verbului „a fi”. Despre El nu putem spune „a fost”. El este și va fi prezent în orice inimă română. Toți am crescut din poezia Lui, toți am fost formați de ea. *Albinuța*, *Abecezarul* sunt cărțile care au trecut prin viața fiecăruia din noi. Toți suntem copiii lui „nea Grig”, cum obișnuia să i se zică cu afecțiune.

Grigore Vieru s-a născut la 14 februarie, considerată acum și la noi Ziua Îndrăgostiților, și toată viața sa a cântat dragostea, femeia, mama. A fost acela, care a făcut o lume să ne cunoască – a cinstit în vers această Țară, acest Pământ, acest Neam, și ne-a învățat să ne mândrim că suntem Români.

„Îndurerată este Țara,
Îndurerat – întregul neam,
A plecat la Eminescu
Sufletul basarabean.”

Aceste rânduri le-am tlicuit spontan. Probabil de acolo, de sus, ne va povățui, ne va călăuzi, ne va ocroti pe toți „Poetul fiecăruia, Poetul tuturor”. De acolo, de sus, încearcă să ne sădească în suflete dragostea, bunătatea, adevărul, totul pentru ce a luptat, ce a iubit, ce a cântat.

Multe ne-a învățat, dar multe mai avem a le învăța de la marele Grigore Vieru. Am selectat niște cugetări de ale lui – cine știe, poate vă găsiți gândul vostru în ele sau poate vă alegeți motto-ul-călăuză în anii de devenire:

• *O spun să mă audă și plin de floare pomul: „Și din mormânt voi spune mulțimii adevărul.*

• *Un nume curat – iată care este țărâna cea mai ușoară pe pieptul celui coborât în pământ.*

• *Basarabia este un copil înfășurat în sârmă ghimpată.*

• *Poate că într-adevăr ochii femeii iubite sunt marginea lumii.*

• *Cine nu și-a scris istoria cu sânge, acela sau n-a avut-o nicicând, sau crede că poate trăi pe contul istoriei altora.*

• *Dacă n-ar fi iubirea, maș teme de viață.*

• *Degeaba a venit libertatea, dacă frații nu se cunosc între ei.*

• *Sunt iarbă, mai simplu nu pot fi.*

ANA ȘIȘIAN,
cls. a XII-a B,

Liceul Teoretic „Ion Creangă”, Chișinău,
Prof. ANA GALAJU

→atunci Duma orășenească l-a desemnat pe el primar. Ștafeta primariatului a mai fost preluată încă o dată în familie, când la această funcție, în anii 1917-1918, a activat cel de-al doilea fecior al lui C. Schmidt, care se numea Alexandru. I. Colesnic a mai spus că, în ciuda eforturilor întreprinse de a găsi mormântul lui Carol Schmidt, căutat în toate cimitirele Chișinăului, acesta nu s-a păstrat, rămas neîngrijit chiar după un deceniu de la dispariția primarului, după cum avea să amintească în 1937 Gheorghe Bezviconi.

Despre *Un tandem de succes în arhitectura Capitalei – Carol Schmidt și Alexandru Bernardazzi* a comunicat Tamara Nesterov, dr. în studiul artelor de la Academia de Științe a Moldovei. Pe lângă calitățile de om erudit și de o cultură aleasă, Carol Schmidt s-a mai remarcat și ca un bun profesionist, având ambiția să adune în echipa sa oameni pe măsura acestei rigori. Unul din ei a fost arhitectul Alexandru Bernardazzi, care, fiind plecat la Odesa, la invitația primarului, a venit și a activat până la sfârșitul vieții, fiind înmormântat în același cimitir luteran, mormânt care a dispărut ca și cel a lui Carol Schmidt. De curând, s-au împlinit 120 de ani de la nașterea lui Bernardazzi. O conlucrare frumoasă Carol Schmidt a avut-o și cu alți arhitecți iscusiți, de exemplu Mitrofan Eladi și Vladimir Țigancu, ultimului îi aparține proiectul arhitectural al clădirii Sfatului Țării, Muzeului de Istorie, ospiciului de la Codru. O premieră pentru Chișinăul de atunci au fost casele de locuit cu două

niveluri, o bună parte proiectate chiar de Alexandru Bernardazzi. Cele mai renumite clădiri din Chișinău au fost construite în acea perioadă. Până astăzi au supraviețuit circa 40 de edificii mari construite de mari meștri.

Maria Gonța de la Centrul de Informare și Documentare a Bibliotecii Municipale B.P. Hasdeu a susținut comunicarea intitulată *Chișinăul în secolul XIX. Ampretele lui Carol Schmidt*, cu o ilustrare practică pe baza dosarelor de arhivă. Participanții la conferință au putut vedea cu ochii proprii dosarul nr. 53, privind alegerea lui Carol Schmidt pe post de primar la 19 noiembrie 1877, sau nr. 271, în care se cuprinde carnetul de muncă și alte lucruri interesante despre C. Schmidt și realizările lui.

Scriitorul Vlad Pohilă, redactorul-șef al revistei *Bibliopolis*, a prezentat asistenței nr. 2 al publicației, menționând că pe lângă multe materiale interesante, intereseații vor găsi și două materiale despre primarul Carol Schmidt.

Participanții la conferință s-au delectat cu momente muzicale susținute de studenți de la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice și de la Colegiul Muzical Ștefan Neaga, laureați ai concursurilor naționale și internaționale.

Cu acest prilej, a mai fost vernisată și expoziția de pictură *Chișinăul vechi*, autor Ghenadie Șonțu.

Carnet

Durere de Nistru

Nistru – râu cu apă indiferentă. Indiferentă la sentimentele oamenilor. Oare?

Șoseaua este întreruptă ... nu putem înainta cu autocarul. Oprim, cu vreo 200 de metri, departe de linia frontului. Da, front lângă apa Nistrului! Coborâm și înaintăm pe șoseaua liberă, nicio mașină. Ajungem la barieră. De dincolo de barieră, din imediata ei apropiere, ne privește tancul rusesc cu țeava îndreptată spre noi. În preajma tancului, trei soldați severi la chip. Ni se permite să mergem până la Nistru. Ni se permite, destul de ușor, nouă, celor din România, participanți la o activitate culturală a ASTREI, să mergem **să privim Nistrul**. Nu ne sperie țeava tancului. Oare de ce? Pentru că nu știm ce înseamnă teama de a avea permanent o... țeavă de tun îndreptată spre noi, o țeavă de tun care ne amenință permanent. Cătorva dintre însoțitoarele noastre moldovence le-a fost teamă să meargă spre Nistru. Le-a fost teamă să meargă prin dreptul tancului cu țeava amenințătoare. S-au întors la autocar.

Ceilalți am mers mai departe. Curaj? Nici vorbă. Nu știam ce este acolo. Netrăind mereu amenințarea, spaima războiului, ci viețuind în afara lui, nu cunoaștem o asemenea teamă.

Auzim câteva focuri de armă. Vedem soldați prin strujenii de pe câmpul Nistrului. Să tot fie până la zece. Nu mai mulți. Sau, poate, nu-i vedem noi. Cineva dintre noi spune: „Împușcă ciorile!” Da, îmi zic în gând, se joacă și ei, ce să facă? Liniște. Ajungem pe pod. Nistru! Privesc în jos. O apă curgătoare mai mare... Parcă aș fi pe podul de peste Olt, la Sfântul Gheorghe, unde însă apa este mai puțină, iar malurile mai abrupte. Acolo, acea apă curgătoare se află la poalele Carpaților. Carpații o apără. Aici, Nistru își unduiește apele în plină câmpie. Vadul lui e întins. Câteva terase. Când apa e mare, rar sunt inundații, deoarece învolburata apă se poate întinde până hăt departe. Casele sunt ridicate pe culmea unor dealuri. Ca și cele din Gura Bâcului. Privesc în depărtare sărăcăcioasele gospodării cu case vopsite în albastru.

Îmi doresc să fotografiez Nistrul. Îmi amintește de *Rusoaica* lui Gib Mihăescu. Am fost anunțați să lăsăm aparatele de fotografiat la autocar. Nu avem voie să facem fotografii. Este front, război. Mă uit mai atentă să înregistrez totul în suflet. Pe o terasă a Nistrului, văd o turmă de capre. De ce mi-au atras atenția? Capre – lângă ele, un păstor. Se sprijină într-un ciomag.

Ajunși la jumătatea podului, nu ne îndurăm să plecăm. Toamnă frumoasă. Soarele ne privește palid, dar încă strălucește, pregătindu-se să plece la odihnă. Frunze galbene pe jos. Pe malurile Nistrului, de-o parte și de alta, smocuri de pădure. Îngălbenită. Mi se oprește privirea pe niște insulițe care s-au format pe malul dinspre noi. Partea

opusă este abruptă. Îmi fixez în suflet fotografiile. Sunt pe Nistru!

Pornesc spre autocar. Trebuie să trec din nou granița. Văd sârma ghimpată și țărâna proaspăt arată, ca altădată marcarea hotarelor. Aici marchează hotare între

frați. Trec din nou pe lângă tancul cu țeava îndreptată spre ... Doamne! Ce văd? Țeava este îndreptată spre trei copii care stau cuminți de partea cealaltă a barierei. Unul lângă celălalt. De înălțimi diferite. Nu formează scara măgarului – cel mic este la mijloc. Ajung aproape de ei. Observ că nu-i interesează țeava tunului. Cei trei copii privesc în depărtare. Mă opresc în fața lor. Îi salut. Toți trei îmi răspund frumos la salut. „Ce faceți aici?” Îmi dau seama că lor nu le pasă de țeava tunului. Nu le este teamă?! Desigur, s-au obișnuit să vadă zilnic tancul. Nici nu luau aminte la țeavă. Nouă, celor străini ne era teamă. Ei priveau mai departe. „Așteptăm”, îmi răspunde cel mai mare. Auzisem că locuitorii celor două sate, aflate de-o parte și de alta a Nistrului, puteau trece granița. Aveau permisiunea armatei, dacă vedeau cu buletinul că locuiesc în cele două localități. În gândul meu, mi-am zis că băieții își așteaptă părinții. Dau să plec. „Așteptăm caprele!”, îl aud pe cel mijlociu. Caprele!? Turma de capre pe care am privit-o de pe podul Nistrului?! „Voi aveți capre?” „Da, avem două capre, un țap și un iedut”, îmi răspunde, mândru, cel mare. Caut să răspund mândriei lui: „Da?! Și le iubiți?” „Cum să nu le iubim, dacă ele ne țin?” Extraordinar – ele ne țin! Iubirea este motivată. „Cum ele vă țin? N-aveți părinți?” Cel mare îmi răspunde simplu, indiferent parcă: „Tata ne-a părăsit de mult”. Sărăcii, mă gândesc, au părinții divorțați, vai de capul lor în sărăcia asta! „Mama lucrează toată ziua pe la oameni”, îl aud pe cel mare, numit de ceilalți Nicu. Mi se trezește curiozitatea de a afla cât mai multe despre viața lor. Desigur, o viață amărâtă. Le privesc ochii. Sunt inteligenți

și curajoși. „Dar voi sunteți mici. Cine vă face mâncare?” Îmi răspunde cel mare, îndrăzneț, demn, uitându-se în ochii mei: „Surioarele noastre. Maria e mai mare ca mine, iar Niculina e ca Gicu. Acu ele deretecă-n casă”. Vorbește corect românește. Aflu că Gicu este cel mijlociu. Pe cel mic îl cheamă David. Doamne! Cinci frați de vârste atât de apropiate! Doi gemeni. Mă bucur că au priviri inteligente, sunt curăței. Desigur, trăiesc într-o gospodărie modestă, dar

curată. Mă bucur mai ales că stau fără teamă în fața tunului cu țeava îndreptată spre ei.

Atunci nouă de ce să ne fie frică de o țeavă de tun? De ce să nu vedem, când vrem și fără teamă, Nistrul? Totuși ...

LUMINIȚA CORNEA

Un nou instrument didactic pentru aplicarea CPS-ului

La Biblioteca *Onisifor Ghibu* din Chișinău a avut loc lansarea primului volum *Probleme ale societății umane/ Culegere de probleme la istorie*, autor profesorul de istorie Mihai Iurașcu.

Moderatorul Igor Șarov, dr. în istorie, decanul Facultății de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova (USM), a apreciat noua lucrare ca

pe una inovatoare, cu abordare absolut originală. În același context, a mai specificat următoarele: Autorul oferă o viziune proprie și inedită asupra proceselor sociogenezei, evoluției societăților primitive, a primelor civilizații antice și a modelelor lor de funcționare. Intenția domniei sale merge mult mai departe de o speculație a problemelor ontologice, fiind preocupat înainte de toate de latura didactică a problemei, în sensul ei cel mai autentic. Din această perspectivă, ne apare ca una originală și de pionierat, cel puțin în spațiul nostru. Cu datele invocate destul de clar, problemele sunt expuse într-o formă inteligibilă și care ține cont de specificul publicului căruia îi sunt adresate. Vastul material factologic utilizat denotă erudiție și spirit de sinteză. Lucrarea prezintă o reușită didactică certă, este reflectată într-un stil îngrijit și ușor de asimilat.

Foarte emoționat, Mihai Iurașcu și-a împărtășit impresiile despre conceperea volumului, având din start intenția să abordeze altfel trecutul istoric. Pe parcursul studiului, și-a dat seama că imensul material factologic adunat nu poate fi strămorat într-o singură culegere, ceea ce l-a determinat la scrierea unei serii fluviu de patru volume, exprimându-și încrederea că va reuși să le realizeze și pe celelalte. Prin această carte mi-am propus, a spus autorul, să facem un prim pas în conferirea disciplinei școlare Istoria un caracter util mai pronunțat. Am ales o metodă nouă de abordare nu străină de prevederile Curriculumului național.

Astfel, pentru formarea competențelor de a identifica probleme acțional-strategice și a propune soluții de rezolvare, am gândit că cel mai potrivit ar fi rezolvarea creativă a problemelor (în engleză: creative problem solving - CPS), care se anunță ca una din cele mai active și valoroase metode ale didacticii moderne. Iar după D.P. Ausubel, ea reprezintă culmea performanței cognitive,

dezvoltând invenția și creativitatea elevilor. Având onoarea să dăscălesc elevii de la Liceul *Prometeu*, a mai spus vorbitorul, am avut și posibilitatea de a experimenta această nouă metodă cu elevii de aici. Chiar dacă începutul a fost greu, performanțele obținute de discipoli au îndreptățit riscul și efortul întreprins. În încheiere, Mihai Iurașcu a mulțumit tuturor celor, care cu ajutorul moral și financiar, au contribuit la apariția și editarea volumului.

Ala Vărlădeanu, șefa Catedrei Municipale de Istorie, a remarcat că întreaga breaslă este mândră de faptul că un profesor de liceu a reușit să elaboreze o culegere inovativă, oferind profesorilor posibilitatea prin prisma acesteia să pună în valoare multiplele valențe creative și inteligente ale elevilor, opinând pentru un seminar cu toți profesorii de istorie în cadru municipal dedicat lucrării *Probleme ale societății umane*. Să ne amintim că B.P. Hasdeu afirma că trecutul este ușa viitorului, a mai remarcat Ala Vărlădeanu.

Eleva Cătălina Brânză, discipola profesorului Mihai Iurașcu, s-a arătat mulțumită că a fost pe post de *șoarece de experiment* în laboratorul de aplicare a unei noi metode de însușire a disciplinei de istorie pe parcursul mai multor ani, finalul fiind cel care a încununat-o cu lauri – locuri preeminente la olimpiadele școlare. Și în istorie sunt necesare reforme care pun accentul pe creativitate. Dacă fiecare om își poartă crucea sa, nouă, elevilor, ne este mai ușor s-o decem la această disciplină cu o astfel de metodă, a menționat Cătălina.

Cu prilejul lansării, profesorii și elevii de la *Prometeu* au venit *in corpore* să-i adreseze felicitări domnului Mihai Iurașcu, exprimându-și dorința să facă o lansare a volumului și în cadrul liceului.

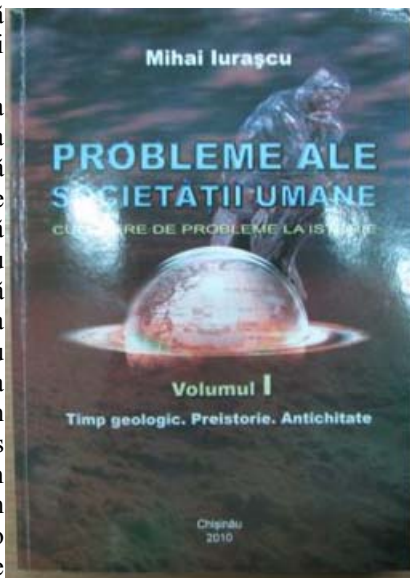
Dr. în filologie, profesorul universitar Gheorghe Colțun a specificat că autorul este nu numai un istoric bun, dar și un filolog bun, cartea fiind scrisă într-un limbaj coerent, îngrijit, pe alocuri cu fraze neaoșe, care îmbogățesc și înlesnesc accesibilitatea conținutului.

În aceeași ordine de idei, au mai vorbit Virgil Pâslariuc, vicedecan al Facultății de Istorie și Filosofie de la USM, Valeriu Vasiliță, directorul Agenției *InfoPrim*, ș.a.

Evenimentul s-a dorit a fi nu numai o sărbătoare a cărții, dar și de familie, soția Ana concretizând că exact cu 22 de ani în urmă familia Iurașcu și-a pus pirostriile. La cei doi copii, o fată și un băiat, iată că mai avem unul - acest volum de care ne mândrim cu toții, căci a contribuit fiecare cu sprijin și ajutor indispensabil, a mai adăugat doamna Iurașcu,

Cartea este la îndemâna gimnaziștilor, liceenilor îndeosebi, dar și a studenților, profesorilor și celor interesați de cunoașterea problemelor creative, având la dispoziție un bogat material factologic în măsură să-i ajute și să-i orienteze mai bine în materie de istorie.

R. ANDREI

Care Alfonz?

Cel care-l consacără pe Virgil Rațiu!

În spațiile Librăriei Book Corner din Cluj-Napoca a avut loc lansarea romanului *Cărțile cu Alfonz* de **Virgil Rațiu** - volum apărut la Editura Paralela 45 - și a albumului de artă cu titlul **Miron Duca**. *Ritmuri ale timpului* de Oliv Mircea și Emil Cira, apărut la Editura Eikon. Invitați la eveniment: Ion Bogdan Lefter, critic și istoric literar, profesor la Universitatea din București, Oliv Mircea, critic de artă, director al Bibliotecii Județene Bistrița-Năsăud, Ovidiu Pecican, scriitor și istoric, profesor la Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Vasile G. Dâncu, director editorial al Editurii Eikon Cluj-Napoca.

Virgil Rațiu, prozator, poet și publicist, membru al Uniunii Scriitorilor din România, a debutat în 1976 cu volumul de versuri *Atunci când te reîntorci acasă* (Ed. Litera, București). Colaborează cu versuri, proză, articole de informație și de opinie la revistele: „Vatra”, „Tribuna”, „Familia”, „Steaua”, „Convorbiri literare”, „Luceafărul”, „Mișcarea literară” și altele, de asemeni la unele ziare centrale și la cele locale: „Răsunetul” și „Mesagerul”.

A publicat: *Cărțile cu Alfonz* (roman, Ed. Dacia, 1988), care – după cum ne avertizează autorul - *sunt de ordinul zecilor de zeci...* și a căror valoare a fost remarcată imediat, dacă ne gândim la aprecierile semnate în 1989, de: Alex Ștefănescu: *În proza sa* (a lui V. Rațiu) *se desfășoară o comedie a gravității*, Ioan Holban, Cornel Moraru: *... personajul Alfonz conferă coerență întregului roman, și consacără definitiv, credem noi, un prozator înzestrat, până acum necunoscut.*

Apare apoi *Carte de bucate necolorate* (versuri pentru copii, cu desene de Răzvan Tenie Brădean (Ed. Clusium, 1996), *Cartea cu Alfonzel conectat la Internet* (versuri pentru copii, Ed. Emia, Deva, 1999, ediție bilingvă, română-engleză), *Carte de rugăciunițe* (desene de Marcel Lupșe, Ed. Emia, Deva, 2000), *Cartea cu politice* (note eseistice, Ed. Aletheia,

Bistrița, 2001); *Cartea persoanelor* (proze, Editura Limes, Cluj, 2005).

Este deținător al *Marelui Premiu pentru proză scurtă* în cadrul Zilelor „Liviu Rebreanu”, ediția a II-a, Bistrița, 1984; al *Premiului Uniunii Scriitorilor din România*, Filiala Cluj-Napoca, pentru *Carte de rugăciunițe*, 2001, precum și al *Premiului Concursului Național de Poezie „George Coșbuc”*, Bistrița, 2001 (pentru aceeași carte).

În 2009, obține *Premiul Uniunii Scriitorilor din România*, Filiala Cluj-Napoca, - *Literatură pentru copii*.

Ce doi protagoniști, prozatorul și pictorul, având aceeași vârstă, același potențial creator, locuind în același oraș, Bistrița, au venit și au fost prezentați împreună, fără a se uita nici grupul mai amplu de artiști din care fac parte și prin care activitatea lor capătă noi valențe care-i situează pe locuri bine delimitate nu doar în ansamblul valoric al urbei, dar și într-un context mai amplu al valorilor naționale, pentru că, sublinia Ion Bogdan Lefter: *această carte – de fapt mai multe, Cărțile cu Alfonz sunt în măsură să impună un autor în istoria prozei românești*. În felul acesta, desigur, se confirmă aprecierile citate anterior. Într-un stil mai puțin academic, dar nu mai puțin aplicat la contextul dezbaterii (pentru că întâlnirea n-a fost doar un prilej de bilanț și laude), Ovidiu Pecican a relevat valențele personajului/autorului Alfonz/ V. Rațiu, ale lumii prin care ne poartă acesta, un fel de țară a lui Gulliver...

*Ce mult semăn eu cu numele meu
Ce mult seamănă numele meu cu
chipul meu,
doi frați –
nedespărțiți să fiți voi, tu, adică eu,
Alfonz,*

de tine, adică de mine, Alfonz...

Cândva, Alfonz a fost poet!...

IULIAN DĂMĂCUȘ

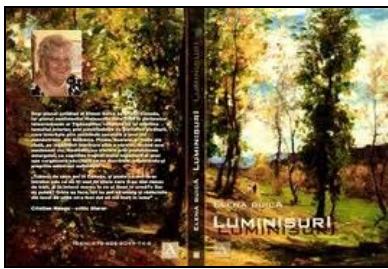
Festivalul Internațional de Creație Literară „Titel Constantinescu” EDITURA RAFET A DESEMNAȚ CĂȘTIGĂTORII CELEI DE-A PATRA EDIȚII

În acest an, numărul celor înscriși a fost cu 47% mai mare decât anul trecut, însumând 237 de creații literare, dintre care 43 au fost descalificate (fiind cărți publicate deja, ori care au depășit 220 pag., format A5 – cf. Regulamentul de concurs!), rămânând în concurs 194, dintre care 39 au fost nominalizate la marile premii.

Premiile care s-au acordat:
Marele Premiu „Titel Constantinescu” – cu publicarea volumului de eseuri: CAZUL DACIA...ROMÂNIA DE AZI: PREGĂTIREA CEA TAINICĂ (a Drumului spre ROMÂNIA SACRĂ, de ieri, de mâine...de PURURI!) - de Adrian BOTEZ
Marele Premiu „Titel Constantinescu” – cu publicarea volumului de proză: ROLURI DE COMPOZIȚIE, ACTE IMPURE - de Geo VASILE
Premiul „Victor Frunză” – cu publicarea volumului de eseuri: PSIHOTECA - Aforisme și eseuri - de Eugen EVU
Premiul „Octavian Moșescu” – cu publicarea volumului de proză: PE MASA DE OPERAȚIE - de Constantin STANCU
Premiul „Alexandru Sihleanu” - cu publicarea volumului de versuri: CAFAUA DIN PAHARUL IUBIRII - de Valeriu MATEI (CHIȘINĂU)
Premiul „C.C. Datulescu” – cu publicarea volumului de versuri: TĂCERI ASURZITOARE de Tatiana DABIJA (CHIȘINĂU)
Premiul „Florica Cristoforeanu” - cu publicarea volumului de versuri: A DESCHIS O FLOARE OCHII - de Marin MOSCU
Premiul „Dumitru Pricop” – cu publicarea volumului de fabule: LA ÎNCEPUT A FOST... UMORUL - de Lucian MĂNĂILESCU
Premiul „MIRCEA MICU” – cu publicarea volumului de proză: THE GODMOTHER - de Ion IFRIM
Premiul „Slam Râmnic” – cu publicarea volumului de versuri: CÂNTECE DIN PREPELEAC - cronică pictată-n rime - de Marian ILIE
Editura Rafet a hotărât suplimentarea premiilor de la 5 la 10 premii, și acordarea de premii speciale, constând în publicarea într-o antologie. Cei care vor primi premiul special al editurii Rafet (și vor fi, deci, publicați în antologie) sunt: Ionel Necula, Luminița Dascălu, Liviu Ofileanu, Horia Crișteanu, Manuela Măcelaru, Lică Pavel, Ion Maria, Ioana Voicilă Dobre, Vasile Popovici, Florentina Dalian, Carmen Tania Grigore (**Anglia**), Valerian Călin, Albert Cătănuș, Constantin Kapitza, Elena Niculescu, Petru Solonaru, Stan Brebenel, Bogdan Mureuță, Iulia Ștreangă, Carla Schoppel, Monica Mureșan, Cristi Iulian Avram, Elena Olariu, Aurel Avram Stănescu, George Pașa, Elena Chesov (**Chișinău/R. Moldova**), Tincuța Bernevic, Ruxandra Niculescu (**Elveția**), Mircea M. Pop (**Germania**).
Cei 10 autori câștigători își vor vedea creațiile publicate în volum, de către Editura RAFET - și lansate în cadrul **Festivalului Internațional de Creație Literară „TITEL CONSTANTINESCU”, ÎMPREUNĂ CU „ANTOLOGIA”,** în data de **13 AUGUST 2011, ora 11.00, la restaurantul „VIDIU”, din Râmnicu Sărat.**

CONSTANTIN MARAFET

LANSARE DE CARTE "Luminișuri" – Elena Buică FERICITA CĂLĂTOARE

De n-ar fi amintirea o urmă de cenușă,
Cum am găsi cărarea întoarcerii în
noi?(V.Voiculescu)

Este început de vară. Anul 2011. De undeva depeste mări și țări trebuie să vină un mesager de suflet românesc să ne arate și nouă, celor rămași la vatra veche a graiului, cât de însetat de luminișuri este sufletul mai ales când trecem printre oameni cu ochii închiși, care au uitat să vadă.

Mesagerul cu fidelitate de pasăre călătoare care se întoarce cu fiecare primăvara la cuibul știut de sub cer, a venit. Se numeste ELENA BUICĂ și este

purtătoare de lumină. Noua sa carte LUMINIȘURI este un pașaport de care universul fără margini (de cel din gândul omenesc vorbesc) trebuie să țină seama în babilonia de gânduri de pe pământul oamenilor, fiindcă este glasul inconfundabil al iubirii de toate câte sunt.

Coperta cărții își etalează marca de noblețe - *Luminiș de pădurice* – de Nicolae Grigorescu. Este ca și cum invitația de a descoperi noi luminișuri ni se relevă firească și noi chiar asta facem. Cu fiecare pagină, autoarea ne poartă din Canada, din noua ei lume, cea a ordinii, a eleganței comportamentale, a amabilității ca măsură firească a relațiilor interumane, până în lumea satului românesc, acel axis mundi care rămâne pentru scriitoarea Elena Buică Țigăneștii cei de Teleorman.

Ceea ce mi-a atras atenția a fost bucuria cu care autoarea re trăiește (relatându-le pentru noi prietenii știuți și neștiuți din patria limbii române) întâmplări din lumea ca o scenă prin care trece mereu cu zâmbetul pe buze. (Îmi amintesc de o ființă fericită pe al cărui chip zâmbetul uitase să mai apună și, care într-o zi, în fața aparatului foto de la o instituție care nu prea știe de zâmbet, i s-a sugerat să nu mai zâmbească. „Dar acesta este chipul meu de când am înțeles că viața

este un miracol”, a răspuns zâmbind și mai luminos făptura aceea solară).

Cine să fie de vină că în crângul luminilor sunt și întunecimi, nu doar luminișuri! Cine să fie de vină ca unii oameni de-ai noștri par să fi stat prea mult în pădure, fie să fi ieșit prea curând!

Elena Buică este o ființă fericită care ne invită să luăm lecții de fericire din chiar minunea de a trăi, înobilând zestrea de gând cu un senin de suflet.

Nu mi-am propus să prezint cartea, ea trebuie citită, nu povestită. Este un dar prea la îndemână ca să ni-l refuzăm. Este o invitație la călătorie spre a ne întoarce în noi mai bogați cu încă o lumină. Este un semn de prietenie, o mână întinsă peste spații când timpul crește în urma noastră întregindu-ne.

Editura ANAMAROL din București este portul de taină la care se opreste iar și iar autoarea „Luminișurilor”, înainte de a ajunge acasă, într-un anume acasă care este fiecare cititor al scrierilor sale.

Fie ca fericita călătoare Elena Buică să nu rătăcească niciodată cărarea întoarcerii în noi în această fascinantă călătorie care este chiar o viață de om.

PAULA ROMANESCU

SĂRMAȘU E ÎN CĂRȚI

Orașul care l-a dat literaturii române pe poetul Ion Mircea, unul dintre primii echinoxști, a rămas multă vreme cu orgoliul acesta al “proprietății” poetului.

De câțiva ani, lucrurile au luat o întorsătură neașteptată, începând cu o recuperare de onoare, cea a esteticianului Liviu Rusu, nu doar revendicat, ci și recuperat, acesta înobilând cu numele său Biblioteca Orășenească.

Semnalul reconsiderării atitudinii față de carte l-a dat chiar bibliotecara, Dinuca Burian, autoarea unei lucrări monografice despre Sărmașu, lucrare revizuită apoi, îmbunătățită substanțial.

Au început să apară și autorii de literatură beletristică: Maria Belean, Katalin Cadar, Costel Neacșu, Marcel Dumitrescu, iar pr. prot. Ilie Bucur s-a antrenat într-o lucrare din care a tipărit deja 4 volume, “1001 cugetări”.

E mult, e puțin? Într-un orașel ca Sărmașu, care nu demult și-a scos capul din cochilia sa „comună”, e foarte mult.

Mai ales că gesturile acestea editoriale nu sunt singulare, ele se înscriu într-o dinamică culturală demnă de toată lauda.

Am văzut și la ultima ediție a Zilelor Sărmașene, când orașul și-a gătit de sărbătoare cel mai important monument cu care și-a îmbogățit cu câțiva ani în urmă zestrea, lucrarea „Femeia simbol”, realizată de Ion Vlasiu.

Corul „Belcanto”, condus de preotul Daniel Camară, și-a

câștigat un binemeritat prerstigiul la nivel național. Cum de notorietate e și numele sopranei Balázs Borbála.

Sărmașu nu duce lipsă de talente, dar nici de o gândire administrativă deschisă spre fenomenul cultural, gestionată de primarul Ioan Mocean.

Cu siguranță că proiectul Primăriei de a da numele „Ovidiu Iuliu Moldovan” viitoarei Case de Cultură, căci fostul Cinematograf are acest viitor, se va materializa cât mai curând. Strălucirea în bronzul statuii îl va readuce pe Ovidiu Iuliu Moldovan, originar din Vișinelu, acasă, pentru a se oferi în model de încredere în cultură, în talent, în șansele fiecăruia de a împlini un destin cultural.

În plus, Sărmașu și-a sporit zestrea în ultimii ani și cu câțiva oameni de cultură mureșeni, parteneri ai multor acțiuni culturale din oraș, distinși cu titlul de „Cetățean de onoare”: Melinte Șerban, Dimitrie Poptâmaș, Nicolae Băciuț, Lazăr Lădăriu, Valentin Marica...

În colecția “Poezii orașului”, au fost tipărite până acum cărți de poezie semnate de Lazăr Lădăriu, Valentin Marica,

Nicolae Băciuț, și o carte despre destinul bibliotecii, al lecturii, avându-l ca autor pe Dimitrie Poptâmaș.

Și, într-o continuitate firească a faptului de cultură de substanță, în acest august, esteticianului și profesorului Liviu Rusu i-a fost acordat titlul de “Cetățean de onoare postmortem”, gest deopotrivă onorant pentru oraș și pentru memoria unuia dintre fiii săi de vază.

NICOLAE BĂCIUȚ

Literatura copilăriei, copilăria literaturii

File din jurnalul meu (Vacanța de vară)

În așteptarea vacanței

A sosit vacanța cea mult așteptată. Mi-am luat rămas bun de la doamna dirigintă și de la colegii de clasă.

Visam cu ochii deschiși la tot ce îmi dorem de la această vacanță. Zilele treceau, iar eu nu mai avem răbdare până la duminica programată plecării.

Prima zi la bunici

Sosi și dimineața de duminică. Cu inima plină de bucurie, am plecat împreună cu familia la bunici. Acolo toți ne așteptau cu aceeași nerăbdare ca a mea. Nu ne mai văzusem de mult timp.

Dincolo de grădina bunicii, domina înălțimea pădurilor. Văzduhul era plin de mireasma florilor de vară. Mă plimbam prin curte, curioasă să văd ce păsări și animale mai au bunicii mei.

Tocmai atunci intră pe poartă Adelina, verișorul meu, ducând o căldare în mână. Lui Adelina nu-i plăcea să se ducă la fântână după apă, dar astăzi era de altă părere. Își aminti că veneam noi. Sărea într-un picior, cu chipul plin de voieșie, încercând să-mi mai arate cine știe ce giumbușluc de-al lui. Începusem să ne facem planuri pentru următoarele zile, când deodată se auzi glasul tăios al mătușei mele. Adelina dădu fuga la fântână și plecă cu găleata jumătate goală. L-am însoțit cu speranța că la revederea mea, mătușa nu o să-l pedepsească.

Așa a și fost. Am plecat țopăind cu inima plină de speranțe mari, pentru zilele ce urmau să vină.

Seara se lăsa peste sat, iar eu și sora mea le povesteam bunicii despre rezultatele obținute la școală. Apoi,

ascultam cu mare atenție ce planuri aveau părinții și bunicii mei pentru a doua zi. Noi luasem deja o hotărâre, împreună cu Adelina, dar nu știam cum să le spunem acestora. Plănuisem să urcăm pe dealul din apropiere, pentru a căuta vizuinele veverițelor și vulpilor.

Pe Dealul Bălcii

Dimineața nu ne-am trezit așa devreme cum stabilisem și ratasem plecarea. Am găsit pe masă un bilet lăsat de mama. Ne înștiința că sunt cu toții pe deal, la vie. L-am întâlnit și pe Adelina, care se frământa că e prea târziu pentru a vedea veverițe sau vulpi.

Am urcat cu mare iuteală cărarea dintre vie. Ne-am arătat părinților, cerându-le permisiunea să urcăm dealul. Într-un târziu, ni s-a aprobat, dar cu o singură condiție: să nu ne îndepărtăm prea mult.

Zis și făcut. Dar mai bine nefăcut, deoarece am colindat tot dealul pentru a vedea o veveriță.

Oboșiți și în același timp dezamăgiți, ne-am așezat pe covorul de iarbă proaspăt înmiresmată. Dar surpriză! Ce să vezi?! Pe ramura unui alun stătea o veveriță. Parcă ar fi vrut să strige: „Ce mai așteptați? Prindeți-mă!”

Ne-am ridicat prudenti, urmărind-o cum țopăie din creangă în creangă.

Pentru că era deja târziu și Ștefania zicea că-l auzise pe tata strigându-ne, am coborât bucuroși că văzusem veverița. Acum îl credeam cu adevărat pe bunicul. În acea pădure văzuse și el veverițe, vulpi, câprioare, iepuri și chiar mistreți.

Îmi venise o idee strașnică! Ideea de a compune o poezie.

Le-am propus tovarășilor mei de drum să venim și altă dată pentru a vedea și alte minunății.

Ajunși la vie, am povestit tuturor de ce întârziaseam, scuzându-ne într-un fel, pentru a nu primi pedeapsă de la mama, care era foarte furioasă. Am

calmat-o, spunându-i că am compus o poezie. Curioasă m-a ascultat cu mare atenție.

„Într-o poieniță,
Am zărit o veveriță.
Jucăușă și zglobie,
Tare dragă mi-a fost mie.

Din ram în ram ea țopăia,
Nuci și alune căuta.
Dar văzându-mă pe mine,
Se ascundea prin vizuine.

M-am pitit, atunci și eu
După o tufă, nu știu, zău,
Ca să apară iar, zglobia,
Și să-nceapă veselia.”

Zi monotonă

Ziua următoare a fost monotonă și mohorâtă din cauza ploii, dar și a pedepsei. Am stat toată ziua în casă și am citit. Într-o pauză de citit, am înduplecat-o pe mama să-mi dea voie la calculator.

Furioasă pe vreme, dar și pe mama, am continuat să citesc. Seara, înainte de culcare, făream planuri mărețe. Însă, eram hotărâtă să le cer părerea părinților. Noi am fi vrut să mergem la pescuit, dar tata ne-a promis că o să meargă în altă zi cu noi, pentru a nu ne lăsa singuri. I-am înțeles îngrijorarea și în același timp mă gândeam ce o să mai fac în ziua următoare. Mama ne-a promis că o să mergem cu ei la vie, dacă nu plouă.

La vie

Norii s-au risipit și atmosfera era cu totul alta.

Până după prânz, am lucrat cu toții în vie. Bunicii s-au arătat mulțumiți de noi.

Soarele încălzea pământul reavăn, proaspăt săpat. Mă lăsam învăluită de adierea caldă a vântului. Fluturii gingași și multicolori îmi dădeau târcoale, făcându-mi munca mai ușoară.

La asfințit, când ne-am adunat cu toții la masă, am realizat că și noi putem să le fim de ajutor părinților și bunicii. Acest lucru m-a bucurat mult și m-a făcut să fiu mulțumită de ceea ce realizasem în acea zi.

BIANCA ANDREEA POPESCU
13 ani, Constanța

Biblioteca Batthyanem. Codex Aureus. despre ocupațiile tradiționale în Galia. Foto : Ecaterina Țarălungă

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

„Vatra Veche” de Cuptor

Lunarul de cultură „Vatra Veche”, editat la Mureș de scriitorul Nicolae Băciut aduce în nr. 7(31) din iulie 2011 bucuria lecturii unor texte de calitate. Ca într-o armonie cosmică, numărul este ilustrat de artistul Jean Pierre Augier din Franța. Antologia **Vatra veche** propune întâlnirea „la șaptezeci de ani și încă unul” cu Gheorghe Istrate. Interesant este dialogul purtat cu chirurgul cardiovascular Radu Deac, de către Nicolae Băciut. La cronică literară ne întâlnim cu poetul Ion Brad într-o cronică scrisă de Elena M. Cîmpan, președintele Societății Scriitorilor Bistrițeni Conexiuni, care semnează și eseurile: **Parte de atâta carte, Direcția nouă. Granița dintre poet și prozator, Zilele operei la Bistrița**. Prozatorul beclenar Aurel Podaru este prezentat de Mircea Ioan Casimcea. Interesantă este ancheta „Prietenia/ dușmănia literară”, de Lucia Olaru Nenati. Nu lipsește poezia, rubrica fiind dedicată, în ceas aniversar, poetei Melania Cuc. Un număr bogat în semne, dovedindu-ne, încă o dată, că avem parte de multă și bună literatură.

Menuț Maximilian
Răsunetul de Bistrița, 4 iulie 2011

La Târgu-Mureș, „Vatra veche”, numărul 7 pe acest an, inserează dialogul lui Nicolae Băciut (directorul publicației) cu cardiologul Radu Deac; o profesiune ca o artă, cea de cardiolog, după câte reiese din text și după câte bănuim. În textul „Dulcea harababură”, Cleopatra Lorianțiu comentează cea mai recentă apariție editorială a scriitorului Daniel Drăgan - „O poveste care curge dulce-amar”, o carte de amintiri. La rândul său, Elena M. Cîmpan, semnatară cronicii literare „Piramida poeziei”, se ocupă de o parte a creației lui Ion Brad; tot Elena M. Cîmpan este autoarea textului „Direcția nouă. Granița dintre poet și prozator”, în care încearcă apropierea și delimitări semantice între accepțiunile celor două noțiuni, iar în „Calendar. Ion Pop – 70”, Nicolae Băciut îl elogiază la aniversare pe profesorul, traducătorul, poetul cu impact atât de bun asupra multor generații de literați. Menuț Maximilian scrie despre „Însemnul divin” cartea de poezie a poetei Emilia Dabu, iar Melania Cuc publică un grupaj de poeme care începe cu „Credeam că am văzut tot”. Activi, activi, după cum se vede, conjuncturii noastre în ziare literare proaspete, proaspete!

Victor Știr,
Mesagerul de Bistrița, 29 iunie 2011

Bună dimineața, domnule Băciut,
Ce lectură excelentă la o cafea de dimineață și mai ales că în burgul nostru plouă mocănește. Vreme de croșetat la Cuvinte.
Ilustrația revistei este magnifică!! M-a emoționat sincer. Metalul îmi vorbește.
La fiecare ediție a revistei m-am bucurat de ilustrația inedită, am spus mereu că aveți colaboratori Artiști Mari. I-am admirat sincer.
De data asta m-ați lăsat fără cuvinte. Eu iubesc metalul, oricare ar fi el, atunci când acesta devine ARTĂ, și, în ceea ce ați publicat

acum, am găsit un eșantion de POEME tridimensională.

Cât despre conținutul literar, este interesant ca de fiecare dată. Vă felicit și îi felicit pe toți cei care fac parte din acest puzzle cultural.

Mulțumesc și pentru pagina cu poemele mele.

Cu gândul că sunteți sănătos, cu forțe noi, vă doresc o zi superbă și gânduri bune pentru doamna Codruța.

Pe curând,

Melania

Bună dimineața,

Eu știu că Vatra veche e din ce în ce mai bună, dar până unde, până când? Care ar fi apogeul? Se pare că acesta!

Două lucruri esențiale: onoranta acceptare a poetului Adam Puslojic în paginile revistei. Ilustrațiile superbe ale dlui Jean-Pierre Augier, artist desăvârșit!

Nume din ce în ce mai notorii semnează paginile, iar diversitatea este și ea un bun dobândit.

Întreaga structură, așa cum e gândită, este remarcabilă. Iar subiectele? Doamne, Dumnezeule, te fascinează. Eu nu cred să existe în România (cel puțin nu știu eu) o revistă care s-o întrecă în valoare și frumusețe. (...)

Abia aștept să intru cu totul în paginile ei și să fac o baie de frumusețe și cultură!

Cezara Adamescu

Afară cu anti NATO-istul Adam Puslojic din Vatra veche! Jos spionii sărbi ai măcelarului din Balcani Miloșevici!

Baki Ymeri

O "explozie" de Cultură...

O lectură captivantă, încântătoare, cu o ilustrație de excepție!

Domnule Băciut, felicitări dvs. și artistului Jean-Pierre Augier. La sugestia dvs. i-am și vizitat site-ul:

http://www.jpaugier.fr/?page_id=17

Mulțumiri pentru frumosul oferit!

Cu multă considerație,

Direcția pentru Cultură Călărași
<http://www.calarasi.djc.ro>

Bună ziua,

Vă mulțumesc pentru acest nou număr interesant al revistei.

Irina Lucia Mihalca

Vă felicit,

Andras F. Balogh

Plăcută, într-adevăr, lectură, nu numai pentru că mă aflu printre „alintații” revistei, îndrăgostită iremediabil de „cheile” sculptorului francez care fluidizează metalul precum deșertul naște „trandafiri”. Mi-e din ce în ce mai dragă VATRA VECHÉ, arămîndu-mi sufletul ca soarele frunzele toamnei..., prietene al meu, Nicolae!

M.

Domnule Nicolae Băciut,
Mulțumiri pentru noul număr al revistei. Bogată ca un snop de grâu copt în miezul verii, cu arome care mai de care mai ademenitoare, revista te îmbie la lectură și la cugetare. Lucrările lui Jean Pierre Augier le-ați ales spre bucuria și mirarea noastră. Bogăția de idei și titlurile sugestiv alese cred că stănesc bucurie și zâmbete și altor cititori. Mare artist. Sănătate multă pentru toți care trudeți la apariția revistei și să aveți parte de împliniri după voia gândului.
Cu prețuire,

Veronica Oșorheian

MULȚUMESC pentru revista!!

Mă tot uimiți cu reproducerile de artă din fiecare număr! E o încântare și o relaxare a ochiului și dacă nu ești un mare cunoscător sau artist plastic. N-am apucat să citesc ceva, dar sper să găsesc ... ce-mi trebuie!!
Cu prietenie,

Marian Nicolae Tomi

Stimate domnule Nicolae Băciut,

Am primit cu deosebită bucurie, pe cale electrică, respectiv, electronică și numărul 7/2011 al revistei „Vatra veche”, vatră mereu nouă și caldă pe care am savurat-o, și nu exagerez, cu multă plăcere. Vatra veche e mereu alimentată cu combustibil literar de mare valoare, se menține caldă, fierbinte, încălzind sufletele cititorilor prin contribuția unor nume ca: Nicolae Băciut, Elena M. Cîmpan, Melania Cuc, Valentin Marica, Cezarina Adamescu, Ionel Necula, Mihai Batog - Bujeniță, etc. Revista va dăinui peste ani, adjectivul veche este deja o calitate dobândită, știind că vinul cu cât este mai vechi, cu atât e savurat cu mai mare plăcere. Ca o „cireașă de pe tort”, vă propun un rondel, un sonet și trei proze scurte umoristice, pe care le anexez și care, dacă își vor găsi locul între cele două coperti ale revistei, vă mulțumesc reverențios.

Cu deferență,

Vasile Larco,
Iași

Mulțumesc frumos, domnule Nicolae Băciut!

Din nou un număr bogat, cu superbe ilustrații! Dați-mi voie, vă rog, cu ocazia asta, să-i transmit doamnei **Elena Neagoe** admirația mea și să-i mulțumesc pentru amintirile legate de Ioana Em. Petrescu și Liviu Petrescu. Le urmăresc cu mare interes!

Cei doi, mai mari cu doi ani decât mine la Filologia clujeană, erau în atenția noastră, a celor din anii inferiori, în ochii cărora deveniseră încă de pe atunci o "legendă"... Mai târziu, într-una din activitățile de "reciclare" a profesorilor, am avut bucuria să particip la câteva cursuri ale Ioanei. Era... luciferică... Am citit apoi "Molestarea fluturilor interzisă", scrisorile americane apărute sub îngrijirea Ioanei Bot (între ele și cea adresată, bineînțeles

"Lenei", dar care, începea simpatic cu "Dragă Neagoe"... și m-am uimit de bogăția și complexitatea ideilor, trăirilor și impresiilor. Amintirile doamnei **Elena Neagoe**, de mare finețe umană și psihologică, aduc lucruri prețioase legate de personalitatea celor doi soți, dar și de contextul socio-cultural în care au trăit. Nu sunt simple amintiri, sunt încercări de circumscriere ale unor împrejurări, ale unor situații, ale unor atitudini și opinii, pentru o mai bună cunoaștere și elucidare, pentru risipirea unor malentendu-uri.

Și, peste toate, sunt proba unei prietenii dincolo de moarte.

Cu stimă,

Sânziana Batiște

Mulțumesc frumos pentru revistă. Vă felicit pentru înalta ținută artistică și intelectuală.

Flavia Cosma

Mii de mulțumiri! Multe, multe felicitări și spor la lucru!

M. Popescu

Mulțumesc pentru revistă. Într-adevăr, foarte interesantă! Mult succes în activitate și pe mai departe!

Doinița Tulac

Stimate domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc pentru recentul număr al revistei *Vatra veche* pe care o realizați, dovedind cu adevărat competență de profesionist al domeniului. M-am simțit confortabil găsindu-mi articolul în acest context onorant.

Vreau să vă spun că aș fi dorit să vă întâlnesc atunci când ați venit la Ipotești de 15 iunie, dar în acea zi am fost la Suceava, unde am fost invitata unei televiziuni, spre a susține o emisiune de trei ore dedicată memoriei eminesciene și, nu în ultimul rând, tragicului său sfârșit, subiect deosebit de greu de administrat în atmosferă radicalizantă de controversă și dezbateri aprinse a ultimilor ani. A fost aceasta singura emisiune dedicată acestui subiect, realizată în tot nordul și, de fapt, chiar și o suplinare a lacunei generale în toate manifestările în care s-au atins mai mult subiectele, interesele (și orgoliile) actualității și mai puțin spre deloc, tema propriu-zisă a sfârșitului eminescian. Apoi a trebuit să mă înșir în cortegiul participanților la acel "Congres al poezilor", mai mult ca să mă întâlnesc cu confrăți și oameni cunoscuți și unde v-am căutat și pe dvs., sperând că veți veni acolo, drept care l-am rugat pe Silviu Guga de la Sibiu să-mi semnaleze prezența dvs. Constatând că nu sunteți în grup, a presupus că ați plecat din oraș și mi-a părut rău, căci aș fi vrut să vă cunosc personal și să vă dăruiesc unul dintre albumele mele muzical-poetice eminesciene. Poate altă dată, deși sentimentul ratării "la mustață" nu-mi este foarte plăcut. Deocamdată aștept și ultima parte a textului trimis și mă voi strădui ca, în măsură timpului, măcar din când în când, atât cât sunt în țară, să vă trimit și alte materiale.

Cu aceeași prețuire,

Lucia Olaru Nenati

Felicitări pentru numărul 7!

Spun asta după ce-am citit-o... Mă bucur că vă amintiți de Guga (fuma prea mult!) și nu-mi vine să cred că Ionuț Pop a făcut 70 de ani... Oricum, comparativ cu celelalte numere, asta are putere de acoperire mai mare ca suprafață

culturală, invocă și chestiuni de tradiție a locului, îi lasă loc cititorului pentru făcut conexiuni și așezări... Rămân la ideea mea cu ilustrația, deși și asta e foarte frumoasă... Dar nu se lipește de texte...

PS A lui Dobrescu n-am mai primit-o...

Ecaterina Țaralungă

Mii de mulțumiri! Excepțională!

Dimovici

Mulțumesc mult pentru revistă. Poate aveți posibilitatea să păstrați câte un număr pentru biblioteca Societății Mihai Eminescu din Cernăuți.

Cu multă stimă,

Vasile Băcu

Vă mulțumesc pentru trimiterea *Vetrei vechi!* Felicitări, succes în toate, în continuare!

Stelian Dumistrăcel

Mulțumesc! Este o lectură plăcută!

Alina Theodorescu

Domnule Nicolae Băciuț,

Confirm primirea revistei și vă mulțumesc. Am postat-o pe blog. Toate cele bune!

C. Stancu

Distinse Domnule Director Nicolae Băciuț,

Doresc să vă mulțumesc pentru acest e-mail încărcat cu lucruri frumoase și desigur îl vom introduce acest material în pagina radioului nostru, RadioTV UNIREA.

Totodată vom fi onorați să primim și pe viitor materiale pe care le vom introduce în pagină.

Ne vom bucura de a colabora, de fapt asta este dorința noastră, ca noi, românii, să fim cât mai uniți.

Cu aleasă considerație,

Ioan Godja

Stimate domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc pentru edițiile electronice trimise. Le-am citit cu mare plăcere.

Când am primit pentru prima dată revista dumneavoastră, am crezut că este o greșală.

Însă, văzând că ați trimis și numărul următor, m-am hotărât să vă scriu câteva rânduri pentru a vă mulțumi, dar și pentru ca dumneavoastră să mă cunoașteți.

Vreau să vă mărturisesc că sunt elevă a Liceului Teoretic „LUCIAN BLAGA” Constanța (clasă a VII-a) și sunt o iubitoare pătimașă a literaturii. Mie așa îmi place să mă consider. Sunt membră a cercului literar „MUGURI”, coordonat de doamna profesoară Anastasia Dumitru. În decursul anului școlar ce a trecut, am participat la numeroase concursuri literare, bineînțeles sub îndrumarea acestei minunate doamne. În tot acest timp, am fost emoționată, dar și fericită că am gustat din fructul cunoașterii literare. Mă consider norocoasă, când am de la cine învăța ce înseamnă puterea și magia cuvântului scris, harul de care beneficiază scriitorul.

Aș fi onorată dacă ați dori să vă trimit câteva din lucrările mele.

Vă mulțumesc încă o dată pentru „VATRA VECHIE”.

Cu deosebit respect,

Popescu Andreea Bianca

Bună ziua,

Domnule profesor, am primit și nr 7/2011 al revistei *Vatra veche* și vă mulțumesc frumos pentru acest gest.

Îmi face plăcere să citesc această revistă și va felicit pentru articolul "De la inimă pentru inimă".

Cu respect,

Maria Dima

Mulțumesc pentru revistă! Sunt superbe creațiile lui Jean Pierre Augier!

Carmen Sima

Stimate domnule Nicolae Băciuț,

Mulțumesc frumos pentru numărul 7 - cantotdeauna, cum ne-ați obișnuit, conținut bogat, tematică diversă, iar ilustrațiile lui Jean Pierre Augier sunt minunate - atât de supe și, cu adevărat, de mare rafinement stilistic. Felicitări dumneavoastră și colaboratorilor!

Deoarece Chișinăul și basarabienii sunt mereu prezenți în paginile revistei „Vatra veche”, vă trimit o tabletă ... izvorâtă din trăirile mele pe malul Nistrului, în toamna trecută. Dacă veți considera că merită a-și găsi un loc în paginile revistei, bine, dacă nu, nicio problemă.

Dumnezeu să vă dăruiască sănătate, pentru a merge înainte, tot așa, cu „Vatra veche”,

Luminița Cornea

<http://tanasadan.blogspot.com/2011/07/va-recomand-numarul-72011-al-revistei.html>

Dan Tanasă

<http://tanasadan.blogspot.com/>

Dragă Coleg,

Mulțumesc pentru revistă și pentru publicarea poemelor mele acolo. Felicitări pentru un conținut divers și de calitate.

Te aștept în Lumina Lina.

Cu prietenesți salutări de peste ocean,

Theodor Damian

Vatra veche și pe acest site:

<http://citordeproza.ning.com/group/vrafuldecarforum/topics/revista-vatra-veche-72011>

<http://citordeproza.ning.com/page/reviste-promovate>

e-manuel

Vă mulțumesc mult pentru lectura acestei zile, revista Dv.

Doina Cernica

Pe Vatra veche ard, / Trosnind din vreme-n vreme, / Trei vreascuri rupte dintr-un gard / Și flacara lor geme ...! Mulțam!

Adrian

Stimate domnule Nicolae Băciuț,

Îmi cer scuze, am lipsit o bună perioadă de timp de acasă și abia acum reușesc să vă mulțumesc pentru cele două numere, 6 și 7, din Vatra veche, pe care mi le-ați trimis prin email. Mi-a făcut o mare plăcere și o mare bucurie lectura articolelor, mai ales că unul dintre ele mi-a amintit momente trăite de mine, cu câțiva ani în urmă, alături de minunata directoare Lidia Culicovski, la Filiala Târgu Mureș din Chișinău. Sunt multe alte personalități care mi-au provocat emoții, dar nu-l amintesc decât pe domnul profesor Ion Pop, un intelectual desăvârșit, iubitor al avangardismului și, implicit, al brăileanului Ilarie Voronca, despre care ne-a vorbit, la Centenarul Voronca organizat la Brăila, atât de frumos!

Nu vreau să vă fletz, dar revista pe care o conduceți este deosebit de interesantă, cu un înalt nivel cultural și merită toate laudele. Felicitări și multă baftă în continuare!

Cu deosebită considerație,

Rodica Drăghici

P.S. Aștept cu interes și numerele următoare. Sper că prin bunăvoință dumneavoastră să-mi parvină.

Onorate domnule Nicolae Băciuț,
Primirea nr.7 al revistei Vatra veche, mi-a produs în suflet o bucurie deosebită, așa cum se întâmplă de fiecare dată când primesc un număr nou, fapt pentru care vă mulțumesc din inimă!

Revista dumneavoastră este excelentă din toate punctele de vedere, bine gândită profesional și îmi face mare plăcere să vă citesc!

Vă doresc multă sănătate și putere de muncă, pentru a putea scoate la lumină, noi numere ale revistei.

Cu aleasă prețuire,

Victor Burde

Știu revista și vă mulțumesc pentru trimitere. O citește și fiul meu, medic de profesie, cu studii în Shanghai, și sinolog începător, mulțumesc pentru îndrumări, cu bine,

L.

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,

Primiți mulțumirile noastre pentru solidul număr 7! Considerăm deosebit de importantă, între alte destule puncte forte ale revistei, menținerea legăturii spirituale cu Moldova de peste Prut, prin acțiunile pe care le promovați, prin consemnarea acestora în paginile revistei și prin găzduirea materialelor venite din această parte de Tară.

Să vă dea Dumnezeu forța care să vă permită a face ca "Vatra veche" să ajungă la o vârstă pentru care să fie considerată, peste ani și ani, cu adevărat veche!

Cu aleasă prețuire,

Vasile Fluturel,

Iași

Vă mulțumesc mult, dle Băciuț, pentru acest mail cu *Vatra veche* 7 și vă urez să aveți multe bucurii și reușite profesionale pe întreg parcursul acestei veri.

Toate cele bune vă doresc.

Magdalena Albu

Vă mulțumim pentru o ediție excelentă de Vatra veche! Felicitări!

Viorica-Ela Caraman,

www.limbaromana.md

Stimate domnule Băciuț,

În primul rând îmi cer scuze pentru întârziere, iar ca să fiu iertat vă voi spune că am fost la Barcelona și că această lipsă de 10 zile din țară chiar a meritat. Vă mulțumesc, în general, pentru clipele plăcute pe care mi le oferă lectura revistei și în mod special pentru postarea textului meu, *Osul*. M-a bucurat foarte mult și pentru că am întâlnit mulți prieteni printre colaboratorii revistei (Ananie Gagniuc, Loredana Dalian și alții) dar mai ales pentru faptul că revista, spre cinstea colegiului de redacție, reflectă starea literaturii contemporane sub toate aspectele ei, fără false refugii în arealul considerat elitist, unde, hai să fim totuși sinceri, rareori găsim altceva decât plictiseală. Vă felicit din toată inima și vă doresc: La cât mai multe numere la fel de frumoase. Cu deosebită stimă

M.B.B.

Stimate domnule Nicolae Băciuț,

Mulțumesc foarte mult pentru consecvența expeditiei revistei "*Vatra veche*". Fiecare

număr, fără exagerare, îmi oferă prilejuri de lectură agreabilă.

Cu gânduri bune,

Vladimir Udrescu

Stimate și dragă domnule Nicolae Băciuț, - Vă mulțumesc mult, atât pentru trimiterea nr. 7/2011, al bravei dvs. reviste, "*Vatra veche*", cât și pentru publicarea recenziei dlui **Constantin Stancu**, despre *Cartea Profetiilor*, a lui **Adrian Botez**...

Felicitări admirative, calde și sincere, pentru acest număr frumos și dens ideatic, "cu miez" - precum toate celelalte, de până acum! Doamne,-ajută!

Cu, mereu, aceeași prețuire și prietenie,

Adrian Botez

Dragă Domnule Băciuț,

Mă conformez celor spuse și vă retrimite fragmentul de proză însoțit de admirația pentru efortul pe care îl faceți pentru a înțeți focul viu al *Vetrei vechi* astfel încât flacăra să poată fi văzută de cât mai departe !
Cu gânduri de bine,

Ion Nete

Vatra veche - Serie veche nouă, Anul III, nr. 6 (30) iunie 2011, Targu Mureș. Din dialogul purtat de Rodica Lăzărescu și Loredana Tuchilă cu scriitorul D.R. Popescu aflăm că: „*Teatrul este genul cel mai greu. Cu poezia te mai descurci, mai ales când ești tânăr; ești atât de prost și de naiv încât și crezi că poți să scrii poezie, și chiar scrii. Proza e o muncă în plus, te mai descurci, mai revii... Teatrul este îngrozitor de scris! E genul, după părerea mea, cel mai greu, și este genul care a dat (nu cred că e numai părerea mea) cele mai mari genii...*”

Remarcăm, apoi: eseurile „*La țigănci*” – vama resuscitării sacrului de Ion Nete, *Plictiseala de Eminescu – un trend* de Mihalea Malea Stroe, *Mitul jertfei în dramaturgia românească* de Lucreția Bogdan, și *Enciclopedia zmeilor, de Mircea Cărtărescu, un posibil model de lectură (IV)* de Adela Lungu-Schindler, cronicile literare semnate de Bianca Osnaga (Nicolae Băciuț, *Poemul Phoenix*), Petre Rău (Melania Cuc, *Femeie în fața lui Dumnezeu*) și Florin Șindrilaru (Adrian Munteanu, *Orele Tăcerii*). Numărul este ilustrat cu lucrări de Mircea Pop. (**Cititorul de reviste**)

Spații culturale 17/2011

SCRISOARE CĂTRE UN COLABORATOR

Dragă Doamnă....,

Fac presă din studenție, la Cluj, unde am început în 1978 cu revista "Echinox". Nicio publicație dintre cele la care am lucrat nu a cultivat reluarea unor texte care au apărut într-o altă publicație. Noi suntem, ca scriitori, unici. Dacă același text apare în 4-5 publicații, ne pierdem cititorii. Dacă aceștia deschid o revistă și găsesc articole pe care le-am mai găsit și altundeva, abandonează lectura, își pierd încrederea și respectul pentru cei care fac o astfel de revistă, care pare a fi făcută din "reluări".

Eu editez *Vatra veche* singur. O concep, număr de număr, fac corectură, tehnoredactez, procesez fotografiile, o tipăresc, o difuzez. Singur, singur, singur... Pe propria cheltuială. Fără niciun sprijin de la sponsori sau de la Stat. La ce eforturi fac, zău, m-ar durea sufletul să-mi dezamăgesc cititorii. Eu trăiesc pentru ei.

Acestea ar putea fi, în mare, rațiunile pentru care promovez...unicitatea. Nu suntem toți la fel. Mă întreb, nu doar retoric, de ce texte care apar în *România literară* nu apar și în alte reviste. E doar un exemplu. Sau în *Convorbiri literare*, în *Steaua*, în *Tribuna*, în *Transilvania*. ... Lista e lungă. Adică reviste serioase, care se respectă.

Eu cred că această linie trebuie să o urmeze fiecare publicație, să fie ea însăși, să nu semene una cu cealaltă...

Am predat 11 ani la Universitate Teoria și practica presei. Nicăieri, în toată bibliografia parcursă, niciun specialist în domeniu, nu a admis, deontologic, decât această variantă. A unicității, dacă vreți a exclusivității.

Presă cotidiană e altceva. Despre un eveniment pot scrie toate publicațiile, fiecare din propriul unghi de vedere. Ce plictisitor ar fi însă să citim același text, al unui autor, în mai multe cotidiane, ce deservicii s-ar face presei, oricum, cea tradițională amenințată de surata electronică.

De-aceea nu agreez publicarea unor texte care au mai apărut și în alte reviste.

Nu sunt perfect, nici nu sunt detectiv, îmi mai scapă și mie și păcătuiesc și eu, nu din vina mea, motiv pentru care, pentru astfel de situații, îmi cer scuze de la cititori.

Iar cei împričinați ar trebui să țină cont de exigențele (și) de acest fel ale revistei *Vatra veche*.

Cu respect,

Nicolae Băciuț

În loc de "Drept la replică"

Într-un interviu recent, Dan Culcer, autor de cărți fără operă, ratând în toate direcțiile, nu puține, în care vroia să spună ceva, continuă să se bage în seamă, justițiar, împărțind sentințe în stânga și în dreapta.

Tot cere să i se recunoască merite pe care nu le-a avut vreodată, făcând obsesie din subiecte pe care, periodic, le șterge de praful.

Vatra veche și-a asumat un program în continuarea a ceea ce a fost **Vatra** lui Romulus Guga, având ca director de onoare pe Mihai Sin, unul dintre fondatorii **Vetrei** și cu o "vechime" de peste 2 decenii în redacția revistei, iar ca redactor-șef pe subsemnatul, cu aproape două decenii de **Vatra** (față de cei 17 ani ai lui D.C.!).

Vatra veche, fără să se simtă singură în construcția sintagmatică (mai există **Dilema veche**, **Cronica veche**, mai nou) a apărut din dorința de a oferi spațiu celor care nu se mai regăsesc în revista în care au crezut și care era deschisă tuturor pe vremea lui Guga și până prin 1992.

Despre Mihai Sin, de pildă, nu s-a mai scris în **Vatra** de mai bine de 15 ani! Ceea ce e mai mult decât grăitor, din multe puncte de vedere. În condițiile în care Mihai Sin trăiește la Târgu-Mureș!

Cât despre D.C., nu ne încercăm decât sentimente de milă față de neputințele sale! Față de complexele și frustrările care l-au copleșit toată viața.

A îmbătrânit, așa cum a trăit, urât, consolidând cariera sa de intrigant, demolator, colportor de doi bani. Nimic deosebit, el face parte din serii și grupuri umane pe care profesorul meu de fizică din liceu, Mircea Călușeriu, le numea laconic "boctări, golani, oameni de nimic!"

N.B.

STIMATE DOMNULE BĂCIUȚ,
Permiteți să vă spun gândurile mele de mulțumire pentru revistă.

Fără permisiunea dv., am încercat de multă vreme a face o mică scriere, la cartea pe care mi-ați oferit-o. Nu am avut curajul s-o postez, însă am postat-o..., totuși. Dacă cumva vă dedanjează acest comentariu, făcut de mine, sau nu sunt în măsură să-mi spun părerea, eu nu ma supăr și-l voi șterge de pe umilul meu blog. Vă mulțumesc pentru tot.

Sacru și profan în Țara Sfântă

- comentariu -

În desăvârșirea sa supremă, dintotdeauna omul, a avut nevoie de credință și rugăciune. Ruga noastră gândită este grăită cu ajutorul limbii, iar aceasta, la rândul ei, este îndemnată de inimă.

Din inima noastră pleacă tot ceea ce gândim, tot la ceea ce noi suntem părtași. Din inima noastră, pleacă marea iubire, pleacă binele și răul, dorințele noastre repetate la infinit, pleacă toate faptele și patimile noastre, pleacă toată osteneala minții noastre și timpul în care trăim. Mărturisesc toate acestea ca un preambul la cartea „Sacru și profan în Țara Sfântă”/jurnal pe care am primit-o cu nespusă bucurie, din mâinile autorului ei; poetul, eseistul, prozatorul, jurnalistul și promotorul cultural – NICOLAE BĂCIUȚ.

Mi-a fost dăruită în semn de respect pentru cultură, în ziua vernisajului la expoziția mea de grafică din 16 octombrie 2010, care a avut loc în orașul Tg.-Mureș.

„ Sacru și profan în Țara Sfântă” / jurnal, a fost editată la Ed. Nico, Tg.-Mureș, anul 2008.

După ce am fost părtaşă la toate mărturisirile autorului în acest jurnal, m-am bucurat de toate acestea, în tăcere.

Consider tăcerea, un element sacru !

Un om când face o faptă bună sau o milostenie, oricât de mică ar fi ea, o face în tăcere. Citind cartea” Sacru și profan în Țara Sfântă”, autorul Nicolae Băciuț ne mărturisește prin descrierile sale aici marea bucurie, adevărata bucurie plecând ca pelerin în necunoscut și întorcându-se din” profan”, ca un chemător, întrebător, doritor și rugător la tot ce-i este de folos sufletului. Nicolae Băciuț, ne mărturisește cu toată căldura inimii, despre toată bunătatea și toată dragostea pe care i-au însuflat-o această călătorie pelerină, tulburându-i ființa și

dinlăuntrul inimii, prin a tinde și mai mult către Dumnezeu.

Dumnezeu, care niciodată nu ne scapă din ochi, care ne dă iubirea și bunăvoința Sa, mai mult; când noi, cei păcătoși și ieritori, cugetăm cu toată inima noastră, cu vorba, cu fapta, cu mișcarea și nădejdea noastră, de a birui orice rău.

„Tg.- Mureș, 8 mai 2006

Ierusalimul e foarte aproape.

Poimăine voi pune piciorul în Țara Sfântă. Încă nu am reușit să mă pregătesc sufletește pentru acest pelerinaj, nici măcar să mă spovedesc, așa cum este de cuviință înaintea unei astfel de întâlniri. Dar aproape că m-au sufocat evenimentele din ultima vreme, parcă dușmănoase, ostile plecării mele. A trebuit măcar în parte, să le înfrunt, să fac față, să obțin măcar amânare a unui deznodământ. A unor „chestiuni arzătoare la ordinea zilei”, care n-au nici un Dumnezeu !

Dar acest drum trebuie făcut. Măcar în parte, am reușit să străbat istoria Ierusalimului. Informații despre Țara Sfântă se găsesc foarte multe, chiar derutați de multe. Organizatorii au fost obligați, prin forța împrejurărilor, să limiteze pelerinajul la minimul necesar și obligatoriu, pe traseele biblice, să lase deoparte muzeele, deși Israelul, se spune, are cel mai mare număr de muzee, raportat la numărul de locuitori. Ca să-l parafralez pe cunoscutul om politic evreu Simon Perez, care afirma despre râul Iordan că are mai puțină apă decât istorie, cred că Israelul are mai multă istorie / trecut decât prezent și viitor. Deși, cu viitorul nu-i de glumit !

Un joc inevitabil de cuvinte, pentru întrebări deloc retorice; Câtă istorie atâta credință sau câtă credință atâta istorie ? „

Nicolae Băciuț, prin mijloacele cuvintelor, deși este aproape supus tăcerii emoționale înaintea plecării, se gândește la toate urmările mântuitoare, ale bunele înțelegeri, după ce va ajunge să pună piciorul pe Pământul Sfânt. Aproape stă de veghe, pierindu-i și somnul la gândurile că va sosi momentul, când va sta câteva secunde la Mormântul Domnului nostru Iisus Hristos. O asemenea bucurie din gândurile sale îi dă puterea să se adune și să vină în întâmpinarea puternicelor emoții, de ce-i vor vedea ochii.

„ E copleșitor și contradictoriu ceea ce dezvăluie Ierusalimul. Sigur, ființa oricărui creștin se înfioară de bucurie și trăire religioasă, realizând, de fapt, că se află într-un tunel al timpului, că dă ceasul înapoi mai bine cu două mii de ani și pășește pe aceste locuri pe unde a

călcat Mântuitorul, că aduce foarte aproape în inima sa un timp, că încearcă să se regăsească în acel timp, întrebându-se poate în ce fel și-ar fi găsit rostul, atunci, în orice loc s-ar fi aflat, de la Biserica Ecce Homo la Biserica Sfântului Mormânt. În această din urmă biserică, adevăratul creștin nu poate intra decât în genunchi, cutremurându-se.

Câți dintre noi ne-am fi purtat ca Simon Cirineanul, la al cincilea popas, câți ar fi avut curajul să ia crucea de pe umerii Mântuitorului, să ducă singur povara ei ?

Nu poți, străbătând Via Dolorosa, să nu atingi cu mâna locul în care se păstrează amprenta unei palme, care e a Mântuitorului și care a rămas acolo într-unul din momentele în care acesta, urcând spre Golgota, sub apăsarea crucii, s-a sprijinit cu mâna de stâncă.

E un sentiment puternic al „atingerii” locurilor cu istoria sacră, ortodoxii români având în tradiție atingerea icoanelor, a moaștelor, nu doar cu buzele, ci și cu obiecte de îmbrăcăminte sau diverse alte lucruri care, astfel, s-ar încălca de har dumnezeesc.

Caldarâmul Căii Crucii e ros de pașii, de genunchii celor care au trecut pe aici, prin veacuri, pe urmele Mântuitorului. Pietrele sunt parcă șlefuite, sticloase, cu luciri de oglindă.”

Cutremurându-se de toate cele văzute, Nicolae Băciuț descrie cu smerită pioșenie întregul arhipelag de biserici vizitate pe Pământul Sfânt. Toate acestea, dându-i mai mult virtutea creștină, transmițând-o prin cele mărturisite în carte, ca noi, oamenii, să fim mai buni, mai smeriți – prin toate acestea să aflăm adevărul despre noi înșine.

Înfăptuind din acest adevăr, poate vom deveni mai curați în cuget și în fapte, mai înălțători prin ceea ce suntem, mai răbdători.

Răbdarea este sentimentul nostru de a crede în aproapele de lângă noi.

Răbdarea înseamnă dragoste.

Răbdarea este esența vieții noastre.

Scriind această carte cu răbdare și inima plină de bucurie emoțională, Nicolae Băciuț își însușește încă o dată ajutorul primit de la Dumnezeu, ca prin tot harul scrierilor sale să ne împărtășească și nouă din bucuriile fără de seamă : simțământul adevărului prin credință, aceasta învățându-ne să fim mai buni în viața ce ne este dată să o trăim.

CONSTANȚA ABĂLAȘEI-DONOSĂ

FENOMENUL "LUCIA"

Cunoaștem cu toții proverbul "Cartea e cea mai de preț comoară". Într-un fel sau altul, toți suntem niște căutători de comori, cei mai mulți le căutăm în plan material, însă mai există și oameni care caută comorile din propriile adâncuri și mai rari sunt cei care știu să-i ajute pe cei din jur să-și descopere propriile comori, privind adânc în inima lor. Un astfel de om e înv. Lucia Lupșa, care iată a descoperit filonul de aur ce zace în inima și mintea fiecărui copil și a reușit să-l exploreze. După ce a dăruit Târnăveniului o clasă de poeți, s-a gândit să-și extindă aria și să a dea poeziei forma sufletelor așa că a deschis poarta comunicării, a dialogului, lucru pe care tot mai puțini dintre noi reușim să-l facem.

În acest an, cinci copii din clasa a III-a D de la Gimnaziul de stat Avram -Iancu Târnăveni, condusă de Lucia Lupșa, și-au lansat cărți, de data asta nu de poezie, ci de proză scurtă.

Roxana Madac, în cartea "Iarprivar-toa", ne invită la dialog, deschizându-și poarta inimii sale, pentru a ne demonstra cât de simplu, clar și curat e totul pe tărâmul copilăriei, în țara ușilor deschise, acolo unde anotimpurile se îngemănează într-unul singur, cel ce dă căldură în inima

literelor, acolo unde inima unei inimi ne salvează de la rău, acolo unde poți să devii mama ghiocilor, acolo unde simplitatea, puritatea, adevărul, candoarea și bucuria de a trăi, ȧes adevărate perle de înțelepciune.

Denisa Florina Becuș, în cartea "Inimă de rază", își permite cu nonșalanță să balanseze între real și imaginar, vorbind cu Dumnezeu, cu îngerii, cu bulgării de

zăpadă, cu Moș-Crăciun pe care îl roagă să o ducă o tură cu sania cu reni, cu Eminescu, cu țara, cu soarele.

"Dac-aș fi o pasăre" se numește cartea lui Darius Vasile Enea, care ne mărturisește că dumbrava lui minunată e a poveștilor scrise de el și că își dorește să se întâmple tot ce scrie în povești. Este o lume ciudată, în care îmbină, paradoxal, armonios, decoruri gen "Războiul stelelor" și povestiri s. f., cu raze de soare, stele, fulgi de nea, și muguri de sensibilitate: "Am căutat peste tot: în inima vârtejului, în ape

bântuite de rechini. Oare unde să fie ? În portul furtunos, acolo se ascunde fericirea."

Ana Antonia Ștroble aduce dialogul în centrul poveștilor sale ca o punte de comunicare a realității cotidiene cu lumea basmelor în care găsește interlocutori care o ajută să evadeze pe tărâmurile de poveste în paradisiul cailor, al fluturilor, al literelor, în lumea poveștilor, a soarelui, a desenelor animate și a tuturor celor care învăluie vârsta copilăriei în magie.

"Alfabetul viselor" este titlul celei de-a cincea cărți lansate la Gimnaziul de Stat Avram-Iancu, în prezența lui Nicolae Băciuț care a primit o diplomă de excelență înmănată de dl. Director Ciurca Emil, pentru colaborarea fructuoasă cu școala noastră. Marian Stângaciu, autorul cărții, e un copil sensibil care îl așteaptă pe Moș Crăciun nu pentru o listă lungă de jucării sau dulciuri, ci îl roagă să-i aducă iubire în familie. Marian este un adevărat pui de om, responsabil, preocupat de familie și cu sarcini serioase: se luptă cu mintea până la pieire, învață de la frunze, ajută fulgii să crească, pleacă în căutarea inimii pădurii, zboară spre văzduhul inimii stelelor, dar știe să facă și haz de necaz, ca toți românii, depășind astfel obstacolele și aducând zâmbetul pe buzele cititorului când se așteaptă mai puțin.

VANDA ANI

UBICUITATEA OMULUI

Din peisajele Corneliei Gherlan trecutul, prezentul și viitorul ne vorbesc simultan. Tușele când delicate, când tranșante prin care își configurează gândirea picturală reprezintă o meditație de tip metafizic asupra locului, gândit în modul filozofiei grecești, ca topos, arhetip geografic al existenței. Ce să mai spunem de coincidența necoincidentă că artista s-a născut în Medgidia, iar acum locuiește pe o stradă numită Istriei? Metafizica aceasta consubstanțială Corneliei Gherlan, ideii și realizării rupe tăcerea peisajului care rămâne unic, dar se întrupează în câte un diptic sau triptic, așadar în pânze separate numai și numai prin disponerea în continuare secționată pe câte două sau trei tablouri. Este prin aceasta, în Expoziția de la KronArt (str. Postăvarului 18) o creatoare conceptuală, nu o peisagistă oarecare.

Travaliu artistic și inspirație se suprapun: îmi amintesc cu motive întemeiate mai întâi de poezia lui Yves Bonnefoy din "Douve" și abia apoi de Turner. Peisajele așezate în diptic ființează ca două palme împreunate în rugăciune, cele înseriate în triptic, sper să nu fiu bombastic, precum o sfântă treime a focului, pământului și apei. Numele expoziției este metonimic: obligă privitorul-lector la un efort suav al întregirii, deoarece expoziția doamnei Cornelia Gherlan se numește "Foc și

Pământ". Sensibilitatea și măiestria se întâlnesc rar; de obicei sensibilitatea este soră bună cu naivitatea, iar măiestria merge mână în mână cu răceala: Aici, sentiment și tehnică sunt una.

Absența omului: cele două nume înainte pomenite le leg de această dimensiune: Conținutul sintagmei îți dă fiori dacă privești prin lentila lui cele vreo douăzeci de opere: exprimă tristețe, speranță și mai presus de orice, senzația de atemporalitate, a eternității de care suntem atât de străini.

Tematic-topografic, artista cu nume de familie consonant unuia de celebru parfum franțuzesc nu este exclusiv cantonată peisajului dobrogean natal: pe lângă minunatele "Vela Verde", "Bărci la Constanța", "Cheile Dobrogei", există în două la fel de pătimășe coloristic "Piatra Craiului".

Simt dincolo de toate un puternic patriotism (nu îmi scuzați cuvântul, pentru că nu se referă la turismul sentimental) inexplicit și definibil printr-un singur, cuprinzător cuvânt : frumusețe.

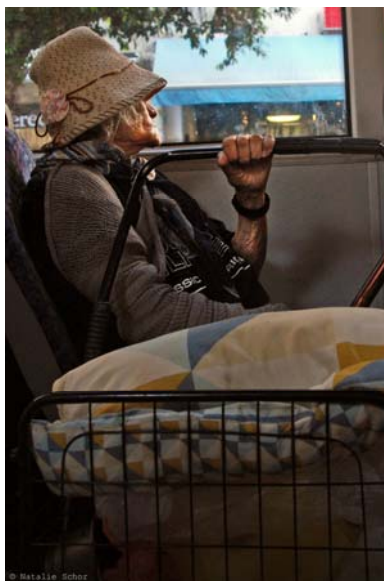
Când lumea este pervertită, nu ai neapărată nevoie de gloanțele imaginației, ci de reprezentarea personală a realității imuabile ca să o ajustezi.

Este lecția pictoriței acesteia excepționale - o lecție și de înțelepciune.

MIRCEA DOREANU

NATALIE SCHOR NE INVITĂ SĂ ARUNCĂM O PRIVIRE DINCOLO

Pictura și fotografia, două arte surori, născute totuși la milenii distanță, au fost dintotdeauna forme de comunicare strict umane. Prin urmare, evoluția lor în timp are, în mod firesc, asemănări dar și unele deosebiri. Astfel pictura apărută încă din zorii umanității posedă încă de la început valențe simbolice dar și informație vizuală (picturile rupestre) apoi reproduc figuri și peisaje, narează prin desen diferite texte și învățăturile aferente pentru o populație analfabetă, dar care trebuie să cunoască scripturile (pictura religioasă), ceva mai târziu ajungând la modalități non figurative de transmitere a unor emoții sau sentimente. În tot acest timp, să nu uităm, pictura evoluează și spre pictogramă sau ideogramă, devenind astfel principalul vector de comunicare în scris, practic fundamentul culturii umane. Avem chiar exemple de scris care nici nu

pare și probabil nici nu și-a propus să se desprindă foarte hotărât de ceea ce înțelegem noi acum prin pictură (ex. enigmaticele scrieri ale vechilor culturi amerindiene).

Prin comparație, fotografia, interpunând între executant și subiect un aparat, prin urmare un mecanism, nu putea fi decât un mijloc de a reproduce cât mai fidel o anumită secvență din realitatea înconjurătoare. Și, pentru începuturile sale, chiar asta a și fost ceea ce nu-i micșorează cu nimic meritele în documentarea ilustrată a diferitelor perioade istorice. Numai că omul are întotdeauna tentația depășirii limitelor și foarte repede ochiul fotografului este înlocuit cu ochiul artistului și fotografia, fără a-și depăși limitele tehnice, devine artă. Va reuși astfel, precum pictura, să transmită emoții, să stârnească dispute sau dezbateri, să se înscrie foarte repede în circuitul valorilor artistice, făcându-ne să ne gândim la anticul Protagoras cel care a spus că omul este măsura tuturor lucrurilor.

Sub aceste faste auspicii privesc fotografiile primite, parcă exact atunci când am nevoie de ele, de la Natalie Schor, un artist fotograf confirmat nu numai de premiile obținute ci și de succesul real pe care îl are în spațiul public, prin ilustrarea, în ultimii ani, a mai multor publicații de renume.

Felul ei de a surprinde secvențe din viața înconjurătoare are, ori cel puțin așa îmi place să cred, ceva mistic pentru că este greu să-i privești fotografiile și să nu începi a te întreba despre rosturile existenței, sau despre tainele vârstelor. Asta deoarece, eu unul, atunci când am privit câteva fotografii cu chipuri de copii, am simțit nevoia de a mă reîntoarce (cu gândul chiar am făcut-o!) la vârsta aceea în care lipsa dinților din față nu era, în niciun caz, o tragedie, sau pentru a revede cum lumina soarelui se dizolvă în părul blond al unui băiețel care se joacă destul de indiferent la faptul că ochiul magic al fotografului îl face să semene cu un înger. Sau, cine știe, chiar ne relevă această ipostază pe care noi, prinși în cotidian, nu o mai putem observa.

De multe ori am privit însă fotografiile unor oameni în vârstă, surprinse în același numit banal cotidian de către Natalie Schor și am rămas pe gânduri deși nu mai aveam de făcut efortul translării în timp. Sau poate tocmai din această cauză. Vârstnicii ei sunt ceea ce numim oameni obișnuiți, deloc impunători sau falnici și nici fotografia în sine nu-și propune exercițiul admirației cu accente triumfaliste pentru viitorime. Ei sunt, cam la fel cu noi toți, dintre aceia care în mod sigur nu au câștigat la loteria vieții, iar asta ni-i face apropiați și chiar dragi, pentru că-i înțelegem, iar Natalie are un fel special de a trata subiectele cu o incredibilă duioșie și căldură pe care reușește să ne-o transmită aproape instantaneu, imediat ce primim fotografia.

Sigur nu mă voi întreba niciodată despre cum folosește ea tehnica subtilă al clar-obscurului, efectele de blur sau cam câte sute de fotografii a făcut pentru ca una dintre acestea să incite la reflecții. Le rămâne asta specialiștilor și ei o vor face, sunt convins, cu asupra de măsură. Pentru mine, important este rezultatul, faptul că privesc o imagine, aș spune comună, dacă nu aș cunoaște abilitatea cu care Natalie Schor știe să surprindă un „ceva” care să mă conducă spre necesitatea unei aprofundări. Seamănă în felul acesta cu acei filozofi, tot din antichitate, despre care se spune că, printr-o singură întrebare reușeau să creeze curente de opinii în rândul discipolilor și, nu de puține ori, aceste dezbateri durau zile întregi. Știm povestea cu Alcibiade care, atunci când îi reproșează lui Socrate că el nu face decât să pună întrebări, a primit răspunsul: Da, ai dreptate, dar știi cât de greu este să pui o întrebare înțeleaptă?

Cam în acest fel sunt și fotografiile bătrânilor surprinși de ochiul artei și nemurii în memoria camerei foto. O impresionantă sursă de întrebări înțelepte.

Primită de curând, fotografia de mai sus poartă titlul: *Privind spre viața de dincolo*. Ca de obicei pare ceva absolut banal. O femeie în vârstă părănd a duce cu ea toate bunurile acestei vieți privește pe fereastra vehiculului cu care călătorește. Ar fi simplu dacă am rămâne la acest nivel ignorând uriașele capacități ale artei de a juca inteligent și cu profunzime potențele de interpretare ale instantaneului. Și ne putem întreba: Ce o fi sugerând oare prezența unui om vârstnic într-un vehicul? O călătorie dinspre un trecut către un viitor greu de anticipat printr-un prezent vădit frustrant? Este oare calmul cu care personajul privește pe fereastră doar aparent, sau este chiar acea detașare față de lucruri, în general, pe care, la un moment dat, toți o vom avea? Iar peisajul văzut prin fereastră, mult mai colorat decât restul, reprezintă oare o speranță cu care ne motivăm pentru acel *dincolo*? Dacă este așa ce bine face Natalie că pune acea lumină, cea mai puternică din toată fotografia, în cadrul ferestrei spre *dincolo*, dând astfel sens întregii călătorii. Deși, uite, mă întreb dacă toate acestea nu sunt decât în mîntea mea. Dar chiar dacă este doar așa, nu pot să nu remarc, oare a câta oară, că Natalie Schor are un fel special de a te face să gândești cu implicare la bucuriile și tristețile acestei vieți. Iar lucrul acesta se numește talent, deși eu, asumându-mi toate răspunderile, aș spune că este un har. Unul dintre acelea îngăduite doar celor aleși.

MIHAI BATOG-BUJENIȚĂ

Un pictor -Avel SABO

La 74 de ani (s-a născut în 1937, în Bunești, aproape de Gherla), rememorând drumul unei vieți cu suișuri și coborâșuri, ca orice viață, Avel Sabo se poate considera un om împlinit: are o familie, copii, nepoți,

a avut satisfacțiile unei meserii (mastru reparații locomotive la Depoul Dej Triaj) pe care a practicat-o cu plăcere până la pensionare. Pictura s-a dovedit a fi pentru Avel Sabo, nu doar un hobby, ci o adevărată pasiune, o a doua profesiune de credință, de care nu-l despart acum decât problemele de sănătate inerente vârstei, dar din pictură, din creația artistică omul nu se pensionează niciodată; atunci când mâna tremură, și pensula-i scapă, mintea, imaginația nu încetează să lucreze, să creeze...

Fiind dăruit cu un talent nativ, și inspirat și de fratele său Ioan Sabo (absolvent al Facultății de pictură Ioan Andreescu Cluj, a practicat meseria de pictor scenarist la Opera Română din Cluj și la Casa Armatei din Cluj Napoca), a cărui plecare în neființă, fratele rămas a regretat-o profund și mereu, așa cum o arată și versurile scrise mai demult, Avel Sabo începe să picteze peisaje, flori, case... S-a dovedit, pe parcursul uceniciei și al împlinirii ca artist plastic, a fi un om de o sensibilitate aparte, fapt care l-a apropiat mai ales de flori în redarea cărora este un adevărat meșter!

O parte din sufletul său de om și de artist a fost oferit celor care-i privesc tablourile și care uită fie și pentru un ceas, de grija cea lumească!... Locurile pe unde a călătorit și-au găsit ecou în pânzele sale caracterizate prin armonia culorilor, armonie a naturii cu spiritul, a efemerului cu eternul. A realizat numeroase lucrări în acuarelă, remarcabile prin expresie și echilibru cromatic, precum și lucrări în ulei – flori, peisaje, care inspiră bucurie, încredere, optimism.

Avel Sabo face parte din *Cercul de pictură* al orașului Dej, unde a avut mai multe expoziții personale și de grup. Este membru al *Asociației Artiștilor Plastici* din Gherla și Cluj, calitate în care participă la tabere de creație și expoziții cum ar fi cele din țară, ex. Tulgheș sau Pomaz, 1994, și Esztergom, 1996, din Ungaria.

Pe lângă aprecierile artiștilor consacrați (Pop Elena din comitetul Cercului de pictură Cluj), pictorul a obținut în 1978 la București un valoros premiu I / (**Medalia de aur, din partea comisiei de jurizare a lucrărilor de pictură din cadrul expoziției care a avut loc în cadrul Cântării României – faza națională**) cu tabloul *1 Mai*, în care elementul propagandistic aproape lipsește, valoarea lui constând mai ales în compoziție și culoare. Prin talent și perseverență, bătrânul maestru este un exemplu de invidiat și de urmat de către cei care cred că performanța și celebritatea sunt ceva la-ndemâna oricui, și că e suficient să-ți dorești ca să și realizezi...

Studii de pictură: autodidact, cursuri particulare cu Sabin Nemeș – profesor de estetică la Școala Populară de Artă, supravegheat continuu de fratele Ioan Sabo.

IULIAN DĂMĂCUȘ

Sărbătoare la Dej

Scaieți cu carte

Scaieți și mere

Galbenele

Flori târzii

Foto - Constantin Istici

Șevalet SIGHIȘOARA – ANOTIMPURI MEDIEVALE

Sub genericul “Sighișoara – anotimpuri medievale”, dr. Liviu Ovidiu Ștef a expus o selecție din lucrările sale, în sala de expoziții de la parterul Turnului cu Ceas din Sighișoara, lucrări care fac parte din ciclul “Sighișoara medievală”, expoziția fiind organizată de Direcția pentru Cultură și Patrimoniu Național Mureș și Muzeul de Istorie Sighișoara.

Dr. Liviu Ovidiu Ștef este, între pictorii mureșeni, unul care și-a asumat, într-un proiect temerar, cu semnificații istorice și artistice, să radiografeze plastic spații de relevanță patrimonială. Așa s-au născut ciclurile de lucrări de pictură “Biserici de lemn din județul Mureș”, “Satul săsesc” și “Sighișoara medievală”, fiind în curs de finalizare și ciclul “Câmpia transilvană”. De remarcat că fiecare serie picturală dintre cele amintite a beneficiat de câte un album de artă, toate realizate în condiții grafice deosebite.

Orice pictor știe că nu e deloc ușor să înfrunți stereotipuri imagistice impuse fotografic, mai ales în cazul unor imagini de notorietate, cum e cazul cetății medievale a Sighișoarei, care a însemnat numeroase tentații și elanuri de artă picturală.

Sighișoara medievală este foarte ofertantă, prin picturalitatea ei, prin istoria clădirilor emblematică, a ulițelor cu iz medieval ale cetății. În fața unei oferte atât de copleșitoare, rămâne artistului să aleagă ceea ce el consideră reprezentativ, atât pentru cetate, cât și pentru reflexul plastic al acesteia.

Dr. Liviu Ovidiu Ștef s-a documentat temeinic, atent la ceea ce înseamnă cetatea medievală, clădirile sale, nu doar în lumina diferită a anotimpurilor, cu decorurile specifice, ci și în spectacolul de lumină al fiecărei zile, care descoperă unghere tainice privirii speculative a pictorului.

Indiscutabil, Cetatea Medievală a Sighișoarei are, prin dr. Liviu Ovidiu Ștef, prima panoramă plastică cuprinzătoare.

Una care surprinde atât ansambluri, cât și detalii, ignorând prezența umană, aproape exclusă, dar lăsând suficient loc pentru spațiul complementar, fie cer, între albastru intens și involburarea norilor, fie vegetație, între verde crud și goliciunea ramurilor.

Pictorul face din arhitectură personaj, iar parfumul vremilor îl scoate din regia cromatică, una fidelă, ca de restaurator, fără să diminueze în vreun fel patina vremurilor. Scoate cetatea medievală din istorie și o proiectează în istorie culturală. Limbajul plastic are rigoare și eleganță. Poeticul vine din nostalgia locurilor, din emoția întoarcerii în timp. Chiar dacă, prin ceea ce a însemnat conservarea ansamblului, cetatea pare fără de timp.

Până la urmă, ceea ce face dr. Liviu Ovidiu Ștef e mai mult decât pictură, e promovare indirectă a unei culturi, a unei civilizații, a unui loc care va continua să fascineze, să mențină într-o permanență a actualității mesajul unui timp în care s-a făcut istorie la Sighișoara, cetate unică în felul său.

NICOLAE BĂCIUȚ

Vernisaj

Turnul cu ceas

Arcada de la intrarea pe stradella Cositorarilor (60 x 50)

OCHIUL CICLOPULUI

Pagini din Codex Aureus

Codex Aureus

Codex Aureus e cunoscut și sub numele de **Evangheliarul de la Lorsch**, după numele mănăstirii Lorsch situată în Germania, în apropierea graniței cu Belgia.

În catalogul bibliotecii de manuscrise rare, aflată în mănăstire, este înregistrat sub denumirea: *Evangheliar pictum cum auro habens tabulas eburneas* (Evangheliar pictat cu aur având legătură din tăblițe de fildeș).

Acest vechi manuscris latin a fost realizat din porunca împăratului Carol cel Mare (742-814). În anul 806 împăratul, încheind expedițiile militare de cucerire, s-a dedicat proiectelor culturale, ajutat de mari intelectuali ai epocii. La curtea imperială din Aachen a întemeiat Schola Palatina, unde se studia gramatica, retorica, greaca, muzica și scrierea caligrafică. La îndemnul

savantului Alcuin a reformat lectura textelor bisericești și a impus transcrierea în formă artistică a cărților religioase și juridice. Influența Orientului bizantin îmbinat cu Occidentul creștin de inspirație anglo-saxonă și-a pus amprenta pe specificul național franc de la curtea lui Carol cel Mare. În această înflorire culturală vechile mănăstiri din jurul Rinului (ca Luxeuil, Corbie, Tours, Reichenau, St. Gallen, Lorsch, Reims, Aachen, etc) și-au organizat scriptoria și armarii dedicate copierii manuscriselor valoroase. Carol cel Mare și-a creat o bibliotecă alcătuită din cele mai frumoase manuscrise și a dăruit multe altele. În testamentul întocmit de el în 811, prevedea vânzarea cărților din biblioteca personală iar sumele „să fie împărțite săracilor”.

De aceea există până astăzi în muzee și biblioteci numeroase manuscrise carolingiene, unul dintre ele fiind Codex aureus. Acesta este scris pe foi fine de pergament cu litere de aur, de unde și numele de Codex de aur.

Din cele 476 p. (recte 238 foi) 455 sunt ornamentate. Manuscrisul conține: majuscule ornate la început de text; chenare într-o largă paletă cromatică cu decor luxuriant care încadrează textul scris pe 2 coloane; portretele celor 4 evangheliști la începutul fiecărei evanghelii; tabloul genealogiei celor 3 seminții precedente nașterii lui Isus; imaginea lui Isus Cristos, denumită în tratatele de specialitate *Majestas Domini*; cele 12 pagini conținând canoane liturgice ale evangheliilor; Textul manuscrisului are 238 foi și Tetraevanghelul (adică evangheliile lui Matei, Marcu, Luca și Ioan din Noul Testament)

(După Wikipedia)

Directori de onoare

MIHAI SIN,
ADAM PUSLOJIC

Redactor-șef adjunct
VALENTIN MARICA

Redactori:

Cezarina Adamescu, Eugen Axinte, A.I.Brumaru, Mariana Chețan, Elena M. Cîmpan, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Răzvan Ducan, Eugen Evu, Alexandru Jurcan, Mioara Kozak, Lazăr Lădăriu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu,

Mihaela Malea Stroe, Liliana Moldovan, Marcel Naste, Gheorghe Șincan

Corespondenți: Bianca Osnaga, Darie Ducan, Ioan Matei, Menuț Maximilian, Victor Știr, Claudia Șatravca, Raia Rogac (Chișinău), Mirela Corina Chindea (Italia), Andrei Fischhof (Israel), Ovidiu Ivancu (India), Alexandru Jurcan, Ionela van Rees-Zota (Germania), Gabriela Mocănașu (Paris), Dwight Luchian-Patton (SUA), Adriana Yamane (Japonia), Flavia Cosma (Canada)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Cuza Vodă nr. 57, România. Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. Copyright©Nicolae Băciuț 2011 *Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com *Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 * telefon: 0365407700, 0744474258. Materialele nepublicate nu se restituie. Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

